libra liberā#19

ROMAN U INTEGRALNOM OBLIKU

Aljoša Antunac

Poslije zabave

Aljoša Antunac

\ Poslije zabave

Aljoša

ALJOŠA ANTUNAC je rođen je 16.11. 1967. u Šibeniku.
Od 1994. živi u Zagrebu gdje je završio Školu za Informatiku.
Zaposlen je u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici kao inform
Pisanjem se bavi od 1996.
Objavljivao je u zbirkama *Antologija nepoznatih autora* i *Poqueer*

Poslije

Autor je proza *Poslije zabave* (roman objavljujemo u integralno

Antunac

tičar.

ne priče i časopisima *Svjetlo, Zarez* i *Libra Libera.*

zabave

n obliku) i *Neka vrsta ljubavi* (odlomci objavljeni u Libri Liberi #10).

Roman *Poslije zabave* objavljujemo

u integralnom obliku.

– Kako to hodaš jebo te bog?

– Baca me, jebi se.

Oba pijani al Ivan se bolje držao, Oleg se tromo ljuljao u ramenima, a teretnjače mu dolje orale po asfaltu i širokim koracima čerečile noge u nekakav zaobljen X, zmijasto šarene vezice provučene kroz željezne alke zakovane u kožu i đon prošiven debljim nitima uduplo, čvrste, silne, volio ih, malo bi ga gnjavile dok ih veže a pijan, tako ne bi do kraja neg do gležnja, samo vidli bi pa bi se potrudio provuč sve skroz i svezat da iza leđa ne seru mada mu svejedno bilo, krstio ih dolje u starom Trnju gazeći jednog idiota – pred dućanom di je onda davno postrojio kvartovske pijance i plaćao im Ožujsku, i žuta beštija na kasi nije htjela boce otvorit, mrzila te ljude, i njega što ih časti, i da se maknu od dućana i tende, a kiša, "o jebo ti bog mater" rekao i zgrabio otvarač al nije išlo, otkrhnut valjda i trebalo znat s njim, poludio, onda mala Maša što joj ostavljao sitnog plaćajuć sendvić il duvan preuzela i smirila, razdijelio im boce i slušao kako je dobro bilo sedamdesetih u filmovima statirat – izronio iz mrkulje među kućercima i čim ga vidio Olegu detonacije u glavi, štof, kapa, masan, finta ladno "molim?" na Olegovo "ueeej", ko smeće na okretištu u Dubravi kad ga za uru pitao, a ovaj samo ode, pametan i važan, u štofu, kapa, na to ga vrnilo, pogodi ga i rašketa odletila, stari po kapu, Oleg nogom, otišao tresući se, pljucao i "krvavu ti majku jebem", silne cipele, volio ih, kad ih je kupio dao čovjeku s frulom kovanicu od 5 kuna, svaka mu od njih nosila sreću, mislio, i ko dijete sretan htio sad s drugima podijelit, neko mlitavo "thanks" i nastavi ovaj puhat svoje irske cvileže, Oleg otišao, "čovječe, ne dajem ti novac, dajem ti svoju sreću jebo te", jebeš i to što Medvjed u jače prihode ulazio, prvog mu Ksenija dala, tad su rijetki bili, i kako je prestala radit prestao u tu birtiju

dolazit, a za Kseniju pričali da je lezbić i lizala ti je nju tamo neka ta i ta, jednom Vinko dovezao njega i Đoku, Oleg rekao da bi tamo mogli, znali se ona i Đoko i "super pička" rekao u autu poslije, "šta bi tu super trebalo bit" mislio Oleg, pomalo nezgrapna i nahero usne i nos, al bila Žensko, poslije će skužit, isijavala tim, "gemišt" promuklo izgovorio, "od graševine, sjećam se", pivu pila, "sve neki bolesnici danas" rekla za nekog, "je?", "ma da", uvijek bi okrenula nogomet na satelitskom i zdrapala bi celofan i foliju s kutije dok joj pruža novac i "oćete mi Malboro jedan crveni dat", natekla jednom, alergija, "kak da me Mavrović spucal", onda ošla, za šank neku vješticu stavilo, i ta žvakala nešto a prijatelj njen "samo da ti je krmetine, da ti je od guzice..." i cerila se ova.

– Daj šuferin.

– Khaaaej?

– Šibicu jebo te bog.

Ivan mu pripali. Z upaljačom.

Valjda nešto kao da nas je u svoj toj igri ljubav napustila tiho poput uvrijeđenog druga čiju smo iskrenost prezreli i spljuvali i ne misleći o tom al bilo bi to previše za Renatu Š. i tako je Renati Š. za Renatu rekao samo da je ona netko kog on više ne pozna, Renata Š. rekla je da ide ona sad, u kutu Jolino škripavo brundanje i da si Isus ne moš o čemu on, istrese šećer na ruku, ruku na usta, trzaj glavom unazad, onda zalije, vodom, sistem za kako tako izgurat da ne padneš.

– Slušaj starog pijančinu – rekao Olegu – be vitamin, i čaj...

– Znoj.

– I znoj...

– Znam Jole, al kad se skidaš, vrijeme onda ide sporo.

– Iranci? Zato ja i ajatolah pokojni bili u dobre, sladak stari u pičku materinu, ja veze zašto?, kad ono braća, el viš da od krvi ne moš uteć – onda prešalta da imao taj idiot Obrenović nekog ministra ko za kulturu, i cinkalo Kolturu knjazu da kavu miksa s mlijekom, pozove ga ovaj majmun da riješe oni to, jel istina, kaže, da ti kafu gadiš mlijekom, tako Francuzi kaže Koltura, dedera mu dvajs vrućih sos volovsku žilu... Olegu glas dječje puckav i kroz nos hrapavo al od alkohola, on sam da ništa glasnicama neg da sinusima priča, izgorilo, i stalno nešto ko da po džepovima traži il ruke na bokovima, ko šef parade:

– Tamo u Cvjetnom dva idiota, crnci, Yeke i Kas, muslić linija al "moderno" pa po prasetini i dudlaju što stignu, onda u zagrljaj: "veselo veselo Zagorci", e da, priča Kas: "Ja princ, tamo u Burundiji deset žena imala ko hoćem. Al ja nemala gemišt!", jeanput povede sebon Žegarca i još jednog fakinažu a pun love i pijan i drpaju mu ovi, vidi ih pandur, ooop da vrniju to nazad, Kas prstom ko da će mu oko iskopat: "Ti išla malo u pic!", pandur: "Pa kradu ti čovječe", "Ja zvala Tuđmans!", ovaj bleji, "Ja zvala Ženev!", "Pa čovječe...", "Ti išla malo u PIC!", onaj drugi blesan, Yeke, u birtiji i seremo po njemu, pepel mu i čikove u kesu tresli, unutra ogrizine, kore od jaja, nosio večeru čovjek, sad misli se kako da nas dostojno zguzi, prst u zraku: "Meni Srbi super!", izbace ga cure, kesu za njim – Oleg onda na sebe kako je jednom zakrmačio cijelu noć i u Dubravu u zoru nazad, čeka na okretištu bus za Studentski i ljudi okolo i do njega neka gospođa, i sad se njemu zajebava: "A di ste se vi skitali cijelu noć?", žena ga gleda: "Idem radit pička ti materina".

Sve živo ženske forme furalo u tim natikačicama i noktići u farbi i prstenčić pokoji dolje i lančić na gležnju i sve skupa

glupače, a okretište razrovano jer da će šine do Sesveta probit i cure oprezno pikaju da si ne zasereju nogice sos blato i zemlja, a Oleg baulja razvaljen i u glavi mu "downtown trains are full with all those Dubrava girls...", sjedi pod tendom face ono fun lovin criminals i Anđa noga preko noge landara natikačicom i melje nešto i svako malo šalje "u tri čoška", Oleg se misli reć joj što se ne opošteni pa zdublira čoške s pički materinam al odšuti da ne bi bilo fuj pros-tak, bili dobri moglo bi se reć, drknuo bi katkad na nju, of kors pofarbana u plavo i dilala neku kozmetiku, al fraj sad pa se dala malo u kafiće, srala im, jasno, popila kavicu, aj bog dečki, i pita ga Ivan: – Jes je jebo?

– Na šta? Na "budi drug daj pičke"? Ko će nas ovakve? Da s buržuj... moš proć.

– Kurva.

– Svi smo.

I taman dva Šiptara progegaju, Oleg: – Vid ovo jebo ti bog mater, ko žabe, brektavo, debelo, i svi su ti gubavci tako svjesni svojih prava, di su moja prava?, izgubila se u podrazumijevanju?, il futraju ovi?, ženi će ti srat, kćeri, aj ti njegovoj... al ti si tolerantan europejac (ovo razvuče i s jačim c), pitanje ukusa. Diguljizi?

– To je janjevačka fora.

– Isti kurac. Ako si na dnu... zašto bi imao razumijevanja za... napaćene crne biznismene (bilo nešto o tom na televiziji, palo mu na pamet i dizalo mu živčanoću)... albino pedere, manjine, Srbe (isto televizija)... i kako to da te okrste ustašom, a tvoja je mržnja potpuna i čista za sve što se vrti okolo i, eto, diše... pokaži mi moju stranu i moju vjeru pederčino iz odbora za ovo il ono... nikog ja ni za što nemam voljet.

Kad samom sebi razlozima kreneš, jer sve naokolo jedno luđe od drugog pa po rakiji bez sekiraže moš, gotov si, i oči ti sama krv, onda svi zaziru od tebe, jer crveno te po faci u sablasno farba, a na to će teško netko ić i ne boji se đubre ludo, "need you cool, you cool? Im cool", a za sranje ti hrana treba, jel, i kako to da kenjaš i boli a u sebe ništa, al samo jednom u gaće, jak, isto mislio da mu rak na šupku, i koji se kurac Bogu molit, izdao te broja ne znaš, jednom probauljao iz dvanajstice na Trešnjevku, krvavih stopala od lunjanja po Dubravi, ponoć, sam, pogleda u nebo: "a što s ti tako okrutan sa mnom?", i snijeg je obasjavao ulicu i s okruglim mutnim mjesecom bojao mrak u plavo.

Vagao dal sa posttraumatskim krenut, al bilo bi jeftino i teško će ti sad proć (to moš nedjeljom u dežurnoj jer ti, jasno, ne radi doktor, a baš te eto ulovilo trest, i velikodušno ponudiš legitimaciju i ono slučajno Hvidrinu usput, to da te skuži ko možebit ipak ludog, "ako vam trebaju podaci il što bilo", a znaš da u pravilu odbiju, samo eto iskren si i čist, prođe), tako se upregnuo razblažit facu izmučenu lokanjem i ultra kulturno pristojan, al tvrdim tonom odlučnosti: – Gospođo, sad sam s posla, od 8 ujutro – bilo blizu 10 navečer – zbilja sam imao užasan dan – stara spremala zatvorit i nikog osim jedne još starije babe i ta mu utješno da će sutra sve bolje bit, potegla mu stranu, tako ova glavna: – Znate, ne bih smjela – pružajući mu kutiju, onda u kasu da mu vrne sitniš.

– Dobro, ne moramo baš svaku kintu gledat. Puno vam hvala, gospođo. Doviđenja – lagano im klimne.

– Laku noć – obje, raznježeno, s dostojanstvom.

U birtiji naruči kavu, plati, ode u zahod, odvrne vodu, proguta 10 komada, onda još 4, dok ih tresao u šaku jedna mu padne na zapišani pod, digne je, nit obriše ni ništa, proguta, onda još 6, dvije table, jedna ostala, spremi je u džep, prazne plastike u kutiju, zgužva, umota u toaletni, baci u kantu pod lavandin, vrati se za šank, srkne do kraja, ugasi čik, pozdravi, ultrakulturno, izađe na ulicu, "sad polako, sad je dobro", dugo nije trošio nikakav dop, samo alkohol, i tu ti je prax (bar u prvu ruku) ko bog i gospa: razbije sav onaj već predugo taložen razdiruć bijes, a mržnja tvog pijanstva nije konkretno uperena stvar, ona je univerzalna i surova, samo tako razliva se iz tebe, tu ne moš ništa, i svitanjima razmišljaš o samoubojstvu.

Kad se vratio iz ludnice prvo se otuširao. Ne, prvo je pripalio Marlboro. Ostalo par komada od starog. Light, al u otvorenoj kutiji duvan se osušio, ojačalo ga. Inače je volio jaču cigaretu. U ludari je pušio Walter Wolf, nikad ne znaš tko se muva a Marlboro vuče na lovu. Onda odvrne česmu i ulije vode u željezni lonac, dopola, za kavu, stajala u ormariću iznad. Stavio kuhat. Digne slušalicu i otkuca broj. Potegne dim, otpuhne. Javila se stara. Drhtav glas. Na kraju rekla: – Ako nan to još jeanput napraviš... ne znan...

– Okej – rekao, pozdravili se. Stari bio kod doktora. Na infuziji. Bocu dnevno. Šećer. Skine lonac s vatre.

Otišao je u zahod i kašljao, izbacujući zelene komade sline. Dlanovima stisne grlo, ispuše nos, ispalo nešto nalik na meso puža, probrlja prstima, tvrdo bilo, ljepljivo. Prije bez povraćanja to nije mogao izvest, i rigao bi krv. Pustio je vodu i očistio umivaonik. Pogleda u zrcalo. Svi su govorili da izgleda bolje. Nije vidio promjenu. Samo bez masnice ispod oka.

Onda je sjedio u fotelji i pio kavu, sasvim miran. Onda se digao, otvorio ormar, sve je bilo oprano i sređeno, to stara zadnji put kad su bili, stari i ona, pokupi s vrha ne birajući previše. Znao je da će tako bit: ništa posebno u njemu unutra zbog tog što više nije tamo. Svukao se, istuširao. Nije on, zapravo, bio u ludnici. Munjare su držali kontra stranu. Plafon đankeri.

Da Bencekovića sestra čistila i rigala, i opet, sve zasra.

– Ono, do grla? – rekao Oleg.

– Do grla, jebo te.

– Rekao sam ja da će on samog sebe jedan dan prosrat. Ono, samo propast kroz šupak.

– Znaš ono, stari ljudi kad imaju umrijet, pa su zločesti, ono baš zločesti, e takav je.

– Nije on star, jebo mu pas mater.

– Ma nije, al ono... Kaže meni "Ovdje imaš jedanajst kuna i kupi mi mlijeko i jogurt", i onaj kurac za grist, špice, "ako fali dodaj, ja imam još tri kune ali moram ići na Rebro i treba mi za kavu". Ma jebi se.

Olegu se nije činilo ko neki silan grijeh al znao kad si đubar svaku će ti vagat.

– Četrdest kila, jebo ti bog mater – rekao.

– Sad je još tanji. Da ga vidiš, čovječe, sablast.

– Jebo te, dignem se, šta ja znam, dvi ure, noć, ono, idem pišat, pušit u zahod, on unutra, sere. Pet ujutro, ideš pripalit, evo ti ga. Il u vrčini tegli rigotinu. Mislio sam da je umro. Kad su ono jutro s Intenzivne kiblu onu željeznu gurali, ono di te strpa kad krepaš.

– Aha – rekao Denis – Znaš Jožu? Što je ležao do mene?

– Ko je taj?

– Maleković, idi u kurac.

– Aaaa. Dobar je on. Cvijeće tvoje neubrano – zbog tog što je Denis zajebavao Malekovića. Neubrani cvijete moj. To da smrdi. I Di si, jorgovane.

(Kad je Darko 4.8 držao oproštajnu večeru uz dječji šampanjac i čorizo, il ćurizo, kljusetina valjda, pa Oleg zvao Denisa Čorizo i pričao nešto otprilike: – ...otužna i smrdljiva đukela koju taj bolesnik i talog Krunić tako nesretno krstio, ono, za demonstraciju otmjenosti i ukusa, tako on to sebi vrtio kroz tikvu pijanu, i pseto prvi cirkus ulice, klinci ono "Eno Jorgovana" ko alarm, pa svi skupa u juriš...)

– Sad, mislim da je ideja krenula od Hercega – rekao Denis – al nisam siguran. Znaš onu sestru, crnu, što je bila časna? Čovječe, pala ti oklada, ono, da ko će je za guzicu stisnut...

– I Maleković?

– Maleković, čovječe. Dobio ćevape, tamo u Čazima, boli ga kurac.

– A šta ova?

– Ništa. Pizdila pa prošlo.

– Jes bio ti kad je čitao ono svoje, ispovijest?

– Jebo te, ja mu ispravljao.

– Ono kad ga navukla ženska, i da je sad mora ženit. On da šta je njoj. Pa ga pribili stari njen i braća i mater, svi, ko stigne, ubilo ga u pičku materinu. I ono kad se docukao vlakom iz Rusije. Jedva živ. Dogmizao nekim mutnim putevima. Jebo te, tamo odma prvi dan išao u sestre škare žicat. Da Šta će mu? Brk štucat. Aj dala. Zalizat friz i štucnut brke glavno, šta se sav crni boli ga kurac.

– Stjerala ga sestra, ona plava iz Dervente šta joj muža ubilo, da se ide prat. I pjeva ti on unutra. Mi u kantu ledene vode pa preko. Da nam jebe mater.

– Jes ti svoje čitao?

– Jesam. Blaža dobra bila. Plakala na kraju.

To mu bila mama. Starog je zvao Kreten. Dok nije umro.

– Piješ ti ovo? – u ruci je držao malu papirnatu vrećicu.

– Antabus? – rekao Oleg – Mene su pustili bez njega. A to baš i nije, ono, najbolji znak.

– A da. Znam.

Poslije će istog dana na Trešnjevačkoj pijaci Oleg Nerminu pričat da je to Gama sranje u normali od triest do pedeset, i da temeljito izgorene face stižu sa osamdeset, sto, tristo, šesto, iljadu, Oleg imao tri tisuće, mada je upoznao tipa s pet, i Điđara mu o šestici pričao i da Nije ti to ništa jer bio bi ti žut. Al jebeš takvu kocku.

– Ovo mi Zoran dao. Doktor. Dvjesto kuna ovo govno u apoteci.

– Šta, kaže da zna on mene?

– Aha. Kaže oni bi se išli kupat, zajebavat, picigin, pičke, "a ti i Oleg snifali na kabinama".

Denis ga nazvao jučer da je pušten i kod Bože da će spavat, i da se nađu ujutro u tom kurcu Klubu di je Denis nekad radio.

– Okej, samo ti ja nemam pojma kako do tamo doć.

– Ne seri.

– Jebi ga, bio sam tamo jedno dvaput u životu, pijan, jebi ga, ne znam.

Onda mu Denis objasni. Od Kolodvora amo tamo, okej. Al dođi do podne. Nema problema, bit ću.

– Vidio sam ti doktora, jutros, na pazaru – rekao Oleg.

– A kaže da je bolestan.

Doktor Kore. Kooore. Šta je on, Židov? pitao Oleg. Narkoman, rekao Ignacije. Jednom Kore Olegu rekao Što se zajebavaš s tim? Samo se mučiš i traje. Odeš na Hrelić, kupiš polovni luger, spucaš se u bulju, bog.

I kad ga ona žaba što je kao vodila neku muzičku terapiju pitala A kako ste vi?

– Divota.

– Divota? Što bi to značilo?

– Pa... To što znači.

Tolko su glancali oto željeza da su počeli na živce ić, otpiljenu dvocijevku i onaj kurac shotgun, valjda poklon od strica iz Amerike, dva, ono, mlađa urođenika što su nekako izračunali da im bolje ostat, mogli su furat ko vodiči, prije, sad nisu imali kud odvest, Srbi su bili drito ispred.

Oleg je sjedio na stepenici pred vratima starčeve kuće, s bocom starčeve rakije, starac je unutra spavao.

"I zašto si ti tu? Zato što je to tako i jebeš mu mater. Što se tiče Hrvatske Iznad Svega davno b ja fiju odavde i jebite se sami. No Pasaran također, sve moš u paketu prodat. Samo što je ovo najvjerojatnije zadnja vakva gužva u Evropi, čemu vlak propustit, eto to bi moglo na Zašto proć."

Jučer su ulovili poskoka. I stavili ga u praznu bocu, začepili. Pokušavao je progrist staklo. A sa svakim ugrizom curio je otrov. Na kraju je tolko toga bilo da je plivao u njemu. I grizao je dalje.

Oleg dovrši rakiju i baci čik, pokupi s poda do sebe opasač s rapom i tri okvira unutra, četvrti u automatu, stodvajst metaka, imali su i dvije zolje i jednu smiksanu bombu nabijenu brukvama i komadima željeza, pališ je šibicom na fitilj i vrag zna oće li grunut odma u tebe il nikako, gubili su.

Jutros dok su se on i Coja vraćali ozgor pogledom je ulovio nešto svjetlucavo na zemlji, sagnuo se, okrugla pločica lima s likom Gospe i malim Isusom, i slova na rubu oko njih, noktom

je sastrugao skorenu zemlju, ORA PRO NOBIS, jeftin metal s rupom za lančić, spremio ga je u džep, za sreću.

Podigne automat, pokaže na sačmarice:

– To je dobro ako š banku pljačkat. Tamo su tenkovi.

Nisu rekli ništa ova dva.

– Šta će ti žlica? Nemaš ništa žlicom jest.

– Treba mi za zube čačkat – uzdignutih obrva, kao da jedino tako uopće i može držat oči otvorene. Debela da će se već saznat za to tamo di treba i punila tanjur idućem. Kad je sjeo, Oleg obriše prste o stolnjak (tacne i sve to skupa ženska bi samo bacila u zadimljenu kiblu s nešto pjene, plivalo svašta, onda ofrlje krpom) i tip mu preko puta neku priču, Oleg žvačući: Ma, Super, Jel, Da, Šta, Kurac, Ono...

Dolje na Intenzivnoj bio neki Veber, a lud ko mina i Olegu išao na živce jer samo šišao naokolo i di jesi da jesi, jel pišaš il si na infuziju prikačen, eto ti ga: Imaš cigaretu? Oćeš cigaretu? Il bombon il ovo il ono al stalno nešto. U ludari postao ekspert za tablete i kako bi Olegu šta uvalili tako Jel VeBeEr, koji je ono kurac? Kako izgleda? Plava, žuta, nešto treće, cijela, pola, s crtom, bez, onda VBR s prstom u zraku i stisnutog pogleda naziv i miligrame.

S Intenzivne se išlo u tri smjera, ovisno o kategoriji, narkotici, piće, sam od sebe, od prva dva ako si miksan (mada se na terenu Tvrdog isključuje zna se potrefit) odrede ti prioritet, bazu. Četvrta varijanta bila je zblindiran u željezni kašun. Bio Višecijevac Gore pa mu u glavi prozujalo i nazad u Podmornicu, i tako im uvalio da je Gore prava stvar, moš naokolo, kava, nisi u pidžami, i Gore postalo pojam oslobođenja. Kako mu doživljaj pojačao trtljažu ruknuli mu nešto žešćeg da uspori i

u hodniku krene do Olega za po refleksu cigar pitat, pa ga smiješalo i u zid, Oleg: Šta je, ljulja brod? A bio, sirotinja zaljubljen u Ivanu, a Ivana bila kći od, ono, Nekog, i zvanično kokain, mada se Olegu činilo da će prije bit što joj familiju po novinama rastezali, uglavnom stari njen blesavoćom sriktao.

Hodnik je skretao u prostoriju gdje su pokretni išli jest, i moglo se pripalit tamo, bila dva prozora, s rešetkama i jedini na odjelu, otvorili bi staklo.

– Vjetar je vani. Zima je – rekla Olegu klempava vještica što bi procunjala s metlom, onda zatvorila prozor.

– Ma da – rekao – Da mi ne napuše propelere... – dotakne uho – ... pa proletim – i prstom iza kao kroz, valjda mu u sebi jebala mater.

Muvali se tu, blejali ponekad kroz rešetke, pospani od tableta, tromi, kunjali. Probali kartat, ispadale čudne cifre. Ivana i Oleg u raspravu jednom, To ti je prava stvar, rekao za bolničke pidžame sa žuto zelenim prugama. Da hoće i ona takvu jer njena je pidžamica meka, čista, plava, jebeš je. Imaš tamo, upao Veber. Ivana u sobu, otvori ormar, navuče gornji dio, vrati se s osmijehom. Oleg Da, al nije to to. Šta sad...? Pokaže joj na sebi crvenim koncem traljavo izvezeno PSIH., uspjela ubost valjda jedinu bez tog. Jebi ga, rekla, nazad u ormar, promiješa, izvuče, Jel sad dobro? Super.

Cigo Cassius tutnjao kroz hodnik i sva mu priča Imaš jednu cigaretu? Bilo u tom i Višecjevnog škole, mada Cass po sebi talent. Oleg mu obično da odjebe, ne što mu ne bi dao nego iscica je u sekundi pa ti nanovo iskrsne, Jel imaš jednu cigaretu?

– Kako š tamo kad dođeš? Gore ti zakon Kog duvanim tog i karam.

I primilo se to jednog što nije znao kako s malim na kraj, osim da ga skoksa, i pričao Olegu da je s Marleyem u pajdašiji

(pa Oleg mislio da im dop u kumstvu al svršit će na Duševnom) i da zadnjih godinu dana nije ni sat dnevno mogao odspavat. Jednom mu došao otac, Ti sramotiš moje ime.

Oleg mu za ručkom o Stipi: najjači od starih, u sobi crkavaju, cviliju, on s osmijehom, prvi dan inače ne moš jest, smaže sve i Jebeš ti ovo, Da je po' prasca i dvi pive..., s četrnajst u osnovnu, dotad s ovcama, u vojsci ošli na teren i zaspao na nečem toplom, ujutro gleda – medvjed, pa u Njemačku i bilo nešto bauštelskih ateriranja, al na glavu pa se ne računa.

Onda se zajebavali kao zamisli film od tog pravit. Napišeš u dnu Njemačka, recimo, sedamdespete, i vidiš radi se tu nešto, čisti arbajt. Onda zazviždi, dugo, ko u crtanom, i grune, a ništa ne vidiš. I rukneš neku masnu facu, kao kolega, s imenom ispod, i do imena, ono, nešto od svjetske bijede, ne znam, Mongol. A ne mora žućo bit, uopće, može i crnac, al piše Mongol. I Mongol izgovori: Stipe. Onda samo dižeš godinu i internacionalce u krupnom, zviždi non stop. A u finalu drito njega: Da je po' prasca i dvi pive... Kakvo ime filmu dat? Stipe the Cool.

Prožvakali napoj i Cassius prvo Olegu Sad će meni doći moji roditelji. Onda satima od zida do zida pa ako ni na kog ne bi naletio da zakoči i kaže opet do njega i Sad će meni doći moji roditelji. Smrklo se, odlučio sparkat, i visio na vratima dugo. Onda ošao leć. Nije bilo ni Imaš jednu cigaretu? Oleg ga nudio, Oš pušit? Ništa. Skočio kad se rasplakala cura iz Dubrave, jer vrag zna kako joj došlo da će je pustit koji dan kući za Božić, iz Podmornice ne ideš da bi se vratio (ako nisi Veber, s trotilom u glavi), i Cassius malenu u zagrljaj i da ne plače i da on nju voli. A gledala u to debela žujka što s Olegom stajala sa strane, i rekla mu Ta se sa svakim liže, Kurvetina, pa o sebi da njoj njen dečko evo tu, pokazala od ramena dolje, "Kurvo, zašto si me prevarila", britvom.

Te noći, prije nego će doć po njega, Oleg ispod pokrivača sklopio ruke, kako se u molitvi i radi: "Okej, ja sam prasac i krme što je zaslužilo, al ovo su djeca, jebo te. Što š izgubit ako im pustiš partiju?"

– Sve ti je to o carevom ruhu priča, oduvijek, i onda ti veleumne dvorske lude na svim razinama trubiju teoriju Ozbiljnosti. Kao i svi ti kilavi akademici što valjda služe za neku znanstvenu farbu otom mutežu dat. I ono: ljudi loše žive. Pa, kad je valjalo? Navikli smo. "Narod", jebo te, što bi to trebalo bit? Jedna te ista marva još tamo od početka predstave, čemu se gubit u idejama "boljeg". Ionako je kapo-sistem dominantna fora ljudskog uma: nije u Auschwitzu nacizam glavno zlo bio, nego pseća narav bagre. I samo skupa cifra umiranja pljucka dražesni ton ozbiljnosti svem tom luđaštvu – potegne gutljaj i u duet s radiom: čekao sam i ja nju kada nije bila tu.

Ne bi on uopće ni u kakvu priču al ufuran pa ladan i rastegne odublje kroz sinuse: – Ti... ne vidiš?

– Ne – rekla.

Potegne dim, gledao u pepeljaru: – To je okej.

– Zašto?

– Ljudi, ono, uglavnom i nisu neki Dizajn. A osim njih... imaš zgrade, jebi ga, to ti još gore.

– Ima puno lijepog... što bi valjalo gledat.

– Da. Samo, tog nema tu. More, recimo... – i sad trebalo krenut šume, brežuljci itd., al mu ko u flešu prosvijetljenja toranj na Sljemenu među dva nebodera iskrsne u nišan pa zakoči da možebit ne zajebe:

– ...i to. Ti si lijepa.
– Je li?
– Je. I mislim da si okej – upalo mu zbog "je li?" – Zato i ne vidiš.
– Ne razumijem – prešaltala u ozbiljno.
– Tako to ide. Bog je, ono, zajeban tip.
– Čudan si – rekla.
Šmrkne na prazno, grebne se po grlu, polako otare krmeljić, onda opet sasvim miran, jutro mu curilo super.
Pili svak svoju kavu.

Tuli čovac da sve mu nizbrdo otkad u šturc ošla ona povijesnička nesreća, i suzicu bi koju u Ćaćino ime al ne radi to mužjačina Gubec brka s grbom nacije na prstenčini i zamašćen mu podbradak na safirno baca dok s momentom nokta na malom prstu Badelom kreće u ispaćeni grkljan za nanovo zblanjat harmoniju duše, valja muku luftat, i ti se pitaš Što je to? Ništa, čovječe, kljakavi iznutra i zakinuti za ljepotu, a otud zli, i ti ih, eto, gledat moraš jer jutarnja ti ruta po pečenog pilića furat.
– Dajte mi jednu otu tuku.
– Pile?
– Ma da.

Marko Brdačić gledao u križ i tražio Trombozu, značilo nula peticu konjaka, i da bi on gazdinski cigar jer mu slađe neg da svoje puši, "A imam ja", i Zlatko rekao Olegu Daj mu ti, jer da njemu nestalo a ne stigne od posla uzet, Olega sjetilo na jednog kretena kad ga zapalo rundu platit pa rekao Nemam sitnog, nema veze, bistro Olegu da ne bi Zlatko da je ovaj šupak, i

turne mu duvan, Marko pripali, srkne, odc, Oleg Zlatku Šta radi ovaj?

– Diler. Žuto, bijelo, što poželiš.

– Je, dobra mu kravata. I dijamant u njoj – u štracama sirotinja bio, a Zlatko čovjek otmjenosti, pive i Halida Bešlića pa mu kravata na o-ruk u predodžbu dilerske odore (za ubuduće verbalno trošit), i sad finta ono "šalio se ja": – Dila krumpir. I kapulu. Za onog smrada – pokaže rukom.

Upalio televiziju i tamo žujka vodila igru za djecu, mlatarala rukama i bečila oči dok se s kikićima zeza, Oleg stišao zamišljajući da ova sere po nekom i svađa se i jebe mu mater i za doviđenja da hrkne zelenu drito u ekran, taj bi program valjao.

– Onda?

– Nisam zakačen.

– A to što su ti opijati nađeni?

– To je bilo... Kolko mu treba za izać, 5 dana?

– To ti neću reć.

– Nisam zakačen.

– Svak ima pravo na svoje mišljenje.

– Ja sam druga firma.

– Ti si firma Svašta. Odjel je miješan. Taman za tebe.

Dok je izlazio, u sebi: Pas ti mater jeba, zato šta ti Socijalno plaća nakrcanost.

– Pa što? Možeš otić kad hoćeš – rekao mu jedan poslije.

– Da. Al onda povlači za sobom. Mora čisto bit.

– Alo?
– Bog. Šta ima?
– Eeeej. Evo gledan neku operu.
– Fuj.
– Nije, nije.
– Nije?
– Nije, jeben ti gospu, dobro je. Šta radiš?
– Ništa. Blejin.
– Šta s marenda?
– Jesan nešto.
– Salamu?
– Štrudel od višanja...
– Dob-ro.
– ...i od sira.
– To s kupija?
– Nisan, ti s mi posla. Naša san...
– E, nisan se sitija.
– ...u pošti, jutros.
– Jes pija mlika?
– Jesan.
– Šta š ručat?
– Otiću kod njih.
– Aj pomoz sestri štogod. A za večeru?
– Sprtljaću nešto. Iman Gavrilovića.
– Nemoj salamu ist. Ima to Ludila i...
– Dobro, jebi ga, sad.
– ...svako sranje.
– Kakvo je vrime?
– Jugo, jeben ti Isusa. Otpuvalo mi antenu. Al slika kako i bila.
– Još bolja.

– Bolja, jeben ti Isusa. Čuj, ono ću ti poslat. Priko Blaža i Jere. Ne znan kad iđu.

– Uh, to će susret bit.

– Ne, ne, s Jeron san ja. Biće to dobro.

– Blaž je...

– On je lud, jeben ti gospu.

– ...hirovit.

– On je lud, on b to proda.

– Šta stara radi? Čmrlji?

– Čvrlji, čvrlji. Oš je čut?

– Aj daj.

– Evo. Bog.

– Bog.

– Alo?

– Ej.

– Ti si.

– Jel ono tvoje u pitaru inače ima, nako, zgužvane listove? Hibiskus?

– Fikus. Je.

– Onda je dobro. Ulija san mu vodu iz onog lima za kavu, kako s rekla.

– E, ono, džezvica.

– Pa mi se činilo malo.

– Dobro je. Ne valja previše.

– Ono san bacija, ružu i busen onog. Napravilo mi sranje.

– Kako?

– Ruža mi se raspala.

– To se radi nad lavandinon.

– Ma jesan.

– Jes prolija vodu?

– Pocuga san. Šta ću s njon? U frižider, za drugi put? Stekla iskustvo, bilo b šteta.

– E, samo se ti rugaj...
– Ma kakvi.
– ...sa starin sviton.
– Dobro je, stara. Aj, onda, bog.
– Aj bog.
– Bog.
"Očišćen, jebi ga", pomislio je. To i "Dobri smo samo na daljinu". Stari će mu Persol očale sam donijet.

– Daj mi Cocktu. Bez čaše.
– Oš bez boce? Nako, u rinfuzi?
– Može. To je takozvana "u suho". Extra dry.
– Ecstasy.
– Ma da. Ne prikineš li pizdit počet ću ti se ponašat ko Švaba u restoranu. Ako ne znaš kako to izgleda, moš Domagoja pitat.
Domagoj u stolici podigne guzicu i prdne, potrefilo ko bog.
– Eto vidiš – rekao Oleg.

Zvone pričao o svetom Franji, da ga držalo za čudaka i ludu i tjerali ga od sebe i gađali kamenjem. "To, vako, ka ja", rekao Kole. Oleg nije znao nikog s dužim stažem, Kole se fiksao dok je Oleg još bio klinac. Šaba je bio u zahodu, rigao unutra, Krunić brundao nešto, da mora "radit posal", lice morža u inspektor Draguljče bundi s finta vunom ispod i trikvart rukavima što su skrivali ofrlje tetovirano DEATH FOR POLICE i ŽIVJELA PREMILA TI MAJKO SVIH HRVATA. Krunića nitko nije htio: iz ludnice ga MARŠ! jer da je za zatvor, pandurija da jedino košulja i vikleri možda mogu nešto sitno. (Medo jednom pričao Olegu, klasična scena: pred stanicom ga pandur davi, onda

nogom u guzicu i Aj se ličit jeba ti pas mater.) Tako je ostajao nigdje i vukljao svoju raritetnu egzistenciju od brloga do toverne i nazad, štogod usput zdrpari. (Toverne su bez daljnjeg ulazile u tradicijsku igru, samo što su vremenom postale mračne utvrde socijale i alkoholizma, i mada bi se uvijek našlo nešto časne starosti, islužene radničke klase, pošten svijet zaobilazio je široko.)

Na šanku bilo kikirikija, Zvone dofurao, Koli zubi poispadali davno al nema veze, skinuo celofan s Yorka, ubacio kikiriki i drobio bocom Ožujske, onda iskrene iz celofana u raskeljenu gubicu pa zafrflja nešto, špricalo, da je imao curu u Zagrebu, došao taxijem sve odavde drito joj pred vrata, i dočekali ga njeni: Sad, kako si iz taxija izaša tako u njega i uđi, good bye. Zvone puhnuo, a Krunić upadne da je i on bija u Zagrebu:
– Jedan me pandur odveja, drugi vratija.

Radilo se o tom da ga uhapsilo odmah na kolodvoru, kraća diskusija i u ludnicu s njim, pa bezočno otimao nepokretnima i na oči krao što stigne, svako malo NAP-RIJED MORNA-AARI S PLAVOG JADRA– NAAA, S VA-MA JE POG-LAVNIK I CIJELA HRVAT-SKAAA, bilo strašno, kažu, i tu sad drugi pandur upada u situaciju.

S Krunićem ovako stvari išle: pozove te kod sebe i prvo što uradi baci televiziju kroz prozor, to da moš kako te volja, gostoprimstvo, vrata odlažeš, iščupana iz štokova, a sve što je drva u sebi imalo naložio prošle zime. Hepi živio kod njega jedno vrijeme, dođe Krunić i skljoka se na pod, trza nogama: Zovi svećenika, Hepi okrene Hitnu i shvatili ljudi ozbiljno, pitali za adresu, rekao im, "Kad nas vidiš nadaj nam se", Kruniću za noć prikratit zvrcnut ih glavna zabava bila, kao što mu i televizija žvrljala do zore, da ga delirij ne zaskoči.

Šabina sicilijanska faca proviri iz zahoda, doklizi za šank, nategne pivu iz boce, juriš nazad. Zvone potegne jači uzdah i

phuhhuh. Oleg pozove rundu. Baš mu se i nije dalo futrat ovu dvojicu (Kole nikad novaca a daš mu govno zagrize, iz tog razloga i žuljao Zvonin kikiriki, Krunić nije plaćao ničije ni ništa, čekao dok se obrolja, za kuražu kad mu račun dođe, onda "Op mala op sjedi mi na top" il podjednako dražesno "Oj mala oj sjedi mi na moj" i ode pa mu zovi kog oćeš, simpatičan), al da ne bi dobra duša Zvonac ponovo.

Kole, mada nafutran heptanonima (dobijao na recept, topio pa u žilu, nešto bi prodao za pazarit heroin), pio bevandu, valjda mu više ništa nije škodilo. Uletio jednom u Osvita skriziran, i svijen u koljenima s obje ruke držao čašu i dvaput po pola litre Jure na blitzkrieg, da izlivaš ne bi brže išlo.

Krunić ode do zahoda, Kole se iskezi, ono, kameleonsko vještičja kombinacija: – Patila mu guzica na Goljaku, he he he he he.

Pričao Krunić Olegu: zatvor, prvog dana kiša, on u dvorištu, čuvar mu rukne kantu i krpu i "Spugaj to", ovaj da nema smisla dok ne stane, ubilo ga.

Sad, vratio se, kaže "Onaj će tamo krepat", Oleg ode u zahod, "Jes živ?", "Aha" i poriga se po podu, kako ga trzlo ispadne mu inekcija iz džepa.

– Idi u kurac, mislija san da ti i je nešto. Kog kurca pivu piješ? Pij čaj.

Vrati se za šank, Zvone izvuče jedno phuhhuh. Tako, stajali tu, pili. U Domu boraca i omladine osim njih i cure što je radila nikog nije bilo, a i oni se slučajno našli.

15 godina nije gledao televiziju (ne baš al moglo se računat), sad se mjesec dana nije odlijepljivao, Dobro jutro Hrvatska, Kolo sreće (to su mu voljeli roditelji, malo bi mu pobrisalo

griješničke osjećaje: odgledao bi to kao sitni obred pokajanja), ponekad upalo bi nešto dobrog, Fellini (Medo starog svog zvao Fellini, i pričao Olegu jednom, smračen, u Vinkovom bircu: uđe u stan a Fellini mu i debeli Bere za stolom, ljevičarili po sitno, Medi se pijanom spava i bi li na drugo mjesto ošli srat, "Gnjido ustaška", izbacili ga ko psa), o nekoj droci film, smiješna bila.

Ponekad u ruci je vrtio plastičnu zaobljenu kutiju s vodom unutra i dva Djeda Mraza, iza njih crkvica s križem, stajali u komadićima stiropora za finta snijeg kad promućkaš, u dnu s lica na crvenoj farbi Buon Natale e Felice Anno Nuovo !, nećakov dar za neki od prošlih Božića, skužio je da je razina vremenom pala, križ je sad bio iznad vode, kao da polako hlapi.

Na dnu bilo nešto kave od jučer, potegao je to ravno iz lončića i talog mu je ostavio gorkast okus, grickajući mrvice izašao je na balkon:

Ono što nazivaju "etičkim kodeksom" kod tebe je nešto sasvim različito od iste kategorije Drugih (a u startu krećeš uvjeren o identičnosti dostojanstva kao unaprijed zadanoj, baznoj vrijednosti; i kad skužiš kolki je raskorak u igri, do kostiju si ožiljcima izbrazdan), jer Izdaja je temeljna furka, a oni su "lojalni", nupitno; ti biraš kome vlastitu poklonit, i tu, miki, ne nađeš nikog. Ne mogu ja čist živjet.

Nemrem ja seb žilu nać, jebi ga, al po ožiljcima od transfuzije (izbolo me ko beštiju tamo) to m orijentir, i nikad aut, čovječe, ono, kad fulaš, pogodiš u meso pa ti plik iskoči i nikako proć.

Utrese u žlicu, onda ozgor prospe nešto zelenog praška za falšu limunadu pravit. Odvrne upaljač na najjače, zgrije malo

na suho. Iz plastične 1/2 l boce Fante potegne inekcijom vodu (u apoteci uzeo dvije inzulinske, cvaj end half ćune svaka – a vrag te goni u privatnu ić, u općenarodnih te u vr' glave kunu dvajst može puška zapast – i ženi za pultom u očima, ono, šta ja znam, samilost, Ma sve je to u redu al daj ti meni), ušprica u žlicu, otprije otparan komadić filtera s Opatije zgužva prstima i ubaci, nastavi grijat. Uskuhalo, povuče, u žilu. Na to ga probije znoj.

.

Nije mi se dalo ono smeće Rendulića varit. Pijemo kavu kod Zvjezdane, eto ti ga na vrata, da mi poslao nešto sitno za skoksat. Okej, ja u sobu, na ekranu sama sranja, i gomila tog, ono, pošalji samom sebi poštu, u ovoj formi, onoj formi, "iskonfigurirajte" tamo nešto, kod njega sve u tom, kad kenja "konfigurira". Okej, obavit ću al nakon liječničkog, pošaljem mu. I tu na Cvjetno doktorici. A skuži me ona od prve i ako sam slupan poludi, ovako super, ne moš je smuvat, sestra isto ko metak, uvijek s osmijehom i Odlično izgledate, Premladi ste da bi se uništili, a takvo nešto ipak ti dobro dođe, jebi ga. Šta je? kaže doktorica. Trta me, kažem, Otklizaću. Nemoj otklizat, Oćeš gore? Aha. Napiše mi papir za tamo i papir za Rendulića. Gleda u to idiot a gubica mu u titrajima, ko Tuđman, Dobro al trebali ste prije reć. Dobro, to ću drugi put kad budem išao. Gleda. Ništa, tramvaj i bus do Žute kuće. Stalno isto tamo: Jeeel iiimate jednu kunu?, il cigar. Čekam doktoricu da se vrne iz patrole, bilo sranja na akutnoj narkomaniji, to ti svako malo: prošveraju, sankcije, revolucija. Neka cura pred vratima, drhti, prvi joj put. Ja ono Sve ti je to kurac, kao utjehu, nije neki efekt. Uto evo ti nje, uđemo, Šta je? kaže. Trta me, Otklizaću. Nemoj otklizat, Oćeš u dnevnu? Aha. Šta ćemo utefterit? Šta

bilo. Otkuca "...na psihičkom planu blaža napetost, tjeskoba, sniženo osnovno raspoloženje... Praxiten...", turne mi papir i Javi se sestri Mirjani dolje. Fala doviđenja.

Siđem, ohoho ih znam od zadnji put, svi se skrivaju od nečeg, posla, zakona, pensiju vrebaju. Živjeli, ja sam taj i taj, treće liječenje, nisam u recidivu al tako ti ga to i tako dalje. Pauza, pripalim, eto ti Zblajhanog, na kontroli bio, ista nam doktorica i ležali skupa na akutnoj. Cerimo se, kažem Moš li štogod? Aha. Da ćemo se navečer na Trešnjevki u bircu nać. Idem kući, i u svaku apoteku. Računam, doduše ne baš drito al negdje mi u glavi, da će mi dobro doć za skidat se, kad bude. Jel mogu na Povijest bolesti dobit? Bolje bi bilo da nabavite recept. Doktorica mi tamo k vragu pa da ne radim dupli put. Okej, upiše me u kompjuter i ja dalje. Kad mi zaštambiljalo datum na papir gotovo, mogli su i u prvoj pa nemam ništa, 5 mi kutija u džepu, super. Progutam 10 komada. Sad, čist sam pa pucaju s otklonom, na alkoholu drmaju odmah al jebeš mu mater, i dok čekam – još 5-6. Navečer nađemo se, izbrojim 4 po 100 kuna za gram, odemo na Peščenicu. I tu ti sad fešta kreće i razvuklo se i ko zna dokle bi da mi jedno jutro u dnevnoj nije glava skljoknula taman kroz diskusiju oko tremensa a sekundu prije razlajan, i švester Mirjana doktorici o tom i da mi nula na dregeru: nisam pio. I zove me ova: Šta si uzeo? Niks. Šta ti je? Kasno sam išao leć. Jel? Došla mi mama pa smo... Pa ste skupa, malo, do zore? Brbljali smo. Jes napušen? Nisam taj. Oš pišat? Pa nemam opijate. Mogu i benzodiazepini proć, testiraj se, okej? Je. Aj zdravo. Doviđenja.

Ošli mi novci, u minusu sam na sve strane, ova će me pod ključ il me stjerat, ne valja nikako.

Kad ležiš na akutnoj dobijaš triput tablete, plus u 10 navečer "po potrebi", gurali se na to. A sve se knjiži i da se što prije iz-

vučem oću čist bit i mene ti na tom "po potrebi" nema, inače bih, ako već neću, dao nekom. Kuži me doktorica da sam, ono, ozbiljan, al kužiju i oni: nisam sumnjiv, i sve što šverneju – u moj ormarić, Bute lovu za heroin, ovaj akinetone, onaj nešto, okej: nisu mi stvari nestajale. Razvalili se grupno, skužilo ih, svi pišat. Ja sa strane... Prvi mi Bute uleti, onda Žac, itd. njih petorica. Dobro, bacilo im i morali pred tehničarem bočicu napunit, al cijenili potez, nema veze. Sad, računam, i ja ću pod nadzorom morat. Kaže mi Mirjana Što ti rekla? A ne znam zna li i jel me farba, ne znam više ništa, neću petljat, kažem Trebao bih testirat mokraću. Aaaaa, odmahne kao lako ćemo za to i ode ona, završilo za danas. U jebo te. A za sutra dogovorili ić u kestene jer da dugo nismo nikud, i u bolnici nas nema. Ostaje mi samo ni u snu ništa uzet, i da se Mirjana što kasnije sjeti. Srijeda, kolko tolko držim se, za sutra se mislim ne doć, al onda mi gotovo.

Tako cijeli jedan kesten pokupim sa zemlje, ubacim ga u Mišinu vrećicu. Muka mi, umirem, jedva dođem kući, srušim se na krevet. Pod grlom mi reaktor al nikako znoj krenut, i nikako se dobro zamotat, zima. Dignem se, potrpam u sebe nešto grožđa, živčan, ne moš jest, ugasim televiziju, legnem, dignem se, upalim je, legnem, svaka se minuta trapavo rasteže i za svaku misliš da je sat prošao, Vrijeme, treba se ušaltat na njega, zaspem, neki Muslimani s puškama Kako će me četnik slušat kad ti neš da me slušaš?, frajer svezan, gol, tetoviran, Tin Ujević ganja neku curu, landara mu mantil, ova u sobu, na vrata, ne da mu uć, stisla sebi ruku al nema veze, on Gdje si, bivša gospođice?, što nikako nije "gospođo" značilo, probudim se. Pušim, gledam kad će 2:17 u 2:18 prijeć, na videu, dugo tako, izguram nekako svitanje. Znoj, i točno osjećaš otrov u njemu. U ladici, cijelo vrijeme polovica grama, ne diram, i neću bacit, ne još. Obučem se, izađem, desetak metara, vratim se nazad,

tako nekoliko puta. Progutam 4 praxitena, samo da mi noge učvrsti, za put izvuć, ako mi nađe barem mi prepisala, istina bog – za fintu, al zmajmunirat ću nešto, da nisam odolit mogao. Petkom smo u podne gotovi, Mirjana ne spominje, spuštam se kući: 2 dana sam u plusu, i sad 2 na kredit. Loše mi, gutam praxeve, al osjećam da me kalira, onda maknem i njih.

Ponedjeljak, bacim heroin u školjku. Odem gore, sestra Mirjana čeka me s bočicom. Napravim to.

Šta ja znam, doktorica me još mrko gleda. Ništa ne govori. Vidla mi onda zjenice.

Prvo je sanjao Bena, crnog đukca labradorske krvi, Olegovog, ono, brata, bebu i kompu za vječnost. I da je Bena heroin ubio.

Onda Vinkova birtija na pijaci, Vinko za šankom, nasmijan, jak, "Dugo te nije bilo" rekao Olegu, i grli se Oleg s ljudima, a svi su tu, Medo, Grubač... smiju se, lupaju ga po ramenu "Ej, di si ti, čoviče", svi njegovi mrtvi. "Samo se u snu možemo srest", pomislio je. Onda je pripalio cigaretu, i zlatni križ što mu visio pod grlom ubacio pod majicu, iz navike, lančić bio zalemljen na tri mjesta. Onda je otišao u zahod i popišao se sjedećki. Onda je stavio kavu kuvat.

Zapamtio je datum, 13. XII. dvije i prve, "kad smo se ponovo našli".

Đurđa da je cigaretu htjela pripalit otvaračem za boce, sin joj da šta to radi, makla cigaretu i u usta upaljač, on da šta radi, da zna ona šta radi, "a nisam znala", onda upaljačem išla upaljač pripalit, na to joj pozvali Hitnu.

Ana je bila nježna ženica s velikom dioptrijom i nije imala zube. Sad, stisla je nešto hrabrosti i počela radit na tom. Kad su je s odjela prvi put pustili na vikend rasplakala se jer da će glavna priča bit "vratila se pijandura". Oleg se potrudio uvalit joj neku šprehu utjehe, nije se sjećao, al prestala je plakat, i kad se vratila da je super bilo. Nije imala djece i na ulici je našla malog pekinezera. Pa joj otrovali malog. Pričala: idu spavat ona i muž, "Pila si", kaže, "Nisam", "Smrdiš. Neću da takva spavaš kraj mene", Ana se pokupi i u kuhinju na kauč. Ana i Oleg često su išli istim autobusom, kad bi prolazili tamo kraj malog svetilišta (kao špilja u stijeni, unutra Gospin kip plave i roza farbe, rešetke ispred, i u dnu rešetki cvijeće u plastičnim bocama, iznad svega dizao se jablan) prekrižila bi se. Za svojih dana do 10 ujutro ošla bi litra votke.

Danica imala unuku, pričala Olegu o maloj, "Bako, stavi kazetu kad sam bila mala", pa gleda kako je baki čupala kosu, "Jel vidiš kako si zločesta bila", "Ugasi to", i s plastičnim mačem u juriš po kući, "Ti si se trebala ko dečko rodit", "Ja sam Xena, princeza ratnica". Pila rum baka, gusarski drink, "Meni to fino bilo".

Izrezivali su škarama i skalpelom papir u boji i keljili zvjezdice i jelke.

– Abe, tatko.
– Znaš li di si?
– Neman pojma.
– Imaš li šta ist?
– Neman.
– Idi na kontejner.
– Evo baš se mislin krenit.

– Inače?
– Sve isto.
– Ti š se potpuno asimilirat s oto bagre tamo.
– Je.
– Znaš ti šta je danas?
– Šta?
– Imaš li ti mater?
– Aaaa, daj mi staru.

Onda joj rekao "Sretan ti rođendan".

"Kontejner", jednom Andrei pričao da se u Dubravi kaže "kontenjer". To i "Ideš tam u muzej Miramaru", "Ti ćeš meni da mi kažeš" i "Ko te jebe tebe od mene". Pa Andrea na nešto ubacila "Ti ćeš meni da mi kažeš" i smijali se. I rekao joj da ga stari zove jedino kad ne zna križaljku riješit.

Ponekad muvao se s gornje strane pazara, tamo di su cvjećarnice, i di dva niska zida od kamenih kocki polukrugovima zatvaraju nešto mršavog drveća a veći drži u zemlju spiknut komad stijene što je davno prestala vodu špricat, i rubom im jedna uz drugu idu smeđe letvaste cipke, klupa, tabor sprženih. Jednom upala mu neka stara tu, masna i crna od pića, i dao mu Bog ovo i ono i da joj da kunu, "Na, jeba te kuna", dao joj 10. Neki starčić, ispišan, zdrapan, drži se za semafor, u ruci mu boca Simfonije, "stolnog bijelog", režao. Na uglu, di je apoteka, prosjak zavrnuo nogavice, kraste i rane i bijela kora po tom, "Dobro ti stoji", rekao mu Oleg. A taj bi mijenjao smjenu s Cigankom što je uz ritmičko litanje blagoslova drhtavo stiskala poklopac Bajadere za sitniš, Oleg potegne dim i utrese joj pepel u to, da mu vrag sreću.

Kako su ga znale sve apoteke u gradu, tako i ova, i s početka muljao je on dobro. Onda "Nešto ste vi često kod nas", "Pa, kako mi daju...", i lagano ga sve te mlađe cure počele prebacivat jed-

noj starijoj gospođi, glavnoj unutra, jer da ne mogu one na kraj s njim, i rekla mu drito "Oleg, kolko god da si mi simpatičan, tako ću te puknut...". Onda joj jednom lupao na vrata, trica ujutro, "Kući ajde" rekla, i da će mu policiju zvat, "Zovi kog oćeš jebi mater svoju". I docunjali se neka 2 blesana, da di mu je legitimacija, "Evo", "Jel imaš recept?", "Isusa ti", sfalcao varikinom datum al ne vidi to Holmes. Pa se Zakon dao u pregovore al ne da se stara. Naljutilo ih, rekli mu da odjebe. Znao da će ga neka prijava kačit, "da im pas mater pandursku u šupak", bilo mu svejedno, ništa ozbiljnog. Samo, ostao bez kemije. Prešao cestu i ondje di cijelu noć sendviče dilaju uzeo 6 piva.

Sad, na sve to sjetili bi ga ožiljci na prstima, od varikine, i da je uništio onda novu Champion majicu, mama mu kupila.

Išao se oprat, dolje, tek tako, i tamo blizu di kožica prelazi u meso vidio je crnu točkicu, nije tog prije bilo. Onda je išao to istisnut noktima. Nije istisnuo ništa al krvi kolko oćeš, i parao je listove toaletnog i skupljao s tim, tako mu dolje ostali krvlju zalijepljeni komadići papira. Onda to išao vodom skinut, i voda bila dobro crvena. Onda stalo nekako, i otišao pit, al navečer mu u gaćicama bilo skorene krvi. Sad, pojavila mu se još jedna takva.

Našlo me u zahodu, omaklo mi se, jebi ga, i u kombiju Hitne iz džepa mi izvukli Hvidrinu legitimaciju pa mislili da sam se htio ubit, pljuskali me "Jeste liječeni od posttraumatskog stresnog poremećaja?", "Nisam, jebi mater svoju", onda opet mrak, probudim se u bolnici, skužim da mi iz usta viri onaj kurac sonda, iščupam je, osjetim da sam zaderao nešto

unutra, skočili i da mi jebu mater blesavu al okej nisu mi ništa nazad išli gurat, poslije sam pljucao nešto crno, uglavnom našli mi svašta pa nisu znali u što sa mnom, tako im uvalim alkoholnu padavicu, računam bolje ću proć nego da mi tefteri heroinski over, jebi ga.

Kad se ideš, ono, službeno svuč, prvo ti potegnu da priznaš da si alkoholičar. I ne pada im na pamet da si ti jednostavno uštekan drukčije: okej, priznam ti ja sve s reda, ja samo ne mogu nać zašto to ne bit. A sve one radosti delirija, demencije, ciroze, za to sam znao oduvijek, i nitko zbog tog nije zakočio. Tako smo u raskoraku od samog starta. I kolko god ispravno bilo to što pričaš politika im kontru dat, trebalo bi kao značit nešto, i oni ti sve to skupa "školom" zovu, jebo te, kao, ono, ne znam, uhodani i super to njima ide. Jedino u Vrapču s tobom ko s čovjekom. Kaže mi doktorica tamo Bijeg od stvarnosti? Ne znam, kažem, meni se čini da "stvarnost" jednostavno nije bila dovoljna, trebalo je to nadopunit, podić, i to je sve.

S pića moš se praxitenom skinut, al tu moraš dobro vagat, jer sa mnom ti to išlo: potegnem prax, 6-7 komada, i poništi mi krizu, noge čvrste, ne tresem se, ne drhtim, posloži mi sav nered u glavi; onda odem pit, jebi ga.

Na televiziji bilo nešto o Monaku, i tek tako za nešto kazat Oleg rekao "Koja su oni nacija?", stara rekla "Kraljevina", stari za po običaju podvuć "Katolici". Onda Oleg rekao "Nacija: Francuz, Taljanac, Srbin, Šiptar, Eskim...?", stari drži liniju, "Rimokatolici", kaže. "Aaaa to, neman pojma" rekla stara. Onda stari rekao "Ko in jebe mater".

Jednom Sanda Janković rekla Olegu Znaš na kog mi tvoj stari baca? Walter Matthau. A Oleg i Medo u prozoru Vinkove

birtije stalno komentirali nešto, ljude na ulici, ovom glava vakva onom nakva, cerili se, pa ih krstilo da su ko ona dva Muppet show stara krnjavca u loži, il filmove, i tako Walter Matthau je kapetan Bartolomeo, gusar i đubre, i pita ga tamo neki kreten grof kao Oklc t taj ožiljak na čelu? To mi, znate, kad su me iz majke kliještima izvlačili, bog joj prosti dušu poštenu, nadam se da se vaša plemenita majka nije s vama tolko izmučila. Na to ga ovaj pljusne po gubici.

Tamo dolje nikad nije pamtio imena ulica, tako ni ovdje, mada se svi po tom ravnali. Dobro, znao da je ova Gagarinac, i na početku, di su nove zgrade (zapravo se to nekako drukčije zvalo al sve u istoj crti), renault 4 otvorenog gepeka, red ljudi pred njim, neka sintetička brlja i valjda nešto žutih šut, otprilike, kako drmneš na kraj za ponovit, jutarnji đir. Sad, navečer, hodao je, i dolje ispred cura i dečko plesali step, pjevuckala usput, TaRanTamPam, ljubili se, i baš su, ono, dobri bili.

"Danas sve navrnjeno da jebe", jer prvo rekao mesaru dvajs deka, onda triest, onda ovaj da što se njega tiče to je već Komad, aj dobro, otišao u dućan, pa neki stari počeo nešto srat, i Olegu malo falilo da ga u tintaru s 2 kila Colom.

Nema veze.

Jednom, sjedio je, oko vrata majica mu se rastegla i u zrcalu među bocama gledao je bijelu naramenicu potkošulje, i ovo: "Gledaš svijet i ništa ne razumiješ, s paradom utvara u mozgu, iskaču iz zrcala, mraka, iz vlastite utrobe slušaš Sotonin cerek, i sve je to zajebancija, balansiraš u Svijetu koji je, isto tako, čista zajebancija, tužan i lud, a sve tvoje baljezgarije služile su isključivo tvojoj zabavi, tvoja predstava za najprobraniju publiku – samog sebe."

A W. je bila jedina osoba što je tad s Olegom htjela pričat. I W. je imala, ono, Nekog Kurca Sindrom, nešto što je imalo, kako su pričali, šestero ljudi na svijetu, nešto s genima, i tako obilježena tim kužila je ona kako je kad si Van, govorila mu da se sredi, da je NJOJ žao, ošli do Nasipa i lizali su se oni tu noć, "Vidiš, JA sve radim", rekla je.

I kad to u glavi imaš, ne bi bila šteta zatuć sve te mesare, penzionere...

– Hoćeš...?

– Neću. Sad.

Ivo zaklima kao u redu je to tako s tim. Rekao je da je uspio prebacit on tu debelu staru preko ramena i pobjeć s novcem.

– To je bilo onda – rekao je – još je Tuđman bio. A to s dućanima, ako te ne ulove odmah nikad i neće. Da jesu rekao bih da im jebem mater, da me boli kurac. Sve ste sjebali, ko vam jebe mater – kresnuo je upaljač i grijao žlicu – Kako ti sve to?

– Ko im jebe mater – rekao Oleg.

– Mislim, bio si u ratu...?

– To ti je bilo, ono, furka, ko kad ti ideš na utakmice.

Ivo je bio Zagrepčanac napola arapske krvi i navijao je za Hajduk.

– Ma da, Feral – rekao je stavljajući žlicu sa smeđom tekućinom na novine što su stajale na stoliću ispred njih.

– Uzeo sam ga onako bez veze – rekao Oleg – Prije sam ih kupovao stalno. Onda, jebi ga, napisali da su MC5 i Stooges New York.

– ...Šta...?

– Kurac. Detroit.

Oba su s drugima bila na polici do linije. MC5 uglavnom zato što mu je pokojni Grubač znao pričat za Kramera i Sonic Smitha, oružje, kokain, mitološki teren. Stooges, ono, Down on the Street doživljavao je kao vlastitu biografiju.

– Šta ja znam – rekao je – Isus je rođen u Betlehemu. Ideš tamo, ako ti je do tog.

– Uzeću jednu tvoju, imam još... vidiš... – otvorio je bijeli Ronhill, dvije cigarete unutra.

– Uzmi – rekao Oleg.

Ivo izvuče jedan Marlboro i škarama odreže komad filtera s vrha, stavi ga ravnim dijelom dolje u žlicu. Onda zavrne rukave, na oba pregiba imao je tamnu kvrgu, ubadao se uvijek na isto mjesto, da mu tako lakše, rekao. Otkopča kaiš i skine ga s hlača, sjedeći, onda vezao ruku s njim.

– Ja, kurac, skuvam i filter i sve u pičku materinu – rekao Oleg.

– Zašto?

– Nemam pojma.

S obzirom na kljakav rejting domobranstva istegljen u Hitlerovom ratu, a to i u njih važilo, neki su svojevoljni al dostojni nositelji tradicijskih vrijednosti recimo Vražje divizije na sebe prišivali oznake domobranskih jedinica, za ne daj bože zarobljen bit, i kolko znam prvi je to smislio Ivan F., "drinker i odličan dečko", kako je to Oleg rekao jednom, a jedan drugi komrejd "Ne znam, imat tetovažu KRV JE MOJE SVJETLO I MOJA TAMA... nešto ti nije dobro". I bila je priča kako je čejena navukao da govori: "Kako god okreneš ti si već mrtav. Još ću reć da si krepao cvileći. Men isti kurac. Otiđi u stilu, daj Hrvatima da te mrze". Onda je izašao iz svega jer da mu se "gadi

marva glavata", i tako već duže vrijeme osjećao je da se nigdje ne može nać i pukao bi se odmah po buđenju; u jutarnjem blitzkriegu utrnuća nakratko dodirnuo bi komadić sreće.

...

Cherokee džip i frajer je izašao, uhvatio ga za jaknu (crna, KNOXVILLE, TN. U.S.A., hosovci su takve furali, bila zdrapana i stara), i nije Ivan mogao razaznat o čemu to ovaj, gledao je džip, skužio neku curu unutra... (Jednu je djevojku smatrao, ono, svojom; stalno bila tako tu negdje u glavi mu. Jednom, dolje s ulice, vidio je kako oblači majicu, u stanu gospođe s tetoviranim paukom na nozi iznad gležnja, nakon frajera. I jednom, u kafiću ispod, dobro pijana pričala je nešto, da se jebat moš i po sitne novce al onda ne miješaš u krupno, sjedio za šankom i rukom ga drmnula po leđima, zaljuljao se, klimav i slab od pića, oboje se osmijehnuli. Poslije je više nije vidio, tetoviranoj zatvorilo firmu.) "Jebo te, kako je pijan...", rekao tip, držao ga. Onda ga odgurne i krene prema džipu. I sad, Ivan se uključi u sve to: Nadrkan čovac, valjda zbog ove, srala mu, kako se čini, možda, al zapravo je to đubre sretno, naravno Katolik, šupak, buržuj boy, Odrežem ti glavu ko svinji jebem ti mater. "Ej, Čiroki", rekao, i okrenuo se ovaj, Ivan iza leđa potegne sedamšezdesdvicu i strese mu dva komada drito u labrnju. S kuburom u ruci doljulja do džipa, pljune usput ovog, "Debil jedan, mater ti jebem" (Polo mu pričao, prije milijun godina, Polo i Petko rođaci, i nekako se strefilo da su kod Petka, a upadne Petkov stari, pijan, stari s Polom dobar, smije se, gurne mu neke novce, onda pogleda sina i skoksa ga ozgor šakom po glavi: Debil jedan, majku ti jebem), potegne bravu, cura unutra gledala je tamo negdje nikud. Ivan iz džepa izvuče Dorina čokoladicu (pokupio je gore u Pruginoj birtiji, Pruga s Jutarnjim u ruci da jebe Tarantinu mater jer da jebe ovaj Miru Sor-

vino, "Smeće"), "Ej", rekao i pružio joj, nije trzala. Stavi Dorinu na šoferski sic, lagano gurne vrata. Onda sjedne na rinzol, pripali, spusti pištolj na asfalt. "Kao... nešto... kesteni, kad zguliš koru", gledao u dlanove, bore na njima.

Ako je to tako, bila bi to čista genijalnost, kao – procijenili da si drukčije montiran, "primjena modela na strukturu ličnosti", al ne grabljaju oni tolko unutra, ne razmišljaju tako i ne slaže im se u račun, čisto potez "da te s kurca skinem". To kad ga u Vinogradskoj nisu htjeli (dobro, "detoksikacija provedena") i s njim u Vrapče, a on mislio da mu to po kazni, kao "Prebrzo si u recidiv, pa nek te tamo jebu".

Rukom se naslonio na zid, za napregnut se ne bi li možda tako krenulo, al ništa. Onda se otkopčao, sjeo, i naginjući se naprijed pritiskao je laktovima želudac, svejedno blokiran. Onda fleš česme, mada mu je stalno bila u očima, kao i ručnici, četkice za zube gore, sve to, sjetila ga davne Renatine priče (špreha nebitna sama po sebi, čudilo ga što se sjeća) da zvuk vode na neki način zna povuć, tako je ispružio ruku i odvrnuo lagani mlaz. Onda se popišao. Oće to heroin. A vrnulo mu i Dadu pijanog: "Moram ti ovo reć, ja sam bio s njom davno prije tebe", "Okej" rekao Oleg, i Mariji za šankom "daj mu pivu".

Jednom s Benđijem su prešli autoput (veterinar, il čisto nako), iz nekog razloga svako malo Benđoli govorila "Ofco", i ošli do Ante Kasapa garaže. I bio Ante Pavelić, bivši rvač i mudrac i svašta i zvijezda Staračkog s njemačkom pinkom koju je drobio na alkohol i jedva bi pokrilo itd., u kolicima, i pita Kako se zove mali?

– Ben – rekla.

– O, Benny Goodman – i bacao mu Pavelić malo lopticu, Ben bi mu je spuštao točno pred kolica.

Poslije pitala Olega: – Što je taj Benny Goodman? Poznato mi...

– Jazz muzičar.

– Super – oduševilo je. Skužio da je mislila kako je Pavelić išao linijom farbe, i nije joj htio reć da taj nije bio crnac.

Potegne vodu, onda je gledao neki film, i film je završio tako što stara kaže da se maloj kad su je digli s kreveta meso na leđima jednostavno odlijepilo s kostiju, "Jeba ti Isus bog mater", rekao. Ime joj bilo Gia, ostalo mu u glavi, bila model, fiksala se, pokupila Bolest.

Tamo di stane autobus, pa s druge strane, tamnosmeđi lesi gurkao je špicastu njušku kroz željezne rešetke dvorišta. Ako bi ugledao staru razmahao bi se repom. Il bi čekao drugi bus. Prtljala bi nekakve kese i uvijek bi izvadila nešto za njega, nekakvu klopu, pomazila bi ga i pričala mu malo. Onda bi odmarširala do zgrade, razgalamljena, s osmijehom.

"Hram čovječnosti", bilo uklesano na zidu hodnika glavnog ulaza i zezali se s tim Oleg i ekipa, al ljudi unutra nisu htjeli van.

...

"Predstavljanje", a stvar se svodi na to da rečeš lokao sam ko beštija i završio u kontejner, di mi i mjesto, pa me skupilo u lopaticu, istreslo ovdje i eto ti, zbiflaš to ko narodni heroj i pobereš sveopći aplauz, al dogodi se da nekom teže padne, Snješki C., počela plakat, zato joj poslije u birtiji i pričao da je Jankomir logor (znao jednu žutu kravu što je tamo radila, "gospođa defektolog", falši kez itd.), Vinogradska pranje mozga (i znao bi Oleg inače reć da im poglavice u prezimenu furaju

"eiten", "th", židovska mahala, i dodao bi da isto jebu oni jedan drugog, "možebit jedan od njih zaozbiljno Dojčer, pa u toplom duhu onog kad je bilo"), u Vrapču se moš posložit.

Za stolom do njih sjedio je jedan dečko s kavom i knjigom o mucavom Klaudiju, Olega sjetilo da je bilo to na televiziji kad je ubijen Mate Vrbota (opljačkali banku, upali pravo, s cijevima, u Varaždinu, činilo mu se, pa se narodna milicija dala u ozbiljnost, "le chien de guerre", Krunić se jednom u toverni dolje išao damfat da je znao on njega, "bija mali, basetni čovik", da se znadu iz Upitnika, birtije, Bilić Hepi rekao mu da prikine srat), Oleg je tad bio klinac, Kaligula Tulumaš ostao mu u glavi, dobričina.

...

Ispričao im: hoda gradom pijan i ulicom ide gospon Marotti i Oleg "Šta je Kremenko jeba ti magarac mater", smijali se, onda tek tako za nešto reć netko rekao "Šta je za ručak?", Oleg rekao "Pašta-šuta s mekinjama", Mario se nasmije, Zvonko pametnjaković da nije nego grah, "Je, s mekinjama", rekao Oleg, onda Mario Olegu "Mulac jedan", kako je tih dana navečer oko jedanajst, ponoći, čarobnjak ekonomije Derek Trotter oslovljavao brata Rodneya, i Oleg to "Mulac" dijelio s reda svakom.

Andrea je radila ujutro, i navečer Oleg nije izlazio nigdje, slušao je Dr. Feelgood (Wilko šef parade i komanda "All right mister Brilleaux" pa se ovaj zamahnita i raspuše na usnoj harmoniki) i Duryja (ista firma: Wilko) kao uvertiru za nove poslovne senzacije peckhamskog tržišnog giganta u jedanajst i kvarat, i sad, šta ja znam, potegneš jednom pa si miran, eventualno se poslije dopuniš, al on svakih pola ure i na kraju se izrigao pa komadići ananasa začepili lavandin a pošpricalo i pločice i po zrcalu, zapravo heroin bio loš.

"Kolektiv me ne dodiruje, velika većina svega. Mislim, nemrem ja mobitel furat. I sad, kolko se mogu sjetit, moja jedina ambicija bila je... šta ja znam, bilo mi je devetnajst, Medo je bio četri godine stariji, Šišak devet, pili smo, i svi su oni imali, ono, štumčinu. I ja sam htio imat, to je sve."

Upalio je televiziju i tamo je bio stari Eskim, haski je ležao do njega, "Ostao mi je samo jedan pas. Alkohol. Dao sam mu to ime jer ga volim", smijao se stari.

Onda u Kolu sreće bila jedna djevojka svjetlucavih očiju, da studira građevinarstvo i proučava kitove ubojice, "Pa da" i "Ne znam" rekla tako nekako, čisto, na neka trtljava pitanja, i kužio Oleg malu da mu, ono, draga. Al na kraju pobijedi neki fitnes peder, i onu voditeljsku mumiju baci na razgaljenost, kako je to već išlo, i Oleg: "Ono, kacijolu iz kazana i reć mu E sad žlica vegete, pa po labrnji, al prvo mu očale zgazit".

Izašao je, neki propaliger crvene tikve s kesom u ruci promumlja nešto, "A?" rekao Oleg, i uspio razaznat "cigaretu", "Majde jebi mater".

Andrea je prodavala parfeme dolje u dućanu gospodina Hemela. Kad je ušao rješavala je križaljku, "Ej, ti bi mogao ovo znat", rekla, tražili nekog Filozofiju, Oleg rekao "Konfučije, Lao Ce, tako tamo neki njihov žuti šupak". Prvog se sjetio jer mu se ime pisalo Kung Fu i još nešto, vidio negdje, o drugom mu Zvone davno da mu uši išle dobro u dužinu, trebalo značit nekog vraga, Zvone se furao na te stvari.

– Nisi normalan – nasmijala se.

Onda joj pričao nešto, laž kojom zapravo ništa nije htio: da su mu ponudili da radi u Centru za prevenciju pa im rekao da se prije može dogodit da njega neki klinjo potegne nego što će on nekog iščupat.

Nasmijala se.

Trošili, ono, uhodan stil ozbiljnog: Oleg se nakašlje, duvanski zarđalo, i Zlatko mu rekao "Pljuni tu, na pod".

– Šta ti misliš šta sam ja – rekao Oleg, prije tog progutao, onda gledao kroz prozor – Šta ovaj Fiolić, jel mu praznik il inače u ovu uru gotov?

– Propo.

– Htio ja pazarit, sad ga jebi.

– Propo.

– Previše ih, jebi ga, mora se prešaltat.

– Na drogu.

– Ma ne, na mesu ostat. Al ljudskom. To bi išlo – onda gledao Zlatka kako žvače – Ti se kužiš u bureke? – rekao.

– E da.

– Di je dobar?

Zlatko rekao da ga on uzme odma tu u ovog iza.

– Aj bog – rekao Oleg, utrne čik i stavi na šank kovanicu od 5 kuna za kavu s mlijekom.

Ne moraš (kažeš da ne želiš i to je u redu) reć mi što ti je prvo palo na pamet kad si me vidjela zadnji put, al ti si osoba koja prije svega zaslužuje iskrenost, što znači da si pogodila na pravo. I znam da si razočarana sa mnom. Zaslužujem apsolutni pljuving, al jedino od Tebe, jer doista mi je jedino stalo do onoga što ćeš mi Ti reć. Ne postoji način da ti se ispričam, i nisam smio sebi dopustit da me takvog vidiš, iz čistog Poštovanja, a jedan, sad nešto rjeđi krug ljudi što me znaju još od, ono, veteranstva dječjeg vrtića, konta o kolko se zapravo tvrdoj kategoriji radi, Poštovanje, i zbilja ti ga to tako. S tim da ovdje (barem za sad, a kako mi se čini bit će to jedan dobro dug period) jedina Ti zapravo i sačinjavaš to nešto čemu nemrem

ime nać i što jedino uopće može imat utjecaja na moj gard, mišljenje... te stvari.

Kažeš "Vidiš da nisam normalna". Čovječe, tvoje kvalitete su nešto što nadilazi jeftina i klimava vrednovanja mase (jer onaj tko te ono onda srušio iz one psiho bedastoće uradio je to iz čiste pokvarenosti), pošto su ti Bog il Priroda il kako hoćeš jednostavno udijelili Sve: Glavu, Izgled, Riječ, a ljudi zbog tog znaju mrzit. Nemoj sumnjat u sebe – ja sam siguran da je svaki tvoj odabir pravi, i tako s obzirom da u svakom momentu znaš di si, iskopat ćeš izlaz i iz ovog u čemu si sad. I ono: ako ti ikako mogu pomoć... zatraži što bilo, makar u vidu kakve sitne pinke, il krupne, jebeš je, il ne znam, čega god se sjetiš, bez obaveza i bez uopće razmišljanja o tom.

Prema meni (kako kažeš da ti se čini da jesi, možda) Ti nikad nisi imala nijednu "bahatu ili hladnu gestu", al zato ja prema Tebi jesam, i to mi iz glave neće izać dok sam živ. Ono isto: idem ti farbat da je sve u redu a znam da vidiš kako neki vrag dobro kljucka u svemu tom. Veliki Gazda H, to što si vidjela na meni zadnji put, što ti je prvo palo na pamet. Moš me prezirat zbog tog, Ti na to imaš pravo. Neću ti obećavat ništa, jer ja sam genije za vlastiti život pretvorit u nešto što nikom ne bih želio.

"Imam 35 i tijelo mi je uništeno, trošim Opatiju i javni prijevoz. I konačno, izgubio sam jedinu stvar koju sam držao istinskom vrijednošću vlastitog življenja. Dobro, mada sam s početka sve to s Andreom primao kao jednu od rijetkih ugodnih slučajnosti što te znaju, ono, vremenom katkad strefit, ipak sam u svemu tome osjećao neki drukčiji, silan naboj Čistog."

Kad je u ljeto 2000. (valjda) samo tako ošla na godišnji, "more", Oleg se osjećao kao neki chicano luđak: "I" za "ja", onda

crveno srce kao basetna sumo guzica, i u finalu ispod "Puerto Rico", na majici. Persol očale za oči sakrit – ni Andrea ni mala iz dućana do (nasmijana i žuta, zaboravio joj ime) nisu ga po priči mogle skužit – i o da, zlatni križ pod grlom.

Taj njen godišnji, nije se ni prao ni ništa, voleći svoj znoj i pijanstvo, kao nekakav fanatični srednjovjekovni obred samokažnjavanja, kao patnja koju s nikim ne moš i ne želiš dijelit, gurajući sve to do preziranja utjehe Kristovog bola, "izgubljenog il prodanog davno, ušaltanog u bezvrijedne rituale gomile". A Oleg je uvijek bio sam: utoliko je sebe držao jakim, i utoliko je sve ovo iz njega izvlačilo razdiruć osjećaj poraza.

Sad, uzeo je iglu s nešto Coca Cola farbe u njoj sa posložene hrpice parfemskih testera što mu ih je Andrea poklonila jednom davno, možda za rođendan, nije se mogao sjetit, i rekla mu da je luđak kad je rekao da ih ne troši (i inače mu govorila da je "skroz lud"). Imao je slabe i tanke žile i tamo negdje iz šestog-sedmog puta zgađao je na pravo. Gledajući zbrljano i brzo dizanje guste magle krvi do prve, druge, treće... baždarne crte samo je osjetio da više nije, ono, nesretan. I znao je on di je: u trijumfu jada.

Dugo nije vidio Andreu.

Bilo je to dobro.

I ništa. Pljuc u čempres dok sjedi pod tendom birtije do dućana u kom je radila. Ako bi se na televiziji ljubili promijenio bi program.

"Tvoje oči kao porcija girica s vinom" (Tin Ujević, otprilike), e točno to ti je efekt kad se u fazi iščekivanja heroinske krize dočepaš bilo čega od blindirajućeg matrijala (lex luthor,

prax, koja bilo apaurinska kategorija, lumidol...), naravno u količinski raskošnim vrijednostima, jer u pozadini je strah. Al zeznuto je zapravo bilo dograbit se tog: po apotekama zajebavali su za sve što ičim baca na narkotik, kao što i iglu pazariš sasvim legalno al neš proć da ti tetka unutra neizrecitira svoje viđenje humanosti. Plus uozbiljila se država, zreformirali oni sve to na gomilu pa udri po sirotinji, tako i heptanon zagazio na teren fantastičnog, al s njim ionako samo preskočiš na drugo kljuse a kurs ti isti. I eto ti ga situacija. Sad, prestao se u žilu bušit, da mu ruke dođu sebi, jer ljeto je bilo tu i bilo bi nezgodno paradirat okolo kratkih rukava. Al živciralo ga riganje od snifa, i u svemu osjetio bi gorak i smrdljiv miris heroina, u kavi koju bi ujutro skuhao, dok pere zube probavljajući šaku 10-miligramskih normabela za pokrit heroinsku mamurnost i živčanoću (nešto što je držao nasljeđem, il monopolom, alkohola), u pokošenoj travi na terenima između zgrada, u vjetru, di bilo. Onda odlučio skidat se, al tako nekako, maglovito, jer ni šteker Normalnosti nije mogao napunit policu Boljeg, osjećao je.

Moglo bi se reć da je na neki način svim tim do sad samo išao zalemljivat rupe emotivnog. "Imam pravo na to. Poslije svega. Da budem kukavica i slab", i to ga rasterećivalo. Potegne zelenu iz pluća pa je prožvače, onda pljune na šajbu parkiranoj BiH registraciji.

"Jel istina da ste bacali mačke s dvanajstog kata, kao klinci? Možda si samo čuo od nekog, čitao, sanjao u jednom od svojih deliričnih crkavanja. Dobro, ti nisi, jel pošteno bilo izbjeć? Vrijeme nije pokrilo: stisnut, uradio bi. Svi smo mi ubojice. I rat je za ljude smišljen, za tebe, za mene..."

Po rukama je imao rane i kraste i dok je gledao školjke na glatkom kamenju plićaka pomislio je kako mu sve to izgleda baš tako, kao priljepci, i vrhovi nosnica kao da su mu bili zarezani i peklo ga i curio mu nos i bolilo bi ga dok briše, valjda četvrti il možda peti tjedan otkako je progutao zadnju tabletu heptanona.

"Još se kurči, đubre. Da mu od ulja, kaže. Da je išao bržole frigat. Al nisu to rane, jebo te, to ti ko da je meso zubima čupao"

Da je na ovu febru Oleg išao duge rukave furat komentari bi na isto gađali, vako i nako, onda nema svrhe kuvat se.

– Ja mislila da ti od čika to – rekla mu mala Ivana, tamo gore.

– Ma kakvi – rekao – Ne moš više žilu nać pa gađaš, ono, dvajst puta, raskopaš sve.

"Prvo mi pocrni jezik, al to od tableta, i naokolo pocrnjenog primi, ono, boju govna. Pa s početka paziš dok melješ. Onda ti na o-ruk sprži druge lokacije i u jaču štetu, plus poludiš, pa oko jezika nemaš brige..."

Jednom dok je iza šanka prala čaše (u modroj majici, i na majici joj žuti krug, roza srce sa išpricanim rozim crtama iznad, i plava zvijezda, ispod njih pisalo je nešto, na židovskom, valjda) palo mu na pamet u cice joj zavirit, al odmah stisnuo sebi nekakav kao prijekor, da nije u redu to, jer Ivana mu bila super i volio je s njom pričat.

I jednom, Oleg izašao iz krčme a jedan lokalni pametnjaković trzne glavom za njim i podignutih obrva kao "što ona o tom misli".

– Dobar je – rekla.

– Samo što svake tri sekunde grebe po sebi.

– Pa, svrbi ga.

– Svrbi ga heroin.

Ozgor se raskeljila brda ko krepane krave, jedne je noći tu na nebu iznad njih vidio Malog medvjeda, zapravo tamo s balkona al taj smjer. I ovdje s rive stara je prije koju godinu okinula fotoaparatom dupina što je zalutao i nije znao izać, tako bi skakao iz vode i Olegu stara rekla da je ulovila to. Na slikama vidio je samo špricanje i pjenu. Sad, sjećao se, jutro, i on i stara zagazili u vodu i u plićaku je vidio da se s valovima ljulja nešto malo i tamno. Pogledao bolje, morski konjić, s vrhom repa zakačenim ispod kamena, skužio kad ga je dodirnuo. Onda ga oslobodi, lagano da ga ne zadere, i mali se ispruži i otpliva. Al sutra ista stvar, zakačen konjić za kamen. Oslobodio ga, i vidio da je mali mrtav.

– Neće mi ovo do Božića zarast – rekao Andrei, tamo gore.

– Hoće – rekla.

I bilo je dobro kad je mala Željka iz dućana do Andreje na konto tog što je on njima stalno čokoladice dijelio uvalila njemu jednu Dorinu, što je u birtiji s kavom dobiješ. Kako je u lijevoj ruci držao šteku crvenog Marlbora stavi Dorinu među usne, stisnuvši ih unutra, za ne zaslinit papir, i dade Željki ruku, profrflja "Čestitam", Andrea se nasmije, Željka isto.

A tih je dana uglavnom bio junački ufiksan, i kod kuće bi sjeo za popišat se. Tako bi dok čeka da mu krene gledao u rolu toaletnog na mašini za robu prat, i na papiru nekakav lik za kog je drito bio uvjeren da je Rocky Marciano, nekako mu samo od sebe došlo "e to ti je taj" i bog i pričao se on s njim. Dobro, da je umjetnik nadišao formu naive pa znao poštemat fizionomiju crnca bio bi ovaj Sonny Liston, al eto. Trošio Rockyja uglavnom za slinu skorenu iz sebe izvuć, il pobrisat krv od igle, i obnavljao ga dolje u Spajićevih boraca, i tek poslije, kad je heptanonima počeo razrjeđivat maglu, vidio da je otome u dnu, zapravo, lopta, i kao dribla taj sad. Bilo Svjetsko prvenstvo. Prigodom. I tako

tuda negdje mala Ivana ispričala mu za Peru Bosanca, pijan i da će dat on njoj novce, plat't će on njoj, onda krenuo da će je dirat i mala se stisla u kut i rekla mu stoki da se makne od nje i "Vikat ću", onda on njoj s vrata na odlasku da je kurva.

– I nikog nije bilo? – rekao Oleg.

– Nikog – rekla.

Oleg ga samo jednom vidio, trtljao nešto ovaj, ono, "od stoljeća sedmog" đir.

I sad, išao kući, i nije uopće mislio ulazit, al tako ispalo, Zlatko za šankom, i neki pijanac bleji s njim, jedno 45-50 ovaj, Derventa po intonaciji (tamo kad ideš nako malo do mehane prorakijat pod košulju metneš na kocke prošaranu žicu ko pancir jer kad te ubode ne vadi nož neg ide parat, pričao Olegu Vinko Radanović, u Dubravi, devedesdevete), s radija general Vasil Mitu, sve točno kako treba bit, i Zlatku namjera bila zezat se, kaže pijanom "On ti je Srbin", ovaj Olegu "Jel, jes ti Srbin?"

– Cigan – rekao, a jedini on tu pravo arijevska faca.

– A?

– Šta i da jesam, šta ćemo sad s tim? – strga markicu s kutije Marlbora i počne je rolat, to je inače radio kad bi kutija bila pri kraju al na ovog mu kretena lagano iskrsnuo Pero Bosanac.

– E onda ja tebe koljem.

– Kolji, idi u pičku materinu – (Vrapče, profesorica Hotujac Olegu: Agresivnost?, Oleg: Bijes.)

Povuče Olega za majicu, Oleg ga pogodi posrid face, Derventa u gajbe od Ožujskih i počisti usput šank, sve po podu, Zlatko: "Nemoj strica", Oleg nogom u rebra, onda još, "To mi stric, jebo te", i stao Oleg na to, kaže: "Tebi svaka druga blesa na pijaci stric".

– Ma zbilja mi stric.

– Aj izvini onda.

Otišao i čuje Zlatka: "Hrvat, čisti, rat, sve, ranjen...", i ovaj na to: "Šta se njega bojiš..."

Sjeo je na betonsku stepenicu, sunce mu sušilo kapi rasute po izranjenim rukama, pripalio. Tamo iza bio je grad. Rekao Andrei, tamo gore, il mu se samo činilo da joj rekao: – Nije da se, ono, skrivam od nečeg, al nekako mi mučno uć, onda hodat, gledat... sve te gađa. Previše mrtvih tamo. Previše, ono... bola, jebi ga.

"Imaš priču kao fleš je orgazmički doživljaj. Ne znam, nema to meni veze. Otprilike kao da tolko dugo visiš okovan da za to više ni ne znaš, onda ti lanci samo spadnu."

"Zato što je lijepa, draga i dobra. A ja sam nanovo aut, opet pred njom, vidio sam da mi gleda oči i da zna." Svejedno dobar razgovor, "Dođi na kavu sutra", rekla, u birtiju pored. Ono, kao digla ruke. U stvari kao to je tako i nikom ništa, a pričat se možemo. Znajući da nikad neće bit s njom, pomiren s tim, pucao se s manje grižnje. "Kako je lijepa, ej," Njen je čovjek bio sve u kontri od njega.

Jednom prije, davno, rekla mu da ima problem, da joj dečko alkoholičar (a dok mu priča pred njim valjda deseta brlja), da će ga ostavit. Šta je bilo?, pita je. Da je treći dan u birtiji i neće izać. Jel ti inače znao to radit? Nije. Čuj, rekao, možda misli da te gubi, možda ti želi reć da mu je teško, možda bi baš sad trebala s njim bit.

I ono, tramvaji, vozio bi se bez veze, s ratnom invalidskom ne plaćaš, do Dubrave, nazad, di bilo. Zaspao bi unutra, napola mrtav, i lupao glavom po željezu naslona ispred. Ako ne bi bilo mjesta za sjest (obično par stanica, poslije prve vidio bi dućan

di je radila, i ako bi vidio nju računao bi, ono, da će imat sreće) kačio se s obje ruke za šipku i valjalo ga al puknutom nisu mu se znojile i nije klizao. Dok se trudio izać znalo se desit da se samo sruši kroz vrata. I ostane na betonu.

– Jel imaš kakvu Erotiku il nešto? – rekao Ivo.
– Nemam. Koji će ti kurac?
– Da mi se digne. Da se mogu ubost. Nemam di.
– Oš ić kupit, jebi ga?
– Ma jebeš... Naćemo nešto. Ti si doktor.

Onda Oleg vagao bil se i on u žilu... aj na nos, nije mu zaraslo ništa a ovo dolje jebeš to. I sutra, čuo je, svi ubodeni po trisdevet, četrdest febre. Olegu muka i čudno pospan, znoji se, al sve na tom i dobro prošao. Sav taj miks uglavnom bio od praška za pantagane trovat.

Vani, zrak je od neba poprimio željeznu farbu. Oleg je gledao otvorena vrata balkona i na njima žute zavjese i pomislio je kako zapravo ne voli tamo iza pljugat, mada je svake noći izlazio na balkon popušit zadnju, prije nego ode leć, valjda zato što tamo kao da se žurio što prije završit čik, ne samo zadnji, uvijek, svaki put. Osjećao je da mu je hladno, i onda su na radiju rekli da je nekih šesnajst, i onda je na običnu bijelu majicu obukao plavi gornji dio pidžame dugih rukava, zapravo je više na majicu sličila, rastegnuta i blijeda i s crtama od osušenog znoja, na lijevoj strani stajao je obješen otvor džepa i pogledavši ga pomislio je da bi tu – da je eto sad u bolnici i s primisli iza kao "u još jednom plusu na bezbroj skidanja s ovog il onog" – u njega stavio cigarete i upaljač, ovako je kutiju Marlbora bacio nazad na stol, up-

aljač spusti do nje, "stvari nekako moraju ić, jelda, i to ti je to", kao moraš nešto imat na sebi, donji dio bio je crven i sličio je na trenerku, isto su se vidjele bijele crte od znoja. Sad, nije više bio slinav al imao je osjećaj da mu se s nosa cijedi i digao bi se obrisat ga, papir bi bio suh. Imao je radio što ga je stara dobila u prašku za robu prat, i tip na radiju bio je bezobrazan s ljudima što su se javljali. Znao ga Oleg. U jednoj birtiji tamo jednom ovaj pijan, i prvo ženskoj s kojom je došao "Kurvo" i svašta i odjurila ova kad je došao taxi, Pero je tad držao krčmu i ova mu rekla da ga zove, ošla, "Ona je meni mojoj majci...", pričao Peri ovaj, onda počeo nešto Olegu, sjedio je za šankom i klimao mu s početka, za mir u kući, onda mu počeo ovaj srat, "Tovar", ovo ono, i zakucao ga Oleg, "*nisi trebao tako*", rekao mu Pero poslije... Nije se mogao sjetit što je to, zapravo, rekao on njoj, Andrei, onda, nešto da su različiti svjetovi njih dvoje, bio je pijan, osjećao je da ludi, i uspio je iz nje izvuć ono što nikako nije htio vidjet: povrijeđenost, zbunjenost..., "Ti si znao bezobrazan bit, neugodan", rekla mu je kad su se nanovo sprijateljili, kad se, zapravo, očistio i našao snage za uopće obratit joj se, ušao je u birtiju, Igor je radio unutra, "Šta ja znam", rekao Oleg, "Šta ti to piješ? Šveps. Jel dobro to? Daj mi jedan šveps", onda tamo čovjeku "Oš ti jedan šveps?", klimne ovaj, "Daj mu jedan šveps. Oš ti još jednog? Uzmi. Zovni Deju, pitaj jel za jedan šveps", Igor otkucao broj i rekla da neće, da je nešto trbuh boli, da će mineralnu uzet, onda došla i čestitala mu rođendan i poljubili se u obraz, i otad joj ponovo počeo u dućan dolazit. Sad, osjećao se nekako slično kao to onda prije, vidjela mu oči zadnji put, "To su... sitni iskoraci", rekao, "Sitni iskoraci?", rekla, u pogledu joj bilo nečeg, gađenja, njoj je obećao da će bit čist, sebi da takav neće kod nje dolazit. Dobro, bio je dobar sad. Reći će joj nešto. Reći će "Jebeš ljutnju". Nasmijat će se ona. U frižideru je imao čokoladice koje će joj odnijet, crvene

i plave s dolje kao zarezom na slovu C, iz birtije, il bi kupio u nekoj trafici po putu. I taj hipi idiot s radija, ugasio ga i otišao oprat se.

Koja bi na tebe išla neš je čut. Al ne zna to ovaj, il možebit znade al ga po nagonu stislo za pobjeć, nije ušaltan čovac, Kako bilo, jedan prozviždi, drugi zgazi napuvanu plastiku od soka, ono, Dvojni Ce, DUM, finta polijegali, sirotinja novinar skočio da će ispod krova zgiljat, fula prozor i pogodi glavom u beton. Kao tješili ga nešto malo al teško će se taj vraćat. U Vijestima će bit Naši bojovnici ovo ono super.

Tamo je stajao kamion i Oleg se pogleda u retrovizor i nekoliko puta prošao je prstima kroz kosu tvrdu od

znoja i zemlje. Dok se gledao, tu netko rekao je za vruću Jamničku da "isto osvježava" (srpsko selo i vodu iz bunara prvo su psima dali), takvi su mu izrazi išli na živce. Onda se spustio nazad, odvrnuo bocu Zrinskog i potegao, jučer su razvalili dućan, a hrvatsko selo bilo, prije nego su ovdje upali, zblindao ga šef i "Za dom spremni, Doviđenja", mislio valjda neće dugo sve to i tutanj u ladovinu dok se ne sredi pa nanovo pazarit, i nije im namjera bila pljačkat: rekli Srbima na vezi o čemu se radi, di bi valjalo ruknut, "Okej" rekli, i trudili se, izbušili sve naokolo, al nikako dućan stuć, dosadilo onda.

...

Dubrava, Studentski grad (I u kakvoj bi vezi ovi s tim trebali bit?, pitao jednom, Nikakvoj, rekli mu), muvao se okolo, pio, dođe kući i skuži da je zaboravio jest, frižider prazan. A dućani zatvorili davno. Zatvorena i pizzerija di je znao naručit. Ostalo mu travaricom zatuć glad, i tako bi uradio, onda zaspe. Onesvijesti se, zapravo.

Ponekad znao bi kod kuće ostat, i na televiziji crnjo i rasplesana žuta kurva: "I ima koga? Nisi sam čekaš. Ne čujum. Hoćeš glasaš za to pesma? Kako se zove se pesmu? Imaš kazetafon? Ako imaš vedeju možeš i spotovi", onda neki busan zareve "Škripi đeram", "Škripi ti kurac u guzici", utrne televiziju.

Luster i ozdol vidiš sjene mrtvih kukaca unutra. Potezao je neko vino boje govna od kokoše, s rodajnerom, iz krigle koju je pokupio kad je otišao, rubovi su s vanjske strane imali bijele crte kamenca, svaki put isprao bi je vodom i okrenuo da se suši, tamo dolje isto, kod Renate, valjda plijen iz neke od birtija di je radila, i čak mu s nekom dozom zadovoljstva rekla da je uzme, kao "Dabogda te ubilo".

Znoj na sebi osjećao je kao koru.

...

Usput je platio račune na pošti u Proleterskih brigada, kontra Lisinskog, unutra radila jedna žuta cura, ono, lijepa, i po rukama joj ožiljci, crte u nizu, takve moš jedino sam sebi napravit. Na Lisinskom bila reklama za Ivu Pogorelića, a pročitao da je Magi Stefanović išla s njim u muzičku školu. I pročitao je da u Beogradu dugo nije bilo tužnijeg sprovoda. I da su joj dileri uzeli stan i spavala u garaži.

Tih je dana počela jesen i padali su kesteni i lišće, volio ih nekako, rasute po putu i svuda. Onda je ušao di je nad vratima bio zeleni neonski križ, "Oćete mi jednu inzulinsku dat" – rekao – "Pošto vam je?", "Kunu i četrdeset", istrese joj sve po dvajst lipa, "Evo, pobrojite jel fali šta" rekao, "Vjerujem vam" rekla, značilo "Znam ti firmu", da je laživac, "Fala doviđenja" rekao, ništa ova.

...

Sjećao se da je imala mršave ikserice i pomalo azijsku facu. Kad bi brbljao s nekim ispred zgrade projurila bi pored i drito

mu ispalila smiješak i jedno kratko "Dobardan", onda opet, "Dobardan", kolko god bi stajao dolje. Nije on to tad ni primijećivao, zapravo skužio bi al nije mu bilo važno, nije mislio o tom. Živjela je dva kata iznad. Onda, selio se, dolje ga je s autom čekala sestra, i mala se muvala stepenicama i nadvirivala se nad željeznu ogradu. Kad je išao na četvrti kat gospođi Adici (stara žabica što je bila povjerenik gazde Čudeljka, kako ga Oleg jednom u pijanstvu krstio) predat ključeve, mala je klečala pred otvorenom vratima svog stana i glancala ih krpom, osmijeh, "Dobardan", iznutra se s kazetofona čulo "Nooć je, ostala sam sama, tiii si – ostavio mene u su-zama..."

Sjetio bi se ponekad.

...

Rekao je "Dobar dan" i tražio tri inzulinske igle, i stara šefica s očalama na nosu rekla "Ooooo, pa vi ste još živi", Oleg prstom na sebe: "Nemože vakom ološu ništa bit", nasmijala se: "Neće grom...Vidim, dobri ste sad, niste, ono, znojan, u bedu", onda: "Ajd za vas okorjele...", valjda htjela reć da nije ni šteta, "al tu se ispred znaju skupljat, petnajst godina ako imaju... Nekom, dečki dragi, dobro kesu punite, "Da", rekao, tu negdje mlađa cura što je radila sa starom i stajala sa strane prestala se smješkat, onda stara rekla: "Šta ih policija ne prati pa pohapsi tu đubrad što prodaje", "Čujte", rekao, "i taj što na prvu skalu pazari s tim... zakačen je i, ono, sitniš, jad. Ne znam, previše je novca u tom. Ja sam uvjeren da su svi upetljani, i milicija i vlast", "Znam ja to", rekla, "Šteta ove mladosti", "Čujte, kolko god vam se čudnim činilo, il mi nevjerovali, vi i ja o tom mislimo isto. Al šta mi tu možemo", "Ništa", rekla. Onda otišao.

Bila su to gore u vrhu fabrički precizna slova, al sve ispod bilo je ispisano rukom, crnom tintom penkale: ime, datum rođenja, M i neki brojevi,

Ovisnost o opijatima F11.2 i. o.
Alcoholismus F10.2
16 – 10 – 2002 (zaštambiljan prijem)
Prvi kontrolni pregled nakon 6 mjeseci. Unazad 4 mjeseca imao dulji recidiv s heroinom i. v. Navodi da je imao apst. tegobe koje je uspio navodno sam riješiti. Uzima veće količine benzodiazepina, navodno danas uzeo 10 tbl Lexaurina a 3mg.
U psihičkom statusu uredne orijentacije, napet, distoničan, logo – nešto što nije mogao pročitat -ičan, anksiozan. Imao 1 alkoholni recidiv.
Ruke tremorne, jezik suh i obložen, na rukama tragovi uboda i gnojnih (upalnih) procesa.
Navodi da je situacija na poslu zadovoljavajuća.
VERTE
Idući kontrolni pregled 21.10.2002. g.
do tada molim učiniti kod Vas – lab. Pretrage – KKS, SE, GUK, urea, kreatinin, bilirubin uk., konjugirani, AST, ALT, AP, GGT, urin.
Molim također u Zavodu za transf. Medicinu analizu na hepat. B i C i AIDS.
Za idući kontrolni pregled molim izdati uputnicu za kontrolni pregled
+
uputnicu za lab. Uz naznaku za analizu psihoaktivnih tvari.
Th / Plibex 3 x 2
+
2 l tekućine / voda, čaj ili sok / dnevno

+
Taxilan 25 mg 1,1,2
Dr. Alemka Kulenović Somun
Specijalist psihijatar
(zaštambiljano s potpisom preko toga)

Sad, bilo je to nešto što je prošlo. Dlanovima je bubnjao po koljenu, kao nekakvih 6 taktova u rundi, s prva 2 u paru, od trećeg do šestog kao vezano, i gledao je ravno u zid na drugom kraju sobe, i stajale su tamo dvije ploče što su svaka s 4 deblje letve držale gomilu malih, zdrobljenih, slijepljenih komadića pluta, i na njima zamrljani ostaci nekih Olegu sasvim nevažnih imena, datuma, s ponekim U, il križem, SS Junkies Trnje, Torcida Aids... i slike: Woytila, Stepinac... s kalendara il tako nečeg.

Onda se digao i flomasterom crne farbe na jednoj od ploča ispisao je:

Molim dopustite mi da se predstavim – ja sam čovjek
obilja i ukusa. Muvao sam svukud, puno i dugo godina,
kradući mnogih ljudi duše i vjeru. I bio ja tamo kad je
sus Krist imao svoj trenutak dvojbe i bola (...)
Drago mi je što smo se upoznali, nadam se da mi
nagađaš ime,
al to što te buni, samo je narav moje igre.

Onda se vratio i opet krenuo bubnjat po koljenu, lagano i dugo.

Jutros, dok je ispirao pjenu s lica, i mada je bio uvjeren da je lančić s križem dobro zakačio za ručnik obješen do umivaonika, pao mu je u topli i brzi mlaz iz česme. Ništa, digao ga je i oprao, pažljivo, kako se i radi sa stvarima što pripadaju svetom, i stavio ga oko vrata. Al osjetio je nešto... tako... kao bol. I Andrei je ubrzo trebao rođendan bit.

Pustio je samo hladnu nek curi, neko vrijeme, onda se napio iz plastične čaše koju je držao ispod zrcala u zahodu. Onda se sjetio da je u tu čašu zapravo tresao pepel i gasio čikove (dobro, sad je bila čista, al mogao je isto tako i pišat u nju, za test na opijate ako bi mu tražili, isti vrag). Slegnuo je ramenima, onda je ulio malo vode, zapalio Opatiju...

Sutra, roletne su bile crnobijele skrljane iskošene crte, svitalo je kroz njih. Možda je imalo neke veze s onim što je sanjao, jer sličile su na Prattov crtež, s vlakom punim opijuma kog vozi kroz, ono, Mandžuriju, Sibir. Onda u to Paša Petnajst Godina Robije Jebem Ti Pitu Cigan (il Jebem Ti Muku Onu Tursku, rasparao, valjda, nekog nožom, davno, Dubrava đir): "A što ga ti to Oleg skrivaš i brljaš po ti svoji džepsi?"

"Ne znam, ono, da sam tu noć prespavao negdje na klupi, di bilo, moji bi me izbacili iz stana. Ovako... je bolje, jebi ga. Mrzim ovu zemlju", rekao je Oleg, al tu je već dugo bio budan.

Ono ispisano na ploči su Rolling Stones.

Povijest bolesti složila mu je doktorica Kulenović, žena koja je humanošću Olegu razbila ekstremnu uvjerenost o svim tim psiho igrama kao šarlatanstvu i manipulaciji, i mada se to odnosilo isključivo i samo na nju – ulazilo je u kategoriju čuda, kao i nešto što naizgled nije imalo veze s tim: odeblja šarmantna gospođa Marija koja bi ponekad ušla u dućan u kom je radila Andrea, i voljeli je i Andrea i svi ljudi okolo, skinula Olegu okvirni orijentir da od triest kompjuteraša ne moš čovjeka složit.

Andrei je rođendan bio 28.-og, Oleg je bio na 6. odjelu, akutna narkomanija, Vrapče. Pljunuo bi kroz prozor (strefilo bi se ponekad da ga neki od tehničara otvori), s prezirom i bijesom, tvrd sad vrtio je u glavi "Babylon" New York Dollsa, sa strane po zidu penjala se bubamara, to je bilo dobro.

"Di sam bio? Di dobiješ pičke za duvan. Jedan. Il dim. Di s dva lista papira kroz nos istreseš nikotinski katran Opatije i otareš guzicu i otareš kurac poslije pišanja. Di se sjediniš s prljavim, i prljavo te nauči da je lako govna oprat, al da ti stalno iznova stižu, to isto. I krv u to ulazi."

Na donjoj usni s lijeve strane imao je malu brazgotinu, još kao dječak, i baka mu tad govorila da će ga po njoj poznat "ako im se izgubi".

Prvo je to izgledalo kao sprženo, izgoreno nečim. Onda rupa i gnoj i lijevao je unutra Garamycin antibiotik iz tube, i kad je vidio da se tkivo ozdol počelo polako dizat, i sličilo je na nekakvu gumu to što je raslo unutra, pomislio je da je dobro. Sad bio je to velik okrugli plavi ožiljak, da je doktoru išao valjda bi mu je htjeli rezat, ruku.

Počneš frfljat. Od tableta. Kutnjaci ti se u ustima taru, grebu, stružu, i pjena u kutovima usana, "take a walk on the wild side", nedjelja, tmurno:

– Kako ti se piva kreće? – pitao curu u tobaccu.

– Ožujska mala šest, velka osam, Stella mala...

– Daj dvije male Žuje – nije to bez vraga bilo, uzeo bi velke, nije znao oćelga iskrenut kad popije: jednom je smiješao depresore s kontrašima i vino, brlju rakiju, izvukli ga iz zahoda, razvalili vrata, Hitna i "Heil Hitler" rekao šefu dok su ga na nosilima teglili, s desnom u zraku, kolko je mogao podić. "Jak si onolko kolko gol moš izdržat." Sad, "Nek boli dok boli", u glavi mu urlalo. Cura što je radila za šankom, Martina, plesuckala je dok drlja spužvom pjenu po čaši na "Ti si prekrasan, to zasigurno..." s radija, nije htio šparat petokunaše, medvjede, što su mu, kao, donosili sreću, ne dok su mu starci ovdje, tako ih davao Martini, dobre ruke. Adios amigos.

Prije nekih godinu dana isto je tako gledao tu kroz prozor, i dolje je taj debeli vozio kosilicu, il bager, i Oleg je tad, sjećao se, htio bit on, debeli u bageru. Skinuo se s prozora i u kutu za stolom je sjedila Maja, stenjala između dimova, stara drinkulja osušene forme, znali se od lani ona i Oleg. Rekao joj "Šta ima, Majo", kao da bi uopće nečeg trebalo bit, osmjehnula se. Nekidan potegla dernjavu, "E nećeš mi se ovdje fiksat", Oleg se s vikenda vratio, pita je "Šta je?", "E neće mi se ovdje fiksat", govorila o curama s kojima je ležala u sobi, "Pogledaj", rekla, onda rukom u džep, izvuče inzulinsku špricu s plastičnim čepom na igli. "A u kurac", rekao, skužio Maju da ne zna ona što bi s tim, tako joj uzme to i učini mu se da je, zapravo, odahnula. Stavi špricu u hlače od pidžame, laštik mu, ono, kilav i labav al dovoljno jak da drži, i navuče preko toga gornji dio. Onda ode u muški zahod, velika prostorija s kadom unutra i bila je velika crna kesa smeća tu, raskeljenog otvora preko rubova kante, i puna. Skinuo je čep i slomio iglu na dasci što je bila na radijatoru, ostala je koso stajat na plastičnom tijelu inekcije, onda je izvadio klip, zavrnuo rukav pidžame i sve zgurao na dno smeća. Onda je osjetio ubod, "A u kurac", rekao je, izvukao ruku. U trenu je pomislio na hepatitis, sve su ga cure imale, ovu il onu varijantu, al na prstu nije bilo krvi i to je bilo dobro, valjda što je od trošenja tupa bila. Oprao je ruke iznad kade i vratio se nazad, tamo u dnevni boravak. Majina urlačina raširila se naokolo i sve s reda zarazila živčanoćom, svi su trtljali nešto, derali se. Ovi od struke, naviknuti na takve stvari, nisu ni obraćali pažnju, s te je strane bilo pokriveno, jedino se moglo dogodit da se netko drito izbrblja, mislio je. I kad mu je Kristina rekla da će sve reć, priznat onom prknu od doktora (jer joj imoćanski šljam Mirko pumpao ustrašenu glavu stvarima kao "oni ti najviše iskrenost cijene" a onda "vidjet ćeš ti ko

je druker" i da doktor ionako zna, kužio ga Oleg da će najprije bit što ga žderalo jer nisu njega Facu pozvale na rendes), rekao joj nek radi kako je volja al da onda reče Prknu da je na nos potegla, da iglu ne spominje, važilo je za manje zlo. Bilo to na mjestu, mada je zapravo gledao da ga ne upetlja, jer on je uništio špricu a "dužnost je prijavit". Rekla da će tako reć. Onda je gledao kroz prozor.

Izvukao je jednu Opatiju iz džepa, ne vadeći kutiju, i dugo je držao u ruci. Onda je pripali dok je prolazio kraj dispanzera za pandure, bijelim plastičnim upaljačem kog mu je dao stari, a on ga dobio od švercera cigareta s pazara na Badnjak. Cigaretu je držao palcem i kažiprstom u dnu filtera i kao skrivenu dlanom, nekakav kao robijaški mot, ušlo mu u naviku samo od sebe. U Vrapču, u dnevnoj za alkoholizam, Ivanka mu rekla "Kako to pljugaš, jebo te", i da je super, zapravo, tako to pušit, "Ma jebeš ga" rekao, Pričala mu da je svakih dvi ure navijala budilicu da bi potegla iz boce, tako izbjegavala delirij. I pričala mu kako su joj muž i mater njegova rekli da ode jer nije djece mogla imat. Zapravo su bebe umirale u njoj, rekla mu.

Na kraju ulice neka ga baba pitala da jel ima "ljekarna" tu negdi. "Tu vam je nizbrdo. Jel vidite križ?", pokaže rukom. "Ja vam ne vidim. Ja sam slijepa, imala bijeli štap i crne očale i Oleg stisnuo sebi nekakav kao prijekor što nije to ulovio na prvu, al nije, zapravo, ni gledao prema njoj. "Oćete me primit ispod ruke?" rekao, "Hoću" rekla, pročitao jednom na zidu u pošti di je radila ona žuta cura ožiljcima iskrižanih ruku da tako to sa slijepcem trebaš napravit. Odvukao je staru do apoteke i dok mu se naslanjala na lakat na tren mu je kroz glavu prošlo da joj možda smeta dim Opatije, al isto tako da kakve to veze ima i o čemu on to uopće misli.

Nije bilo potrebe da uđe i okrenuo se, da im se ne smrkne kad ga ugledaju jer znali ga od mutljanja s receptima, znala ga dojedna apoteka, "Vi ste gotovi" rekli mu jednom u nekoj od njih. Sad, rekao je "Ma ništa to" na "Puno vam hvala" i čuo je tetku da mitraljira s nečim ove unutra.

Ulica je završavala prolazom ispod zgrade di je, palo mu nekako na pamet, živjela crna deblja ženska s tetoviranim paukom na gležnju. Držala kurve, a i kćer joj radila u firmi, ponekad bi blejale s balkona i ponekad bi ošle na kavu u birtiju preko ceste, tamo di je ušao. Tu je počeo dolazit kad mu je Igor rekao "Jebi se, živiš ovdje a teško ti doć" il tako nešto, prošlo dosta otad, Igor je radio za šankom. Nisu se baš trošili u razgovoru njih dva, Oleg bi rekao nešto, kao "Znaš ono kad su Amerikancima zgađali nebodere, Arapi? E, ja sam ti za to doznao nekih petnajst dana poslije", Igor je rekao da ga to ne čudi, "Kakav si bio tad..." rekao je; il bi Igor nešto, da će ponovo u Japan otić, i Oleg "Tamo ćeju te jakuzi razapet", tako vrtili se u tom.

Sjeo je i naručio kavu, i onda se na vratima Andrea pojavila. Prišla mu, čestitala mu Božić, ona njemu prva ruku pružila, Oleg smrznut, i sretan, poljubili se u obraz. Pričao joj onda nešto, o starom svom, kao Oleg mu dao novce za neku pametniju štampu pazarit i tata dofura Gloriju, il na televiziji pikira kakvo će sutra vrijeme a dežurni prorok Diguljizi Glasnović oko tlaka ispuca nešto što stari doživi za osobnu uvredu, "Nemaš pojma pizdo usrana", i ljut na ovog.

Na radiju sviralo "Eno ti ga tamo tvoj sirotinja s pištoljem", Bryan Ferry. Na šank odložila škartoc di su tu i tamo sivi papir probijale male točkice masti, nekakvo pecivo, da joj to pokriće, rekla Olegu. Otkad joj došao novi šef više se i nisu viđali, mahnuo bi joj s ulice, i ona njemu iz dućana. Uglavnom kroz tjedan očekivao je da bi u subotu mogli malo popričat, da bi se moglo

strefit, nadao se, al nikad nije, visio ovaj unutra. Pozdravili se onda.

Valentinovo, 2003.

Srušio se drito ispred nje i glavom razbio reklamu od dućana, tog je jutra prvo progutao neki pitralon, Denim, il Axe, pobijeli kad s vodom smiješaš, onda krenuo i točno znao da sad više ne moš nazad, nakraju sve puklo u njemu. Kako razumjet kad se nema što razumjet.

Sad, u sve to upao mu jedan sasvim sitni mrav dok baulja na tako nekako toploj smeđoj pločici poda u zahodu, di je sjedeći na školjki pušio i gledao u male krvave točkice dolje na tkivu, crvene mrlje rasute u krivudavoj liniji ko neka traljavo tetovirana zmija. Prvo je mislio da nije kakva spolna defektaža, mada nije imao di pokupit al aj ti znaj, ionako sve zaraženo... nečim... ludošću. "Od pića ti to, jetra", rekla mu doktorica, zavičajno ušambiljan izgovor, kao "ja najvolin", "Kirurški možda. Al bolilo bi te. I nemaš garanciju za nazad. Čini fintu da ne vidiš". Mislio se dal spržit mrava. Čikom. Nije.

Smrt i ludost neće te ostavit, zato je sve to s Andreom tvoj Zadnji poraz. Odabrao si: ludnica je tvoje utočište. I molit se Bogu da te poštedi snova.

Možda i nisu znali da je Elvis prošlu večer pisao nešto (žicnuo je papir neku od cura da mu ispara iz bilježnice, i penkalu, uglavnom su one imale opremu za tefterit) al Olegu se činilo da ih zapravo nije ni briga, i kad je sestra Marija rekla da su ga spustili dolje i da će neko vrijeme na Intenzivnoj bit Oleg je uvrebao termin kolektivnog blejanja u Dnevnom boravku i u

praznoj sobi otvorio je Elvisov škafetin, uzeo papir, pročitao ga, onda ga složio nazad. Otprilike ovo bilo:

Draga mama, sve je to laž. Nije istina to što su vam rekli. Ovo nije odjel za narkomane. Tu su pomiješani skroz ludi ljudi, ubojice što tu odrađuju kaznu... U sobi nas je 7, a znaš kolki je prostor, ko tvoja soba. Tu su alkoholičari, luđaci, tu se prodaje. Ja otkad sam došao nitko me nije vidio, posjetio, glavno da ste se vi mene riješili. Ja ću ovdje skroz poludjet. Ovo ti pišem čist od heroina, heptanona... skroz čist. Uopće nemam želje za životom. Danas sam mislio vene rezat. Mama oprosti što ti ovo pišem al tako osjećam i ne mogu više držat u sebi. Od svoje petnajste godine pa do sad nitko me nije uputio na taj nekakav "pravi put". Otac mi ga je morao pokazat, "pravi put", čim sam završio školu, pojma nemam zašto nije. Otkad sam se rodio šutali ste me od kuće do kuće. Ja dobro znam zašto nisam kao dijete volio živjet u (tamo negdje, nije Oleg mogao slova razaznat), a znaš i ti... Ja sam ovdje skroz zatvoren – soba, hodnik, WC, boravak – ko i ona 3 mjeseca ljeti, skroz zatvoren, onda sam otišao na ulicu pa godinu i po kod bake i djeda. Dvije Nove godine sam dočekao sam. Nijednu večer nisam izašao vanka s ljudima. I sad sam u ludnici, LUDNICI, i ja ti više nemam snage. Molim te zovi gospodina Krešu da nazove oca i da mu kaže da sam u ludnici, u ludnici, u LUDNICI, i ako me voli bar malo nek dođe kući. I da nemam problema s drogom. Skroz sam izgubljen, o momentu mi visi. Oprosti mama, ponavljam, zašto sam se rodio da poludim, zašto ste me uopće odgojili, zašto me nisi pobacila, zašto nisi abortirala, kakav mi je ovo život? Jučer je frizerka bila tu, prepalo me kolko mi je ispalo sijedih. Puno je tog prešlo preko mene, ne mogu više, napravite što vas volja. Žao mi malog Dina jer će se i njemu dogodit šta i meni, i Dinom ti se kunem da je sve ovo baš tako. Možda se poslije ovog ubijem. Zovi oca. Upomoć. Prelilo mi.

Nekih par dana prije Oleg je Elvisu rekao da je samo ponos na svu tvoju preživljenu patnju jedino što ti ostaje.

Onda je pripalio cigaretu, u sobi, to je kao zabranjeno bilo, i legao na krevet.

Još ga držalo To unutra što protišće i ždere i svako malo protrneš a to što si živ ne navlači ti obzorja nekih sretnih misli i htio bi, zapravo, da si mrtav, kao kad je jednom prije žilama prišteman za infuziju na Intenzivnoj doktoru rekao da jel mu može kroz taj traktur ušpricat, ono, sitnu dozu optimizma, i ništa ovaj Ziggy Freud špic na uvis brka i nečim ko zaliz na rikverc kreirancijom na labrnji, otišao dostojanstven i mudar s rukama na guzici i tako fala ti Bože otklizao iz Olega. Rekao Oleg tad sebi za sebe, sjećao se, "Pa nisi ti Shane MacGowan jebo ti Shane MacIsus mater. Ti si mrtav. Umro si ti ono onda. A to što dišeš, gledaš...to je nešto što nema veze", i skinulo mu to taj nekakav teret u njemu, zgrabio u tom neki sitniš sretne misli.

Sad dok je s još nešto blentavih spodoba razbacanih na klupici čekaonice vrebao kad će ga pozvat, prešaltalo ga kako je tamo negdje u početku sjedio zavaljen u jednom od štekatnih prijestolja Cherryja (što mu i nije tad u standardni kurs ulazilo), uz dražesnu romantiku skrljanih sivih fasada druge strane ulice i svako tolko tonskom podlogom ritmične harmoničnosti ZET-ove škripe (jer nekom se davnom gradskom faktoru valjda zgodnim učinilo radničkoj klasi baš tu eto stanicu složit, "Ko da mi svaki put zub iščupa", što će Ima Kata Para koju godinu poslije o muzici tramvajskih kočenja reć), lagano pljuckajući u zarđali čempresić upitaren desno od stola (zadnjeg u nizu ispod crvene tende što je junački strogo furala ulogu zblindane

skoncentriranosti znojenja, i prvog do dućana di je Andrea radila), s čašom prašine i pepela u pivi il vinu u ruci uglavnom trudio se nekako zakucat vrijeme, onda je izašla, valjda pripalit, i rekao joj:

– Jes ti sa "j" il bez? – kao pozdrav, zezao je zapravo Andreu malo, "Bez", rekla, tad je bila ozbiljna na sve što bi rekao.

– Znamo se mi, jelda? – upala mu žuta cura s nečim bijelim na donjoj usni, pokrivalo joj fleku, "Je", "Ja sam Branka", "Oleg", rekao, i da – viđali se ovo zadnjih dana tamo gore u Dnevnoj. Sjela i počela, tiho, smrznutih očiju, skužio da je na nekoj potapalici, akineton, nešto od tog, da se prvi put napila kad joj bilo dvije i po godine, kao sasvim malena djevojčica, ljeto u nekom primoštenskom hotelu, s nekim klincem njenih godina s kim se zezala tad po pijesku i plićaku i svuda, "isto se Oleg zvao, kao ti", u hotelu zbajsali ostatke iz čaša po stolovima, bezazleno, kroz igru, skužili im starci "euforičnost", i ništa, ozbiljno je počelo kasnije, sa šesnajst, rekla mu. A ovo sad da je ostavila legitimaciju u birtiji ispod zgrade za bocu Babića, dok ne skupi novac, vratila se gore, potrošila litru, onda bocom pogodila vrata a zaključala se u sobi, onda razbila sobu, Hitna s policijom došla, starci njeni okrenuli broj, i ovi s Brankom do Urgentne a tamo joj stvar drito skontali za šizofreniju, tako je i blanjali neko vrijeme, valjda je svezalo i svašta, dobro da su uspjeli skužit, spakirat je na Alkoholizam, al vrag zna što je sve gutala tamo.

Klimnuo bi joj katkad dok mu priča, vrtio Canu Brejkera u glavi, ZAVODI SE RED, mislio se jučer malo procunjat, i prvo ono "Koji š kurac tamo? Nit imaš s kim ić, nit se s ikim imaš nać, nit išta imaš radit u gradu. A nikog normalnog ni ne moš znat, četvrtu se godinu po ludnicama vukljaš (na sve skupa dosad prikeljili mu još jednog F-nešto, "poremećaj ličnosti",

valjda trebalo kao "skroz lud" značit, doktorica opće prakse nije se gnjavila velikim preciziranjem, tefterila ga u devetnajst, "ovisnik o svemu"), šta ti fali tako u fotelji blejat, s kavom, Brejkersima s radija...", ZAVODI SE RED, uskočio u tramvaj, dvanajsticu, kojom se stari Javor nije htio vozit jer da je u njoj upoznao svoju buduću gospođu. A da mu "baba" odma doktoricu okrene, "Razmijenile ti brojeve nji dvi. Pa se zovu. Prijateljice. Pije, veli joj moja. I eto ti, moj Oleg".

Imala vještičje svijen nos, ova za šankom, načeta lagano godinama a vjerojatno nikad nije ni mrdla se otud, s napetom kožom lica što joj lubanju ocrtavalo, u roza odori neke friške kamuflaže socijalističkog realizma. Jedan joj glavati karbaš ponudio da popije nešto, maloprije mu ishvalila "bojlšu polovicu", usput čašu gemišta uvalila nekoj razvalini u očalima s kontra joj strane, "Pa nisam tražil" promucao, "Pa znam" rekla, valjda joj zbog nečeg ulazio u miljenike, valjda čovjek sam po sebi u redu a sigurno je znala procijenit, u to Oleg siguran bio, kužila ovog da je tanak, zahvalio se. Onda brbljala s onim o bojlšoj mu polovici, il nečem, "Ti si kakti onaj policajac kaj je..." i cuckala nešto, natezala iz čaše, nije Oleg htio prozvirkat jel piva il štogod kraće forme, čisto kao "e neću nepristojan bit", baš zato što je bio to jedan od "označenih" terena škrte il nikakve, ono, baždacije neukusa: zadnji put kad je bio rasklimana šankerska hajdučija utreniranim obredom kriјepljenja prvo odrevali neku otužnu prekodrinsku ekavicu emotivno – rakijaške tematike, na to Jure i Rafo plemeniti Boban i o gustoj magli zagrebačkoj, u finalu "Sa Ovčara I Kablara" (dobro, manifestna farba lirike potegla bi usput poneko buntovno bjesnilo kakve osviještene naravi al na stranu s tim, o hitovima se radilo, a i rundom rascvjetan dobri duh zajedništva uzeo bi to pod svoje i svi skupa nanovo u zagrljanciju); gledao Oleg van u noć,

i prolaznici gledali u njega, onda skužio da gledaju zapravo sebe u odrazu stakla, NOĆAS U GRADU...

– Ej, hoćeš sušenog ananasa jest? Imam ovdje – Branka stiskala torbu ko da se grli s njom.

– Ne bih sad. Fala. Poslije. Možda.

I da mu rano, rekao joj.

Ionako zalutao Javor nekako na izložbu tog slavnog umjetnika međunarodne reputacije a inače savjesno obziran na komentare i mišljenja samo tako legne pred sliku, okrenut joj licem da mu ne bi svjetlost lampi drito kroz natekle kapke škripala, za lagano predahnut od Jack Danielsa i svake fele vinčine privatnog podrumarstva, i upadne mu u to jedna isto na glasu dama visoko elitne kotiraže (u zarđaloj fazi godina al svejedno za neku smućeno šarenu štampu velikodušno štancala obilje i raskoš vlastitog iskustva o sistemima vječne mlađahnosti kao poduku svemu što god je ciljalo u žensku se privlačnost svrstat, i sve tako nešto s tim al za dobru gibiru mrčila autoritet stara; pričali o njoj da se u svoje vrijeme i s Titom znala kresat), kao "Oprostite gospon, Vi ste kritičar?", "Da" rekao, nako ono, ladan, digne se, onda odljulja nazad tamo di su šank složili, i utopio Izložba oto svoje šarancije, masna svota prostoj firmi pučanstva al frajlači staroj to pod lagan pazar išlo, i ni u snu da bi joj pojam polupanih lončića mogao možda odnekud slučajno na pamet past, prošla ona svijeta, kolko god tebi stručnost na valjanje sličilo. Baš zato, zapravo.

Mislio Javor nešto svoje, nešto o čemu bi Olegu često znao pričat, o nećaku i Gospiću devedestreće, kad je poginuo mali, a s tim onda umro i on. I sva svoja ordenja htio Olegu poklonit, "Ti si mi sin. Svojih nemam", Oleg da šta mu je, "E onda š mi za Uskrs

doć", rekao Javor. I da je Snježana C. iz kvarta mu u apstinenciji: samo šesnajst piva dnevno može satrat, "Da te pozdravim, rekla". Onda počne priču s jučerašnjim iščitavanjem neke žuće štampe, al pod ozbiljno: da sad jedna vremešnija estradna veličina tuži ratnog zločinca i haškog stanara Vrčinu jer da rekao ovaj negdje jednom da je jebo on oto Estrade a pizda joj ko ramina i sve da joj visi. Onda o svom velkom prijatelju što je ginekolog po struki i nemre taj više trijezan zdurat kolko u tom žlundre ima (aj nešto mlađeg kad mi dođu, al babetine ove...). Melje tako i svakog jutra nova doza a na sav glas trlja, pozvalo ga na raport, i komandir u Dnevnoj doktorica K.:

– Srami se magarčino stara. Najgori si dolje. Cijelu mi grupu kvariš. Šta "neš ti terapiju uzimat"? Skidaj gaće! – pa u guzicu dva šuta za smirit ga.

Vrnuo se ozgor ljut ko pas i od živaca sijedu bradu gladi. Ne govori ništa al vidiš da će puknut. Onda skoči na sestru Mirjanu i prstom joj kao "Tvoja ovo kužina bila", zna on. Ženu prenerazilo, da što ga ona ima s tim. Ošla sutra na bolovanje.

Kako je prije dolazio do tog... bile su to sotonske igre falcanja i policiju mu zvali i svašta. Sad, našao se tamo s nebularijom što im propisalo al nisu htjeli pit jer dojedan iz te količarske branše koju bilo kemiju pod antabus u tintaru ekspresno strpa a taj im za smrtnog neprijatelja važio i uredno ga poskrivečki pljuvali (pljuvao ga i Oleg, kao nije htio još i s tim jetru pumpat), tako ovi i s ovim za živčanost u zahod al rekao im da njemu ote žute dadu, i prikupio dobro...

Otparao je vrh papirne vrećice i zamjesto s cukrom u kavu u čikobernicu ga utrese, i Zlatku za šank da sredi štetu ovaj, uspije mu usput stolicu srušit, "Pa šta ti je danas", rekao Zlajo,

"Otkad ne piješ ti sve luđi". "Šta ja znam", rekao Oleg, "Valjda zato".

Tramvaj i grad i tamo na vratima napisali do 15.30, inače do sedam trebalo bit, "To zbog Prvog maja sutra, sranje od banke", rekao sebi i krenuo u drugu, zavaljat se u minus, s nadom da su tamo nešto normalniji od ovih. I tu je sad ono što u kategoriju čuda moš svrstat: samo tako Renata Š. s druge strane ulice, mahnula mu. Prešao preko, ruka, Kako si?, ušli u kafić, ona na Ožujskoj, Oleg uzeo kavu s mlijekom.

– Otkad ti Opatiju pušiš? – rekla.

– Otkad sam od tebe vidio.

Nasmijala se, skužila – stisnut. Inače za zadnje duvansko zlo važilo, i Renata Š. tamanila to oduvijek, Oleg je znao i na Marlboru bit.

A bila to jedna od prvih stvari što ih je skinuo tamo gore di grebačina fura ko ustaljen običaj, i ono, uglavnom ćeš dat, mada i ti skrivaš negdje, al ovo će te, Opatiju, ić tražit jedino kad ništa drugo na vidiku ne izviriva.

Vidjela mu ruke, "Još si...?", rekla. Odmahnuo glavom. Da je očišćen. Znao da njoj sve isti vrag al eto.

Pričala. Rekla da je ošla od svega onog, ostavila muža, nakon dvajst godina terora, znao ga Oleg, luđak. I da zna otić ponekad tamo do Renate, na pivu, popričat, da je Renata sretna, dobro joj.

Sjetio se onda nečeg: od grljenja bi im na prstima znao ostat poneki zgrudvan smeđi komadić znoja s leđa skrućen od vrućine koju noć nimalo nije mogla ublažit, obrisali bi o hlače, il otresli, i grlili se i lizali dok ne bi svanulo...

Onda ga odvezla, drito ispred kuće. S bankom nije napravio ništa.

Đokaseran Šufterana Lepi sa svojih 48 il više ni u što straćenih stoljeća zapravo je, poput ostalih, samo tražio neku svoju kakvu takvu ljubav (i koja, ono, nikad doć), savjesno čačkajući usput opsjenu vlastite korisnosti kamikaznim dozama promašaja kroz ono što nazivaju Poslom, a rođenjem oklopljen za bilo kakav aršin normalnog eto mu se, fala bogu, konačno strefio feštarski osjećaj zasluženo ugrabljene pravde, jer žderalo ga dugo, i tako raskelji Olegu nadmen smjehuljak trijumfa, stilski odmjeren kao nešto što bi aristokratskim zakačeno trebalo izgledat, vrijeđalo ga što mu Oleg samo tako s tutlave face čitao sve brižno uzgajane talente – lizguzarstvo i bezuslovni priklon kojoj bilo farbi dokle god ova za kormilom vuče – pa otud Đoxi istezao svoju krvožednu stranu i drito mrzio Olega (a nije Olegu ni stalo, bilo takvih kolko oćeš). Tako mu Ljepota na hodniku otkreštao to nešto važnog. Samo nikad odvagat nije mogao kolka količina ludosti Olega trenutno pere i na kog bi ovog vraga reakcija mogla sličit, pa mu inače škripave glasnice svejedno mucavo zatitrale, bez obzira na zagarantiranu podršku Ozgor, jer otale idiot i zagrabio osmijeh i onaj nužan kuražni komadić za na hodniku se Olegu obratit. Ionako zrezultiralo ničim i prisililo Lijepog uštekat poziciju miljenika karakterne katastrofe K. R.-a, nečeg što se šefom nazivalo, tako se Katastrofa osobno (a nikako mu u običaj ulazilo nije, s nižima se pričat, fuj) Herr Flick gardom navrnuo do Olega s komandom da se spremi za izuzetne napore Budućeg jer, znate Oleg, ne smijemo zastat a trojica udarnih plus Dična nam Starina Časna (što mu je Oleg na onaj pravednički kez rekao da mu može kurac popušit, i Ljepota po utrenirano razrađenoj taktici za takve situacije nestao, valjda u zahod, slandranog morala) šibaju na godišnji, i poželjna bi bila totalna ozbiljnost i sve to nešto tako u tom.

– Okej – rekao Oleg, nije ni pogledao ovog – Samo možda i ja odem.

– Kud? Pa tek ste došli... Ne možete... Falit će nas...

– Znate već. Bolovanja. Te stvari.

– Nije vam dobro?

– Ono. Ovisnosti. Znate već.

– Blago vama – rekao Džugašvili, na rikvercu za vrata, puhnuo.

– I ja kažem – rekao Oleg.

Zgutaš ofrlje nekih 150 diazepama (apaurina, normabela, nešto iz te registraže, od petice miligramskih najtanji kalibar jer sve ispod nizašto im se u fabriki mrčit, isto ga štancaju oto dvice jada) kroz dan. Desetak brlja šibenske trave i pive Žuje il Karlovca, neš ni brojat jer davno sam pod ozbiljno prestao s tim, samo da mi kolko tolko odlifera rasulo mozga i kostiju. A treći dan, komrejd, kako sam sa Žutog čist – otprilike ti dosta za na svoje noge stat. I miješao sam tako s tabletama piće, al zapravo nikad skupa, medicinu ujutro za mamurnost od bodenja svuć, i s početka išlo nekako, samo sfušao vremenom jer ispalo stisne te na legalnu kemiju toleraža. I aj sad ti dođi do tog, onolko kolko trebaš. U apoteki ove kad te na vratima vidiju drito im se smrači. Ako s optimizmom nako mrvu jače stojiš pa ti proradi nešto sitno nade moš po hepove u Vinogradsku probat, i tamo ti kažu da se moš za jedno triest dana javit, nemaju ti, dušo, di s tobom, puni, al zapravo te oto Humanitarije na zviz u stoku svrsta što ne uskače u isplativ štab za u džep im utrest, plus ti kroza te tatu u Sirotanovića skladištiraju (a to ti ga onaj bandasan s kezom i cvikama za varit na čelu i tako nekom mahnitom cifrom od valjda iljadu tona neke šuć-

muć rude u danu, što mu udarničku facu na 10 dinara nakeljili onda ono za vladavine mraka, plus mu pensiju heroju radničke klase nekih dvajst kuna okvirno Drugovi stisli). I eto ti ga tako, triest dana pa ako i krepaš na ulici... nije da š im falit, nit ikom zapravo. I usput ti ga oto Humanitarije svaki sekund na televiziji o alarmantno nužnoj primjeni šire aktivaže Društva. Stisneš zube, drpneš nešto, nazoveš dilera. Pa dok duraš.

Na šanku laktovi su mu ostavljali mokre tragove znoja, i ponekad palcem skidao bi vodu s krigle, ko brisačem na šajbi auta, tako kad je nanovo potegao pivu na masivni su mramorni šank sklizle dvije deblje kapi. Probrlja ih prstom i razvuče tako nekakve crte, ne misleći o tom, onda skuži da je zapravo nacrtao nešto što je nadgrobnoj ploči sličilo, nešto kao kamen i na njemu križ. Razmaže onda sve to.

Jednom pitat će ga di mu razlog. Tuga, reći će sasvim ozbiljan.

Otprilike ovo vrtio u glavi, a sjećao se i datuma, 23. 6. 2002., Andrea Olegu: Ništa mi se ne da, samo spavat, jest. Pumpaju me brige, možda izvisim s poslom. A ne bi mi leglo. U firmi nam katastrofa. Čmrljim za pultom vrebajuć promjene a tonemo. ono... Bez love, bez robe, bez plaće. Sad mi kinta stigla još od prvog. Oće li uopće sljedeće bit? I nije ti ga to kraj priče. Kažeju šefi da ćemo se selit. A di? Pun mi kurac svega. Krpa me nervoza i žao mi ako se to na tebe odražava jer usput me i žalost drma i ne bih htjela da tako doživiš i krivo mi ako je ičeg lošeg s moje strane prema tebi bilo. Nije da je namjera igrala u tom. Za sva ova poslovna sranja osim firma-društva ne zna nitko, i tebe sad, pa te molim za šutnju, a tebi mogu vjerovat. Prvi si što zna, jer u nas ti tajnost na snazi. Pričaju nešto o mo-

gućnosti da isto ostanemo di smo, al ja ti s tim nemam iluzija. S druge strane možda mi i vrijeme da uradim nešto sa sebom, trgnut se, dosta mi onog od 8 do 2, i od 2 do 8. A najgore ti to što sam skužila da prstom ne bih mrdla nego dalje furala anemiju za pultom samo da sve bude ko prije. Nisam zapravo za neke silne životne rezove, i to mi greška. 8 sam godina u tom. E, sad idem prožvakat nešto, gladna ti ja. I lakše mi mrvu sad. E, i sumnjivo si mi izgledao u zadnjih par navrata. Aj bog.

Duže već trošim se na televiziju, mada mi ništa od tog ne ostaje. Ono, buljiš, i Karlovac od litre usput, i tablete za živčanost. I da, ponekad zaširim vidike na kontrakrimosa Pumu iz one srbadijske roto štampe što ga štancala braća dok rat nije usput zmrdao po tiraži. Neki Bob Hoper kiflao otog. Curilo mi tako vrijeme, kad me ne bi spavanje lovilo, danju uglavnom, zato noću skapavaš. Tako stari zove jednom oko petice popodne i ja s kreveta do slušalice da šta sad. Nekog si kurca uzeja, kaže, da mi po frfljavom glasu vidi. Ja kao taktički ubačaj da me baš eto probudilo al davno već takve stvari nisu mogle proć. Nikad se tog riješit nećeš, i stvarno znaš sad, i krpa te, ono, nesretnost, jel?

Više zato što su svi oko njega patili. A jebalo se Olegu i da crkne.

Tamo dalje žice od struje skucane na debla uličnih lampi rezale su zamućenu heroinsku farbu mjesečevog kruga. Jednom čuo je da je žuta boja – boja smrti, nešto s televizije neki pametnjaković o nečem, i da su psi pakla žute dlake. "Lisa says you must be some funny kind of guy..." prošlo mu tek onako kroz mozak dok je potezao Karlovačku iz konzerve i vrnuo

usput pogled u jedan osvijetljen prozor na zgradi. I kao eto sad isto tako tebe otud netko gleda, netko drag, dobar, šta ja znam, netko kom je, ono, stalo, cura što crkava u tako nekom dućanu bez plaće i ždere se što taj nekakav Život, ko i tebi, pripada zapravo nekom drugom... kurac, ko koga uopće jebe sine, iscijedio je pivu do kraja, onda u šaci zgužva konzervu i ostavi je kraj još tri takve od pola litre porcije zgužvanog lima tu na drvenoj ploči štanda, jednog u labirintu njih, sad je sve to bilo pusto, a i smetlarska ekipa već je davno prošišala teren šmrkovima i kamionom, noć.

"Jutra znaju dobra bit" pomislio je, mada zapravo nisu imala zašto dobra bit, šta ja znam, stari u krevetu sluša Katolički radio i svađa se s popima, a ne usudi se u tehniku brljat da ne sprtljaši štogod, plus ne zna jel stara to namjerno tako pa za izbjeć šturum ne dira ni u šta, i proviri mu Oleg: "Šta kaže Svevišnji?", "Da se goniš u kurac", "Aj bog, don Fanucci", po jednom masnijem smeću iz Kuma, i ćaća onda finta ozbiljan kao tamo nekom trećem: "Stotinu mi na srdašcu jada", Olega razvalilo.

Sad, hodao je niz ulicu i tamo na lijevoj strani u dnu zgrade bio je dućan di su prodavali nekakvu tkaninu, i vidio jednom dok je prolazio tuda, išao valjda do apoteke zmandrljat štogod, ženu što je dilala s otim krpama tamo, radila tu, a uvaljala se s nekom križarske đirade družinom i posjetile bi ih ponekad gore u ludnici tri tetke iz tog i ona s njima. Trtljale bi one taj svoj bućkuriš dugo, dijelile im krunice i takve stvari, al za ovu jeanput jedna od bakica skoro šapćući tamo nekom, čuo Oleg, da je prošla svašta nešto u životu, nije htjela drito reć, al da je bilo toga, ono, patnje.

Ušao je u birtiju, onda je otišao u zahod, i u rupi na zidu što su je nekad zatvarale dvije veće keramičke pločice bili su sad

zdrobljeni komadi betona, gipsa, šta ja znam, i prolazila kroz to zarđala i zguljena svinuta cijev od vode a ispod joj, u svoj toj skrljanciji, davno utrnut čik s pepelom što se još držao nagorenog crnog ruba na žutom filteru, "žuta je boja smrti", nanovo ga sjetilo, i "Liza kaže mora da si neki zabavan dječarac"...

Crkavanje je, kolko sad mogu sabrat sve to skupa, oduvijek bilo tu negdje. Previše pića. Samo što bez njega nije išlo. Ne mislim da je sve to lokanje išta moglo na bolje izvuć, al eto, jednostavno su stvari gurale na taj način. I ne znam zašto je sve to ispalo baš tako, al tu sad zbilja ne moš ništa mijenjat. Vremenom, ubijalo me, polako, stručno, sotonski. Ne sjećam se kolko sam liječenja uspio izgurat, piće, tablete, heroin, i sve zajedno svelo se na promašaj, naime, ništa što već ne znaš nisu ti mogli reć. I normalno, ja sam slab, na što mi je jednom prilikom, zbog nečeg što je samo tako izletjelo iz mene jer fala ti ga Bože blagog pojma imao nisam šta kazat na zapravo blefersku formu terapeutskog upita jedne od tetki za prosvjećivanje ote pijano drogirane bagaže, navodeći upravo pojam priznanja "slabosti" kao ključnu riječ svega, tetka uvaljala kao neku varijantu pohvale. Sad, ne vjerujem da sam obratio neku silnu koncentriranost na to što je rekla, jer uglavnom naviknut na svašta taj tim bio, nagledali se ljudi.

Stvari zapravo jednostavno idu, ono što nazivaju normalnim ne poteže me, i kolko se mogu sjetit, nikad i nije. Jednom, sjećam se, negdje u osnovnoj, stara došla s roditeljskog i tamo joj ona žaba od učiteljice, a glupača od formata, rekla nešto kao da me privlači sve s reda osim zacrtanog školskog programa, i stara tako nekako utučena bila. Nikad nisam mogao kontra sebe ić, i tako uvijek ostalo.

A onda odrasteš, i shvatiš da je većina oko tebe marva bez ičeg u tintari jer nitko ti nemre zgarantirat da ako ti je i pošlo od ruke neke ozbiljnije godine ulovit moš s otim uteć od tog da ti šupljana i debilizam pumpaju vlastitu uzaludnost postojanja, svejedno ti, onda krepaš.

I dugo sam bio, tako nekako, stisnut. Kao da su svi oko mene baratali nečim što sam doživljavao tajnom, znanjem, nadmenošću, al da ti pravo rečem, nije mi se dalo baktat s tim. I tad upalo sve to s pićem, moj definitivni trijumf, čisto saznanje o izvještačenosti gomile priglupog i falšerskog garda, tako sam skužio da sam jači. Naravno, bilo je tu svega, ponižavanja, sile, bahatosti, uglavnom nešto kao naplata dugova, iako sam znao prelazit crtu kretenizma, što bih sad, kad bi moguće bilo, volio izbrisat, al od sebe ne moš uteć. Ponekad, u momentima krize, obratim se Bogu, onom što pod tim zamišljam, crkavajući na odjelima Ovisnosti, il skapavajući kod kuće u krevetu, nemoćan za ustat, jest, izrigan i scijeđen proljevom, sve što ti ga uredno ide uz to. Sklapam ruke, drhtav i znojan, ne očekujući ništa, i ono, čekaš da prođe, s negdje u dubini nadom da š nekako preživjet.

Kako je od nacionalne revolucije glavnina raje zagrizla u ljuti katolicizam i dugo zatomljen klerikalni šlif nanovo zastartao punom parom gurat, jer u tajnosti ga prošlih godina svi ti osviješteni gerilci držali u nekom svom bunkeru, kolko god se sve to skupa zapravo na šminkasto blezgarenje poigravalo pijanim parolama, tako se sad u eto od stoljeća sedmog izvojevanoj Slobodi petkom na ribu pravovjerno hrvatstvo orijentiralo. A ja, u potpunom gubitku ideje i uopće s ničim mantijaškim u vezi (doduše, ne bez svjesne doze prkosa, a znao

sam i pijan trtljat: Cigani, Hitler, Srbadija...) osobno sam s dodatnim guštom drito na petak šibao fažolnu pancetu il što bilo od prasca na Trešnjevki u Spajića ustaše. Strefilo bi se da sjedi Rođo mrkog brka pod tendom i nije baš da je trzao na to ko šta žvače, profi čovac i, ono, ne bi bilo pošteno išta protiv reć, jer jednom smo davno ja i Zvone, tako nekih osamdeset treće il četvrte odoka, za Badnjak navrli se u pizzeriju, i blejalo blago s gemištom il pivom ispred sebe u nas dok mažemo po špek formi s peverunima, glavni konobar drito s prezirom na faci, i poslije doznaš pravoslavac, tako valjda stvari idu.

Hodaš a mrtav si. Drogiram se, pijem, i cura koju bih jedino uopće htio voljet, s dozom prijekora, ljutnje i razočaranja rekla "Isuse, na što ti sličiš", vidjevši me iscijeđenog jer znao sam po desetak kila kalirat, od pića a nemreš zakočit. Čist, ne razaznajem sebe a ubija me i znam al ne moš kontru ulovit. Prije nadala se da ću ponovo postat kao nekad, silan i u redu dečko, i stvarno htjela da se stresem, navijala. Sad, više joj nije stalo, ono, radi šta oćeš, upropastio si previše toga. A ta cura, Andrea, nešto najbolje bila što sam ikad upoznao. Otrovan i kilav, daleko od onog što bih trebao bit, što sam bio, stvari su se svele na promašaj i gubitništvo, naučio sam. Neki traljav oblik prijateljstva, poznanstva, bilo to sve što je ostalo. Davno se počelo urušavat. A u početku bilo dobro.

Nije mu se nešto posebno smiješnim činilo što se Goga smijala na razglednicu, i pomalo joj cerek na silu klizao, al na dobar način znala to izvest. Iz bukse joj se zakoniti javio, tri godine Lepoglave za heroin, E moja Goge, ti se tu zajebavaš a

ja ti ovdje trulim. E moja Goge, nesrićo jedna jebem li ti mater blesavu. Zvučalo na kad-tad račun stić al svejedno cerila se ona. Bili dobri Goga i Oleg, znali se zagrlit katkad, i to bi sve među njima bilo. Ludnica ti ima svoje sisteme, i kolko god se unutra svezao s nekim, kad izađeš ne ispadne ništa. Znao on o tom. Na zidu držala sliku kćeri, sasvim malene curice, i obje s osmijehom, Goga s crnim očalama, klečala s malom, ljeto. Olegu slika bacala na tako ono, nekakvu tugu. A za sebe to držiš.

I drmala Gogu neka padavica, jedna od luđih što ih Oleg vidio. Serijski joj šibalo po glavi, desetak puta na rundu, i nikako stat. Događalo se kad bi joj neka od ostalih pički svjesno il iz gušta nako pofutrala nečim živce, jer sva ta branša zločesta bila, mada ni Goga nije nešto od prevelike dobrote patila.

Kad je Oleg nanovo dospio gore do Vrapčane Hillsa, napunjen dijagnozama ovog i onog, mada rano bilo za pravo sortirat stvari oko sebe brzo skužio da se Goga (jer upala mu nekako od prve, a i brzo se snađeš što bi ga sve skupa na gomilu moglo od te horde bit) solidno slizala s nekom izdašno napuhanom tetkom koja kao sređivala galerijske prostore slikarima il tako nešto u tom, a živo smeće bila i alkohol joj štemao koncepciju, tako visila u ludari i samo radi Goge s Olegom u dobre bila. Nije da mu smetalo, uvalila bi mu kavu i duvan noću jer nije mogao spavat. "Al samo tebi. Jebeš ove." Ispričao jednom Gogi da ga cijelu noć narodna milicija ganjala a on s dopom i svačim i nikako se izvuč, nasmijao ih obje.

A kavu uglavnom Oleg i Butić po noći cuclali. Stari đanker s nedostatkom interesa u vezi svačeg što bi ti na pamet moglo past, osim što ga valjala teorija da vako i nako na nečem moraš bit. Tako jednom u 6 ujutro sačekao tehničara pred vratima da mu šišne ovaj terapiju, i "Mrš u pičku materinu" bilo. A Bute i Goga živjeli u istom gradu. Pričala Olegu da je u pidžami kidnuo iz

ludare i njoj pred vrata da mu uvali nešto. U pičku ga poslala. Pitao Gogu Oleg jel taj ikad normalan bio. Nikad, rekla.

Tako, grlili se katkad Oleg i Goga.

I been losin my head I been losin my way
Been losin my brain cells at a million a day
I'm so disillusioned I'm on suicide street
I seen everything in every shape
Seen 1984 in a terrible state
Seen you Quasimodo hangin on my gate
Oooooaah he was so...
...
destroyed
...
Oooah come into my heart Come and tear me apart
Wanna be claustrophobic – got a passion – ha ha
I'm so confused I wish I could die die die
Oooooaah she was so...
...

Cockney Rebel, vrtio ih u glavi dok je čekao vodu da zakuha što je za cajtung ušparat uliješ drito vruću s česme u zguljenu plavu plastiku iscufanog vrča zacvikanog metalnom pločom u dnu što je trebala valjda grijanciji pripomoć al činilo se da baš i nije nešto u formi bila, tako šibneš u to zasebni komad pomalo zarđale željezne šipke vrha kružno sfrljanog u spiralu, za skuhanciju istegnut, a di držiš izolirnom trakom zakeljena raspadnuta ručka da te struja ne drmne, u šteker ugurano bilo. (Sav taj matrijal cigojnerski marifetluki pazarske inžinjerije s namjenom za ludnicu il zatvor.) Onda prokipi, potegneš kabel iz zida i s kavom u plastiku, promiješaš ozgor pa vrneš žicu još

nešto sitno dok ne zapjeni unutra i krene se dizat, iščupaš onda kabel i finito. Cukar metneš prije negol uopće išta zakužinaš (kolko žlica ovog tolko onog, kako to Olegu Denis Pićo rekao, a meštar bio u tom i voljeli ljudi otaj omjer cugat). Čekao malo da se slegne, onda uzme prvu pri ruci plastičnu čašu, ionako svi iz svačijih pili, a kolko je dosad uspio vidjet nitko još tako nije hepatitis u sebe uspio povuć, mada ga baš i nije nešto previše brinulo. Pio kavu, pokušavao se skrpat, mučili ga snovi.

Na zidu ispod Isusove slike Kristina je napisala "Ovdje smo jer nema skloništa gdje bi se sakrili od sebe samih". Pa, sad, bilo to na mjestu, činilo mu se. Stavila i datum, 30. 10. 2002.

I been losin my head I been losin my way

...

Htjela nešto od života pa spazarila nekakav Yugo i za početak odvalila vrata na rikvercu za izvuć se iz garaže starog svog, zaboravila cura zatvorit ih. I jednom ostala na šinama vlaka al dobro ga sve skupa izašlo. Globili je svako malo, Zakon. Onda joj u auspuh iz susjedstva gamad nagurala srdele il slično nešto ribljeg fonda, Olegu se činilo da bi mogla to naplata bit za s Tovarom joj dobar odnos. I ono, odustala šofirat jer nakalemila previše štete, a ni auto po sebi ništa. A znala se Andrea s porazima nosit, i javni joj prijevoz nije oteže lijegao. Dobro sad, ponekad zamišljao bi da je jebe, u onim trenucima samoće i usamljenosti kad bi ga alkohol il nešto primali pod svoje, al sve bi na tom ostalo jer previše je poštivao ono što je bila. Volio on nju.

Upoznali se negdje dvije iljadite – činilo se Olegu jer osjećao u zadnje da mu glava nije kao što je nekad znalo sve to s njom bit, piće ga lagano počelo uzimat – tako što mu Igor,

konobar iz starih BB trnjanskih dana rekao "Pizdo, ovdje živiš a teško ti navrnut", nakon što se prešaltao ovaj u birc na Končarevoj. Tu je Oleg prvi put vidio Andreu i s početka o njoj mislio da je, ono, skozmetizirana flundra prošupljene tikve kakvih na iljade posvuda imaš. Samo ispalo da nije na pravo zgađao. Kroz priču joj skužio narav, i da nije zaražena Veličinom.

I sve to uspjeli alkohol, tablete i heroin srušit.

Zrinka i Mirta obje studirale neki sumnjivi turizam tamo u Opatiji il tako tuda. Onda Zrinka dovukla Mirtu kod sebe na zimske praznike, tad ih još prijateljstvo držalo, kako to s droljama zna ić, samo Mirta imala bolju, slavonsku narav, kolko je Oleg poslije uspio skužit. Sa Zrinkom kao nešto dobar bio jer cugali i razlajavali se skupa, kad bi se dvaput na godinu našli, mada mu zapravo na živce išla, iako o tom nije onda mislio, basetna i trapava s gardom pofucalje Svijeta, za razliku od "galofaka" što joj izraz za sve ostalo ženskog roda bio. A Mirta bila lijepa, i zelenih očiju, kako je ostalo to u njemu godinama poslije. I kad su se prvi put u Zrinkinom društvu jednog hladnog jutra našli slučajno na ulici (a grad tad dobar bio, osvijetljen navečer, razglednice i baloni i svašta), Oleg ulovio na prvu da ga Mirta s dozom odbojnosti gleda, možda zbog nepoznatog joj lica i nemreš ga pročitat sad, čisto obrambeni nastup cure ipak navikle na svašta, još sa Zrinkom u điru, al kasnije skužio: neobrijan, traljav, neoprane kose i sve to tako u tom – nalio se prošle noći. Navečer sređen, obrijan, nasmijan i u formi za brbljat jer tad mu piće svemoguće stvari izvlačilo, heroj, faca, kako oćeš. I u modu ušlo po Srbima lajanje, a lagano i prava mržnja rasla. Mirtu nije diralo, s orijentacijom na provode

trošila se s ljudima što ih joj Zrinka smještala, za prijevoz, đoint, piće...

Nije Oleg u tim igrama bio, nije kao htio smetat, i dugo mu za skužit trebalo da mu se Mirta zapravo ubacuje, trošila bi osmijeh u nekoj od krčmi di bi zaglavili, otpjevuckala katkad "Is This Love?", jeftin hitić tog vremena, takve stvari. A onda, sjedili za stolom u kafiću što ga držao neki rasfucani Cota, valjda Zrinkin jebač kad bi ovoj pofalila kinta, i Oleg pijan (a i kako bi drukčije) rukom primio Mirtu za bedro, imala kratku haljinu i crne hulahopke i meka i topla bila. Ljubili se poslije i drpali se malo al ništa više od tog. Skužilo ovo đubre od Zrinke da se njoj tu iza leđa radi, možda što je Oleg dosad uz dosta sreće, mada mu u tom i neka urođena elegantnost stvar progurala, uspijevao izbjeć nasrtanja ove, a zbilja se trudila Zrinkuša.

Tako pozvala Olega rano ujutro kod sebe. Obje s podočnjacima i nekakve kućne haljine ofrlje na sebe navukle, Zrinka naranče žvakala i brbljala usput nešto. "Imaš kakve rakije?" rekao Oleg, i ova istegla litru bolje brlje iz ormara. Na stolici do Zrinke sjedila Mirta, bezvoljnog pogleda s razmazanom šminkom ispod očiju, i kad je Oleg otresao nekih pola boce Zrinka joj razvukla ogrtač: "Pogledaj joj sisurdu, čo. Ko krava. Kurvo".

Digao se, otišao. Ponekad, poslije, vidio bi Zrinku. Navukla se na heroin i nabavila staforda. O Mirti je nikad nije pitao.

Počelo još tamo u Dubravi, kad je od ostatka plaćenog pića pažljivo i zapravo kradom za eventualno izbjeć ovo ono od ekipe dudlaša s kojima je obično večeri za šankom znao trošit (dobro sad, strefila bi se i pokoja zora il kad bilo, svukud, tamo Brestje il Čučurje, što bi ovog zadnjeg domoroci rekli), spre-

mao kovanice od 5 kuna, one s medvjedom na drugoj strani, u manji džep na hlačama gore iznad desnog di je inače držao sitnu lovu.

Nedjeljom kad bi išao dolje do Vrbika kod sestre na ručak, a za do tamo ti ga nekih miljardu stanica sos trolejbus odgurat imaš, mani ga, ručak, mada bi delicije sestrine prožvakao tako nekako sistemom da prođe, drhtav i raskliman od pića, nema veze, progurao bi otu karbonaru purećih šnicela i još nečeg svašta s tim, onda bi se dolio u krčmi ispod poslije, samo prije bi zašparane medvjede dodao nećaku, jer skupljao ih mali, a do otih kovanih ursus arctosa baš i nisi samo tako mogao onda doć, iz nekog razloga rijetki su bili.

E sad vidi vraže đavla dogodilo se vremenom da si samo tako na sve strane počeo dobijat odasvud na gomile toga, kupiš duvan il neki stoti, ono, bezvezni kurac tako nekom krupnijom pinkom – sav ti rikverc u medvjedima vrniju, i Oleg s otim nadrobio jedan pozamašniji vrč od stakla; šta znaš, prdne im nešto pa nanovo nestane. I nisu nestajali, a malom više nije bilo briga. Onda ih Oleg počeo lagano trošit, uglavnom zato što ga stislo da sad više nemaš kud, presušili mu matrijali jačeg kalibra. Ošlo sve na heroin, normabel i piće, začas. A na neki svoj način držao da i njemu sve te kovanice nešto kao nalik nekoj sreći nosile, medvjedarija. "Razdijelio si svoju sreću, al uvijek ti ga tako to nekako išlo".

Iz Knjige 15. brigade, 1938., Frank Ryan:

Na cesti od Chinchona za Madrid, cesti kojom smo tri dana prije marširali u napad, sad su svi bili rasuti, svi što su preživjeli – nekoliko stotina Britanaca, Iraca, Španjolaca. Potišteni teškim

gubicima, porazom, gladi, iznemogli trodnevnom iscrpljujućom borbom, činilo se da je našem otporu došao kraj. Neki od njih još su lutali obroncima što su sat vremena prije bili linija fronte. Sad, više nije bilo linije, nit ičeg između ceste za Madrid i fašista, osim raštrkanih grupica umornih, ratom izmučenih ljudi. Nakon tri dana strahovite borbe, brojem i oružjem nadmoćniji fašisti potukli su ih. Svi, kako su se vraćali, imali su slične priče: mrtvi drugovi, trenuci što nadilaze stvari koje meso i krv mogu izdržat, bezvoljnost za sav napor daljnjeg otpora. Prepoznao sam mladog komesara španjolskog odreda. Rukom krvavom od zrna što mu je zaderalo dlan mlatarao je automatom bez obzira na ranu, istovremeno prijeteći i uvjeravajući svoje ljude. Manuel, pozvao sam ga i da ga smirim rekao mu da ćemo sve nanovo okupit. Pošao sam niz cestu pogledat koliko nam je ljudi još ostalo. Odlučio sam da se vratimo na položaje oko ceste za San Martin de la Vega i otamo udarimo Maure s lijeve strane. Ljudi su u grupama ležali uz cestu i izmučeni gladu jeli naranče dobačene im iz kamiona što su prolazili. Nije bilo vremena svrstat ih u jedinice. Sa zadovoljstvom sam primijetio da su neki sa sobom uspjeli skupit još poneku pušku. Očima sam šarao po brdima s kojih smo se povukli. Objesio sam pušku na rame. Svi su skočili. Nije bilo vremena za uvježbavanje. U liniju po četiri. "Upadajte iza nas". Neki su još u travi namještali kacige i puške. "Požurite", čuo se uzvik iz kolone. Gore uz cestu kraj poljske kuhinje vidio sam Jocka Cunninghama kako razvrstava drugu gomilu. Požurili smo, zajedničkim snagama. Nas dvojica marširali smo na čelu. I što god razni spisatelji rekli, taj Britanac i taj Irac nisu neki raskalašeno živahni tipovi. Otvorenost im nije glavna osobina. Gomila iza nas marširala je tiho. Njihove misli nisu mogle imat poticaj. Sjetio sam se trika iz davnih dana kad smo održavali zabranjene demonstracije. Okrenuo sam glavu i

povikao: "Pjevajte, sinovi oružja!" S početka bojažljivo, zatim sve žešće, i konačno u jedan glas pjesma se orila iz kolone. Pognute su se glave uspravile; umorne noge stupale su odvažno: do maločas razbijena gomila sad je, kao i tri dana prije, ponosno marširala u bitku. Dolina je odjekivala pjesmom:

To će biti posljednji
i odlučni teški boj
a Internacionala
će biti ljudski rod.

Tako smo marširali, natrag uz cestu, sve bliže i bliže fronti. Zaostali vojnici, još uvijek u povlačenju niz padine, zastali su zaprepašteni, promijenili smjer i trčali k nama; ljudi što su ležali uz cestu skočili su i puni volje pridružili se koloni. Osvrnuo sam se. Ispred mene šuma uzdignutih šaka, kako čudna družina. Neobrijani, zapušteni; okrvavljeni, prljavi. Al ponovo prožeti borbom, i "marširajući cestom natrag".

Dio razgovora kog su vodili Shane MacGowan i Victoria Clarke, iz njegove biografije "A Drink With Shane MacGowan":

Victoria (na Shaneovo da o tom želi pričat): – Dobro. Tko je Frank Ryan?

Shane: – Tko je bio Frank Ryan? Frank je bio nasmijani vitez od starih iz stare IRA-e. Bio je ženskar, pijanac, neustrašiv čovjek. Bio je limerički dečko.

– Mislila sam da ne voliš Limerick.

– Ne, to nije istina.

– Rekao si nešto ponižavajuće o ljudima Limericka prije u tvojoj knjizi.

– Dobro, hoću da sve to izbace.

– Jel?

– Je. Nemam ništa protiv limeričkih ljudi. Ionako je on iz Okruga Limerick, ne iz grada. On je iz Knocklonga. A ionako je išao u školu u Tipperary.

– I što je to tako posebno s njim?

– Prvo, borio se u Irskom ratu za nezavisnost, onda se borio u Irskom građanskom ratu, onda se borio u Španjolskom građanskom ratu. I bio je strastven, irskogovornički republikanski socijalist.

Onda Victoria pita Shanea kao bi li Shane bio dobar na Ryanovom mjestu, i ovaj na njegovom, bez efekta, pa prešalta: – Jel kao osoba dobro izgledao? Ne izgleda baš privlačno na slikama.

– Dobro, na svoj način bio je samouvjeren, drzak, znaš već. I dar za brbljat. I kao, nije imao neprijatelje.

– Kako nije imao neprijatelje a bio je u ratovima?

– Dobro, osim generala O'Duffyja.

– Tko je bio general O'Duffy?

– Vođa Plavih košulja (irski fašisti). Dobro, osim Plavih košulja nije imao neprijatelje. Ryan je bio univerzalno voljen. Borio se u Irskom ratu za nezavisnost, i borio se u Irskom građanskom ratu, na republikanskoj strani. I bio je jedan od najznačajnijih pokretača u pomicanju IRA-e lijevo.

– Kako je postao socijalist? Nije počeo kao socijalist, jelda?

– Nije počeo kao socijalist, ne. Al tridesetih morali su odabrat stranu.

– De Valera (prvi predsjednik Irske, jedan od sudionika propalog Uskršnjeg ustanka 1916.) nije bio socijalist, nije li?

I sad Shaneova priča ode na to da je De Valera bio j... desničarski k..., i na šampanjske socijaliste. Onda mu ona kaže: Pa zašto je Ryan postao socijalist?

– Zato što je imao razuma da postane socijalist. Kao, IRA se po sredini rasparala tridesetih, na socijalističku frakciju i desnu frakciju. Tvrdolinijaši. I on je otišao u Španjolsku boriti se u Španjolskom građanskom ratu. Na republikanskoj strani, jasno. Protiv Franca. Kao što je i većina Iraca išla u borbu, protiv Franca, u Španjolskom građanskom ratu. Nešto irskih Plavokošuljaša otišli su u borbu za Franca. Vratili su se kući s pismom Francove zahvale Irskoj za potporu, ali general O'Duffy bio je najgori alkoholičar koji je ikad otišao preko i bio je potpuno neupotrebljiv kao vojnik.

Onda Victoria pita Shanea nešto što s Ryanom veze više nije imalo i priča im ode dalje.

Frank Ryan rodio se 1902. u Eltonu, Okrug Limerick, gdje je tad uglavnom dominirala sirotinja, zlo i jad. Nakon limeričkog odrastanja upisuje se na Sveučilišni koledž u Dublinu, i tamo ubrzo postaje istaknut član Gaelske Lige, a usput upada i u krug IRA-inih časnika. Osporavajući Anglo-Irski Sporazum priključuje se Istočnolimeričkoj brigadi IRA-e, i u građanskom ratu borio se na republikanskoj strani, do 1923. kad je ranjen i zatočen, gdje sve više razvija svoju izdavačko političku djelatnost. Pa iako je sve njegove aktivnosti vodila vizija dobrobiti Irske, a urođenu plemenitost i hrabrost nikad nije nudio tržištu "mutnih i mističnih zavjerenika nalik na cirkuske opsjenare revolucije", pravi zamah Ryan dobija izbijanjem Španjolskog građanskog rata, i mnogi od Iraca što su otišli tamo uradili su to radi njega. Na glasu kao lijevi republikanski vođa s vojnim iskustvom iz Rata za nezavisnost i Irskog građanskog rata kombinirao je vojnički strog irski republikanizam sa socijalističkom idejom klasne jednako-

sti i internacionalizma, a to mu je omogućilo da bez sukoba radi s vođama Britanskog bataljona.

Čovjek tvrde volje, usprotivio se Andre Martyju kad se nitko na to nije usuđivao, jer Marty je tad u Španjolskoj republici kao glavni komesar bio svemoćni Staljinov čovjek. Po izvještaju Freda Copemana Marty je sazvao konferenciju koja je pri kraju završila Ryanovom kritikom tretmana Irske sekcije. Marty ga je pozvao na red. Frank, koji je uto vrijeme "bio težak za poslušat", a zapravo uvijek tvrdoglavo uvjeren u ispravnost vlastitog stava, žučno je i zapjenjen nastavio svoj govor. Marty je izgubio strpljivost i zaurlao na njega da sjedne. Nije imalo efekta. Frank je nastavio žešće nego prije, uz gorljivu pripomoć nekih od irskih, američkih, kanadskih i britanskih delegacija. Onda su četiri stražara ušla u salu i uhapsili ga. To je uzrokovalo da su te noći "deputati" naoružani do zuba izveli njegovo oslobađanje.

U veljači 1937. teško je ranjen na Jarami, i nakon oporavka u Irskoj vraća se kao ađutant proslavljenog generala Miaje. 1. travnja 1938. zarobljen je u Aragonskoj ofanzivi od Talijana i proslijeđen u zarobljenički logor Miranda del Ebro, onda u Burgos Prison i tamo je u Francovom zatvoru čekao na pogubljenje. Jedan zatvorski drug, Fabricano Rojel, možda po već uhodanom ruskom sistemu praćenja, provjeravao je njegovu odanost. O Ryanu među zarobljenima rekao je: "Odigrao je veliku ulogu u stvaranju discipline i podizanja morala. Nije bio sektaš. Bio je u kontaktu sa zatvorenim komunistima, socijalistima, anarhistima, i s Baskima, što su bili katolici".

U Irskoj je pokrenuta velika akcija za njegovo oslobađanje koja je ujedinila sve osim konzervativne desnice. Čak je i uvjereni katolik De Valera tražio od Franca da ga oslobodi, formirajući diplomatsku službu koja je to trebala obavit, ali sve u

čemu su svi skupa uspjeli bila je samo odgoda pogubljenja, Ryan je ostao zatvorenik.

1940. Abwehr, njemačka tajna služba, pridobila je Francovu vladu da im ga prepusti, a Ryan tad, naravno, više nije mogao kontrolirati vlastitu sudbinu. Nijemci su se nadali ujedinjenju irskih nacionalnih snaga za vlastite ciljeve. U pregovorima oko njemačke vojne pomoći starom fenijanskom principu "britanski problem irska je mogućnost" angažiran je IRA-in šef poslova Sean Russell (1920. otišao je u Sovjetsku Rusiju po istom zadatku). Nijemci su odlučili Russella podmornicom vratiti u Irsku, i Ryan je prihvatio da idu zajedno, jer njih dvoje bili su stari drugovi. Tijekom puta Russell je umro od raspuknuća želučanog čira doslovno na Ryanovim rukama, i misija je obustavljena. Ryan, sad načetog zdravlja i skoro gluh, Drugi svjetski rat provodi kao zatočenik u Njemačkoj. Neki su probritanski elementi pokušali ovaj period njegovog života prikazati kao izdaju, ali nijedan od njegovih suboraca ne daje za to nikakve mogućnosti.

Frank Ryan umro je 10. lipnja 1944. u Dresdenu i sahranjen je na groblju Loschwitz. Tijelo mu je 1979. pokopano na Glasnevin groblju, Dublin.

"Kao rumeni kolačići dječaci hodaju po ulici..." sviralo s radija, slučajno mu na to ispalo, ona cura Perazić što se sklizla niz kontejner nacionalne nemilosti, mada Oleg nikad glavu po tim stvarima nije htio lupat, i mada u svemu tom sa Srbijancima sranju prolio on dosta krvi, svejedno "naciju" odavno stefterio sebi pod plemensku registražu bezlične marve, jebeš ga sad, disidencija se vraćala, doduše sporije nešto od punokrvne trofuljaže (ono, Arkanica Ceca i društvo u ćošku) al eto, gomila u igri. "Poješću sve kolačiće, tebi u inat postaću debela...", mislio

se što bi to zapravo trebalo značit, valjda ono: jebat ću se sa svima i tebi za dišpet kurva postat. Utrnuo je čik, utrnuo radio, onda je ošao oprat šalicu od kave. I tako usput pala mu na pamet jučerašnja večer s kriglom Jure i rodajnera u manje više standardnom mu omjeru trica-dva za žuto i gledao s prozora curicu i dečka dok se dolje na asfaltu igraju one dječje zezancije kad kredom iscrtaš kocke i bacaš komad kamena u taj iskockan crtanjac pa na jednoj nozi otrčkaraš di ti palo, pokupiš ga i u rikverc, isto jednom nogom, "A pogledaj di ti crta" smijala se, vodila, valjda cura na svom terenu, a možda joj i puštao mali. Onda Oleg nanovo ošao gemišt složit, uštekao neku freNkvenciju: "oh oh-oh oh oh, you don't have to go, oh-oh oh oh...", dobri mu oni klinci bili.

Jutra ga razarala, alkohol, i godinama gurao on to tako s tim. Krvario na nosnice i uopće svukud ote zatrovane krvčine bilo, špricala po pločicama i podu dok bi bratski je dijeleći s plućnim katranima rigao u lavandin, onda bi je i s guzice trebalo skidat i svašta ("konjake sereš, stoko, tu se nemaš na šta bunit"). Krpali ga živci tvrđe zbog tog al zapravo je sav taj đir pod neku svoju ladicu normalnog gurao, i šibao bi, jasno, dalje, jer kilavost i strah držali bi dok ne prođu svi ti cehovi jučerašnjeg (veze ti ga to što te i po kesi usput puklo nema) a znao kako se na blanjaru neku izvuć, ono, ubrzat stvar: drćavicu i mehanički savjesnu krivnju što je u takvim trenucima iskreno zaklinjućeg kajanja obavezno i uvijek potezala ono vječno "Nikad više", ko i karijesno nagrizajuće oblike luđaštva, rješavao je rakijom il već tako nečim usput, s tim da bi se ponečeg i u frižideru katkad moglo nać, ovisno o jučerašnjoj dozi radosti, tuge, pohlepe... Svejedno, mislio, da nisi u tom našlo bi se već nešto da jebe.

I tako jutros po izvršenju obreda išao tamo s radničkom klasom autobus čekat, privremena stanica bila jer kopali nešto di je

staru prije miljun godina ušančilo pa zblokala sad, i prođeš putem kraj Centra za autističnu djecu, a po noći bi se otud svašta znalo čut, urlikanja i takve stvari, i znalo bi ga onda to na tako nečeg lovit, nešto kao bijes, nešto čemu nemreš ništa, i ono, loše ti od tog. Doljuljao na stanicu maglovit i zdrman, ko i jutro što je provirivalo kroz grane. Skupilo se naroda, smrznuto, mrko, pospano, sendvići u džepima..., u to se sparkira ovaj i nagrne ti raja, za zgrijat se i stolicu uvatit. Olegu, ono, nikakva preša, dovršio čik, zgazio ga, i sad tu kraj njega, isto tako u čekanju dok se oto fukare porasporedi, bila jedna mlađa majka (a lijepa žena, nagonski nanišaniš) s malenom curicom što je stajala do nje, i mala ti se sruši, ravno dolje na beton, samo tako, mama poludjela i užas joj na licu i malenu po imenu zove al ništa iz tog i sve to u sekundi bilo, od muke počela pljuskat malu, ne znajući više. Isto u sekundi Oleg snimio stvar i dok je tek tako za ne upast bez veze izgovarao razbezumljenoj mami "Jel vam treba pomoć?" digao je dijete primivši je pod ramena i u naručje s njom, uguravajući joj od pada ispalu majicu s leđa nazad i pokrivši je jaknom, mama u panici da šta joj je al curica u komi i nemre uopće ništa reć, a na to Olegu upalo ono, šta znaš, možda gluhonijemo dijete, padavica, belajčina neka, uglavnom isti onaj šugav osjećaj ko autistični krici noću. U to izašao šofer i da može li on šta tute al sad već gotovo bilo jer mama pomalo došla sebi i preuzela malu, Oleg mu u plus uzeo jer nije pokazao da ga brinulo što je zbog sveg skupa u zakašnjenju (pogotovo što ZET-ovce nije neka silno gandijevska reputacija krasila a i zato što vremenom zdresiralo "naciju" na, jebi ga, bezdušje, ono "Ni za me se nikog ne bi našlo da prdne pa ajmo mi o svom poslu svaki", tako to nekako išlo). Onda svi u bus i cestom dolje do tramvaja di si, zapravo, tek počinjao s pravom rutom. Visili unutra i gledao Oleg nekog prkana dok žvače stoka slanac, "Dabogda te udavi-

lo" pomislio, al više što mu se trenutno gadila hrana, inače ujutro, od lokanja.

Svi bi ti urođenici razganjavali neke svoje okršaje, šta ja znam, oko turista, Gostiju zapravo, jer tako ih ova zulukaferska branša nazivala, otmjenije zvučalo, plus se tvrdo drapali iznutra kako nizašta skoro otoj sirotinji stranjskoj što jaču gibiru iz džepa izvuć. I od Kristova im se rođenja bitna petljancija rastegla na kog bi koga kakav komad zemlje aj ono vakom nakom pravdom mogao zapast, za u primarnoj im namjeri zdilat ga, a luđak ko se na to zaleti uzet jer ispadne mu svakom od njih kintu ubost. I znalo bi se tu, uz katoličku posvećenost rakije, vina il pive (ovog zadnjeg ko vrhunca civilizacijskog upliva), bogami dobro zakrvit: il međusobno, a dojedan braća il prvi rod bili, il s nekim sa strane što se istrčao bez dresa u pazar za teren pa zašao ciglom u pedalj nečeg što je netko tamo osmi iz plemena (kog, ono, ćaćinom voljom il takvog nešto slučajno prešutilo i zaobišlo u tramaku) držao za svoje, kako god to u đometarskim knjigama uteftereno bilo.

Tako, desi ti se da te zgađa s njima živjet, ko Olegu. Ništa, platiš im pit, šutiš, plate oni tebi, dobro, i nasmiješ se dikad. Kao, krenulo se s nekim zidarenjem i stavio čovac pinku na konto, al ne šjor Anti kom je valjda komad il komplet il tako šta nečeg trebalo ić, i dočuvši o drzništvu, a nema taj veze nit zna, Ante mu kaže "Ja te neću tući, i neću te ubiti. Nego ću te IZISTI", na što se otom gubi svaki trag. Oleg okidao na takve stvari.

Il šjor Ive Bacil Je U Zraku dobar do, okvirno, podne, dok valjda ne stane drćavica, onda bi ga primalo. Postavili klupu ispod smokve, kakve su bile na rivi, drvena s betonskim kra-

jevima sa strane i dobro sve to skupa u zemlju zabijeno. Sjedili u ladu, Centralni komitet, uživancija. I nedjelja popodne il navečer, puklo ga nešto, šjor Ive je iščupa, samo tako miki moj, i šuć s tim tamo u pomidore, ko Samson. CK u konspirativnu šutnju (koju godinu prije morali ga vezat, slično nešto bilo). I sva dječurlija, vidjevši ga, tutanj. Gleda kroz tebe, piva u ruci, potegne, kaže "Bacil je u zraku". Okidao Oleg.

Sad, očišćen, hodao bi tako nekim ulicama što su mu, ono, kao nešto značile, mada prije, dok su trajala sva ta smucanja onda, uopće nije mislio o tome da bi ga jednom, eto, moglo puknut. Hodajući tuda vraćale bi mu se neke dobre i tople stvari, šta ja znam, vrtić di bi išao nećaka pokupit a po tradiciji nakrcan konjakom i prvo bi na vratima žutu glavicu malog vidio da tuli, jer znao bi Olega Badel na kojih par minuta duže niz ulicu razvuć, onda oba u osmijeh kad bi mali rascmoljen i kmezav zašenjao kroz cakal da mu stiže ujo i zekat će se malo u parkiću njih dva sad. Sjetili bi Olega ponekad ti njihovi zeksići s ljuljama i toboganom i pijeskom za proslavit malom sfiniširanost robije vrtića na neke njegove skitancije onda kad je on bio malen i živio kod bake i djeda (i na to da bi znao noni popodne, recimo, kroz prozor šmugnut, mada bi stara zaključavala sve s reda al snašao bi se on, skitanjac ga tad bekrijaški držao, pile za drva cijepat, kamioni, mirisi Varburga...), i na to kad ga crnobijelom mašinerijom slikao frajer iz kuće u susjedstvu što ga Oleg s prstom u ustima mrtav ladan snimao dok na ulici s auta šamponažu šmrkom blanja, neku, ono, trtljavu Zastavu friško samoupravljačkog udarništva za sve to bliže i slađahnije nam Sutra, jer mukti mu oto ribanje u vrhunsku pustolovinu uklizalo i neš ono luđak bit takvog nešto samo

tako pustit da ti prođe. A ovaj, ono, dobar tip, i valjda zapanjen mu izgledom, jer tog jutra obukao se sam i raskuštrane kose i sve na njemu nahero i sav ukrivo zakopčan i svašta, ovjekovječio otaj skrljan klinjavi sitniš pred sobom dok zapanjene face bulji Oleg u svu tu pjenu i čuda. Postala slika familijarnom zajebancijom, al dobro, dogodi se.

I tako to, nećak je vremenom, kako sve to skupa eto ti ga na pa gura na svoje, upao u drugi od Gimnaziju, i sad bi ujca katkad znao pitat nešto, speedball, ex, takve stvari. Rekao mu Oleg "Ako š to radit, radit ćemo zajedno", i nije mali zabrazdio s tim.

Il Končarevom proć, do dućana di je Andrea radila onda, kad je smucajuć se naokolo ko zadnja paščurda po mračnim i zapišanim ulicama čekao da završi ona sve to svog i ode, jer drmalo ga tako nešto unutra kad ga pustili s prvog mu liječenja, alkoholizam, tamo s kraja dvije iljadite do iljadu i prve, nekih, ono, triest dana trabunjaženja u Vinogradskoj uspio izgurat, jer valjda jedino sami sebe sva ta stručna paradancija pod nešto zaozbiljnog držali. I tad mu na Božić tamo dolje Nona umrla (uvijek joj nekako to za ime držao, odrastao s njom) a nije joj mogao na sprovod otić, i mrzio se zbog tog. Molila se stara svakog dana Bogu da ga samo nako u sitno rani, kad je Zengaš bio, davno... I ništa, gledao bi onda dugo u staklo na izlogu:

RADNO VRIJEME 8,00 – 20,00
SUBOTOM 8,00 – 14,30

Bilo toga svašta još, heroina, skidanja, crknuća...luđaštva, al s Andreom opet uspio u dobar odnos upast. Onda prestala radit tamo i ošla negdje drugdje. Više se nisu vidjeli. Za Dan Hajduka poslao joj rođendansku čestitku. Nije odgovorila.

Vjerojatno bi se u nekim prizemnijim i sitnim, čisto zavidnim stilovima mišljenja bezvrijedne al stalno tu negdje prisutne bagre nemoćne za do takvog nečeg ni blizu doć (fizički, jel), mogla i okrstit droljom (kako je na neki svoj, ipak izdvojen iz konstrukcijske razine rulje, način čak i Oleg s početka doživljavao nju kao ličnost, i sramio se zbog tog poslije), al ne moš reć da je ikad iskazala išta takvog. Pa ako je i bila to o čemu su šaptali, "drolja"", potaknuti uglavnom time što je za šankom s muškarčinama pila i đapicu bi znala s Olegom bacit, dolazilo to od čistog i jednostavnog osjećaja lijepe i pametne žene svjesne vlastite spolnosti i time uvjetovanom željom unutra. "Drolja" u najboljem obliku onog što bi jedna takva oznaka uopće trebala značit, ono, šta ja znam, odlično se ljubila, recimo. I sasvim sigurno nije vuklo nju da se jebe di stigne, ni sa svakim, poznavala je čaroliju toga, imala u sebi. Jednom držali se za ruke, ona i Oleg, i samo kroz to osjetio je svu magičnost ženskog, dodirujući joj dlan što joj izborane razmekšale kože nije mogao godine sakrit (ipak majka bila, i sve to...). Njen osmijeh, nikako kurve, ljubavnice recimo, osmijeh nekog kom si drag, nekog od kog si, ono, možda, voljen (a dobro znao da ima nečeg u tom), u načinu na koji je prihvaćala njegovu nježnost i zapravo sve što je Oleg bio, njegovu strpljivost i slušanje dok mu priča o ovom il onom, sve što ni blizu doživjela nije u dvajst godina križa stoke s kim se vjenčala, bilo u tom nešto.

Sličiš na majmuna, miljardu mu puta ćaća rekao, a to i jesi, dodao bi. Prešutio bi on, volio je sliku onog što je stari bio, o čemu su mu pričali, "nešto što ja nikad dostić neću moć". I "mislim da ludim", jer ej vid ovo: čitam u krevetu, fotelji, štam-

pu (okrenuo neki broj iz oglasa unutra, nula pa šestice – petice – nule između, i kad se javila ova tamo rekao da zapravo ne želi ništa, "Znate", rekla, "i ja bih trebala... tako... nešto sitnog zaradit, da mu je žao, rekao joj, "Oprostite", poklopio onda), strip (iskopao Modesty Blaise odnekud; jednom Andrei rekao da sliči na Modesty Blaise, nije rekla ništa, valjda mislila da on to o nekoj porno zvijezdi, il tako nečeg), nekog Pumu nekog Bob Hopera (na Srbijanca mu iz nekog razloga bacao otaj, mutljavina neka vrag zna okle mu upalo, stoposto pazar ozdol, kao L.A. i chicano bande, mobsi, ološi, dop dil... stuče ovaj oto đubreraja sve skupa na gomilu), "Beleške uz ratovanje" Koče Popovića (izvukao iz regala, dvajst godina prašinu skupljalo, od starog stvar) šta bilo, i sve ti ga to kao u redu s tim. Onda trgneš se jer oči ti davno sklopljene, i tijelo ti, nadrobljeno otrovima, mokro. Skužiš tu da je svo ti vrijeme spavanja (a po ure il uru možda) oto što si čitao samo nastavilo curit kroz tebe, al ne stvar što ga zbilja unutra kako ti se na prvu čini da baš tako eto priča išla; tek poslije, kad vidiš da ti je znoj sa čela čitanciju do korica probio, i kad vidiš okrugla crnila što si papir čikovima stigao zbušit (a bilo toga i po stolu, tepihu...), sjedne ti da si baš ti u svemu tom za kormilom bio. I nikad se svoje vožnje sjetit ne moš. A znala bi mu priča dobra bit. Sjetit se ne bi mogao. To da sliči na majmuna, to da.

Kao... da je vidio previše, činilo mu se, ponekad. Onda opet... kao da ničeg nije ni bilo. I ponekad zaskočio bi ga vlastiti uzdah, u staroj i poznatoj mu formi onog kad bi ga jutrima stislo za ne izrigat se u tramvaju, "Ti ko da si neki jebeni Rus" palo bi mu na pamet, stare bakine priče o bijelogardijskim oficirima, ruskom plemstvu što je izbjeglo pred Oktobrom pa

nešto od tog, uglavnom inžinjerijske branše, radilo kod Olegovog dida u električnoj centrali tamo dolje prije negoli će Hitler smiješat kužinu, i jedan od njih, a šiknula tako ožešća oluja i lomi s reda, ko zemlja pijan, "Udaraj Bože" dere se kroz pljusak i munje, mokar i zaljuljan i vrtilo ga dobro, onda zaklekne u lokvu i pukne u plač... Il kao stari Lazar gore u ludnici kad se Oleg po iljaditi put skidao s nečeg jer ga isto tako po iljaditi put skupilo s ulice pa istreslo tu, i Lazar ko krepalina samo leži, kmeči, stenje kroz suze "Pa nikog ja ubio nisam", kao nije njemu po pravdi što ga ovdje s marvom zatvorilo, Oleg mu išao uvaljat nešto utješnog a Lazar mu na to da će kad ga puste kući sve svoje, najprvo gospođu, sjekirom zatuć, "Aj nije loše" pomislio Oleg, ošao pušit u hodnik.

Sad, sjedio je u krčmi, i unutra radio kreten obrijane labrnje i glup ko noć, trenirao nešto i to mu glavna tema bila ukolko bi uopće zucnuo išta, kick-box il tako nešto, široko prostranstvo ničeg i sve u svemu telac s gardom svjetskog batlera, kako je on zamišljao da bi eto tako trebalo to izgledat, "Izvolte, molim lijepo". U predahu sjeo bi za stol s nekom svoje bljumente družinom, a iste fele degenerici. Nekoliko stolova dalje, kad je Oleg iz nekog bez veze razloga, valjda dosadom lagano drmnut, zazvirlao mrvu naokolo i uključio nešto pažnje na sve to, sjedila neka cura i pogledavala otu tifus varijantu Bruce Leea, stalno i tako malo zbunjeno, očito s namjerom da mu nekako uskoči u priču, al Kickbox bez trzaja. Onda sjela za šank kad je i on prešao tamo, ono, zglancirat čaše il nekom popunit čuturu. Raširila novine, tek tako za fintu jer teško da su je vukli SARS-ovi il Evropejska unija i sve to s trenutno univerzalnim brigama Kugle, i vrtljajući listove usput razbila čašu. Nasmijala se stidljivo pa iste sekunde s krivnjom na licu dlanom začepila usta. Boxerana bez riječi i skupivši cakal vrnuo se za

stol di mu društvo blejalo, kickbox, nastavili kiflat tematiku. Onda maloj dosadilo ponižavat se, ošla, ovi udri s komentarima, kao "zamisli glupaču" i "nemreš vjerovat". A olegu, ono, zlo od svega.

Ne, ne fali tebi ljubav, uzvraćenost, ti bi od sebe zaista najbolje dao, mogao bi lako to izvuć, al čovječe, pričaš o iluziji, obmani... predstavi. A Znaš. Jel vidiš kolko si jeftin, smiješan? I to poslije svega što si ostavio iza sebe, i ostao živ. Svejedno ti u glavi "Ipak, Možda, Jednom..., jer ja nisam ovo zaslužio, Bože". Ne znam, kao raspomamljeno slavlje sveg užasa samotnosti; nada je tvoja nesreća, košmar i krvnik. Tuđoj sreći ti nisi bio zavidan. Utučen, to. S mržnjom usmjerenoj samom sebi. Upoznao si razočaranost, poraze, trebalo bi da si naviknut. Ponekad uspiješ otrest, onda kad se sotonska mašinerija prikrije, primiri, al i to mu samo dio igre. Sazdana od ljubavi i bola, "ljubav" je Njegov odani podanik. Ipak "možda jednom...", al njena ti je čistoća nedohvatljiva, iz prostog razloga nepostojanja, i to što tražiš, to su ti, mili moj, duhovi, fantastično posloženi mamci poluđenja, jer taj je dečko meštar zafrkancije: njegovim si pozornicama lunjao dugo, i shvatio u tom da je svojim miljenicima dušu podredio razumu, otud tolko stoke. Ti ne ulaziš u to, i ožiljcima si ko odličjem izrezan. A ima i još nešto: u tebi To živi, i tvoj mu je um hrana.

Nekad se zgrada zvala Mjesnom zajednicom, al bila to ruševina sad, pa se pijanci i beskućnici utaborili unutra, svake se sorte znalo sjatit, Oleg jednom krstio to za Dom boraca i omladine, pa se primilo u široke narodne slojeve kvarta, i znao

bi tu dikad pocuclat s društvom, počastit ih, al jučer ih stjerao sve u kurac, jer prvo mu Gec "U Životu Kolega" počeo s tvrđim oblicima ekonomske filozofije kao tko bi trebao do dućana skoknut i na svašta ga naokolo krenuo drobljat s tim, a usput se nikako uskladašit tko će šta dudlat. "U Životu Kolega" parolašio za vinčinu i da bi svi trebali po tom udrit, Oleg rekao da će on Karlovac, rekao odmah s početka čim je ušao u brlog, i "Nemam, ljudi, love. Sebi za pivu imam, i ostane vam dvije kune, jebi ga, kad nemaš – nemaš". "U Životu" opet s mudrolijama, da ko je najstariji, ko najmlađi, ovo ono, onda kao red bi bio ko zadnji dođe, curila mu tako misa i nema ti ga tu kraja čovječe, Oleg valjda pomodrio, samo htio u miru božjem pivu popit. Onda, srušivši dosad u svakoj situaciji uredno vođenu pažljivost što je "Kolega" padavičar i što ga na sto strana boleštine krpale, drito mu u facu rekao: – O jeba ti magarac "u životu" mater blesavu.

A uz tog se idiota i Pero osjetio pozvanim svoje litanije istrest, kao da mu Oleg sa svojih 7 ćunsa sitnjavera pripomogne za počastit sve to zajedno na gomilu širokogrudno iščupanim Gundulićem iz ko zna koje rupe u zgužvanim mu štracama što ih je s dubokim osobnim uvjerenjem u nenadmašno šampionstvo vlastitog odijevnog stila i ultra profinjen ukus ipak jednog svjetskog gospodina na tom terenu držao, i ko vjetrenjača raskliman uspio na sebe sve to robe nekako nabacat, uz jasno, kravatu: otmjenost iznad svega, miki. I na stranu što mu poneka dlaka s obrve preko nosa pa skoro do usta češće znala skliznut, a i nijednog mu zuba u gubici; duhovnu mu raskoš takve stvari nisu mogle zljuljat. Velikodušje ga mimo svakog običaja stislo jer pensija ga ko božje proviđenje baš jutros stigla skačit – uspio nekako na drž nedaj u Vrapčani smućkat s otim, stitulirali ga tamo paranoidnom šizofrenijom al mani ga sine – i tako ga

trenutno oto sitnodahnog imetka hijerarhijski uzbrdo poteglo i počeo na to po ustaljenom pravilu Gazdu glumit; Oleg se digao i ono svog sitniša zafrljačio u mrak ispred zgrade, "pa tražite ujutro". Kako je otale izletio raživčanjen i lud, nešto od bistrijeg dijela bratije unutra (a uštekao se začas i Lepi Pera u to, jer valjda ga lagano, ajmo reć, savjest takla kolko je polokao i spljugao na Olegov račun, plus Olega držao za jedinog tu s kim on, eto, intelektualčina, može neku suvisliju priču kresnut, mada zapravo Oleg jedini kolko tolko živaca uspijevao iz sebe istegnut za Perislavove trabunjarije o mladenačkoj mu đetsetaži, pičkama i to) da "Ej, di ćeš, nemoj ić, ej, čekaj Oleg...", skočili, odjebao ih, šiknuo kovanice u mrkulju parka s ostacima pokržljalog drveća i grmlja zguljenog od pišačine i sve zakrcano skrljanom caklarijom boca. Onda ošao do BB-a; tamo ga Boris, šef lokala, počastio s četri od po litre. Htio Boris još, na Ballantine'su bio i dobre volje navrnjen na biznis priču, al odbio Oleg.

Bilo to jednom, al stvari se otad nisu pomakle, nikud. I to što je živio u toj kući tad, kao tvrđavi u šumi borova, daleko, bilo čisto raščišćavanje iznutra, nešto kao prihvaćanje predaje. Nikakav predah, il potraga za uporištem nekog novog zaleta. Pomirio se s tim: "Sad si nigdje, i to je sve što želiš". Odabrano, dobrovoljno izgnanstvo u samoću donosilo je povremen beskoristan i tup osjećaj krivnje što je sve išlo tako kako je išlo.

Zavolio je svoje jutarnje obrede: silazak u podrum po drva, paljenje peći, kavu s mlijekom... veselila ga živahnost vatre; između popušenih cigareta ubacio bi u sebe poneku kockicu Milke.

Onda, izašao je i spustio se dolje na obalu. More je imalo boju željeza, i oštri vrhovi valova činili mu se kao očnjaci od

plastike. Gore iznad, nebo se futralo debelim modro-crnim zgužvanim i nakazno pamučnim uhrupljenim gomilama što im se razdivljali rubni skrpani i štracavi komadi, za razliku od veteranske smirenosti silne i zlokobne masivne buhtle kuglasto izobličenih i zbijenih nebeskih janjičara, ko razlaufana horda zamahnitašene ratničke mlađarije čisto ono, kako se Olegu činilo, navrnjene na koljačinu i krv, uzaludno išla od mase se razvuć i otrgnut se čvrstom stisku svemoćne šake divovskog i na ogromnog duha nalik mračnog nebeskog gospodara (ko izdimljenog iz lampe kad je protrljaš il šta li već u onoj arapskoj priči bilo, pomislio Oleg vraćajući se nazad), pa sva ta mlađahna bagaža na svoju ruku srljačila s drugim otpadničkim desperados matrijalom bliskih im i jednako zlokobnih, al krupnošću manjih nešto vazala svejedno skoro sjedinjene gomile, smiješat se i zajedno ludilom nasrnut, samo zblokirani u zatočenju mračne i despotske glomaznosti sile što ih mudrošću kakvog starog atamana do zadnjeg trenutka ko lancem skačene držala, sve dok u zblindanom oklopu oblačina skriven tiranski konkvistador Plavetnosti, Monarh Oluje, ne označi vrijeme otpuštanja. Onda poput Božjeg biča bez milosti udari po svemu živom i mrtvom ozgor.

Potrajalo to.

I kad je stalo, sjećao se Oleg, vani u šumi pjevale su ptice.

E sad, na zidu je plavom farbom bilo ispisano POTPIŠI SE!, pljunuo je točno pod slova. Koje su to finte, čovječe, "potpiši se"? Je da nikad nije baš kontao sav taj svijet oko sebe, i nije da ga nešto previše diralo, al ovo tu, POTPIŠI SE! Potpišem ti mamu, sroljo. Valjda zbog živčanoće, jer čekao je heroin, a to mu uvijek na izluđenje bacalo. Blejiš tako i pljugaš Opatiju dok ti se ne smili taj idiot kog vrebaš, a jedina ti stvarna želja zaklat ga drito tu i skupit mu komplet matrijal i sve ostalo što bi se

strefilo po džepsima mu usput, i ono, jaknu, sve, pljunut ga dok hropti. "You know the dealer, the dealer is a man...", sviralo to tamo jednom u birtiji di su on i Renata (a zbog nje tamo u onu kuću i otišao živjet onda) znali nekad davno (dok je sve s tim u redu bilo i kad su kod nje skupa živjeli, čačkajući mu po leđima iz osobnog gušta znala dobru foru iskrcat, u smislu "Prištovi tiščem, gnječim!", kao, ono, u Oglas daje, "Po kućama!") ponekad unutra sjedit, cuclat zajednički, al te večeri Oleg pijan i sam na šanku i čovjek što je radio puštao mu to, tako, jedno sedamsto puta zaredom, dobar tip.

Na trenutak iz prolaza di je stajao učinilo mu se da je na ulici vidio Prebega, u spitfajeru i na milimetar obrijane glave, šibao je nekud s duvanom u ruci i žešće to dimilo za njim, a tu blizu je i radio, u kockarnici gore, nije imalo smisla sad mu se javljat, ako je to uopće i bio on. Imali su dobrih dana skupa, tamo u Dubravi.

Onda se iza ugla pojavilo ono đubre.

Jednom, bilo možda tako odoka ura iza ponoći i na prvu uspio zgurat nekako sve to s tim, uspet se na prvi kat, do stana, držeći se za šipku bauljajući jer drukčije nije ni mogao, i stigavši na zadnju skalu pustio željezo da bi ključ iz hlača uspio nekako iskopat. Onda samo tako sroljalo ga dolje, razvaljalo do prizemlja drito pred ulaz od zgrade, tamo di su klinci parkali bicikle i ostavljali lopte od nogometa il košarke il neku svoju s ulice skupljenu gvožđuriju tovarili, bez ijednu od stepenica da je uspio fulat. Nije stoka ni pogledao jel razbijen. Nanovo šipka. Uzbrdo. Ko na Kavkaz. Pogodio nekako bravu al ostavio vrata otvorenim jer skljokao se na pločice hodnika. Docukao položiv do dnevne sobe i tu na podu ostao ležat. A gospođi što je kat

iznad živjela, jer strefilo se da se i ona eto vraćala odnekud, čudnim se učinilo u tom noćnom mrtvilu vidjet otvorena vrata inače dražesnom joj dečku što se uljudno zna pri susretima javit, pa ono, s brigom: "Jel vam treba pomoć?", "Mrš u pičku materinu" rekao. Ona svojim putem, on na podu, dobro. Poslije, kako je priča znala naokolo kružit, a isto tako dugo se nisu sreli, čuo da se preselila, da joj sin od heroinskog overa umro.

Vidio bi je ponekad u prolazu, rijetko, u crnom. Prije se znala smijat.

A i sama zgrada, ono, nizašto bila. Svak živ naokolo čuo bi te dok pišaš, vodu puštaš... čovječe. A gazda od sve te urbancije zgužvano naheren Quasimodo oblik. I nikad plaćao ne bi svu tu uglavnom bosansku bijedu što mu zidarila, al uredno im usput srao, "To je JUHA!" kmekao bi za betonski mišung što ga ljudi zasigurno, i uvjeren Oleg znajući ga u to bio, smiksali kako treba. Ništa, ajmo braćo nanovo miješat. Promijenio gazda Erceg na stotine ekipa, "Ma nikakvih ga tu problema nema, ljudi smo, jel" a na časnijeg i poštenijeg od mene lutrija vam božja naletjet. Olega samo čudilo što ga nitko od sve te buljumente rasno smućkanog robovskog tabora već odavno zatukao nije. I svinji staroj pornjave s videa noći kratile, jer mu dobričini san, eto, nije nekako htio ić (kako mu valjda dušu plemenitu brige silne razdirale, ono, oćel mu ko bombu il Molotova kakvog lagano kroz prozor uvaljat), vidio ga Oleg iljadu puta s balkona (vidio bi, zapravo, ono na ekranu), a gospođu ni na kraj pameti barem roletne slandrat, i mada mu samo po sebi ne bi Oleg sve to smeća na zlo ni uzeo, zamišljajući ga stoku (što i nije daleko istini bježalo) dok ono, slineći navija "Raznesi joj to unutra kurvi, rasparaj je drolju, tako, tako s time treba", prošlo bi mu glavom "Mater ti jebem, pa kćer imaš...", samo što ni mala od ćaće nije drukčijeg štofa bila, šta ja znam,

svom bi forcom noću zdetonirala vratima portuna ko za namjerno infarktom oto nešto starijeg u zgradi svijeta skoksat, i drito ti s guštom baš na živce htjela ić, Jasnica, vratima tatine kuće preko nije lupala.

Dobro sad, nije da ih sličnih naokolo falilo, al bila tu jedna naroljana bosanska odrtina od onog nadasve slavnog klana kričavih kariranih kaputa obavezno združenih momentom šešira i kravate s talozima peruti i masti što im ni slučajno na pamet nemre past nit najmanji odmak od zavičajnih svetinja napravit, i živjelo to u kući desno od Olegove zgrade a pristojnija ga doza mahnitaže barem jeanput mjesečno drmala, onda šou i ulica u navijačinu. I jednom tako zaurlašio se marva i svojima se u kući s ceste nekog vraga prijeti, da im ćaću prasca i mater kurvu pokvarenu lopovsku i svašta tu još nečeg bilo, onda i Olega živčanoća stisla jer nikako se zbrenzat ovaj, izašao na balkon: "Kog se kurca dereš jeba ti konj mater? Oš da te popišan ozgor?". Smirilo kariranog i zgimznula u brlog beštija (valjda što je usput i Oleg svoju reputaciju ludila po susjedstvu vukao, al nema veze. Pričao Andrei o tom. Smijala se cura.

"Ne moš vjerovat, čovječe... To što si učinio od svog života..."

VI AN, crna farba flomastera odavno prošarana tankim blijedim crtama nečijih noktiju na crvenoj plastici vrčeva s čajem razguljenoj vremenom kao suncem izgorena koža, značilo je zapravo Odjel 6 – Akutna narkomanija, al dotrpavali u to i pijance i svaku se felu luđaštva dalo u tom nać. I tako sad ulio je nešto čaja u malu plastičnu čašu koju je uzeo iz ambulante; dobijali ih za obavit urinski test il ako ničim drugim nemaš zalit ono što ti metnulo pod terapiju (uglavnom im ofrlje na-

badali pa ako l' ga prođe...), mada ih najčešće trošili ko čikobernice, s malo vode unutra, i posvuda tih čaša bilo, nagorenih rubova i razbušenih čikovima. U stvari, nekako na brzinu potegao je cigaretu iz usta i tako mu filter otparao komadić kože s donje usne, nagla i peckava bol, al ništa bitnog, samo ga lagano raživčanilo i palo mu na pamet da mu usnu zderalo jer su mu usta bila suha, a vrčevi čaja bili odmah tu na ormariću do televizije i čaša mu u džepu. Sjetilo ga na starog Čavlovića jučer, što je isto tako u džepu zbušene štracave pidžame svuda sa sobom vukljao zgužvanu i talozima svačeg skorenu čašu, dok zakljucan kunja pred ekranom, Oleg ga lagano po ramenu "Ajmo dida leć", stari nahero prozvirla ozdol, kaže "Dobar je film", i u sekundi mu glava ponovo na koljenima.

Pripalio je novu Opatiju i otišao sjest u hodnik, pored sobe što je služila ko skladište čistih lancuna i takvih stvari i držali u njoj prastara invalidska kolica, gore iznad na caklu zakeljili ZABRANJENO ZADRŽAVANJE, nije da ga tangalo, sjedio, al nisu mu ni prigovarali. Stolicu i pepeljaru, zapravo masivan željezni komad nekakve mašine, sam je donio, i tu mu bilo dobro, dok se nisu pomalo i ostali počeli prikrpljavat. Je da bi mu ponekad znao stari Čavlović upast, u pauzama šetnji hodnikom što bi u jednom smjeru pojedinačno iznosile okvirno nekih dvajspet minuta (a u prosjeku ti, recimo, minuta treba za po nekoliko đireva ga rafalno sve isprošišat), s nekakvom pričom kao nema više na televiziji dobrih crtića, "A di je ono, Pinta Panta, brko stavi lojtre tam a ovaj ga zajebe..." i otkrklja na to jedan promuknut "Ha...ha...ha..." pa produži rutu, al onda upao Olegu jedan mali degenerik nadrobljen akinetonima i s pozicije, ono – nas dva naši – kaže mu "Šta ima, Turčine?" (tako ga zvao Brada pijanac jer Oleg mu po guštu znao kavu svarit, "Ja je skuham super, al ti ga Turčine, pečeš...

mmmmm"), i sad kaže Oleg otom idiotu "Jel znaš ti šta je impuls?", gleda ga mali, bleji ko tele, Oleg mu uzme upaljač jer njegov skoro prazan, izvuče iz džepa jednu Opatiju, pripali, na upaljaču Che Guevarina faca, "Kratkotrajno djelovanje sile" rekao, baci mu fajericu nazad, "E, ako nemaš volje kušavat praktičnu primjenu, prošeći. Comprende, Ernesto?", bleji ovaj, onda otide, i sve bi to u redu bilo da se Nataša tamo nije počela kiliberit, i kutak mu, znao je, postao javnim dobrom, čak i tehničarima, mada ih ota bolničarska branša išla s početka u fino otale razbacat. Tako jedan od njih, Skarfejs (da mu to na obrazu što ga tamo negdje davno neka pseta grizla), rekao Olegu "Pa što ste se baš tu našli skupljat, ne razumijem, tam sve imate...", pokaže na Dnevni boravak, "Znaš ono" rekao mu Oleg "kad životinja samoj sebi odabere di joj najbolje leć?", "Dobro sad, nije... usporedba... baš...", "Ma je" rekao Oleg.

A Oleg i Brada znali se, tako, dugo, sa Dnevne za alkoholizam (pitao Brada doktoricu u vezi osobne statistike jer njemu se smućkalo malo sve to skupa, i kad mu sumirala četrnajstu rundu skidanja rekao "Pa, jebo te, manje negli kaj sam ja mislil"), i tamo im doktor, a friški neki blentaš bio, da je piće super izvrsna stvar i fenomenalno perfektna fora i svašta tako nečeg, "al ne za vas, telad", jer da ne znaju pit, na što mu Brada, uvrijeđen, lagano razvuče "Dis ti bil kad su se stari Rimljani i Grkljani kupali u vinu", moraš nekako vratit udarac. I kad bi svršili s tim u Dnevnoj, Oleg jedanput, dok su se nizbrdo spuštali za kroz portu i svatko svojim putem pa do sutra, na sav glas "neka pati – koga smeta – Hrvatska je – šupak svijeta", mogao si se dernjat kolko te volja, nikom ništa, ionako sve luđaci. Davno bilo.

I tako sad, sjedio u kutu, ZABRANJENO ZADRŽAVANJE, s Opatijom u prstima i štracavoj zbušenoj pidžami: "Danas sam dobar. Dobar sam. Jesam. Da".

"Mislim na Deju. Davno mi se ne javlja. Mislim da ne želi. I tu ne moš ništa. Al volim mislit o njoj."

Pomalo spuštala se noć, a on još uvijek nije imao volje dignut se iz fotelje. I tako, mada mu namjera bila što prije navuć na sebe to nečeg čiste robe što je stajala prebačena preko naslona stolice tamo u sobi (crne hlače skrojene ko rebatinke u jednom među gomilama ekspreksnih dućana postrojenih na Trešnjevki s namjenom upravo se takvim stvarima jeftinije nešto zezat, i poviše hlača bijela majica prošarana poprečnim plavim prugama; odlunjat onda nekud, po sladoled, duvan, di bilo), u rasflekanoj majici na špaline mokroj od znoja i požutjelim gaćicama zavaljen u naslonu, satima već ukočen heroinom i svako tolko pripaljujući stanjene zalihe Marlbora, mislio je o Deji. Dobro, ustao bi ponekad za ponovo Art Peppera pustit, "No Limit" pisalo na omotu i davno to bilo kad je ufiksan i dobrom kintom nafutran pazario to kod jednog fanatičnog bradonje upavši mu samo tako u taj nekakav jazz dućan tamo u gradu di je radio ovaj, i Bradati mu dugo držao govorancije oko svega toga s tim; dobro mu legao zavaljenom sad saksofon starog đanera u svoj toj Praznini što te inače ždere i čiju je sumornu i bezdušnu narav heroin činio drito nečim što ne postoji – samo tako izbrisavši je čistom i brzom čarolijom uništenja.

Onda se otuširao, obukao, krenuo niz ulicu. A ofrlje bilo nekih 10 navečer. U trafiki spazario kutiju crvenog Marlbora po 17 jer na drugim mjestima već ga potegli na 19.50, i kupio usput Ledo kornet smućkan čokolada-vanilija miksom a zasuto ozgor čokoladnim-lješnjak mrvicama i pride ga usput tanašni čokoladni štapić zgurali unutra. Tako, u hodu parajući celofan sladoleda podigao pogled, onda vidjevši nešto o čemu dugo već ni mislit baš i nije želio (a slučajno i samo tako, kao

kad, ono, cestu ideš prijeć) što mu, brzinski ulovivši ono što zapravo ne želiš pred sobom ugledat, zasmetalo pomalo prisjetivši ga na jedan, kako mu to u nekakvom sjećanju ostalo, davno iz glave izguran i mučan doživljaj (što mu se onda kad se sve to događalo baš i nije činilo nečim tolko lošim, jer ipak se u svemu skupa tu o Ljubavi radilo), svrne onda nanovo pogled dolje na zguljeni celofan sladoleda, i samo tako uskoči mu maloprije viđeno: bivša mu djevojka pred njim, a nekih četri godine proživjeli skupa. I noć, ono, sprešana, mračna. Onda prva ona rekla "Bog, Oleg". "O, bog, bog" rekao, i znao da je voljela hrapav i kroz nos raspucan mu glas kojim je nekad znao pričat.

Ništa onda, ošli svaki svojim putem.

(Ljeto, srijeda, noć, navrnuo Art Peppera, "No Limit": Ritasan i sve iza do kraja pa opet, i dugo je, ufuran i znojan, sjedio tako u fotelji, iako je imao namjeru otić negdje bez veze se prosmucat, onda na satu skuži 10 navečer, prekasno za neke šire skitnje, obukao se, izašao s namjerom sladoled pazarit, al usput htio pronać Marlboro po 17, jer već su na 19.50. potegli cifru, i parajući omot Ledo korneta posutog čokoladnim mrvicama i s čokoladnim štapićem zguranim unutra, samo tako ugleda Renatu, zapravo ono: pogleda ispred sebe – nekako neutralno, "izvidnički", kao kad ideš, recimo, cestu prijeć – spusti pogled nazad na sladoled i koncentriran na odmotanciju pazeći da ne zakenja ruku i prste, skuži ono što je vidio, onda nanovo digne pogled. Prvo ona njemu rekla "Bog, Oleg". "O, bog, bog" rekao, a glas mu točno onakav kakav je, sjećao se, voljela, i ponekad bi je ulovilo skinut način na koji bi on to iz grla znao izvuć, dikad, onda kad su bili skupa, išla joj (sjećao se) Janis Joplin "O Bože oš mi kupit mercedes", hrapavo i raspucalo kroz

nos. Sad, on, u bijeloj majici s poprečnim plavim uduplo prugama i crnim hlačama – za hlače koji dan prije Prgometu nesrići, kad mu ovaj rekao da su dobre i okle mu, rekao "S pazara", ovaj "Ono... sto kuna?", "Sto kuna", "Dobre su". Zapravo ga više došle al čak i, eto, ovom idiotu želio da se, šta ja znam, ne osjeća ko dno, otpad i žalost, do čeg se ovaj uspio bez nekog problema dovuć – dolje imao dobre lagane cipele, i uglavnom izgledao u redu.

E sad, ograničila se čisto na pozdrav, mada znao da joj brbljanje primarna kategorija, s kim god o čemu bilo, samo više s njim nešto jačeg od pozdravljanja nije ni očekivala: čisti rizik da bi, u najmanju ruku, obostrano ispalo, tako nekako, ponižavajuće, i znajući da ne jebe on takve stvari, u smislu torokanja na prazno, čuvala je ponos, što li je mogla mislit, prošlo mu kasnije kroz glavu – možda nešto kao oboje im žao zbog svega? – i o tom ne znaš ništa, osim što si siguran da, naravno, zna za tvoje heroinske đireve, a u to se po pravilu ne istrčavaš. Prije nego što će, eto, na nju naletjet s kornetom u ruci, ispred Kondora, birtije, čuo iznutra Dimeov glas, onda ušao i nešto malo popričao s Robom, šoferom cisterne – čovjek davno prestao pit, normalno svakih rusvaja bilo onda, i davno se o tom prekinulo pričat – tek tako za nešto reć izvuče: "Kad furaš iduću rundu?", Rob da je miran sad do, šta ja znam, vikenda; "A ti? Radiš?", "Radim", i to je bilo sve. Onda Oleg otišao u tobacco po sladoled. I taj s Renatom susret onda.)

Viđali se oni još davno, dok bi uz tako nekakav lagan kao naklon bez riječi prolazili jedno mimo drugog, hodajući mračnim i hladnim labirintima Firme što je masivnom betonskom konstrukcijom više sličila na kakvo čudovišno inkvizitor-

sko zdanje nekog tamo ruskog Instituta (onog što su oni votkaši ondje takvim silnim znanstvenim nazivima voljeli krstit), il takvog nečeg jada, negoli onom što bi to zapravo doista trebalo bit, za što bi sva gospoda iz branše prozvanih, ne bez određene doze ipak lakiranog ponosa, znali reć: Riznica ti to stvarnog znanja Zemlje, gospodine.

Nikad, zapravo, nije ni očekivao da bi se mogla neka njihova zajednička priča dogodit: on je bio drinker i đanki (a svima u Bunkeru važilo to za nešto o čem se dobra priča znala složit – mada nikad nikom dužan, a ni u tuđe se živote nije htio dirat – iako se znalo dikad strefit da ko Sonny Liston cestom hoda pa razbije tako nekog usput, neki bi ga čudan bijes znao katkad zgađat – samo valjda ima nečeg da "uteftereni" nose u sebi nešto, a zbog čega ti ga tako ispada iz nekog razloga nikako nije mogao ulovit, osim, eto, privlačno za marvu); ona je bila lijepa i zgodna žena, muslička i samohrana majka; živjela bez prtljanja i čisto.

I našli se nekako na kavi. A zakleo se da će odsad, ono, baš u svemu, eto, "Dobar bit", i zbilja tako mislio. Bez obzira na bilo šta: "E neću se ko stoka ponašat". Uspjelo mu čašu slupat dok je ispirao iglu, onda sredio tragove i pokupio razlupani cakal pa otkunjavši malo sjedeći na školjki izašao iz zahoda i taman ti ga eto drito ona pred njim. "Ej bog... jesi za kavu... možda... ako imaš vremena?", il ga ona to možebit njemu rekla "Pa... mogli bi otić...". Sjedili onda gore u birtiji. Ona Ronhill light, on na crvenom Marlboru. Da joj jako to, rekla ponudivši je. Pripalio joj. Pričala:

– Ej, čovječe, nemrem vjerovat da smo uspjeli.

– Šta? – rekao.

– Preživjet. Po svemu što nam danas pričaju... pravnici, birokrati... ta ekipa mudrih. Svi mi što smo bili djeca onda, da-

nas vjerojatno ne bi trebali uopće živi bit...– brbljala o krevetima djetinjstva, vrtnim cijevima vode i svemu u kontri onom prije i onom što danas klinci imaju, "i kako š onda debel bit, uz margarin, kruh, i ponekad i rijetko kolače...". Igračke od smeća sklapali. I kako si na ulici uvijek mogao nekog srest, prijatelja, danas nikog. I nikad se žalit na slomljen zub, il slupanu kost, rušenja s drveća, kad bi te lopta zvizla... Bez cviležа preboljet...

Pričala je dalje. Potegla negdje s Interneta priču i dodala malo svog.

Mislio je o nečem drugom.

Nije više mogao na nogama stajat, od pića, mada ne htijući sebi priznat da je gotov, al bez onih jefinih fintiranja sile, kao krenut se zbandasat u kog bilo, vrijeđat, takve stvari. Znalo ga to u zadnje vrijeme potezat, i nije mogao sebi objasnit: takva je ispucavanja davno ostavio nekakvim ne baš ugodnim trenucima prošlog. I kad ga, zatvorivši dućan pa za laku noć ušla unutra na kavu i rodajner, vidjela takvog, drito mu rekla "Čovječe, pa stajat ne možeš. Ja ću te odvest.", mada mu do kuće nije daleko bilo. Uspjela ga nekako ugurat u svoj zarđali Yugić i odvezla ga marvu skroz do di mu glavna ulica preskakala u njegovu, s čijeg su ulaznog svinutog dijela znali ponekad raskrčit gomile smeća i pokrepalih pantagana zguljene kože i mirisa spržene plastike, crknutih mačaka iščupanih očiju, i sve to skupa poput kakvog kazališta bolesti uglavnom tjednima bi stajalo tako, bez ičije stvarne namjere da se jednom, eto, uradi nešto s tim, mada tko zna otkud doseljenoj stoki pijanoj što se znala valjat tuda sve to baš i nije previše živce grizlo – ponekad bi tu i tamo neka zdrapana prosjačija znala mrtvački otkunjat pijanstvo na toj toploj gomili smrada – a ni Olegu ne bi zasme-

talo na to naletjet: mrtav ladan popišao bi se po toj krepalini i produžio dalje.

– I to ti je to – rekla bez volje za uguravat bjuik tamo do kraja di mu zgrada bila. Ionako ga nekih manje više desetak metara dijelilo od ulaznih vrata i stepenica uzbrdo (zgurat ih znalo bi ponekad problematičnim ispast), kreveta, fotelje, tepiha... najmanje ga brinulo di će se izvalit. Al ključ u vrata ubost...

– Nisi za kavu? – rekao – ničeg drugog ti ni nemam. Možda nešto vina.

– Ne. Fala ti. Al sad bih morala... svojim putem...znaš već...– zapravo mu rekla "Sad izađi, čovječe", ulovio on to.

– Dobro. Bog – rekao, al isto mu morala vrata od auta otvorit. Onda joj rekao "Fala ti, ono, na prijevozu",

"I na svemu", i "Vidimo se...".

– E pa crkni luđače. Stvarno želiš umrijet, jel? Pa jebi se, umri.

Onda počela plakat. Upalila Yugo. Ošla.

Otišao je niz ulicu. Rastužen, pijan. Što stvarno ništa u tom ne može.

– Nije ona Jokeova mala bila loša. Dala m' je'anput neku rakiju. Potegla ona ust'ma iz gume al nije isprala glupača pa plivalo u boci svačeg. Da m' nemre tako to dat. "Ko ga jebe", kažen, "Daj".

– "Jokeova"?

– E, tako t' reču Zagrepčanci, "Jokeova". Ka', ono, "Anteova", šta ja znan. Of je otamo negdi, 'naš Ofa?

– Znaden, pijančinu.

– E, tamo t' se reče, ono,... "njegof", takve kombinacije, po tome ga krst'li.

– Jebeš Ofa. Šta s' teb' čini... ovo?

– Joke? "Kao ličnost vrlo na svom mjestu, tek ponešto malo mahnit", reka' b' je'an munjeni Francuz šta je u svoje vrime zajebava' narod s divovima i lupežima. Nema veze, seren. Šta ja znan, jeba mu bog mater, puka'. Kako je čuja to o stricu... da su ga sikiron... a mala ošla... ne znan. I koji mu kurac, ono, sam ić? Šta misli da uopće može učin't?

– Odavle ona, jel?

– Jesu njeni. Ono, pradid. Mala studira neki kurac tamo u Zagrebu. Nije ni ona znala za tunel. Zato mi i prestalo klimavin se činit sve to. Vake su t' selendare teren di ne moš ništa sakrit. Al izgleda da ni ovih tu par urođenika zbilja veze nisu imali. Njoj ispriča' Joke. Tu b' se, ono, znali nać. Kresali se unutra, jebi ga. Ovo t' u Hitlerovom ratu bilo ustaško selo. Onaj kaže da ga prokopa' tamo sedandesetih, kad ga Udba ganjala.

– Ne b' nas Zoka pustija da nije siguran.

– Ne b'. Al nije ni da ga u silno veselje zavaljalo, sva ta zajebancija, "oće l' se ovaj pojav't? neće l'?, jel živ? jel ga zatuklo?...". Prije negol' ovi upadnu.

– Okle se ti u mine kontaš? JNA?

– Kurac. Bija san s pokojnin Petrovićen. Nešto malo, al otud mi. Ako nabasaju, ono, nanjušu je, aktiviran odma' i mi dva tutanj.

– Jebi ga, znadeš i sam, nisu ni oni pizde, kad tad skuž'će nas da ih ozgor jebemo. Oćemo i' pus't proć pa s leđa ka' s' budu vraćali... il odma' to rastakat?

– E, 'naš šta... Bolje b' bilo odma'. Gor' će ić rašireni al drito. Rikverc su je'an iza drugog, a jaka kosina, jebi joj mater, u vr' glave trojicu kačiš, istu oba. A ne b' valjalo ni puno se kockat da nas neće stoka na prvu nać. Vako ih 'vatamo više, dok se snađu mi smo tutanj, kurac. I prvo će bombama, dok uđu... tu smo već... goin' down to Mexico.

– Ovo...ka' Texas, jeba te, a?

– Šta ja znan, može i za, ono, Arizonu proć. Dobra cesta ona nizbrdo za do grada se dol' spus't. Duga, ravna, čov'če. I to t' ceste men', tako, na tu neku... Arizonu baca.

– Kako li ga god ti rečeš. Men' sve isto: Texas, Arizona... Dalmacija.

– A znaš, stari, taj ti kurac od Arizone... otamo ti valjda sva ta stvar s Earpovima... čuja s' valjda dikad koga da trtlja o tom, jel?... zapravo i kren'la, il šta li već s oto marve bilo tamo... je'anput m' u birtiji Milan, sad se po Velebitu šiba s Arkanovcima, priča' da je negdi čita' o tom, u onom "Laso" sranju, valjda, tako nečeg...

– Arizona, Texas, isti ti ga kurac, kume. Vruće amo, vruće tamo, jebeš ti sve to skupa, Arizone, Texase... ovo ode...

– Je, al slušaj ovo, srićo. U svoj ti se toj buljumenti tamo nađe nekako onaj kreten Holliday, kao doktor, zubar, i krasna mu familija i sve skupa a živo smeće tuberaško pijano, i tikvu mu usput brlja i luđaštvo pošteno saždrali, ka' i pluća šta ih još davno uspija ko zna čime razgužvat i kašljevi ga prali ka' gubavu tovarčinu staru, špricalo đubre oto truleži di stigne, a ni hodanje ga baš nije nešto 'tilo ić, pa sačmaricu stoka ka' štaku pod rame stisla, da mu raskrljane kosti puten može držat. I 'naš šta ti ga se u svemu tom zapravo strefne: e to da su Earpsi drito s namjerom išli procukat se na pošteno odsastančit s ovima do Korala, i zapravo su pregovorom želju imali svu tu zajebanciju rješit, drito ono glavon radit. Al tu ti se Doktoru po sitno nako malo omakli živci, i od prve ti sačmaricom strese dvojicu Clantonsa. Onda počelo, jebi ga... Ima ženu, luđak.

– Joke?

– Aha.

Neke orgulje i konge i bas i sve to skupa neki mahnit ritam.
– Šta t' ovo svira?
– Beastie Boys.
– A jel? – potegne dim – Kako to da s' ne dernjaju?
– To su in instrumentali.
– A jel?
– E.

Onda ošla. Skupljat čaše il tako nečeg. Gore su avioni šarali nebo ravnim bijelim crtama što su dugo poslije, tromo se šireći bistrim plavetnilom, lagano blijedile, da se onda rastope i umru. Za njima su drugi avioni ostavljali svoje rezove. Ponekad bi stara znala reć da joj to valjalo jedino kad su Amerikanci išli Srbe gađat, ono onda. Pio kavu, čekao Bobu i heroin. Polovicu će Marti odnijet.

Navečer se Marta rušila od umora. Onda bi spremivši dječurliju leć, dvoje nešto većih sitniša pomalo ga zeznute drčine što joj ih spumpao onaj kreten prije negoli će u ratu zagnojit, i pred bolnicom se ozdol znao ispod dolje dernjat, s prozora provirila i rekla mu da odjebe, "svu me, miki, zašilo", tako ti ga to onda s ljubavi stvari išle, nema veze, skljokavši ih u ljulju svarila bi svoju stoju kuna u žlicu od juhe i zgađavši u jednu od razdebljalih natečenih žila po rukama – jer boljele ove druge dolje, zdrave – iz nekog, tako, osamnajstog puta, a to joj, uz klince, za jedinu životnu sreću vrijedilo: vidjet krv dok kroz iglu šiba, i to što bi pogodak na tren barem svu joj krepanost dana zbrisao; al poslije dok bi u lavandinu il čaši ispirala pribor i

Čarlijem gulila plamenom upaljača začađenu žlicu, i skidajući prije kaiš za krv sa ruke pamukom il papirom otrat, sve bi joj otog nanovo upalo, mada mekanije i lakše bi se sad nekako vukla s tim. Onda ništa, zdronjala bi sflešana u fotelji, televizija bi do zore ostala gorjet, tek tako da joj nešto šuška. Al pazila bi utrnut čik jer previše se nagorenog staložilo na parketu.

– Šta in ga to, jeba te? Kako s' reka, "ef devetnajst"?

– Šezdes't. Devetnajs'ca ti je ovisnost o svemu. Poremećaj osobnosti. Ka', ono, nis' lud al s' na pravoj ruti do luđaštva. Ma nemaju oni pojma. To t' može svaki kurac bit. Cili niz tog. Sama sranja. Ono, šta ja znan, sociopat, tako sad za psihopatiju reču, sva in muka svako tolko sfriškat izraz, a to ti da s' u stanju tamo nekog bez veze zaklat ka' zeca, 'nako, prc parada. Il narcisoidnost, tu ti najslađe samom seb' pljugat, zapravo ne baš al tu ti ga negdi. Il da si sklon samog sebe zatuć. Sjebanost na svin šinama. Da t' fali poštovanja samom za se. Miljun stvari. I normalno, neće ti reć šta s' ti u svemu tom, jer kako se dodaju s tebon svaki mora jači mudrac od prethodnog ispast, pa ti se zgomila svega, a sve ofrlje, jebali mater. "Poremećaj osobnosti", nakelju ti u tefter pa se ti misli šta je. Ja do doktorice, ove općenarodnog kalibra, "I šta sad to, da san lud, šta?", "Ništa", kaže, "To t' sad metnu svakom ko se u njih doša' s čeg bilo skin't". Nemaju oni pojma, čov'če. Reka' ja njoj, da nemaju pojma. I di je taj svršija medicinu, u Šparadićima? "Ne moš tako govor't, to su moji kolege". "Ma nemaju oni pojma". I da m' uvali koji apaurin. Dala mi normabel, dvi škatule, dobro, jebi ga.

– Desetku?

– Pa neće m' pet'cu dat. Bilo b' tanko, znade žena.

– Nu daj vatre.

– Uzmi – pokaže na upaljač. Bobo pripali, vrati ga, onda reče:

– Potegneš pivu?

– Dikad. Tamo s urođenic'ma ispri' dućana. Šta, po fajerici vidiš? Skrlja se u dnu, zariže je čep, jebi ga. Mada neće do benzina prob't. A jebeš i oto dvi kune plastike.

– Tako i ja otvaran. Kad je utakmica il tako nešto uzmen koju bocu, dol' ispod kuće. Inače ritko kad.

– Šta je s Markon, jeba te?

– Lud, šta ja znan. Žena ga ostav'la, s nekin panduron, dicu odvela sebon, sve troje nakrcala u auto. Kuja. A uto mu nešto i s kičmon loše ispalo, rasparali ga tamo u bolnici, al traljavo ga to oni s time sprtljali, bar on tako priča, i otad ti on nikako seb' doć, da mu sve skupa namist'li, kaže. A i taj ti pandur, šta mu s bivšon živi, neka, ono, jača faca. Mada men' izgleda da je Marko oša' sam od sebe, i to ono, malo dublje.

– Marko? Pa uvik je bija miran, nikad nekih sranja s njin.

– A vidija s' ga zadnji put. Svak mu za sve kriv. Jeba te, spazarimo heroin, kaže "Idemo kod mene kuć'", a znan mu staru i znan da će polud't. Vidija s' i sam šta je bilo, jebi ga. On da šta je njoj, "Šta ti ne poznaš ove ljude, Bobu i Kjudosa?"...

– Ma da, mogli smo kod tebe u konobu otić i sve u redu. Šta ja znan, jeba te. Hors te kalira, on sav živčan... Oš još šta pop't, kavu, sok?

– Neću. Dosta mi. Naćemo se večeras, a kume?

– Pa dogovor'li smo se, jel? Al nemoj da te čekan, ono...?

– Znaš di san, samo dođ' ispod prozora.

– Okej, stari. Pukn'ćemo se kako bog zapovida.

– I, ono, nećemo s njin. Zajeba' me zadnji put. Više od polov'ce uzeja seb' i nikom ništa. Nit ono da b' "Izvin'" reka'. A nije u redu, jeba ga bog.

– Nije. Onda se vidimo, jel?
– A znaš i sam

Nekih tri mjeseca poslije Marko se objesio.

Prožvakao to što su mu ostavili da podgrije i kad su došli od sestre mu s ručka rekao im da će izać, onda stara: – Opet ideš po onin krčmet'nama.

– Ma di iden, šta...?
– Viđen si.
– Ona t' rekla, jel?
– Nije to važno.
– To sama sa sebon ne može na kraj se izvuć pa po meni sere. Bolje bi joj bilo mislit se kako će oto svojih dvista tona s vage skalat.
– Moraćemo ti i ja ozbiljno popričat.
– Neman ja šta pričat.

I na to stari: – Jel vi'š da nije trizan. Opet počelo.

– Isuse, kretena – rekao Oleg.
– Id' u pičku materinu.

Obukao se, potrpao po džepovima ključeve i Opatiju, upaljač, onda izašao. Nije imalo svrhe trošit se na neke pozdrave.

Inače je volio ulicom lagano bazat, al sad ga živčanoća ganjala što prije se tamo na Vrbiku do tobacca dovuć, pet kuna pivu držali. I tako hodajući, bez nekog razloga (možda dok je pripaljivao cigaretu), sjetio se drhtave osušene žene u nekoj skrpanoj dronjavoj haljini gore u Vrapču:

– Šta će ti to? – rekao joj kad mu došla tražit da joj da vatre s čikom nagorenog filtera što ga iskopala iz čikobernica-kante pred ulazom. Dao joj jednu svoju Opatiju, pripalio joj. Iscijedila nekakvo jadno "Hvala" i nizbrdo svojim putem, čik je spremila u džep.

Sa svake strane ulice bila su, tako, dva od pedlja zidića, parapeta, s nešto zelenila i smećem iza njih. Prošao je kraj nekog dembastog dječaka što je na leđima teglio masivnu školsku torbu, i taman što ga prolazeći krajem oka vidio da skakuće po zidiću čuo malog da je tresnuo dolje. Okrenuo se, kaže mu "Jel te boli?", mali: "Ma, dobro je", "Dobro?", "Da", al pomalo šepuckao i nakrivljavao usta (sjetilo Olega na starca što je u sumraku ne vidjevši zapeo nogom za lanac postavljen da ne bi tuda auti parkali pa se skljokao i rasuo ko Isus po betonu; pomogao starom da se digne, onda isto tako: "Jel vas boli?", a čilac da im svima skupa i ćaću i mater gubava đukela zguzila i njima i lancu i ko ga metnuo ovdje di pošten svijet u dućan mora ić..., razvalio stari neke mise oko toga), nije sad htio gnjavit malog tamo nekom brigom: moraš djetetu ponosa ostavit. Tako je otišao niz ulicu. I dolje na izgrebanoj drvenoj klupici neka dva idiota sjedili s bocom nečeg a puklo ih na banditizam i dobacivali nešto svemu što prođe, isprdili se nekoj curi u prolazu, stoka, škicnuo im jedan, ono, ravnodušno zločest đanki pogled i pljunuo usput jednu masniju zelenu ispred sebe, na što ova kljusad zašutjela jer skužili to za ipak nešto lošiji znak pa bolje baš i ne dirat u svašta, zna se na svijetu ludih nać, i s druge strane čuvar željezničkog rasadnika okuražen time (a i željezna ga ograda štitila od ove dvojice) dobričini retriveru što se zijevajući valjao pored: "Grizi ona dva, grizi ona dva...", pseto ni makac. Pričekali ovi da Oleg prođe.

Mislio je o nečem drugom, i davnom, i kako je sve to skupa tad bilo nešto što je doživljavao kao, eto, nekakav period pakla, one sorte što ti buši glavu: izgubljenost, beznađe. Ne strah. Čisto beznađe. S brojevima nikad nije imao posebno dobar odnos al na fotografiji je bio u crnoj majici kratkih rukava i tako je uspio skontat da se radi o ljetu devedeset druge, valjda, taman malo nešto prije nego li će ostavit štake i bez njih prohodat. Bila je snimljena u kuhinji a on s bradom od sedmice dana i pijan, na štakama. Opijao se triput dnevno, ujutro, popodne, navečer, noću zapravo, i odspavao bi nešto sitno negdje u međuvremenu, obično bi uspio dovuć se kući nekako do kreveta, i past u nesvijest. Kad je prohodao, isto triput. Samo se razvlačio po birtijama. Onda jedne večeri svratio je u neku otmjeniju buksu, unutra je treštalo i sve bilo u tim nekakvim svjetlima, naručio je svoje, valjda pivu, il konjak, i tamo sa strane s nekim dečkima stajala je cura što joj gore u nekom od sela prije nekih godinu dana poginuo muž, a on izvukao tijelo, i slavili ga onda, "Dobar si bio, mali", smijala se s čašom nečeg u ruci, onda se okrenula i vidjela ga, napravila se da ga ne zna, nastavila priču s ovima. Popio je svoje, platio i izašao, "Dobar si bio, mali".

Odgurao je Gagarinac, prešao cestu i nastavio ulicom. Onda je ugledao Ljubicu. Nije zapravo odmah bio siguran jel ona il nije, nisu gorjele ulične lampe, al ona se njemu obratila prva jednim, ono, srdačnim "Bog". "Bog, bog, dobra večer" rekao. S njom je uvijek bio dobar. S kćerkom joj baš i nije. Mada u početku dobro bilo sve to skupa s tim. Al tako, valjda, mora ić. Zato je s Ljubicom ostalo na istom. I na neki je način o njoj mislio da smatra kako joj kćer nikad takvog nekog više neće nać.

A to ga i na Cvjetno sjetilo, di su četri godine živjeli: ništa, sjedio tako jedanput na izvrnutoj praznoj kašeti pred dućanom

s bocom pive u ruci, zvirlao naokolo bez veze, u zgrade i nebo i stabla, nije se obazirao na ljude što bi tu i tamo procunjali tuda. Spuštala se večer. Onda prođu dvije djevojčice, čuo im priču: "...i bila ti tamo jedna tikataka, a u toj tikataki bio je jedan veliki... crni... PRIŠT!", "Au fuj bljak". Malo mu izbacilo Renatu iz glave.

A i davno već o njoj nije mislio. Možda zbog Ljubice, sad.

11.VIII.2004.(?)

Ono, kad te konačno svlada, kad samoća i praznina postanu sve što želiš. Nađeš li šta u frižideru, progutaš. Onda odeš leć, i valjaš se tako, bez sna, a ždere te želja da zaspeš. Dok te znoj ne izmuči. Pa se makneš sjest tamo do tinela u fotelju, smrdljiv i mokar od otog što se cijedi s tebe. Pušiš. Digneš se. Hodaš od zida do zida. Sjetiš se tuša u kupaoni, i mada ti teže od križa na leđima vuć – uradiš to. Onda tako natopljen vrneš se nazad u fotelju. Nemaš snage za brisat se. Pušiš. I ponovo između zidova.

"Jednom moja su jutra bila spokojna i svijetla buđenja među zidovima bijelim od sunca, i dugo bih na plafonu gledao pegaze dok jure kroz raspucale crte oblaka..."

Zato što je pisalo Pivac stari mislio da je od piletine, parizer, neka "Poli" varijanta. Stari to zbog cukra, il bubrega, tako nečeg, pa od mesa inače po piletini mlatio (zbog tog mu se i dogodilo ovo "Pivac" na celofanu"); Olegu to bila jedina stvar što je sad bez gađenja mogao jest, heroinom zdrobljenog želuca.

Mislio je o nečem, dok je slagao sendvič od "Pivca", kao heroin ubija žudnju, a bez njega na to ne moš ić. Nema veze, trebaš, čovječe, dalje gurat, što god to bilo. Makar možda zauvijek na istom ostaneš. A to ti, čini se, ništa. Kao da je izgubio samog sebe, onako usput. Prožvakat će sendvič, potegnut u zahodu dio jučerašnjeg ostatka žutog na nos, sa starim će onda umrtvljen i ladan otić na kavu u restoran preko uvale, cestom, i kao dobro odgojen dečko slušat će neke ćaćine i šefa čumeza priče o vatrogascima, nogometu i kako bi trebalo sva ta buduća ljeta s pameću unovčit, jer ona prije i ovo sad sve dojedno od rata propalo, i nizbrdo poslovanje oba stručno nabrajali, s rješenjem za sve, a Olegu ništa od tog u glavu nije moglo uć, nit je htio o tom slušat, jer praznom mu i mirnom sve to na isto išlo, trljali o tom stari mulci al više za vrijeme ubit, nisu, zapravo, ni oni znali što bi o svemu tom trebalo reć. Onda ćaća platio i uz "Dođite nam opet" sjeli njih dva u auto i nazad, Oleg bi gledao žbunje uz cestu.

Sa starom bi onda popio nescafe, pričali nešto al mislio on o stotim stvarima, sjećao se ladice u ormaru tamo gore:

Givenchy, Joop!, Inferno/Paradiso, Cašran (zapravo je valjda "s" u tom trebalo stajat, al zdizajnirali neku crtu iznad), Chopard, Good Life Davidoff, Cool Life Davidoff; penkala HSP-a što mu, ko i sve ovo prije, Deja poklonila (oto HSP sranja dobila od svog starog).

Komad nekakvog željeza, aluminija, tako nečeg, onako masivno to bilo, s rupom na vrhu da moš oko vrata ko amajliju stavit i razrezano crtama obojanim u plavo i žuto, poklon od Wandy za neki njegov davni rođendan, kad je padao putem, i ona ga dizala.

Fajerica s koje nož izleti kad stisneš (od nećaka, kad se mali vratio s ekskurzije po Italiji, il tako nečeg školskog).

Morning Glory mini set: kao kartonski omot i unutra penkala i olovka (Renatin dar, isto od nekog rođendana, davno bilo, nije se sjećao kad), i Keljinu fotku osobne držao unutra, a iza slike Kelek ispisao "Dragom O-u od vječnog purgera Kelje", sletio s, tako, 18-og kata, slupan od pića i dopa, i kako je Oleg mislio, nesvjestan svega.

Privjesak za ključeve – caffe As i broj telefona (Dubrava, dobri dani divljaštva i slobode).

Kovanica od jedne lipe – od mame za sreću, da se nađe, kako je vjerovala.

Dvije potrošene očuvane karte za Partibrejkerse; prva u obliku novčanice; na drugoj neko debelo đubre s omota cd-a što mu nekakvom goticom po tripicama istetovirano bilo "Gramzivost i pohlepa", na jednom mu ramenu prascu Karađorđe, na drugom neka faca što se nije dala razaznat.

Glatki tvrđi papir iz kutije Lucky Strikea, VRHUNSKI OKUS ZA SVA VREMENA, i slike na tom kako su te kutije izgledale 1871., 1917., 1960., i DANAS, ostalo mu još 3 komada, srolane u valjak trošio ih ponekad za na nos heroin potezat, dobre za to bile, nije se droga lijepila za papir.

Lexaurin, diazepam, normabel – tablete za živčanoću dok se skidao s ovog il onog; il za sredit živce ujutro dok čeka Ivu s heroinom...

Usput sjetio se i tobacca di bi katkad znao pazarit dvije male boce Badel Meinhoffa, što se u narodu još od davnih dana konjakom zvalo, s nabojem od deca, i dvajs kuna obje (u birtiji si za to, pod najpovoljnijim uslovima, mogao nategnut tri nulatrice); il bi, čim se digne, popio dvije-tri pive iz frižidera, Karlovačke, Žuja mu smrdila.

Tako, spljugavši sa starom dvije cigarete otišao bi ponovo s folijom u džepu, što bi je ispod Rječnika tamo nečeg, Hrvat-

skog il stranih pojmova, u svojoj sobi izvukao, povuć što je ostalo.

I tako miran, polako se spustio asfaltom do mora, ne obazirući se na mirne valove što su lagano pjenili udarajući o kamenja obale, ni blistavo nebo iznad. Lagano je s cigaretom u ruci hodao crvenom zemljom, prljavom i pomalo blatnjave farbe kakvu nigdje drugdje nije vidio osim tu di su ljeti živjeli. Krenuo na kavu do jedine birtije u selu. Druga firma držala je dućan, al zatvarali u 11, da bi Mara stigla ručak skuvat, a to mu sad prekasno bilo za s urođenicima pivu smazat. Hodajući sreo je Jolu što je čuvao nećake i popričao Oleg malo s njima. Jole je bio jak i tvrd dečko kakvi se inače u tom kraju rađali. Nije imao ženu, al znao bi ponekad Olegu pijan pričat, kad bi se skupa noću vraćali bauljajući, da mu fali to. Zato je ljubav na nećake usmjerio. Sad, Oleg, nafutran horsom, s klincima u priču krenuo, a oni se primili odmah, jer tu je, zapravo, čista samoća harala, i svaki ti razgovor na dobro išao, razumio ih Oleg. Tako upali u igru da klinci njemu prodaju nešto, kamenje il tako nečeg, a on im plaćao suhim lišćem masline, il možda obrnuto bilo, uglavnom im dobra zezancija bila. Jole se smijao, a kao čovjeku od mora, i jaka, žilava životinja bio, Oleg mu ispričao, dok je naslonjen na zidić u sjeni palio cigaretu (klinci, normalno, otprašili negdje), da se nekad davno divlje gusarilo tuda, i kao još postoje priče, kako je pročitao jednom, da negdje po špiljama o kojim nitko pojma nema još postoji taj neki gusaroški plijen, od Mlečana il tako nekog. "Ma nemoj, majke ti", rekao Jole, dobro mu upalo to što je Oleg zbiflao. "Pa, vidimo se večeras tamo kod Mare", rekao Oleg. "Normalno", Jole pokupio djecu i uzbrdo. I njima blizu vrijeme za ručat.

Oleg je lagano odgurao svojim putem i sjeo u stolicu od trske. "Kavu s mlikon", rekao je maloj Eni, kćeri od gazde što

je radila u birtiji, a voljela je s njim popričat. "Ona je moja mater skroz luda", rekla mu, al radilo se zapravo o tom da su Ena i prijateljica joj išle kod Ene kao učit nešto za popravni, i usput skuvale pašta-šutu. A nisu oprale ni tanjure ni lonce ni ništa, pa izbezumilo staru.

Uživao je tako, slušajući Enina baljezganja, i lagano je puhao sasvim blag vjetar, u hladovini, ispod tršćanog krova.

"...a to da su te bezbrižne jaslice djetinjstva namijenjene odabranicima bola, to je znao sad."

Pljunuo je u šuplju konzervu sardina, sjedeći na sivom betonskom valjku s pivom u ruci. Dolje su bili zgaženi čikovi, zakržljale vlati trave među sitnim oblim kamenjem, i crknuti puž..., i friška trava već je lagano zelenilom punila davno izlizanu konzervu. Pred njim dvojica iz Čistoće, smećari, brbljali nešto svoga na nekom švedskom hrvatskom s pivama posloženim uz metle i kante na betonu ulice. Od jutros je sjedio tu, iza dućana, i sve to nešto kao, ono, hodaš, gledaš u pod, pukneš glavom u stup, kažeš "Izvinte". Onda istrese pjenu iz prazne boce po travi i pužu, vrne čuturu lajavoj vještici za kasom unutra i krene u firmu.

Obično bi berlava Marina čupala u tri nizbrdo reda papire s prošlim mjesecom na kalendaru, al za Dan laživaca puklo ga nešto pa se on primio oko toga i kalendar ostao nahero visit prikucan na zidu Marini iza leđa. Nema veze. Zorom, recimo, progutao bi tri male boce pelinkovca sa po dec u svakoj, u birtiji bi ga četrdespet kuna došlo, vako devetnaest-pedeset u Mande na pazaru drito mu skoro pred kućom, to za put izgurat, onda pivu Karlovačku il Žuju od pola kile iz dućana tamo

di se oni smećari našli, i deset-dvanajst, kolko mu se strefi u novčaniku di od stare skrivao, apaurina il slično nečeg od petice kalibra miligramaže, sitniš, čisto za depresiju izvuć. I u zgradi kad bi došao popričao bi usput s Vladom, naslonjen na ulazu sobe:

– ... Dvanajst iljada kuna u dvajst dana.

– Pa... nije puno.

– Ma kakvi... Duvan, to mi Dida Mraz plaća. Režije. Komad robe. Nešto za prožvakat, ej. A samo na to sranje dvanajst iljada ošlo. U dvajst dana. O jeba ti heroin mater – oto zadnjeg, ono, uopće veze s Vladom nije imalo, kontao ovaj, da tako to priča ide. I to bi uglavnom bilo sve što bi Oleg uopće i rekao, bilo kom unutra.

Kad bi ga počelo kalirat ponovo bi odlunjao do dućana, znojnih dlanova čekajući da mu ova s blagajne vrne sve sitno žutog nazad, potezao novu dozu pive slušajući usput švedski hrvatski građevinskih radnika u isflekanim plavim mandurama razblijedjelim od farbe, popljugao koju Opatiju, polio pjenom puža i načeto zarasli lim konzerve, onda nazad. Hodaš, pukneš glavom u stup, "Izvinte", tako do četri, kad bi živčano čekao tramvaj u gomili što je lajala svoje i čija lica nije želio gledat. Docukao bi se nekako razbijen i trom do stana gdje bi se obično srušio u nesvijest. Skidanje, čovječe, ej. Stara bi gledala negdje u zid. Već dugo nije ništa kuhala.

"Nešto kao sasvim sitni grumeni sreće rasuti po golemim i ravnim crnim platformama bola, i bol je ono čime ih plaćaš, te malene krijesnice... heroin", pomislio bi tonući u crnilo i prazninu.

Prvo bi to bilo nešto kao olakšanje, zato što je sve bio san, probudivši se negdje oko tri, četiri noću. S početka bi ga neko vrijeme držala potištenost, ali vremenom je istrenirao skoro odmah izbacit sve to iz glave, pripaljujući Opatiju s noćnog ormarića (ostavljao ih tu jer trenutno na Odjelu nitko nije krao) i došavši do zahoda već bi razmišljao o nečem drugom. Kao, možda, osamdesete, početkom, il tako negdje po sredini: četiri dječaka u plavim kutama i cigaretama u ruci sjedili su na raskrljanom betonskom zidiću iza školske zgrade. Zid na drugoj strani u kog su gledali bio je isfarban autolakom i kredama i bojama kričavo sijajući razbacana imena bivših i sadašnjih učenika koja ionako sama po sebi nisu zapravo značila ništa, začinjena ponekom isto tako besmislenom parolom kao ŠKOLA JE SRANJE i slično. Sad, fuflavi Mile Komadina, najstariji u društvu jer prokljucao genije originalnog uličnog anarhizma nekoliko razreda, povuče dim, i dosadno mu smradu, onda kaže jednom od klinaca:

– Jel mali, ko je napisao "Germinal"?

– Ne znam, jebi ga.

– Glupane. Koks! – šakom po glavi, rubom zglobova prstiju. Onda drugom: – Jel ti, ko je napisao "Germinal"?

– Šta ja znam, Dostojevski?

– Lažeš. Koks! – šakom po glavi. Pogleda na trećeg, trzne krnjavim ustima: – Ko je napisao "Germinal"?

– Zola.

– Šaptali su ti. Koks!

– Nemoj, Mile.

– Koks! – šakom po glavi.

Takve bi mu stvari prolazile mozgom dok je stavljao kavu u kuhalo, tamo di su pljugali na Odjelu.

Sad, zvučnici su cijedili trubu starog Popsa, "Na sunčanoj strani ulice". I tako, dok bi stajao za šankom tresući cukar u šalicu kave s mlijekom, konačno očišćen al razgužvan sumnjom i nepovjerenjem prema sebi, sjetio bi se starog Paška Janjoze i njegovih noćnih priča: – Oćeš kavu? – dok bi stari blejao sam oko jedan iza ponoći u Dnevnom boravku.

– Neću. Iden leć.

– Idi u pizdu materinu.

A znao bi mu gazda Paško trtljat svašta, ono, razne stvari, kad je sinu našao duvan pa ga pita "A šta ti ga to?", da mu od Pere, kaže mali, "Pa što će Perine cigare kod tebe?", "Plitki mu džepovi", onda Paško Janjoza "A što Opatiju ne kupiš pa da i ja pušim, a ne to Drava smeće, jebem li te luda". Il prošeta ko zemlja pijan do Gajeve i tamo pita tetku: – Pošto se cepaš ti?

– Dvesta maraka.

– Pa ti cela ne vrediš dvesta maraka, nabijem te.

A u to se strefilo jedno prase na Odjelu što ništa nije htjelo čistit, ni ništa uopće, krmaš, neki Splićo s posebnim tretmanom jer doktorica je ljetovala kod njega pa bi je znao poslat po kekse i čokoladu, i išla mu krava u dućan, s tim da je sa svima ostalima imala firerovski odnos. I sad, Paško, al ni ne znajući o tom, cijelo vrijeme "onaj deBeli usere, jebem li ga", čisto šiptarski izgovor: de-beli, otkidali na to.

Sjetio bi se i Tijane, odgulila je šest mjeseci na liječenju, a još toliko trebala je bukse u Gradiški otuć, što je ona zvala "popravni dom" mada imala dvajsjednu. Znali je zezat da je glupa i Paško bi joj znao reć "Pa što ga to meni moja briga što ga ti nemaš ništa u tu svoju saksiju", a na sve to ona bi "I neka sam, i bit ću još gluplja i luđa". Jednom mu pričala kako je dobra stvar kad te mala djeca vole. Kao, ona tako jednom u butigi i priđe joj neka sasvim mala curica, i malena je primi dlanom za ruku,

onda klisne. "Nešto kao Božji dodir, kao da Bog gleda na tebe", rekla mu.

Stari Pops trubom je cijedio "Na sunčanoj strani ulice" kad se digao i otišao pljunut u zahod, i u plastičnoj kibli za smeće ugleda ugrubo rukama odrezano dno konzerve od Ožujske, spaljeno upaljačem s gornje strane jer donja zaobljena bila, netko valjda jučer u tom svario heroin. Kad je izašao Pops je već otrubio svoje i neka cura s CD-a pjevuckala je "sweet sweet baby, life is crazy". Rekao je mlitavom konobaru Matiji da makne sprženu konzervu negdje, šta znaš, da te, ono, policija ne bi muvala.

Onda je pio kavu.

biblioteka libra libera

prosinac 2006.

IZDAVAČ: autonomna tvornica kulture

UREDNICA: katarina peović vuković

DIZAJN: ruta

TISAK: gipa

NAKLADA: 500

DK 821.163.42-31

NTUNAC, Aljoša

oslije zabave / Alj

agreb : Auton

N 953-9

LIBRA

Kad samom sebi razlozima kreneš, jer sve naokolo jedno luđe od drugog pa po rakiji bez sekiraže moš, gotov si, i oči ti sama krv, onda svi zaziru od tebe, jer crveno te po faci u sablasno farba, a na to će teško netko ić i ne boji se dubre ludo, "need you cool, you cool? I'm cool"

Navikli smo. "Narod", jebo te, što bi to trebalo bit? Jedna te ista marva još tamo od početka predstave, čemu se gubit u idejama "boljeg". Ionako je kapo-sistem dominantna fora ljudskog uma: nije u Auschwitzu nacizam glavno zlo bio, nego pseća narav bagre. I samo skupa cifra umiranja pljucka dražesni ton ozbiljnosti svem tom luđaštvu – potegne gutljaj i u duet s radiom: čekao sam i ja nju kada nije bila tu.

Ono što nazivaju "etičkim kodeksom" kod tebe je nešto sasvim različito od iste kategorije Drugih (a u startu krećeš uvjeren o identičnosti dostojanstva kao unaprijed zadanoj, baznoj vrijednosti; i kad skužiš kolki je raskorak u igri, do kostiju si ožiljcima izbrazdan), jer Izdaja je temeljna furka, a oni su "lojalni", nupitno; ti biraš kome vlastitu poklonit, i tu, miki, ne nađeš nikog. Ne mogu ja čist živjet.

Kad se ideš, ono, službeno svuć, prvo ti potegnu da priznaš da si alkoholičar. I ne pada im na pamet da si ti jednostavno uštekan drukčije: okej, priznam ti ja sve s reda, ja samo ne mogu nać zašto to ne bit.

Kaže mi doktorica tamo Bijeg od stvarnosti? Ne znam, kažem, meni se čini da "stvarnost" jednostavno nije bila dovoljna, trebalo je to nadopunit, podić, i to je sve.

"Ne znam, imat tetovažu KRV JE MOJE SVJETLO I MOJA TAMA... nešto ti nije dobro". I bila je priča kako je čejena navukao da govori: "Kako god okreneš ti si već mrtav. Još ću reć da si krepao cvileći. Men isti kurac. Otiđi u stilu, daj Hrvatima da te mrze".

Ako je to tako, bila bi to čista genijalnost, kao – procijenili da si drukčije montiran, "primjena modela na strukturu ličnosti", al ne grabljaju oni tolko unutra, ne razmišljaju tako i ne slaže im se u račun, čisto potez "da te s kurca skinem".

"Imam 35 i tijelo mi je uništeno, trošim Opatiju i javni prijevoz. I konačno, izgubio sam jedinu stvar koju sam držao istinskom vrijednošću vlastitog življenja. Dobro, mada sam s početka sve to s Andreom primao kao jednu od rijetkih ugodnih slučajnosti što te znaju, ono, vremenom katkad strefit, ipak sam u svemu tome osjećao neki drukčiji, silan naboj Čistog."

Jednom je smiješao depresore s kontrašima i vino, brlju rakiju, izvukli ga iz zahoda, razvalili vrata, Hitna i "Heil *Hitler" rekao šefu dok su ga na nosilima* teglili, s desnom u zraku, kolko je mogao podić. "Jak si onolko kolko gol moš izdržat."

Na Intenzivnoj doktoru rekao da jel mu može kroz taj traktur ušpricat, ono, sitnu dozu optimizma, i ništa ovaj Ziggy Freud špic na uvis brka i nečim ko zaliz na rikverc kreirancijom na labrnji, otišao dostojanstven i mudar s rukama na guzici i tako fala ti Bože otklizao iz Olega.

Tamo dalje žice od struje skucane na debla uličnih lampi rezale su zamućenu heroinsku farbu mjesečevog kruga. Jednom čuo je da je žuta boja – boja smrti, nešto s televizije neki pametnjaković o nečem, i da su psi pakla žute dlake. "Lisa says you must be some funny kind of guy..." prošlo mu tek onako kroz mozak

...karijesno nagrizajuće oblike luđaštva, rješavao je rakijom il već tako nečim usput, s tim da bi se ponečeg i u frižideru katkad moglo nać, ovisno o jučerašnjoj dozi radosti, tuge, pohlepe...

Tek poslije, kad vidiš da ti je znoj sa čela čitanciju do korica probio, i kad vidiš okrugla crnila što si papir čikovima stigao zbušit (a bilo toga i po stolu, tepihu...), sjedne ti da si baš ti u svemu tom za kormilom bio. I *nikad se svoje vožnje sjetit* ne moš. A znala bi mu priča dobra bit. Sjetit se ne bi mogao. To da sliči na majmuna, to da.

Blejiš tako i pljugaš Opatiju dok ti se ne smili taj idiot kog vrebaš, a jedina ti stvarna želja zaklat ga drito tu i skupit mu komplet matrijal i sve ostalo što bi se strefilo po džepsima mu usput, i ono, jaknu, sve, pljunut ga dok hropti. "You know the dealer, the dealer is a man..."

ISBN 953-95580-0-X

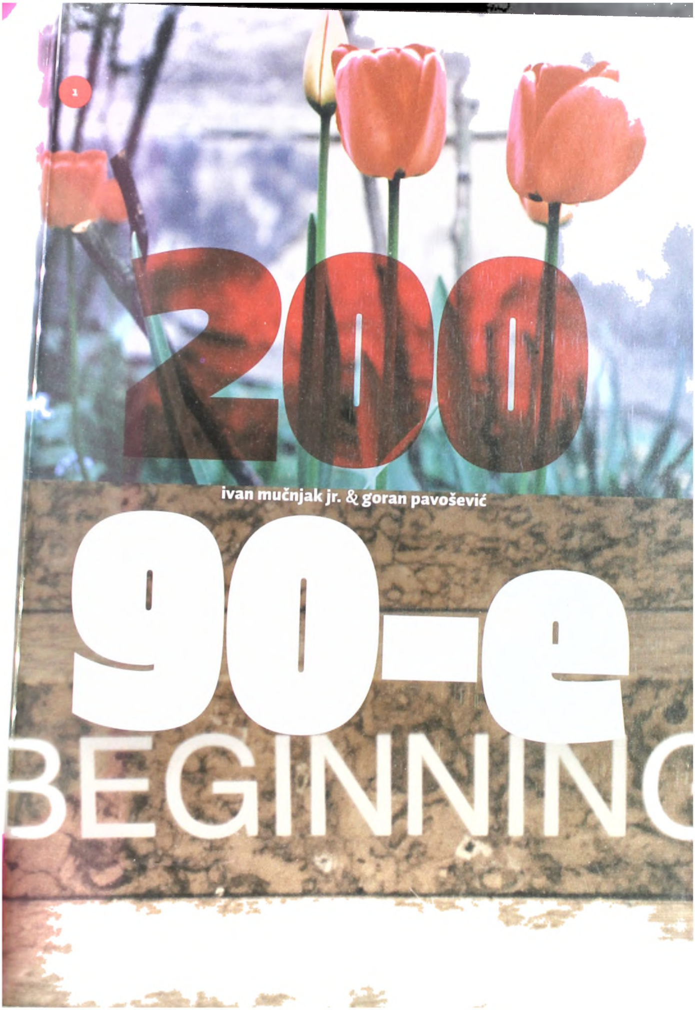
9 789539 558008

LIBERA

DARIO GRGIĆ

Devedesete: najbolji albumi

Prva tri albuma iz prve su dvije-tri godine prošloga desetljeća. Zato je posljednji iz 1999-te. Zapravo, da stvar bude signifikantnija, tek peti album s liste probija se do nas iz 1995-te, da bi već šesti opet pao potiljkom na dno, u 1990-tu. Moramo se probijati do osmog mjesta, koje zauzima netko s konca desetljeća, a tu je i Bob Dylan, iz druge polovine ovdje isposvrstavane epohe. Ili druge polovine neke prve epohe? No u brojevima stvari stoje ovako: devedeseta je zastupljena s dvadeset pet albuma, devedeset prva s šesnaest, devedeset druga s trinaest, devedeset treća s dvadeset, devedeset četvrta s dvadeset devet, devedeset peta s šesnaest, devedeset šesta s dvadeset, devedeset sedma s dvadeset jednim, devedeset osma s osamnaest i devedeset deveta s dvadeset dva. Sve je to, rekli bi, 'tu negdje', ali ima daljnjih brojčanih zanimljivosti. Obično bi u okviru jedne godine bilo između tri i jednog albuma u okviru jedne decimale (npr. od 170. do 160. mjesta na listi itd.), no između 90. i 80. mjesta natiskalo se čak pet albuma iz 1994. Tortoise, Johnboy, Jeff Buckley, Rodan, Cynics. Među zadnjih sto albuma, gledamo li listu odozdol, samo je šest albuma iz 1999. Magnetic Fields, Sparklehorse, Wilco, East River Pipe, Bonnie "Prince" Billy i Marc Mulcahy. Na većini uvrštenih albuma nalaze se trominutne vječnosti, baršuni u koje su zamotani noževi. Nekim autorima priznaju da su kraj desetljeća dočekali naoružani, ali da im je escajg tada već dobrano otupio, više za jesti emtivijevsku pizzu nego za proboj kroz 'tamnu noć duše'. Kao Flaming Lips, recimo, s čime se mnogi neće složiti. No dvojac Mučnjak/Pavošević samo smatra kako ovdje nije mjesto nikome tko je pomislio kako je mudro bokser zamijeniti rukavicom na kojoj je nacrtan bokser. Iskrenost? Ili nazubljena mašta? Mašta kao centar koji organizira, instrumentalizira, 'upreže', stavlja u pogon sve ostalo. Što još reći o ljudima koji su u stanju napisati: 'Znate li da se klaustrofobi pri povratku s posla u fotokopiraonici u metrou voze blizu vrata i da je mesarevu ženu teško zadovoljiti? I da, zašto čežnja Kristove majke za bezgrešnim dojenjem zvuči tako ružno?'

200
ivan mučnjak jr. & goran pavošević
90-e
BEGINNING

najbolji albumi

NAJBOLJI
INDIE
ALBUMI
DEVEDESETIH

ivan mučnjak jr. &
goran pavošević

200 **JOSH ROUSE**
Dressed Up Like Nebraska
(Rykodisc, 1999.)

Rouseove su pjesme "gole kao Nebraska", no od svih autora tzv. alt. countryja on je, tada, 1999. godine, bio najbliži gitarističkom pop/rocku etiketa poput Merge ili Domino. Točnije, njegove opore, cinične bilješke društvenog okoliša viđene očima "šmokljana" iz parka prikolica, zvuče kao da se poklonik skupina U2, The Cure i The Smiths iznenada inficirao Parsonsom i Springsteenovom "Nebraskom". Ili tako nešto. I sve to prije negoli je Rouse postao jednim od vodećih "smoothera" današnjice.

199 **NAKED CITY**
Torture Garden
(Shimmy Disc, 1990.)

Najpoznatiji projekt Johna Zorna je sprint na granici izdržljivosti kroz noć multikulturalnog velegrada. Usput se vidi pulsiranje neona, čuje kaleidoskop zvukova, te osjeća poliritmičnost hoda milijuna ljudi od kojih svatko užurbano ide u svom smjeru. Jednostavnije i brojčano izraženo: u 42 pjesme odnosno 25 minuta strpano je barem 50 glazbenih žanrova, no nemoguće je izbrojiti koliko je puta Yamatsuka Eye vrisnuo, pljunuo i zasiktao u mikrofon baš u isto vrijeme kada je Zornov saksofon zazvučao kao histerični krik eunuha. Glazbeni ekvivalent Babilonske kule.

198 MOUNTAIN GOATS
Full Force Galesburg

(Shrimper, 1998.)

Mountain Goats je ime iza kojega se skriva "militantni" lo-fi inženjer John Darnielle, prvak malokanalne produkcije i anti-korporacijske logike, zadrti indie-vidualist, obožavatelj grupe Thin Lizzy i čovjek s već poprilično hrpicom izdanja za sobom. Darnielle je čovjek koji je u stanju kovitlacem akustičnih gitara opjevati (pazi sad!?) životnu dramu jednog Cezarovog centuriona ("Songs For Cleomenes" s izvrsnog mini-albuma "Beautiful Ret Sunset") ili složiti dražesnu low-fidelity "povjesticu" poput "Evening In Stallingrad" i "Song For Julian Calendar", sa svoje najbolje ploče "Full Force Galesburg". Ako se mene pita, on nikada više nije nadmašio onakvu frku akustara kakvu je složio na tom malom "uradi sam" remek-djelu (na kojemu mu se pridružio i znani Novozelanđanin Alastair Galbraith). Po tko zna koji put citirat ću sebe: čista, gola radost postojanja i stvaranja. (P.S. Mountain Goats ovom prigodom brane i boje pastelnog svijeta inteligentnog low-fidelity popa, okupljenog oko etiketa Shrimper, Emperor Jones, Slumberland, Chainsaw, Fortune 4 i sl.)

197 LE TIGRE
Le Tigre

(Mr. Lady, 1999.)

Kathleen Hanna je obrisala riječ "Rape" koju je prije par godina ružem za usne napisala na svom trbuhu, duboko izdahnula i zaboravila na Bikini Kill/Riot Grrrl histeriju koju je sama izazvala. Kao da se nakon svih tih godina antagonizma i opravdanog gnjeva zapitala: kada već ionako moram biti ozbiljna, zašto se usput ne bi i zabavljala? I tako, ne gubeći vrijeme nakon kratkotrajnog predaha zvanog Julie Ruin, Kathleen je pozvala svoje prijateljice da promijene taktiku. Zajedno su uštekale Casio, naučile par akorda, naslušale se Motowna i disca, te napisale besmrtnu "Hot Topic" u kojoj su svoje mjesto našle i legendarne heroine Gertrude Stein i Billie Jean King. Kathleen, tvoje mentorice Kathy Acker i Emma Goldman bi bile ponosne.

196 DIDJITS
Hornet Pinata

(Touch & Go, 1990.)

Ova je trojka 10 godina svirala i uporno izdavala polusatne adrenalinske bombe, no nisu se nauživali slave. Zapravo, više su novca zaradili od tantijema koji su im pripali nakon što su Offspring obradili "Killboy Powerhead" nego od svih silnih albuma i turneja zajedno. Ako je još k tome netko nakon "Smash" posegnuo i za ovim albumom, sjajno. Urnebesan sarkazam propušten kroz kreštavi vokal Rick Simsa, zdrav i ubrzan rock'n'roll lišen ofucane pirotehnike i klišeja kožnih jakni pripremili su teren za garage rock maniju koja je vladala dobar dio desetljeća.

195 JUNIOR KIMBROUGH
All Night Long

(Fat Possum, 1992.)

Junior Kimbrough bio je svim svojim osobinama pravi diplomat etikete Fat Possum. Autentični blueser, on je četrdeset godina pičio blues na Delti prije negoli je svoje znanje, energiju i iskustvo pretopio u vinil. "All Night Long" njegov je full-length prvijenac i pokazuje zašto je Kimbrough imao tako zavidnu reputaciju tijekom devedesetih. Od starih je majstora (da ih ovom prigodom ne nabrajam) baštinio vještinu ručnog rada na trošnoj gitari, od mladih je bluesera (podsjećam, Fat Possumova izdanja izazivala su u to vrijeme priličnu frku, a tu su i Jon Spencer+ ini bijeli klinci) hvatao polet i duh vremena. Da, umalo zaboravih. Znam Osječanina koji je Kimbrougha gledao na matineji u njegovoj birtiji na Delti, a potom mu je bio i na sahrani (1997., ako se ne varam). Istina živa.

194 BLAZE FOLEY
Live At The Austin Outhouse

(Lost Art Records, 1999.)

Blaze Foley je autentični trubadur. Čitaj: pjesnik, skitnica, propalica. Njegov su "put prema dolje" opjevali Lucinda Williams ("Drunken Angel") i Townes Van Zandt ("Blaze's Blues"). Foley je poginuo pod nedovoljno razjašnjenim okolnostima, a na internetu je bilo moguće naći čak i policijske faksimile o njegovoj pogibiji. Verzija u koju želim vjerovati je ona po kojoj je Blaze pomagao prijatelju kojega su kanili opljačkati i pri tome je ubijen. Na ovom albumu zabilježen je Foleyev nastup 27. i 28. prosinca 1988., nastup nepatvorene životne siline usporediv s legendarnim Van Zandtovim "Live At The Old Quarter, Houston". Jedna od boljih country-folk ploča s kraja dvadesetog stoljeća.

193 LOS CRUDOS
Canciones Para Liberar Nuestras Frontieras

(Lengua Armada, 1996.)

Iako prototip politički nategnutog punk DIY banda, čikaški Los Crudos su sa snažnim osjećajem pripadnosti (lokalnoj) latino zajednici bili prava anomalija na sceni od samog početka. Frustracije silnim predrasudama na koje su nailazili i unutar hardcorea, tipičnog sporta srednje klase bijelaca, ogledale su se i u samoj glazbi. LC su prihvatili izazov te gerilski vratili udarac. I dok je hardcore tonuo u glib metala (a tamo su nakratko samo rijetki kao npr Snapcase uspijevali isplivati iznad razine banalnosti), marginalizirani LC su utočište potražili u izrazu na granici hardcorea i crusta, usput pokazavši veliko aktivističko srce. Sjajan, požrtvovan i iskren band.

192 MULE
If I Don't Six

(Quarterstick, 1994.)

Nakon što su noise i "pravi" college rock 80-tih kao pouzdana utočišta američkih gitara ostali na aparatima na vegetiranje, došlo je vrijeme za kopanje po kolekcijama predaka. Ritam sekcija Laughing Hyenas (čiji je "Life Of Crime" inače jedna od prethodnica cijelog blues/punk vala) i usukani Preston PW Long su tako zajahali svoju mulu i uputili se prema ishodištu. Naravno, njihov bučan blues ipak je odsviran sa šmekom novijeg doba i iz vizure onih koji ga znaju iz druge ruke. Mule su nam tako isporučili svoju alkoholom i južnjačkim sentimentom začinjenu mješavinu sirovosti i novovjeke kompleksnosti... i izgorjeli. Ipak, njihova je glazba lako preživjela test ovih deset godina, a i neke se stvari ionako ne mogu samo tako zaboraviti: prvo slušanje stiha "I was pregnant on the horse!", trnci uz završne "Piano" i "Pent" ili pogled na teturavi trio na pozornici u Ilirskoj Bistrici.

191 KICKING GIANT
Alien I.D.

(K, 1994.)

Rachel Carns i Tae Won Yu su bili ovdje da pokažu kako je glavni grad države Washington i 1994. bio Olympia a ne Seattle. Dok su njihovi sugrađani grungeri prodavali remasterizirani hard rock 70-tih kako bi imali za dovoljno doza najčistijeg heroina, dva člana KG su odvrnuli zdravu punkersku gitaru i lupali po rudimentarnom bubnjarskom setu. Njihov prgav i pametan art punk se kroz kaskade toka svijesti "The Town Idiot" i "This Song" ("This song is an ocean a capella with the stereo system") nakon cca. 40 minuta pretočio u predivnu završnu "She's Real" kojoj kasnije nisu odoljeli niti jedni Built To Spill (vidi obradu na EP-u sa Caustic Resin). Pomalo zaboravljen i nedovoljno vrednovan, no zbog toga ne i manje uvjerljiv album.

190 WILLARD GRANT CONSPIRACY
Mojave

(Slow River, 1999.)

Robert Fisher je čovjek sa siluetom Roberta Wyatta i umjetničkom aurom Nicka Cavea i Rokyja Ericksona. On ima fascinantan osjećaj otkriti misterij ondje gdje većina ljudi prepoznaje tek mirnu dokolicu. "Flying Low" i "Mojave" rado bi vidio Cave u svojoj novijoj diskografiji. Moj izbor pada na album "Mojave". Možda zbog Chrisa Brokawa. Njegova je raspamećena punk'n'blues gitara Fisherovom baritonu i nadrealnoj poeziji dozirala malo zamamnog "soničnog" ugođaja. Fisheru se, pak, mora priznati zavidno umijeće upravljanja "orkestrom" od dvadesetak ljudi koji su se probijali kroz pustopoljine albuma. "Lamchopovski" novi country ispran bostonskim kišama.

189 THE CONTINENTAL DRIFTERS
Vermilion

(Razor & Tie, 1999.)

The Continental Drifters nastali su u LA-u, kao savez bivšeg basista zadnje postave Dream Syndicatea Warka Waltona i Carla Nuccia, bubnjara rodom iz New Orleansa. Band se nakon nekog vremena preselio u Big Easy, a pridružili su im se i Peter Holsapple (iz kultnih dB's), njegova tadašnja žena Susan Cowsill i Vicki Peterson iz grupe The Bangles. TCD stvaraju dopadljivi, "panoramski" roots-pop, topao i narativno "uravnotežen", obojan živim koloritom Louisiane. Miješaju glasove i autorske vizure pa se u cjelini doimlju kao da, npr... Mamas & Papas pjevaju Dylana. "Vermilion" je najbolja ploča njihove ujednačene karijere, koja traje i danas. Toplo je preporučam.

188 BABES IN TOYLAND
Fontanelle

(Reprise, 1992.)

"You got this thing that really makes me HOT!", zaurlala je nakon par sekundi tribalnog bubnja i reske gitare drska i opaka barbika Kat Bjelland. Dvije rečenice kasnije stigao je i stih: "You fucking bitch, well I hope your insides rot!". Ja sam ostao prikovan za sjedalo zajedno sa Beavisom i Buttheadom koji su također zurili u spot "Bruise Violet". "Fontanelle", major prvijenac BIT je uz album "Goo", svojih prijatelja i mecena Sonic Youth možda i ponajbolji album iz doba indie-major lollapaloozaste tranzicije početkom 90-tih. Gnjevna, pomalo histerična ali ne i obezglavljena, ova gitaristička ženska vožnja vođena primjerenom hrskavom produkcijom Lee Ranalda je vrhunac karijere banda koji se kasnije izgubio i rasplinuo. Naravno, kako to već biva, svijet je upamtio Hole a ne ono što je trebao.

187 FLAMING LIPS
Clouds Taste Metallic
(WB, 1995.)

Kada su se prije petnaestak godina na opće zgražanje čovječanstva dohvatili instrumenata, Flaming Lips javno su krili kako žele biti sastav koji će odsvirati kraj svijeta. U međuvremenu Coyne i ekipa "omekšali" su svoju viziju, a zauzvrat su postali velike zvijezde. Nisam danas previše lud za Lipsima, možda zato što sam imao prigodu čuti njihove rane ploče kada su bili uporni, tvrdoglavi i šarmantni tvorci vlastite "teorije kaosa". Iz njihove nove faze, "Soft Bulletin" mi se prilično dopao, "Zaireeku" ne bih spominjao, a "Yoshimi" je pretrpan i čisti je kapric. Moj izbor je zato "Clouds Taste Metallic". On je na neki način oproštaj sa starim indie-korijenima (tu je i etiketa WB, uostalom), no zrači jednakom energijom i "nezavisnim" entuzijazmom. Album je još jedna karnevalski raspojasana svemirska opera, no gitaristički čvrsta i gotovo hard-rockerski fundamentalna.

186 ERIC'S TRIP
Purple Blue
(Sub Pop, 1996.)

Kanadski lo-fi pioniri su početkom dekade na par kanala ugurali dobroćudnu psihodeliju, punky gitare, pop, toplinu kamina dok vani bjesni snježna oluja, žensko-mušku vokalnu međuigru i bubanj sa dvije bas pedale. U posljednji tren prije nego što je termin "college pop" potpuno izgubio vrijednost, band koji je imao petlju nazvati se po pjesmi Sonic Youth malo je prelakirao svoje pjesme. No, nešto jača produkcija i poneki izlet u neuobičajeni eksperiment (npr. "Spaceship Opening" je čista posveta Volcano Suns) su suprotno svim očekivanjima išli bandu u prilog. Labuđi pjev još jednog divnog banda koji je zajedno sa kolegama Velocity Girl neko vrijeme uspijevao držati na površini ne samo zvuk cijelog jednog žanra, već nešto još i važnije: njegov senzibilitet.

185 GUIDED BY VOICES
Bee Thousand
(Matador, 1994.)

Kada su izazvali kritičarsku histeriju davne 1994. godine albumom "Bee Thousand" i hit- singlom (MTV-videom) "I Am A Scientist" Vođeni Glasovima (sjajno ime za band, zar ne!?) već su imali desetak godina staža i pregršt samizdat izdanja 4-track i 8-track formata. Robert Pollard, siva eminencija Voicesa, izuzetno je kompliciran, lucidan i duhovit tip, jezičavi hiperaktivac sklon verbalnim rafalima od kojih se nekima možete od srca nasmijati, a od nekih možete zaraditi gadnu migrenu. Zbog netom navedenog nikada nisu bili u užem krugu mojih miljenika. Cinizam i parodija su Pollardu poput viagre za moguću skladateljsku blokadu (točnije – zasićenje nakon stotina stvorenih pjesama). Potencira ih po svaku cijenu i to zna zasmetati. Kod "Bee Thousand" takve su "anomalije" svedene na najmanju moguću mjeru i riječ je o ploči za guštanje i užiće bez predrasuda. Album je u cijelosti u znaku "4 P" – punk, pop, progresivna i psihodelija – kako to sam Pollard voli reći.

184 GRANT LEE BUFFALO
Fuzzy

(Sire, 1993.)

Daleke 1993. video-clip za pjesmu "Fuzzy" imao je jednu od najfrekventnijih matineja na MTV-ju. To, dakako, nema veze s kakvoćom pjesama koje su Grant Lee Phillips i njegova kohorta ponudili na svojem prvijencu. Osobito ne sa spomenutom, ingenioznom naslovnom pjesmom koja je proslavila band (i koja se, nekim čudom, toliko svidjela urednicima MTV-ja). U Phillipsovim pjesmama izmjenjuju se blazirano lice suvremene Amerike i njezino tiho, pulsirajuće naličje. U svojoj je srži on zapravo protestni pjesnik, a njegovi GLB ovom su prigodom stvorili hipnotički folk-rock kakav više nikada nisu dostigli.

183 THEY MIGHT BE GIANTS
Flood

(Elektra, 1990.)

Newyorčani John Flansburg i John Linell prije "Flooda" stvorili su dva jednako dopadljiva albuma, no ovim su definitivno pokazali spremnost trajati dugo. Traju i danas i snimaju ploče kojih se uistinu ne moraju stidjeti. Izgrađen na hitovima i vanserijskim video-clipovima "Birdhouse In Your Soul" i "Istanbul (Not Constantinopol)", "Flood" je prava, iskrena, pametna pop-bojanka za (djecu i) odrasle. Osim toga, album kakav, osobno, rado želim vidjeti na vrhovima top-ljestvica. Zabava sa srcem i mozgom.

182 COUNTING CROWS
August And Everything After

(Geffen, 1993.)

Uvijek sam volio CC zbog sljedećeg: sažimaju najbolje od američke glazbe u zvuk blizak srednjoj struji, ali uvijek dostatno prašnjav. Osim što je u ljubavnim aferama poharao gotovo čitav ženski postav serijala "Prijatelji", Adam Duritz zna napisati izvrsnu pjesmu. Neki mu "analitičari" predbacuju "lirsku preosjetljivost", što meni uvijek liči na kompliment. Uostalom, za nekoga tko cilja vrhove top-lista (a često ih i doseže), Duritzov je stih bezobrazno odvažno krcat tihim i mirnim otkrićima, bez lažnih lirskih efekata. "August And Everything After" njihova je najbolja ploča, a po pjesmi "Mr. Jones" (u kojoj je Duritz lucidno "oživio" jednog Dylanovog junaka) prepoznaje ih cijeli svijet. "Best Bar In The Band", kazali su jednom u britanskom Uncutu. Istina živa.

181 PORTASTATIC
Slow Note From A Sinking Ship

(Merge, 1995.)

Relaksaciju i otklon od hiperaktivnosti u Superchunk, lider Mac MaCaughan je pronašao u neobaveznom lješkarenju sa svojim solo projektom. Istina, u pjesmarici Portastatic ima svega, a to s obzirom na prirodu "banda" niti nije čudno, no ovdje je Macu pala sjekira u med. Mac je veliki fan novozelandskog flyingnunovskog popa i ukoliko se to nije moglo čuti u energijom nabijenom matičnom bandu, tu je to kristalno jasno. Protočni pop komadi (zauvijek se pamti sjajna "Running Water") ovdje su uvezeni u uljudne i slatke aranžmane bez ikakve žurnosti i stresa, a klavijature, meke gitare i blag Macov vokal su samo završna glazura. Sjajan recept. Naravno, ako volite slatko kao ja.

180 POLVO
Exploded Drawing

(Touch & Go, 1996.)

Sa Polvo i njihovim pjesmama nitko nije znao što napraviti, te su radi zadovoljenja forme ladičarenja strpani u nesretni post rock. Susret sa ovim bandom bio je slušateljevo suočavanje sa vlastitom zapanjenošću. Svatko je imao barem nekoliko pitanja: kakav je to orijentalni štih koji se provlači kroz nepredvidljive putanje njihovih gitara, je li njihov izraz produžetak hard rocka ili ogranak noisea, mogu li oni sami zapamtiti strukture svojih pjesama i najvažnije - kako te silne atonalne melodije mogu zvučati tako pitko, uvjerljivo i dobro? Naravno, odgovori su ostali visjeti u zraku, a upitnici u glavi. Brenčanje Polvo i te njihove uvrnute pjesme su ostali na oba mjesta.

179 KEROSENE 454
Came By To Kill Me

(Slowdime, 1997.)

Sredinom 90-tih dio teritorija post punka zauzeli su neki novi klinci. Bandovi kao što su Braid, Guzzard, Fiddlehead ili Pitchblende svoj su fokus umjesto na brzinu i golo dizanje buke preusmjerili prema apstrakciji, sviračkoj virtuoznosti i koketiranju sa za punk rock nešto manje konvencionalnim rješenjima. Kreativna faza te potrage za drugim izlazima je prije preobrazbe u dosadno tehniciranje trajala kratko, no iz tog perioda ipak je ostalo nekoliko sjajnih albuma koji svjedoče tadašnjim stremljenjima. Drugi album washingtonskih Kerosene 454 je najupečatljiviji rad koji je proizašao iz te škole: kompaktna masa ritma, slojeva musavih melodija i razgranatih rasviravanja "po mjeri". Dinamično, žustro, impresivno. Kinetička energija za novo doba.

178 ROD MacDONALD
Highway To Nowhere
(Shananchie, 1992.)

Prije autor snažnih, upojedinačenih pjesama, nego tvorac velikih, zaokruženih cjelina, Rod MacDonald stvorio je i jedan iznimni album. Zove se "Highway to Nowhere". MacDonald je folker indijanske krvi, bivši marinac, novinar Newsweeka, stanovnik Greenwich Villagea i kantautor kojega rock povijest jako malo spominje. Jedinstven spoj pameti i životnog iskustva. Na ovome je albumu svoj društveni angažman zamijenio mahom intimiziranim folkom, a pjesme su snimljene u živo na jednom koncertu u Tusconu, što im daje osobitu draž. Posebna su, međutim, priča dvije pjesme. U ingenioznoj "Norman" Hitchcockov je "Psycho" utkan u trominutnu folk-rock dramu. "After The Singing", pak, intelektualno je superiorna lirska igra koja bi zahtijevala posebnu obradu i pripadajuću književno-teorijsku aparaturu. Rod je svojevremeno održao koncert za pamćenje u Zagrebu, pred svega tridesetak ljudi.

177 THE NOMADS
Sonically Speaking
(Sonet, 1991.)

Dvogitarskoj vožnji najboljih švedskih garažera svih vremena- skupine The Nomads -nisu mogli odoljeti Thurston Moore i njegovi Youthovci, Mike Watt i Steve Wynn, zakleti obožavatelji banda. The Nomads su postojani garažeri, pravi skandinavci, i njihov staž broji sada već dva desetljeća i pregršt sjajnih albuma. "Sonically Speaking" jedno je od njihovih reprezentativnih izdanja i zrači istinskom vjerom i ljubavlju za rock and roll. Furiozne, opasne pjesme razornih rifova i nadahnute r'n'r stilizacije. Obrada Wynnove "Smooth" prava je poslastica.

176 DANIEL JOHNSTON
Fun
(Atlantic, 1994.)

Kada sam složio svoj dio ovog izbora, bio sam pomalo zabrinut. Naime, ispalo je kako veliki dio autora koje ja volim: a) ne zna više od dva-tri akorda, b) ima ozbiljnih psihičkih i inih devijacija, c) ne zna pjevati (doduše, opet to čine na lijep način, ako me razumijete). Daniel Johnston pripadao bi svim ovim kategorijama, no osobito je zanimljiva ova druga. Johnston ima vidne znakove psihološke oštećenosti, pa tvrdnja kako uistinu živi "s druge strane ogledala" nije nimalo pretjerana. Dugi je niz godina radio svoje bizarne, kućne kasetne kompilacije, prije negoli je potpisao za Atlantic i snimio album "Fun". Kumovalo je tom transferu, pretpostavljam, javno obožavanje njegovih pjesama od strane Cobaina i Eddiea Veddera. Prijelaz na Atlantic nije puno naudio izvornoj sirovosti i infantilnosti Johnstonovih "napjeva". Evo nekih naslova: "Foxy Girl", "Silly Love", "Love In Vain", "Crazy Love" itd. itd. Tanka je linija između genijalnosti i ludila. Johnston je, kada je pop glazba u pitanju, jedan od rječitih primjera.

175 TARNATION
Gentle Creatures

(4AD, 1996.)

Pjesme Paule Frazer zvuče kao starinski country Patsy Cline prilagođen gitarističkoj ekonomiji legendarnog 4AD-a, njihova izdavača. U Paulinu glasu susreću se svevremena jazz intonacija Billie Holliday, klasična country fraza Patsy Cline i Orbisonova tuga. Fantastičnu "Big O. Motel" posvetila je Royu Orbisonu. Tekstualno, ona nalazi zajedničko tlo za "ghost stories" i "lost loves" (kako sama običava reći; da, i voli Cavea), a "morriconeovski" ugođaj njezinih skladbi, pak, spoj je vječne ljubavi za western filmove i života u hispano zajednici na Zapadnoj obali. Frazerova je važna još zbog nečega: ona je na neki način prethodila pojavi sjajnih country-soul croonerica poput Kelly Hogan, Oh Susanna i, dakako, Neko Case.

174 IRIS DeMENT
My Life

(WB, 1993.)

U ovom izboru koji vrvi odmetnicima i nihilistima svake vrste, Iris DeMent, koja svojim albumom "My Life" slavi obiteljski mir i uspomene na oca, uistinu je zasebna pojava. Ako je neka kantautorica zavrijedila epitet nasljednice velike Kate Wolf, to je Iris. Baš kao i u slučaju Wolfove, sva se unutarnja ljepota Iris DeMent lako nazire iza poštenog, umilnog lica. Njezine su pjesme, pak, okupane nevino čistom naracijom, a utočište svojim tananim ženskim nemirima ona je našla u smirenoj formi countryja i folka. Uostalom, zaboravite moje sentimentalno uvjeravanje, Iris će se svojim očaravajućim glasom najbolje predstaviti sama.

173 TOM WAITS
Bone Machine

(Island, 1992.)

Waits je, opće je poznato, započeo karijeru uglazbljenim pričama iz "podzemne" Amerike, nalik na lirsko-glazbeni sukus našega tina Ujevića i Louisa "Sachmo" Armstronga. Savršena rekonstrukcija polusvijeta u kojemu životare protuhe svih fela i hrapavi, hroptavi vokal "kojemu se vjeruje" učinili su ga jednim od najosebujnijih kantautora svojega vremena. Bilo je to davno, prije tridesetak godina. U osamdesetima započinje novo poglavlje u njegovoj karijeri. Interakcija s filmom i kazalištem. Iz bitničkih je voda skliznuo u "brehtovsko-weilovske", danas jednako značajan kao glumac i teatrolog koliko i glazbenik. "Bone Machine" je jedna od najradikalnijih ploča koje je do sada stvorio, suludi galimatijaš koji istovremeno vrijeđa i napaja osjetila. Reprezentativna ploča Waitsa-umjetnika.

172 THE WEDDING PRESENT
Seamonsters
(RCA, 1991.)

Kada se David Gedge ispovijeda kako mu se slama srce, to zvuči kao da vam se uz čašu pića obraća prijatelj prema kojem jednostavno morate osjećati simpatiju. Pa čak i ako vam njegova tuga isprva ne djeluje tako intenzivno, već čak i pomalo šaljivo. "Seamonsters", posljednji veliki album banda prije višegodišnjeg lutanja do prvog albuma Cinerama, usnimio je Gedgeov pajdaš Steve Albini koji dobro poznaje Gedgeove vibracije, pa album zvuči kao da vam se taj prijatelj obraća dok se negdje u blizini urušava zgrada. Kada Gedge ovdje zapjeva "I still want to kiss you", stih koji bi iz svakih drugih ustiju bio u najmanju ruku trivijalan, urušavaju se i slušateljevi obrambeni mehanizmi. David, vjerujemo ti. Sve je u redu, proći će. Doći će već neka druga umjesto nje.

171 BRAINIAC
Hissing Prigs In Static Couture
(Touch & Go, 1995.)

Brainiac su zvučali onako kako na papiru izgleda koncept trenutne pošasti dancepunka. Najluđi sinovi Daytona bili su zabavni, divlji, disonantni, cinični, poletni, plesni, glamurozni i iskreni. Kao neka sluđena inačica Pere Ubu u diskoteci, ovaj album je mišung rastrganih ritmova, bizarnog humora i zvuka bacanja Mooga po stepenicama. Frenetičnost ovog banda mora se iskusiti neposredno jer riječi su tu nemoćne. Nažalost, Brainiac su na putu do neba zaustavljeni u svibnju 1997. i to na nepošten način: automobilskom nesrećom pjevača Tima Taylora.

170 PAUL NEWMAN
Frames Per Second
(Trance Syndicate, 1997.)

Zajedno sa svojim suvremenicima Hurl, teksaški kvartet Paul Newman pokazao je da hladan i mehanički pristup glazbi može poslužiti kao bogato nalazište melankolije. Paul Newman (inače, to im je ime basiste) su svoju matematički proračunatu glazbu punu oklijevanja nekako uspjeli natjerati da zazvuči toplo i meditativno sneno. Čak i kada se nakon sporih i repetitivnih pasaža na hipnotiziranog slušatelja nekoliko puta obrušila albinijevska katarza buke.

169 CRIME & THE CITY SOLUTION
Paradise Discotheque
(Mute, 1990.)

Krajem 80-tih u poznatoj australsko-berlinskoj koloniji stvari više nisu bile iste. Pao je berlinski zid, a "glasnogovornik" Cave snimio je "The Good Son", svoju prvu zabavljačku ploču. Simon Bonney i ekipa kao da su jedva dočekali da i sami skinu sa sebe teret tame i tmurno nasljeđe koje ih je gušilo ("Room Of Lights", "The Bride Ship"). Njihov posljednji album je zvuk oslobođenog banda i zbirka pjesama otvorenih vrata. Od country štiha uvodne "I Have The Gun", gotovo karipske prozračnosti koja migolji predivnom "The Sun Before The Darkness" do završnog četverodijelnog epa "The Last Dictator", postalo je jasno kako je band izašao iz katakombi. Na svoju i našu sreću.

168 THE ANGELS OF LIGHT
New Mother

(Young God, 1999.)

Michael Gira je po raspadu Swansa započeo novi život. Uz pionirske snimke The Body Lovers se moglo samo zakolutati očima, ali Michael je sigurno koračao dalje. Grandiozni prvijenac njegovog novog projekta za istim je stolom okupio nasljeđa Marka Eitzela i Nick Drakea, te raskošno orkestrirani komorni folk. Gira je svoj novi početak iskoristio i za veliko čišćenje arhive taloga na svojoj psihi. Tako je u svojoj intimnoj lirici hrabro referirao i na svoju burnu i buntovnu prošlost. Da, ispalo je kako je čovjek koji je zlobno vikao: "I hate everything I don't own!" zapravo ranjiva jedinka koji očajnički čezne za spasom. Sve što trebamo je ljubav.

167 LOU REED AND JOHN CALE
Songs For Drella

(Sire, 1990.)

Smrt Andy Warhola, izblajhanog pop art swamija, pod isti je reflektor dovela dva stara suradnika/suparnika. Cale je sjeo za klavir, Reed ukopčao gitaru u pojačalo, dva ega su se nakratko ukrotila kroz sagu o Warholovom životu i vrijeme je ponovo stalo. Pomalo surovu no prvenstveno dirljivu posvetu svom starom tutoru duo je izveo bez ikakve nostalgije ili želje za uljepšavanjem, pa neko opraštanje i kajanje ovdje nisu imali što tražiti. Ni sam Andy ne bi mogao zatražiti dostojanstveniji epitaf.

166 GUY CLARK
Dublin Blues

(Elektra, 1995.)

Da je u vremenu u kojemu živimo "konzervativnost revolucionarna" (a pri tome ne mislim na politička opredjeljenja) dokaz su ploče Guya Clarka, čiji je daleki prvijenac "Old No. 1" jedna od deset najjačih ploča popularne glazbe ikada snimljenih. Clarkovu "pričalačku" talentu i njegovim jednostavnim, no do usijanja vrelim melodijskim sklopovima tridesetogodišnja simfo-punk-dark-hc-techno inkvizicija nije nimalo štete nanijela. On i danas snima ploče koje su važne i pouzdane. Iz desetljeća koje je nepovratno za nama, izabrao sam njegovu ploču "Dublin Blues", elegičnu odu vlastitim korijenima.

165 JON SPENCER BLUES EXPLOSION
Now I Got Worry

(Matador, 1996.)

Premda Ivan i ja nismo zadrti poklonici kulta Jona Spencera, moram priznati da bez njegove prisutnosti nije išlo. U mojem slučaju to je i posveta studentskim terevenkama, kada se u sitne sate često izvikivala parola "Blues Explosion!". Eklektički duh albuma "Orange" nikada mi se nije previše sviđao. Zato je prljavi, rabijantni rock'n'blues albuma "Now I Got Worry" baš po mojoj mjeri. Što reći – eksplozija bluesa!!!

164 LIZ PHAIR
Exile In Guyville
(Matador, 1993.)

"Slatki taboo". To je moje mišljenje o prvijencu Liz Phair koji je svojevremeno punio novinske stupce i nadahnjivao kuloare svojim, eto, žestokim, neuvijenim i izravnim koitalnim prispodobama. Kada smo već kod rušenja moralnih i seksualnih prepreka, osobno preferiram način na koji je PJ Harvey menstrualnu krv prinosila druidskim bogovima; šifra – "Sheela-Na-Gig", album "Dry". Zato mi se u cijeloj fami oko ove ploče više sviđa način na koji je ona složena, otpjevana i odsvirana, cijeli njezin mekani, fino šlampavi indie-rock fon. Više, dakle, od provokativnog i lascivnog lirskog sadržaja, kojim je Liz nadahnula cijelu armiju riot grrl sestara. Uostalom, ispostavilo se da je cijeli koncept kratkog daha. Phairova se potom izgubila u prosječnosti.

163 GASTR DEL SOL
Upgrade And Afterlife
(Drag City, 1996.)

David Grubbs i Jim O'Rourke su sa akademskom arogancijom par godina marljivo uništavali svaku naznaku konvencije u pjesmi i pri tom se podjednako koristili tišinom, akustičnom gitarom i škripom distorziranog klarineta. Njihov posljednji album "Camoufleur" kao i radovi oba člana banda po raspadu pokazali su kako su na kraju ipak zaključili da tradicija nije i nužno najveće zlo na svijetu. No, prije toga je došlo vrijeme da najuspjelije rezultate svojih rušilačkih eksperimenata objedine na jednom mjestu. "Upgrade & Afterlife" je točka zasićenja poigravanja zvukom i njegovim odsustvom, te dekonstrukcijom normi u indie rock kontekstu. Nakon ovoga se zaista nije moglo dalje.

162 CHRIS CACAVAS & THE JUNKYARD LOVE
Pale Blonde Hell
(Normal, 1994.)

Cacavas je po svemu kultna figura američkog rock and rolla, nikada dostatno hvaljen i slavljen (osim u Hombreu, dakako). Počev od angažmana u skupini Green On Red, preko producentskih i sviračkih usluga na pločama američkih r'n'r heroja poput Dream Syndicate, Divine Horseman, Giant Sand i dr., pa na koncu do niza sjajnih solo ploča, on je zadužio rock and roll iskrenošću i poštenjem. Po vokaciji socijalni aktivist, dugogodišnje je iskustvo s "terena" arhivirao u više od dva desetljeća rockerskog staža. Zajedno sa suprugom bio je godinama aktivan u ustanovama za prihvat žrtava obiteljskog nasilja. Zlostavljači žena, ostavljeni ljubavnici i ubojice nastanjuju njegove stihove i neki će od njih oprost i iskupljenje naći samo u Cacavasovoj pjesmi. Do svojega trijumfalnoga povratka na scenu 2002. godine, Chris Cacavas nanizao je šest studijskih ploča. Najbolja je od njih "Pale Blonde Hell", neskriveni hommage Neilu Youngu, dinamična i izravna rock and roll ploča, krcata gitarama.

161 IDAHO
Three Sheets To The Wind
(Caroline, 1996.)

U sjeni Marka Kozeleka i njegovih Red House Paintersa, svoju inačicu kalifornijske letargije tvrdoglavo je svirao i Jeff Martin, alfa i omega potcijenjenih Idaho. Za razliku od Kozeleka koji se znao bezglavo sunovratiti u očaj, Martin je suzdržaniji i dominaciju prepušta neodređenosti i neuhvatljivom. Njegova mutna pjesma često djeluje kao zagonetni i mistični zen koan, no na kraju uvjerljivo evocira ugođaj bolećivosti i jesenske snuždenosti. Poslušajte samo "Stare At The Sky" i "Glass Bottom".

160 MERCURY REV
Deserter's Songs
(V2, 1998.)

Nakon čestih i žestokih svađa Reveri su devedesetosme usuglasili svoje kreativne stavove, "umirili" i "izoštrili" zvučnu sliku i snimili svoj tour de force, album "Deserter's Songs". Na albumu, simbolično, gostuju Levon Helm i Garth Hudson, članovi legendarnih The Band. Kažem "simbolično", jer riječ je o pjesmama čvrste, "the bandovske" strukture, oslonjenima na klavir, no koje lako prihvaćaju i kojima sasvim lijepo pristaje i cijeli kaleidoskop utjecaja – od kratua i space-rocka, do Floyda, Big Star i Van Dyke Parksa. Riječju, Mercury Rev su na izmaku tisućljeća stvorili uzoritog replikanta "Music From The Big Pink". Sintetiku s dušom.

159 OP8 *feat.* LISA GERMANO
Slush
(Thirsty Ear, 1997.)

Suradnja s Lisom Germano jedan je od pametnijih Gelbovih poteza uopće. OP8 (hm, "opiate") su, dakle, Giant Sand plus Germano, a "Slush" je čista romantika (dakako, na gelbovski način). Album glazbeno slijedi "Swerve" Giant Sanda, no arizonsko sunce zamijenio je sumrak megalopolisa (jedna od pjesama naslovljena je "Devil Loves L.A."), dok su jazzy sinkope češće od country sekvenci. Izvan svojega iritantnog egzorcističkog mraka, Germano sja punim sjajem. OP8 je, ako se mene pita, najljepša stvar koja se dogodila njezinoj klimavoj karijeri. Njezin je glas, pak, uz onaj Lucinde i Victorije Williams, najmudriji Gelbov izbor. Ploča koja, jednostavno, klizi i gubi se u najfinijem mraku.

158 SEAWEED
Actions And Indications

(Merge, 1999.)

Seaweed su u prvoj polovici 90-tih s ushitom približili Fugazi i zvuk seattleskih dugih kosa, te redom snimali upečatljive albume (EP "Despised" je najvrijedniji zapis iz tog perioda). Nadobudni potpis za veliku etiketu ih je pokopao i doveo do ruba raspada odakle su ih nakon par godina izveli prijatelji s Merge etikete. Band je ipak skoro prestao sa radom, no prije toga su nam darovali svoje završne snimke. Za kraj su ti veterani svoj punk rock odsvirali u zanosu i sa impresivnom dozom łożećeg entuzijazma. Jednom rječju: sjajno. Ako ste poslušali himničnu "Antilyrical" ili frenetičnu obradu "Warsaw" Joy Division, onda i sami znate što želim reći.

157 VERSUS
Two Cents Plus Tax

(Caroline, 1998.)

Za vrijeme boravka na Teenbeat etiketi, Versus su najavljivani sloganom "Najbolji američki band". Slušajući ovaj album koji je trebao lansirati band među "velike", morate se barem nekoliko puta složiti s tom pompoznom tvrdnjom. Želim reći da sklepati "Atomic Kid", "Never Be OK" ili briljantnu "Morning Glory" ne može baš svatko. Versus su bili pravi indie pop punk iz udžbenika, no unatoč dovoljno otvorenom i pristupačnom zvuku, njihova hitoidnost i šira prihvaćenost ostali su samo neiskorišteni potencijal. Cinici će primijetiti: "Tipično". I biti u pravu.

156 LUNA
Bewitched

(Elektra, 1994.)

I nakon raspada Galaxie 500, Wareham se trudio ostati svjetskim prvakom snenog vokala i laganih gitara. Luna je, istina, pomalo banalizirani nastavak genijalnih Galaxie 500, a Wareham je od svoje slavne autorske prošlosti mahom naslijedio onaj romantični, epidermalni sloj. No to ne umanjuje zadovoljstvo slušanja albuma poput "Lunapark" i, naročito, "Bewitched". Dapače, da je imala prigodu poslušati ove pjesme naš bi vrla Ivana Đerđ-Dunđerović za njih možda napisala: "suptilna zvučnost i polaganost u iskazu... naplavine nježnosti i senzibiliziranog mrvljenja predodžbi o svijetu, samoći i ljubavi...". Od godine 2004. Luna više ne postoji.

155 TEAM DRESCH
Personal Best

(Chainsaw/Candyass, 1995.)

U "Growing Up In Springfield", Kaia, vokal Team Dresch se sa podjednakom dozom gorčine, žaljenja, lezbijskog ponosa, hladnog dokumentarizma i nemara sjeća kako joj je majka plakala kada je ona sama obrijala glavu, te kako su je svi lokalni kreteni ugnjetavali. TD su svoj gnjev i bijes kanalizirale u sjajan punk na tragu najefektnijih trenutaka Moving Targets i kolegica Sleater-Kinney, a brigade marginaliziranih i žigosanih gay tinejdžera pronašle su novo utočište. "She's amazing. Her words save me. She holds her head and it's truth".

154 HELMET
Strap It On
(Amphetamine Reptile, 1990.)

Početkom 90-tih Amphetamine Reptile je krenuo s impozantnim nizom izdanja. "Boxing The Clown" Helios Creeda, te albumi Cows, Tar i God Bullies plijenili su nadogradnjom posustalog bučnog rocka, no sve ih je prešišao uvodni istup njujorških Helmet. Ovih pola sata tvrdog i discipliniranog noise metala možda možete okriviti za skoru renesansu stupidnog macho "NY hardcorea", no ne možete ignorirati njegovu monolitnost i uvjerljivo skiciranje urbanog bipolarnog poremećaja. Naravno, morate i ignorirati to u što se ovaj band kasnije pretvorio.

153 TEENAGE FANCLUB
Songs From Northern Britain
(Creation, 1997.)

Ako ćemo iskreno, nakon što su se odvukli iz sjene Dinosaur Jr, ovim Škotim a svi albuma zvuče isto. I svi valjaju. Razlika je samo u jednoj finesi: s koliko su (ne)rafiniranog šećera posuli svoje pjesme. No, unatoč uravnoteženosti materijala iz cijelog drugog dijela karijere, Byrdse i rane Beatlese TF su najuvjerljivije prizvali baš uz "I Don't Care", "Start Again" i ostale čokoladne pločice s ovog albuma. Mislim, ljud, što se o ovome uopće treba raspravljati: ovi ne prestaju pjevati u skladnom dvoglasju skoro cijeli album!

152 DEAD C
Trapdoor Fucking Exit
(Siltbreeze, 1990.)

Protuteža eksponiranoj Flying Nun struji na Novom Zelandu su bili i ostali Dead C. Michael Morley, Bruce Russell i bubnjar Verlainesa Robbie Yeats ušli su duboku u opasnu maglu tmaste psihodelije i samo srce "Sister Ray", i iz te lo-fi industrijske kakofonije izašli neokrznuti. Dead C su svoj teritorij našli u samo njima poznatoj dimenziji, gdje zajedno stoluju sirovost i visoki artizam. Na ovoj zbirci snimaka našlo se mjesta i za trenutke koji prikazuju band u uvjetno rečeno ranjivom izdanju (npr. "akustična" verzija "Power"), no Dead C su ipak najbliži sebi u atonalnoj "Krossed" ili opakoj, gotovo neprobojnoj "Bury (Refutatio Omnium Haeresium)"

151 SHUDDER TO THINK
Funeral At The Movies
(Dischord, 1991.)

STT su bili band s kojima se teško moglo sporazumjeti na prvu loptu. Mogle su vas iritirati vokalne igrarije Craiga Wedrena, tekstovi koje ste ovisno o raspoloženju mogli proglasiti poezijom ili pretencioznim smećem, te svirka koja je stalno vrludala između hard rocka i arty punka. No, ukoliko ste im dali šansu, kasnije se niste mogli odvojiti od njih. Ovaj mini album osim sjajne obrade Hendrixove "Crosstown Traffic" donosi divne "Lies About The Sky" i "Red House" (a tek "Day Ditty", uh!). "Funeral At The Movies" zvuči kao da su R.E.M. negdje 1986. umjesto "Life's Rich Pageant" snimili divlju, hermetičnu i uvrnutu ploču. Naravno, kako to već ide, momci su kasnije potpisali za Epic i unatoč solidnom "Pony Express Record" sami iskopali svoj grob.

150 MOGWAI
Mogwai Young Team

(Chemikal Underground, 1997.)

Mogwai su paraziti. Iza svog njihovog postmodernizma krije se jednostavna istina i tajna njihovog uspjeha: 1991. je glazbeni tisak bio previše zauzet sa Nirvanom i potjerom za novim engleskim bandom trenutka da bi primjetio tamo neki Slint i njihov "Spiderland". Kad već to nisu mogli učiniti Slint, Mogwai su svijetu fino prodali mekano melankolično plinkanje te vježbe u dinamici i spuštanju/dizanju tenzije. Na ovom albumu je taj instrumentalni sudar piana i fortea ipak zvučao svježe, a uz prepuštanje "Tracy" ili završnu prog rock gromadu "Mogwai Fear Satan" sve im se opraštalo. Neka ih.

149 GRANDADDY
Under The Western Freeway

(Big Cat, 1997.)

Preferiram prvijenac skupine Grandaddy svemu što su kasnije stvorili. Za "Under The Western Freeway" vrijedi slijedeće: 1. pametna post-adolescentska glazba, 2. rock je pop, i obrnuto. Miljenici Marka Linkousa i Howe Gelba daleke su 1997. godine "preskočili razred", pokazavši se izuzetno nadarenima za suptilno razbacane pop-simfonije, odsvirane čvrsto i sa zanosom koji priliči rock bandu. Otprilike, kao da se Neil Young u svojim uobičajenim napadima radoholije odlučio za remastering "Zume" i umjesto Ludog Konja angažirao Pavement ili, pak, Sparklehorse.

148 JOE HENRY
Kindness Of The World

(Mammoth, 1993.)

Prije nego li je postao jednim od najvećih ovovjekih mahera rock and jazz fuzije, Madonnin šogor Joe Henry bio je jednim od najjačih autora country-rocka tijekom devedesetih. Ako je *americana* "zbroj malih sudbina u slikovitim gradićima Amerike", onda su Henryjeve ploče poput "Short Man's Room" i, naročito, "Kindness Of The World" prava *americana*. No, koliko god ona bila lokalno egzotična, toliko je i univerzalno primjenjiva. To, pak, svjedoči u prilog mojoj tezi kako je Henry uistinu veliki autor. Pokraj toga, on je pjevač toploga glasa na potezu finih, niskih registara. O tome kako ga suvereno prate The Jayhawks, valjda ne moram ništa govoriti.

147 GOLDEN SMOG
Weird Tales
(Rykodisc, 1999.)

Smogovci su ljudi iz skupina Wilco, The Jayhawks, Honeydogs, Run Westy Run i Soul Asylum i nastali su u sjećanje na srodne ad-hoc družine koje su krstarile američkim jugom tijekom sedamdesetih godina (poput Highwaymen). I pristup im je u početku bio takav. Na prvijencu "Down By The Old Mainstream" carevala je opuštena i duhovita izvedba poznatih fraza iz povijesti rocka, kojom su ovi dokazani glazbenici branili svoje pravo na malo zabave, pravo na čistu i neopterećenu melodiju. Na albumu "Weird Tales", dva su najuglednija člana grupe Golden Smog - Jeff Tweedy i Gary Louris - pomalo neočekivano prizvala tugaljivo ozračje albuma "Being There" Wilca i "Sound Of Lies" The Jayhawksa. Dostatan razlog za preporuku.

146 LYNC
These Are Not Fall Colors
(K, 1994.)

U vrijeme kada su Sunny Day Real Estate i Jawbreaker zbunili i pridobili gomilu utučene djece u svoj kamp, na gotovo istoj "emo" razini, no sa manje publiciteta djelovali su i Lync (a na starom kontinetu bogme i njemački Blumfeld). Ovaj skromni band je efikasno peckao sve nerve pod kožom uz pomoć isprepletenih melodija i stvaranja ugođaja neodređenosti. Pokušali su nas prevariti naslovom albuma, ali nisu uspjeli. Naime, ovo itekako jesu boje jeseni. Sivo, jarko crveno, tamnožuto.

145 THIN WHITE ROPE
The Ruby Sea
(Frontier, 1991.)

"The Ruby Sea" je egzorcizam pustinje i asfalta. ""Izgleda da sam bio više klaun nego prijatelj", gorko tumači Guy Kyser u završnoj minijaturi "The Clown Song" koja odzvanja dugo nakon što se ugase/upale svjetla. Najraznovrsnija, no i najfokusiranija ponuda ovog banda kojem gomila lijepih albuma nije pomogla da svoj status digne dalje od nesretnih nivoa "opskurnog" i "kulta". Ako se ne izgubite već uz prvi refren uvodne "The Ruby Sea", ne brinite. Predat ćete se već nasljedećoj "Tina & Glen".

144 MARK LANEGAN
I'll Take Care Of You
(Sub Pop, 1999.)

11 tuđih pjesama u tridesetak minuta prepoznatljivog Laneganovog "dugokosog" bluesa i folka otkrivaju jedno duboko sondirano slušateljsko iskustvo korijenske glazbe. Točnije, činjenicu kako iskrena posveta uzorima u r'n'r-u zna biti uvjerljivijom od skrpanih originala. Album otvara "Carry Home" pokojnog Jeffrey Lee Piercea (Gun Club), a završava "Boogie Boogie" Tima Rosea. Između njih, svoj narkoleptični san snivaju pjesme Tima Hardina, Freda Neila, Bucka Owensa i dr. Sjajna produkcija Martina Feveyeara dala im je patinu prošlih vremena, a mračni, trošni glas narkomana i alkoholičara Lanegana udahnuo im je dah bezvremenosti. Ukupno: mračni klasik dostojan usporedbe s velikim meštrijama interpretacije, poput "Songs Of A Stranger" Cassell Webb ili "Trinity Session" Cowboy Junkiesa.

143 FOUNTAINS OF WAYNE
s-t
(Atlantic, 1996.)

Djeco, mladeži... odrasli... Evo sastava idealnog za radijski eter i televizijske matineje. Uz They Might Be Giants, FOW (točnije, još jedan dvojac – Adam Schlesinger i Chris Collingwood) su vjerojatno savršeni band za dovesti valjani, inteligentni pop u svaki dom, svako selo i zaselak. Nadahnuti power-popom i repovima "britanske invazije", koji se i danas vuku američkim tlom, FOW su svojim prvijencem razgalili srca čak i okorjelim underground-indie-alter protuhama. Bilo da pop glazbi prilaze s one vedrije ("Radiation Vibe", "Survival Car") ili one sjetnije strane ("Leave The Biker", "She's Got A Problem") pjesme dvojca Fountains Of Wayne jednostavno su gromobran za negativne osjećaje. Dakle, ovako ja zamišljam prvake Billboarda i goste Tops Of The Popsa.

142 MY DAD IS DEAD
Everyone Wants The Honey But Not The Sting
(Emperor Jones, 1997.)

"Umoran sam od pjevanja pjesama o prekidima i kunem se da je ovo posljednja", reče Mark Edwards nakon što je proživio mučan razvod od supruge. Ironija koja mu je služila kao gorivo gotovo 10 godina odjednom je ustupila mjesto gorčini i gotovo autističkoj izgubljenosti. No, niti to nije bilo dovoljno. Edwards je dodatno odvrnuo gitare, osigurao svoju tugu od napada patetike i sklepao sjajne pop komade. Tek tada je sve štimalo. Na kraju je ispalo kako smo bezgrešan Edwardsov album dobili tek kada je život umiješao svoje podmukle prste. Bol potiče kreativnost, zar ne?

141 THE CLEAN
Unknown Country

(Flying Nun, 1996.)

"Unknown Country" je bio tek treći pravi album novozelandskih ljubimaca u 15-godišnjoj karijeri. Iako je "Vehicle" s kojim su poželjeli dobrodošlicu desetljeću imao melodija od kojih je zastajao dah, upravo je ovaj album vjeran portret banda ("Compilation" stavljamo izvan konkurencije). Ovom bandu šarm daju upravo razbacanost i vrludanje od minijatura do kompaktnih pop komada, a toga ovdje ima pregršt. Gospodinu Scottu i braći Kilgouru savršeno pristaju i preludij, odnosno oda suncu "Wipe Me I'm Lucky" i hitovi tipa "Twist Top". Ma, k vragu, budimo iskreni: njima pristaje sve što naprave.

140 THE HALOBENDERS
Don't Tell Me Now

(K, 1996.)

Suradnja Doug Martscha iz Built To Spill i Calvina Johnsona sjajan je primjer učinka efekta sinergije. Naime, i Doug i Calvin prkosno čuvaju svaki svoje melodije, što zapravo znači da i u najjednostavnijoj pjesmi grupe na raspolaganju imate barem tri dionice: Dougovu, Calvinovu i njihovu zajedničku, koju dobijete kao "dodatnu vrijednost". Osim nedostižne vokalne međuigre i vitalnog indie popa, atmosfera pozitivnosti i razdraganosti dižu i band i vas još više. Do samih oblaka gdje će kraj vas proletjeti jahač magičnog tepiha.

139 SHELLAC
At Action Park

(Touch & Go, 1994.)

Promatranje potenciometra za producentskim pultom ipak nije toliko zanimljivo kao pipanje žica pod jagodicama. Albini je ponovo zakopčao remen gitare oko struka te sa ubitačnom ritam sekcijom Trainer-Weston krenuo dalje. Nakon sjajnih uvodnih singlica iz 1993. stigao je i pravi test u formatu albuma. Tenzičan, glasan i artikuliran punk rock u kojem je svaki instrument imao svoje pravo glasa je u galopu pretrčao kroz nešto manje od 40 minuta. Kao što se i očekivalo, tekstura, obujam i glasnoća i dalje su bili dovoljni za trijumf.

138 KING KONG
Funny Farm

(Drag City, 1993.)

Dobrodošli na smiješnu farmu Ethana Bucklera koji je vjerojatno izgubio glavu još uz prvi album B-52's. Tornado dolazi nad Kentucky, a bijeli konji trče livadom dok sviraju pop, go-go i funk. Čega još ima ovdje? Pa... taksist se jednog kišnog dana izgubio u prljavom gradu. Ethan se nasukao na pusti otok ali je srećom spašen. Zlatna ribica je u zdjeli a oko nje kruži zla mačka. Želite čuti kako skaču ribe a kako izgleda kada ste zaglavljeni u pustinji Nevade i uz to se dobro zabaviti? Na dobrom ste mjestu.

137 OBOJENI PROGRAM
Ovaj zid stoji krivo

(Tom Tom Music, 1991.)

Uporni prizivatelji tog mitskog civilnog društva, Kebra i ekipa te nesretne 1991. nisu u apatiji promatrali brojanje mrtvih i osluškivanje detonacija, no ipak je podizanje glasa kroz "Nebo, nebo plavo je" uz bijeg od regrutacije bilo najviše što su mogli učiniti. Simbolično je da sam do ovog albuma prvi put došao preko kazete iz ruku mog pokojnog prijatelja, vukovarskog prognanika, a koji je pak tu kazetu nabavio nekim kanalima iz Sarajeva. Slušanje stiha "Moć muzike ima sve, to me sada raduje!" nije bila baš neka utjeha uz promatranje apokalipse na horizontu, no moglo je pružati neku čudnu i utopijsku nadu. Krenimo u pravcu Ra. Dado, počivaj u miru.

136 POISON IDEA
Feel The Darkness

(American Leather, 1990.)

Hardcore punk ima mnogo lica. Jedno od njih je i krv koja se slijeva po iskeženom licu i golom salastom trupu Jerryja A iz Poison Idea. Želite ulični kredibilitet? Ovdje je, samo njegovu težinu vjerojatno nećete moći pridržati. Ovdje se ne priča o slomljenim srcima već o borbi za golu egzistenciju. Jerry A ne može usporiti jer ima sastanak s vragom. Gigantski riffovi, alkohol i vratolomna brzina te energija koja suklja iz zvučnika. Osjeti mrak. Stih za pamćenje:"I never sang a love song, I never owned a car. I never met a machine that could drive me this far.". Pazite da uz ovo ne polomite prozore i namještaj.

135 JOHNNY DOWD
Wrong Side Of Memphis

(Munich, 1997.)

"Scariest Ride Of The Year In This Homemade Work Of Genius" zabilježio je oduševljeni recenzent Billboarda u panegiriku prvijencu Johnnyja Dowda. "Wrong Side Of Memphis" pojavio se niotkuda (možda iz predvorja pakla). Dowdu je 1997. pedesetak godina i doista ga ništa osim čistog, nepomućenog stvaralačkog impulsa nije moglo nagnati da snimi ploču ovakvog nepopularnog i teško slušljivog sadržaja. Ondje gdje Tom Waits romantizira polusvijet, on šalje brze, telegrafske izvještaje s terena koji se katkada doimlju poput najcrnjih policijskih faksimila s prizorišta zločina. U prilog autentičnosti ide i prljava, "uradi sam" produkcija. Malo je albuma u novijoj rock povijesti koji na ovakav način ostavljaju gorki talog proživljenog. Zastrašujuće i zadivljujuće, istovremeno. Dowd i danas radi sjajne ploče. Da, i vlasnik je kamionske kompanije.

134 UNWOUND
New Plastic Ideas
(Kill Rock Stars, 1994.)
Kurt Cobain je nosio prišivku Flipper, majice sa SST logom "Corporate rock still sucks" i razbijao gitare na stageu, no kladim se kako su se članovi upravnog odbora tvrtke Geffen smiješili i govorili: "Vidi ga kako je sladak kad se ljuti!", upravo onako kako bi komentirali tvrdoglavost predškolskog djeteta. No, zato je egzistencijalni angst i art punk agitprop Unwound, Nirvaninih susjeda i prijatelja, ipak bio nešto drugo. Band koji je počeo pod snažnim utjecajem Sonic Youth i Rites Of Spring vrlo brzo je našao svoju stazu. Na ovom albumu Unwound su sa blagim zadahom gotike zvučali prodorno i nimalo umiljato. "Don't want to die so soon, don't really think I will."

133 RADIOHEAD
OK Computer
(Capitol, 1997.)
Ploča kojom su Radiohead doista pogodili. Sve ostalo što su ponudili prije i poslije hvatanje je vlastitog repa. Od svih njihovih izdanja, "OK Computer" je jedini u sebi zadržao prirodnost koja pali tolikim žarom da je spalila sve tragove stvaralačkog procesa. Ploča je to kojom caruje i njezino veličanstvo gitara. "Airbag", "Paranoid Android", "Karma Plice", "Lucky" pjesme su snažne, čulne i prizivajuće. "Prepune skrivenih strujanja", rekla bi Tess Gallagher. U mnogim izborima – ploča desetljeća. U našem – vrlo dobra, eksplozivna ploča banda koji je njome rekao što je imao.

132 THE NEW BOMB TURKS
Destroy-oh-boy!
(Crypt, 1993.)
Prvi album veseljaka iz Columbusa praktički je revitalizirao prljavi garage rock. Tamo gdje su tipovi u kožnjacima kojima su krajnji domet bile rutinske obrade Stoogesa i starih Rolling Stonesa već dosadili i bogu i vragu, NBT su jednostavno ubacili u petu brzinu, odbacili kargo rockerskog patosa i ozbiljnosti te najvažnije: vratili rocku zabavu. Sa usput pokupljenim utjecajem hardcorea i spremnicima nafilanih energijom, NBT su s lakoćom napravili album čiji je eho odjekivao još godinama. Sjetite se samo kako je u vama odjeknula uvodna "Born Toulouse-Lautrec" kada ste je prvi put čuli. Guitar Wolf, Gaunt, Monomen i cijele horde znanih i neznanih junaka duguju mnogo toga ovoj ploči.

131 SWANS
Soundtracks For The Blind
(Atavistic/Young God, 1996.)
Swans su bili band koji je u karijeri prošao gotovo cijelom mapom suvremene glazbe, a meštar Michael Gira je nakon 15 godina putovanja primjereno raspustio ekipu u velikom stilu. Posljednji zapis banda je masivan paket sastavljen od dva CD-a i završni je čin yin-yang magije Jarboe-Gira. Tu su zalijepljene live snimke, studijske manipulacije, vrpce, grandiozne 15-minutne epopeje (npr. veličanstvene "Helpless Child" i "The Sound") i uljudno izobličene verzije starih pjesama banda. Labudovi su mrtvi, zbogom Labudovi. Živjeli Labudovi. Zauvijek.

130 RACHEL'S
Handwriting
(Quarterstick, 1995.)

Chicago-Louisville kombo pod ravnanjem Rachel Grimes i Jason Noblea očito je smatrao da rock treba izvaditi iz učmalosti, pa makar to značilo da ga zapravo treba u potpunosti napustiti. Uz gudače, klavir i trake kao nositelje zvuka, Rachel's su tako uskladili jazz easy listening, Belu Bartoka, Schumanna i cut-up metodu snimanja zvukova iz okoline. Svoja poetska stremljenja ostavili su pak za pakiranje CD-a stvorivši tako komornu glazbu da, kako se to kaže, govori za sebe. Ovdje je ta fraza više od čistog klišeja. Divan album drame i smirenja.

129 EMMYLOU HARRIS
Wreckin' Ball
(Elektra, 1995.)

Ovo je, ako se ne varam, početak suradnje Emmylou s Danielom Lanoisom, ali i početak njezina najplodnijeg razdoblja u karijeri. "Wreckin'Ball" je maestralno djelo interpretacije! Zašto? Evo nekoliko razloga koji mi trenutačno padaju na pamet: 1. izbor pjesama je sjajan – od Neila Younga (naslovna) i Dylana ("Every Grain Of Sand"), do Earlea (Goodbye"), Lucinde ("Sweet Old World) i Gillian Welch ("Orphan Girl), 2. produkcija Daniela "daj mi još perkusija" Lanoisa savršeno je ugođena, 3. o glasu Emmylou Harris ovom prigodom ne bih puno. Tek – kristalni... anđeoski...

128 ARAB STRAP
Philophobia
(Chemikal Undergound, 1998.)

Seks je precijenjen, seks prodaje, seks je tabuiziran, seks ruši tabue... ah, koga briga? Dosta već jednom s tim. Ipak, kada se ovaj škotski dio u izmaglici vječnog pijanstva/ mamurluka i na rubu kolapsa dohvatio tjelesnosti, malo tko se nije obrecnuo i promeškoljio. Ovdje nema puno romantičnosti i meke erotike. Kroz škrte zvukove ritam mašina, gitare i mrmljanja na granici razgovijetnosti saznat ćete sve o seksualnom životu prgavog Aidana Moffata i njegovih bivših djevojaka. Pa čak i ono što ne bi voljeli znati. Ogoljela glazba, gola tijela.

127 THE GERALDINE FIBBERS
Lost Somewhere Between The Earth And My Home
(Virgin, 1995.)

Rijetko doživljena country-punk pomama! Kada je 1995. eksplodirao "Lost Somewhere..." skupine iz San Pedra, kalkuliralo se po tisku je li Carla Bozulich stanovnica velike hrvatske kolonije nastanjene u kalifornijskom ribarskom i pomorskom središtu. Je li, ili nije, nevažno je. Riječ je o ploči fascinantnog emocionalnog i instrumentalnog intenziteta, kojoj, na koncu, oznaka "cow-punk" teško pokriva polje interesa. Dodamo li joj usporedbu Carle Bozulich s Patti Smith to bi možda i najtočnije opisalo zvukovno-osjećajnu koheziju turobnih pjesama Fibbersa. Rastrzana poliritmija, igra utjecajima, decibelima i, tek povremeno, emocija snažnija od realizacije, to su šture naznake ove ploče koja je čisti obred pročišćenja. TGF imaju gotovo jednako dojmljiv album "Butch".

126 CONVERGE
When Forever Comes Crushing
(Equal Vision, 1998.)

Bastro su bili neobuzdani, Today Is The Day su gradili nebodere od decibela, a Slayer su kirurški precizno sjeckali riffove. Converge rade sve navedeno istovremeno uspijevajući u sklop pametno integrirati i snažnu emotivnu komponentu. Onaj tko ovu glazbu nazove kaotičnom treba dobro oprati uši. Naime, ovakvu baražu divljine, ekspresivnosti i buke Converge na okupu i unutar sistema drže upravo sviračkom superiornošću i predanošću. K vragu, zašto termin prog-rock ima tako negativan prizvuk?

125 SUGAR
Copper Blue
(Rykodisc, 1992.)

Premda sam prvotno namjerio staviti na ovom mjestu njihov monstruozni, "istresajući" EP "Beaster", na koncu sam se odlučio za pravi, dugosvirajući album, prvijenac skupine Sugar "Copper Blue". Nakon što je po raspadu Hüsker Dü Bob Mould najprije krenuo solo, iznenada se 1992. predstavio svijetu svojim novim bandom. Sugar su u cijelosti bili gitaristički band, izvrstan band koji bi u hipu prevalio put od disonantne buke od neuhvatljive melodije. Briljirala je ritam sekcija David Barbe - Malcolm Travis, dok je Mould svakom pjesmom lupao packe ambicioznim, mladim gitaristima. Ključn epjesme: "If I Can't Change Your Mind", "A Good Idea". Šteta što su trajali tako kratko. Obožavam ovaj album, obožavam ovaj band.

124 NIRVANA
Nevermind
(Geffen, 1991.)

Da je sva mainstream glazba ovako dobra, imali bi manje primjedbi na radio program. Negdje sam pročitao da je najveći domet Nirvane bio taj što je cijeli svijet pjevao tekst "Smells Like Teen Spirit", ne znajući što zapravo znače one fraze tipa "A mosquito, my libido". Možda je nemoguće, no pokušajte zaboraviti sve što znate o ovom bandu, buđenju sentimenta mladih, sociološkom fenomenu itd., i bez te prtljage se zadržite na samom albumu. Tada ćete zuriti u neprimjereno producirano (gospodine Vig, da li je ono u "Breed" zaista zvuk basa?), ali sjajnu ploču- sintezu ponajboljeg iz cjelokupnog opusa rock tradicije.

123 SMART WENT CRAZY
Con Art
(Dischord, 1997.)

Kako je to kada se plahoj indie čeljadi sruši svijet? Naravno, tužno. I zabavno. Ton ovom vrsnom albumu određen je već u uvodnoj "A Brief Conversation Ending In Divorce", čiji se sarkazam može staviti u paralelu sa lucidnošću jednog Vonneguta. Ovo je album britkih i efektnih stihova ("Someday she'll thank you, of course. That's what deathbeds are for.") prekrivenih inteligentnim i gotovo raspjevanim popom. Detalji kao što su dionice čela i poneki izlet u minutemenski funk diže album za još poneku prečku na ljestvi.

122 CATPOWER
Moonpix

(Matador, 1999.)

Premda joj pseudonim sugerira suprotno, Chan Marshall nije "trknuta" pripadnica "riot-grrrrl" pokreta. Što ne znači da joj ženske samosvijesti i tvrdoglavosti nedostaje. Dapače. No u njezinu su slučaju one pretočene u tvrdoglavi "sad-core" senzibilitet, kojim dominira repeticija jednostavnih instrumentalnih fraza, često odsuće kompozicijskih klimaksa i vokal "na rubu pjevanja" (točnije, kada je Chan u pitanju, on je najbolji kada je na granici šapta). Riječju, ultimativni pandan Smogu ili Oldhamu u svijetu žena s gitarom. Na albumu "Moonpix" prate je australski The Dirty 3 i riječ je o snovitom i meditativnom materijalu, najnježnijem kojega je ikada snimila.

121 NICK CAVE AND THE BEED SEEDS
The Good Son

(Mute, 1990.)

Premda je u devedesetima imao barem još dva albuma koja su jednako tako zavrijedila naći se u ovom izboru ("Let Love In", "Henry's Dream"), "The Good Son" mi se učinio važnim zbog slijedećega – Cave je pokazao kako može "mirno" i kako može "tiho" (što je,istina, zloupotrijebio koncem devedesetih, s nekoliko melankoličnih indigo-ploča). Ovom je prigodom ponudio pjesme koje su jasne i pregledne, a opet lijepo zadržavaju svoju tajnovitost. The Bad Seeds su se, pak, predstavili kao najbolji "kabaretski" band na svijetu. Album se prepoznaje ponajviše po skladbama koje u imenu čuvaju svetu riječ "song" : "The Ship Song", "Witness Song"...

120 THROWING MUSES
The Real Ramona

(4AD, 1991.)

Posljednji album Throwing Muses u staroj postavi (prije nego što je Tanya Donelly krenula sa Belly) je najpristupačnije i najpitikije izdanje banda. U Kristin Hersh su i dalje tinjale vatre koje su zapalili neumorni demoni ("My mouth is full of demons, I swear to God!") i ne bih se htio naći unutar oka tornada "Hook In Her Head". Usprkos tome, fin pop komadi kao "Counting Backwards" ili nevjerojatna "Graffiti" su dali naslućivati kako Kristin ipak pobjeđuje. Srećom.

119 UNCLE TUPELO
March 16-20, 1992

(Rockville, 1992.)

Ponajbolji album Uncle Tupelo zvuči kao da na vašoj verandi u kasnoproljetni sumrak Farrar, Heidorn i Tweedy sviraju akustični session. Pogled se pruža prema obližnjem makadamskom putu i polju kukuruza, a i vas i članove banda potresa neka topla letargija. Iako nikada niste bili u rudniku, osjećate bliskost sa rudarima iz obrade tradicionalne "Coalminers". Iako niste lokalni pijanac, fatalizam iz verzije Dylanove "Moonshiner" osjećate kao svoj. No, bolje je da previše ne razmišljate. Radije ustanite i kao dobar domaćin pićem počastite Petera Bucka koji je slučajno prolazio i navratio, te usput odlučio usnimiti dečke koji tako lijepo sviraju.

118 LAURIE ANDERSON
Bright Red
(Warner, 1994.)

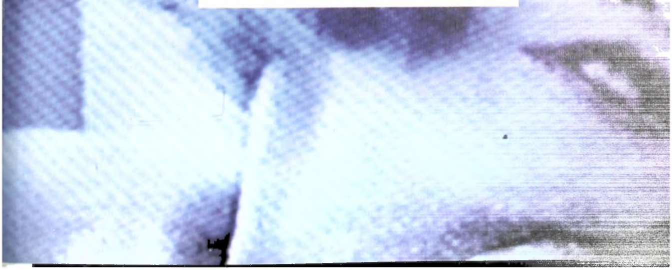
Umiranje mornara kao metafora AIDS-a. Hipnotička zvonjava digitalne budilice u završnoj "Same Time Tomorrow". Multimedijalna glazba. Približavanje muzejskog elitizma i "narodske" pop forme. Producent, stari lisac Brian Eno se smiješi uz svaki bohemski monolog i graciozni newageovski sintetički klik. Američki novinar koji svjetlost eksplozija iznad Bagdada uspoređuje s američkim Danom nezavisnosti i krijesnicama u ljetnoj noći. "Bright Red" je sve navedeno i naravno, još mnogo više.
Svaka čast, Laurie.

117 DISTORTED PONY
Punishment Room
(Bomp, 1992.)

Pomalo opskurni no sjajni Distorted Pony kao da su snimali albume za junake iz "The Demon" ili "Song Of The Silent Snow", velikih knjiga Huberta Selbyja. Svi ti silni junaci imenom Harry svoje paranoje i tmine mogli bi pronaći u freneticnosti DP. DP niti vide izlaz niti ga pokušavaju tražiti, osim ako pod tim ne podrazumijevate savjet iz dosjetke: "We can smoke pot and listen to Black Sabbath. We can shoot heroin and listen to Black Flag". Glasne perkusije, volumen, pjesme nazvane "Castration Anxiety" i "Plague Bed", crne rupe bijele buke, crteži srednjovjekovne inkvizicije... što vam nije jasno?

116 SIXTEEN HORSEPOWER
Sackloth 'N' Ashes
(A&M, 1995.)

Denverski 16 Horsepower uzeli su rock i punk kao gornju, a cajun, hillbilly, folk i gospel kao donju granicu svojega stvaralaštva. Redovito negdje između, na tankim šavovima pjesme, David Eugene Edwards i njegov neveseli combo stvaraju tamne, makabrične napjeve, koji podsjećaju na one Caveove, Piercove (Gun Club) ili čak Poeove. No Edwardsove su pjesme tako (s)tvarne, opipljive i "primitivne" da ćete si lako prispodobiti 16 Horsepower na pozornici kakvog vašara cajuna u Louisiani (možda onome iz Hillove "Južnjačke utjehe") ili u prizoru kojega Peckinpahova filma. "Art-country", netko se dosjetio priproste naljepnice za ovaj unikatni zvuk. Veliki band, doista.

115 SHELBY LYNNE
I Am Shelby Lynne

(Island, 1999.)

Shelby je iz ugledne južnjačke obitelji podrijetlom iz Alabame i odrasla je pjevajući uz majku i mlađu sestru Allison (Allison Moorer, danas priznatu kantautoricu). U pravom faulknerovskom obratu, njezin je rastrojeni otac ubio suprugu, a potom i sebe. Shelby je potom bukvalno preživljavala pjevajući po rupetinama američkog juga, ne bi li prehranila sebe i sestru. Uz pomoć Williea Nelsona i Georgea Jonesa došla je do ugovora za snimanje i do ove ploče nanizala je pet ploča, mahom nezanimljivog, kompromisnog nashvilleskog "mini-val" country-popa. A onda je posttraumatski sindrom eksplodirao do neslućenih razmjera na albumu "I Am Shelby Lynne", 36-minutnom (manje)country-(više)soul ritualu istjerivanja demona mračne prošlosti. Ritualu kakav ne pamtim od ploča Marvina Gayea ili Dusty Springfield. To je soul za sparno predvečerje, zamračenu sobu, ohlađenu pijaču i razgovor s voljenom osobom o ovom sjebanom svijetu. Plešite uz Pointer Sisters ili Arethu Franklin.

114 THE FALL
Extricate

(Resurgent, 1990.)

U novo je desetljeće stari mizantrop Mark E. Smith zakoračio jednim od najmekših, ali i najljepših albuma svoje prebogate karijere. Obožavam album "Extricate" i njegove pjesme zamazane blatom radničkih slumova, osmuđene maglom manchesterskih dokova i potom okupane Smithovim cinizmom. On je kroz pjesme provukao i bolni razvod od svoje američke dragane Brix. Ključna pjesma: "Popcorn Double Feature".

113 BEAT HAPPENING
Dreamy

(Sub Pop, 1991.)

Calvin Johnson je već 1991. u pjesmi znakovitog naziva "Revolution Come And Gone" prokomentirao "veliku" eksploziju američkog undergrounda. Što se njega tiče, već je tada sve bilo gotovo. I besmisleno. "Five years ago we were intense. The rest have caught up, the world is a mess". BH su živcirali svakoga tko je na gitari mogao odsvirati suvislu solažu, a oduševili svakoga tko je znao da je "učini sam" glavna ideja punka. Istovremeno nevini i proračunati stihovi o strasti, tamnoj strani erosa i naivnoj ljubavi savršeno su pasali rudimentarnom instrumentariju i toj slatkoj, preslatkoj glazbi.

Ja mislim...

112 DAMIEN JURADO
Rehearsals For Departure

(Sub Pop, 1999.)

Ovom je pločom Damien Jurado uradio nešto što se činilo gotovo nemogućim. Točnije, godine 1999. smatralo se kako nakon Elliotta Smitha jednostavno više nema mjesta za kantautore koji su na tako uskom prostoru za manevar u stanju činiti valjda bezbrojne lirske i glazbene piruete. Juradove su pjesme "Honey Baby", "Curbside", "Eyes For Windows" i "Letters And Drawings" sažete, jasne i jednostavne. No njihova sažetost zalog je perfekciji, a njihova jednostavnost svjedoči o dubini. Teleportirani Nick Drake u šume američkog sjeverozapada. Sjajan tip.

111 AFGHAN WHIGS
1965

(Mute, 1998.)

1965. godine rođen je Greg Dulli, problematični vođa Afghana. Album "1965" labuđi je pjev banda zaslužnog i za bisere poput "Gentlemen" ili "Black Love". Pjesme "Uptown Again", "Sweet Son Of Bitch" ili "John The Baptist", "crne" su do kostiju, a njihovoj bi ritmici (i Dullijevu vokalu, naravno) pozavidjeli brojni nastavljači tradicije Motowna ili Staxa. Ipak, samo Dulli ima petlju ovako nasloviti svoje skladbe. Ludilo i krv miješaju se sa simuliranim uzdasima žestoke ljubavne igre, a gitare pletu najžešći "bijeli" inide-r'n'b između coltraneovskih sinkopa. Crno je bijelo, i obrnuto, kod Whigsa. Kroz kovitlac proturječja oni su ponudili svoj najkomercijalniji i najživčaniji album. Strastveno i odvažno.

110 PEGBOY
Strong Reaction

(Quarterstick, 1991.)

Reći zbogom sjajnim Naked Raygun uz ovakve nasljednike nije bilo nimalo teško. Larry Damore je pustio glas ispred čvrstih i stasitih gitara, a melodije su se odmatale kao vrpce. Zanimljivo je kako se u gotovo svakoj pjesmi na albumu spominje neka varijanta rečenice "Sometimes when I'm/you're alone"... hej, zar su veliki dečki odrasli na uličnom punku tako usamljeni? Niti sami Pegboy se kasnije nisu uspjeli približiti svom prvijencu, no nakon "Strong Reaction" to im nitko nije uzeo za zlo.

109 THE PROMISE RING
Very Emergency

(Jade Tree, 1999.)

U vrijeme kada su emo cmizdravci i dalje forsirali plinkanje te kao po formuli spominjali srca i neposlana pisma napisana rukom ili pisaćom mašinom, jedni od onih koji su i zakuhali cijelu stvar su s puno žara krenuli prema pjesmaricama majstora pop melodija. TPR su se ugledali u Built To Spill i The Lemonheads, zastali, okrenuli leđa dosadi i učmalosti, dotjerali svoje pjesme i krenuli dalje. Neisforsirano, vitalno i teško ponovljivo.

108 DON CABALLERO
For Respect

(Touch & Go, 1993.)

Poveznicu između suptilnosti Slinta, riffova Metallice/Melvinsa i eklektičnog hard rocka jednih Die Kreuzen ipak nije nemoguće naći. Na tragu svojih prethodnika Gore i Breadwinner, DC su pomirili nepomirljivo i svijetu na uvid ponudili tenzične instrumentale, odnosno inicijalne obrasce tzv. math rocka. Njihove ritmičke akrobacije poprilično su utjecale na ono što se skoro počelo nazivati post-rockom, a da su i na ovim prostorima naišli na plodno tlo, pokazuju zagrebački Peach Pit. S obzirom da se sve opet vratilo na dimenziju glazbene virtuoznosti i produkcijske upicanjenosti, mnogi su se upitali za što se narod zapravo borio više do 15 godina, ali valjda je tako trebalo biti. Volju naroda treba poštovati.

107 CRUST
Crusty Love

(Trance Syndicate, 1994.)

Lynchovi junaci su u travi nalazili ljudske uši te svjedočili bizarnoj erotici, no ovaj austinski trojac je "duboko u srcu Teksasa" naišao na još opakije stvari i pojave. Vođeni starim načelom otkrivanja zla u svakodnevnom, pakosni Crust su nam predstavili dilere, bolesno posesivne prijatelje, psihotične hermafrodite, seksualne opačine raznih porijekla i uz to nas poučili kako klamidija nije cvijet. Ako vam to nije dovoljno, uzmite ovaj album i kopajte sami. Ili nabavite dalekozor i promatrajte stanove u susjednoj zgradi.

106 RICHARD BUCKNER
Devotion + Doubt

(MCA, 1997.)

Kada je čuo album "Glum" Giant Sanda, Richard Buckner, ordinarni kantautor prelijepog glasa, odustao je od središnjeg country-folk puta kojim je kročio na prvijencu "Bloomed". On je svoj sve tamniji pjesnički svijet zaveo katakombama zvuka Divovskog Pijeska. Na albumu "Devotion And Doubt" sve su manje-više odsvirali Burns i Convertino, no atmosferu u studiju podgrijavali su i Howe Gelb, Lloyd Maines i Marc Ribot. Uz album "Since", snimljen u čikaškoj post-rock komuni (kojega bih bez grižnje savjesti također mogao strpati u ovaj izbor), on je kruna Bucknerove karijere.

105 ROKY ERICKSON
All That May Do My Rhyme
(Trance Syndicate, 1994.)

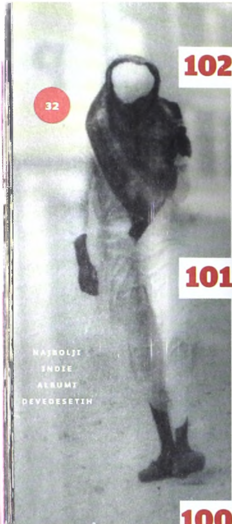
Nesretni Rokyjev život u uzništvu vlastitog uma povijesna je rock and roll lekcija koju ostavljam nekome drugome. Suvišno je razglabati o nečemu što bi trebala biti stvar opće r'n'r naobrazbe. Po raspadu 13th Floor Elevatorsa, on je periodično objelodanjivao ploče iz kućne radinosti od kojih su "I Think Of Demons" (1980.) najmračnija, a "All That May Do My Rhyme" najnježnija. Objema je zajednička njegova volja da stane na put svojemu neželjenom, drugom djetinjstvu. "All That..." je ploča koju su "Teksašani snimili u Texasu", navedeno je na njezinu ovitku. A ti Teksašani su – dečki s etikete Trance Syndicate (King Coffey i društvo iz Butthole Surfersa), Willie Nelson (koji mu je ustupio svoj legendarni studio Pedernales), veteranka Lou Ann Barton (koja je s njime otpjevala duet za vječnost – "Starry Eyes"), Charlie Sexton (koji briljira na gitari) i dr. Sve to dostatno govori o Ericksonovu statusu koji ne poznaje generacijske prepreke. Kult s pokrićem, ploča koju smo svi voljeli.

104 GALAXIE 500
This Is Our Music
(Rough Trade, 1990.)

Kada je Dean Wareham pjevao "I wanna melt away", imali ste osjećaj da se njegov glas okružen onim toplim gitarama zaista rastapa i kao melasa cijedi kroz membrane zvučnika. Kada je pak stidljivo rekao "I feel alright when you smile", osjetili ste kako sve gadosti ovog svijeta možete zaboraviti uz običan osmijeh voljene osobe. Male stvari-velike stvari. Labuđi pjev jednog od unikatnijih bandova koji je kročio ovom planetom možda nema naboj remek djela "On Fire", no tko bi uz sparinu i omamljenost "Summertime" stigao razmišljati i analizirati. Može se samo uživati.

103 PATTI SMITH
Gone Again
(Arista, 1996.)

Nakon desetak godina mirovanja (čitaj – mirnog obiteljskog života), Patti se vratila na scenu albumom kojim je oplakala smrt supruga Freda Smitha, preminulog godinu dana ranije. "Gone Again" je biser od ploče i na njoj se može naći sve ono što je Patti činilo (i još uvijek je čini) vjerojatno najvećom pjesnikinjom i skladateljicom koju je rock and roll ikada imao. I baš zbog toga teško mi je prihvatiti činjenicu da je "Gone Again" u tolikoj mjeri ignoriran. Sve je tu – njezin epski zanos, gitarističke kaskade Lennyja Kayea i najbolja pjesma godine 1996. – "Summer Cannibals".

102 LOW
Secret Name
(Kranky, 1999.)

Ovaj trio iz Dulutha se ne žuri. Mimi, Zak i Alan će najprije pričekati da ugasite svjetlo i zatvorite oči. Hvala. Dok se na prozorima formiraju ledene ruže i sa krovova strše sige, Low će krenuti sa svojom sporom, toplom i ponegdje pomalo zastrašujućom pjesmom. U hladnoći Minnesote nema mjesta za razbacivanje resursima i treba se ponašati racionalno. Naizgled asketska, no zapravo bogata i topla glazba. Šteta što je netko već protraćio naslov: "Pjesme o vjeri i odanosti".

101 MARK EITZEL
West
(Warner, 1997)

Iako je "San Francisco" značio (privremeni) prestanak druženja sa American Music Club, u Marku Eitzelu je ostalo još puno priča. Srećom, umjesto da ih uz koktel Screwdriver u dva ujutro priča prvom zainteresiranom barmenu, otišao je u studio s namjerom da ih podijeli sa nama. Peter Buck je odsvirao komplementarnu gitaru, a njegovi molovi fino su se nadopunjavali sa Eitzelovom tužaljkama. Poslušajte samo uvjerljivost jazzy zadimljenosti završne "Live Or Die" sa rezigniranim stihovima "No one cares if I live or die". Veliki rad velikog songwritera.

100 POSTER CHILDREN
Junior Citizen
(Sire/Reprise, 1995.)

Ne znam kako je u zlatno post-Nirvana doba novovjekog college rocka ovakav biser prošao ispod domašaja istog onog radara koji je puk upozoravao na totalno inferiorne i nakaradne pojave srodnog glazbenog izraza. Glasne gitare, predivne pokretljive melodije povišene osjećajnosti, raznovrstan materijal i realizacija za prste polizati ipak nisu pomogli Poster Children. Tužno je dok izdaš ploču života i dok na svojoj strani imaš nevjerojatne "He's My Star" ili "One Of Us", a ne dobivaš nikakvu povratnu informaciju.

99 PJ HARVEY
Dry
(Too Pure, 1992.)

Prvijenac PJ Harvey njezina je najbolja ploča. "Dry" je ujedno i jedna od ploča koje su otišle najdalje u propitivanju ženske psihe i ženske seksualnosti. Dijabolični punk'n'blues Harveyeve, izvan žanrovskih i inih stega, goli je emocionalni ispis jedne nesvakidašnje psihoze. Kada se obraća poraženoj ženi (sebi?), ona to bogato začini crnohumornim ubodima ("Dress", "Oh My Lover"). Kada se prepusti vlastitoj histeriji, filtrira je teško dokučivim biblijskim i keltsko-paganskim metaforama ("Hair", "Sheela-Na-Gig"). Svaki pokušaj racionalizacije je suvišan, preporučam čisto prepuštanje (predaju, zapravo).

98 THE JAYHAWKS
Hollywood Town Hall

American, 1992.)

Treća ploča The Jayhawksa "Hollywood Town Hall" je ploča kojom su postali poznati u rock svijetu. Riječ je i o jednom od diskografskih temelja "no depression generacije". "Waiting For The Sun", "Clouds" ili "Two Angels" ogledni su primjerci tzv. "road music". Istodobno riječ je o skladbama filigranskog gitarističkog tkanja (utjecaji The Byrds, Eagles, Neila Younga, The Beatles i sl.) i najljepšeg muškog dvoglasja u modernom rocku (Mark Olson – Gary Louris). Ako i jesu naglašeno sentimentalne naravi, Louris i Olson znali su prigušiti patetiku. "Američka glazba"

97 SEBADOH
3

(Homestead, 1991.)

Sebadoh nikada nisu bili profiliran band, no u tome je i bila njihova draž. Njihov treći album je ultimativni lo-fi zgoditak napravljen po svim pravilima žanra: krš, akustika, škripa, inat, samouvjerenost i drskost. Barlow je bio senzibilan, Geffney lud, a i inače poslovično sumnjiv Lowenstein je briljirao. Uvodna "Freed Pig" bila je ultimativna posveta J Mascisu, personi non grata, a odmah nakon toga uslijedila je obrada Minutemen. Pa nekoliko psihodeličnih i eklektičnih Gaffneyevih ludnica. Pa pokoja čemerna balada. I tako do kraja i završne "As The World Dies, The Eyes Of God Grow Bigger", sardonične i divlje kode za hipije. Da li ste i vi stekli dojam da je pri snimanju ovog albuma utrošeno mnogo kojekakvih stimulanata?

96 ARCWELDER
Pull

(Touch & Go, 1993.)

Bučni pop punk trio iz Minneapolisa sa dva jaka songwritera koja funkcioniraju isključivo u vlastitom nadopunjavanju. Hm... pričamo li ovdje zapravo o Hüsker Dü? Treći i ponajbolji album Arcwelder bio je ona vrsta punka/rocka kakvog najviše volimo: onog namijenjenog pojedincu. Uz "Finish My Song" ili "And Then Again" zaista smo se prisjetili svitanja novog dana ali i pomišljali na neke druge majstore prozračnog ali decibelima nafilanog pjesmoklepstva. Nekoliko godina kasnije je ispalo kako su Arcwelder (samo) simpatičan band, no "Pull" je i dalje ostao divan album.

95 SOULED AMERICAN
Around The Horn
(Rough Trade, 1990.)

Souled American su sramotno prešućivan band, premda su upalili iskru slow-motion i low-fidelity zvuka kojega su proslavili Oldham, Cat Power i drugi. "Around The Horn" je njihova treća i najbolja ploča. Njezin je volumen mjerljiv zidovima kakve osamljene planinske izbe za kojom Chris Grigoroff i njegovi prijatelji čeznu iz čelično-hladnog Chicaga. Njihovi su lijeni, opori i nadasve tužni napjevi ironično-nostalgični simulakrumi velikih trenutaka Neila Younga, Johna Prinea i grupe Little Feat. Bilo je početkom devedesetih godina prošlog stoljeća, srećom, i tako hrabrih kritičara koji su Souled American nazivali "najznačajnijom pojavom u folk glazbi od The Band naovamo". Svaka im čast!

94 ALICE DONUT
Mule
(Alternative Tentacles, 1990.)

Ovakav album mogao je izaći samo na Alternative Tentacles, utočištu grotesknog i bizarnog, a mogao ga je snimiti samo sluđen i divlji band sa smislom za humor koji se stalno klati na granici onog što se neodređeno naziva "dobrim" ukusom. Termin "urbano" se često zlorabi i olako kači uz koješta, no ako negdje pristaje, onda je to uz ovaj soundtrack gradske ludnice. Znate li da se klaustrofobi pri povratku s posla u fotokopiraonici u metrou voze blizu vrata i da je mesarevu ženu teško zadovoljiti? I da, zašto čežnja Kristove majke za bezgrešnim dojenjem zvuči tako ružno?

93 VICTORIA WILLIAMS
Loose
(Mammoth, 1994.)

Kada su prvi puta čuli vokalne akrobacije Victorije Williams, članovi Buffalo Springfield proširili su po SAD-u i Kanadi legendu o "djevojčici koja pjeva bolje od Billie Holliday". U to je doba Vic lutala kontinentom i snimala pjesme nadahnute južnjačkom gotikom rodne Louisiane. Bilo je to u drugoj polovici osamdesetih godina. U međuvremenu je ona doživjela najbolje priznanje svojemu radu pozivom Neila Younga da svira s njime na američkoj turneji. Na istoj je toj turneji multipla skleroza prvi puta "sapela" njezinu ruku i završila je u bolnici. Ploču "Loose" snimala je sjedeći ili ležeći u studiju i tada su, u pratnji prijatelja iz grupe R.E.M., Soul Asylum i The Jayhawks nastale njezine ponajbolje pjesme, poput "Crazy Mary", "Nature's Way" ili "You R Loved". Da, u isto je vrijeme buknula i ljubav s Markom Olsonom , a sudbina ih je odvela daleko, u pustinju Joshua Tree. Nastali su The Creek Dippers.

92 THE DIRTY THREE
The Dirty Three

(Touch & Go, 1995.)

Olakšajte dušu uz violinu Warrena Ellisa. Smirite tjeskobu uz nježno prikradanje akorda Micka Turnera i čeprkave jazzerske ritmove Jima Whitea. Ne dajte se smesti ni kada volumen glazbe privremeno poraste. The Dirty Three sviraju moderne inačice starih sevdalinki i emotivno nabijenog bluesa, no da bi postigli svoj cilj, ne treba im pomoć suglasnika i samoglasnika. Riječi, ti čudni i nesavršeni posrednici samo bi smetali i melankoliji i utjehi.

91 SMOG
Red Apple Falls

(Drag City, 1997.)

Najbliže što se Bill Callahan približio Nick Drakeu je upravo onda kada je izašao iz kratkotrajne akustične faze ("The Doctor Came At Dawn"/"Kicking A Couple Around" paket). Naime, upravo ovako zamišljam odvijanje Drakeovih "Bryter Layter" seansi. Izgubljeni, osušeni i introvertni muzičar okružen uglađenom produkcijom i studijskim ornamentima ozvučuje svoju klaustrofobiju. Inače, "Ex-con" je sa svojim "poletnim" ritmom, duhačima i nevjerojatnim tekstom jedna od najimpresivnijih pjesama potpisana Callahanovim rukopisom.

90 JOHNBOY
Claim Dedications

(Trance Syndicate, 1994.)

Hvalospjeve koje su im upućivali Bob Mould/Sugar, Zeni Geva i Steve Albini nisu dospjeli do mnogo ušiju i ovaj je trio u najboljem slučaju u povijesti bučnog rocka ostao mala fusnota. Johnboy su sa svojim zvučnim konvulzijama od obične alergije ("Shortstack") napravili potresnu dramu ("My allergy tears - THEY BURN!"). Kako je tek zvučao ostatak pjesama, pravih pamfleta egzistencijalne krize prekrivenih zvukom probijanja zvučnog zida, možete zamisliti i sami.

89 JUNE OF 44
Four Great Points

(Quarterstick, 1998.)

Najkompletniji album i vrhunac djelovanja ovog važnog banda - indie supergrupe prošlog desetljeća. JO44 su pametno dozirali svoje sklonosti epskom rasviravanju te ih ugodno ukomponirali sa slintoidnom plinkanjem i povremenom povlačenju u dub. Recital i dim kroz koji se probija lijena truba Freda Erskina u završnoj "Air #17" bili bi prave točke na i karijere grupe, no 'ajde, ipak ćemo im oprostiti i završni album "Anahata". Nego, kako to da smo baš ovdje ostali uskraćeni za spominjanje brodova i mora, inače pravih fetiša banda?

88 THE WALKABOUTS
New West Motel

(Glitterhouse, 1993.)

Carla, Chris i ostatak ekipe definitivno su se pozdravili sa hirovitim folkom ranih izdanja albumom "Scavenger", a zenit svog djelovanja i plodove transformacije doživjeli su u periodu 1993/1994 kada su u šusu izdali tri sjajna albuma. Na "New West Motel", prvom u tom briljantnom nizu, odvrnuli su gitare i istovremeno prigrlili sentiment europske komornosti. I u stilu najvećih majstora američke folk/country tradicije ispričali nam priču o nesretnom Findleyu. I sjajno obradili Van Zandtovu "Snake Mountain Blues". I prigušili svjetla onda kada je trebalo: uz predivnu završnu "Unholy Dreams".

87 JEFF BUCKLEY
Grace

(Columbia, 1994.)

Prije nego što je viroviti Mississippi progutao njegovo tijelo i prije nego li je on otišao na konačni susret s ocem kojega nikada nije upoznao (i koji se zove Tim Buckley), Jeff je uspio stvoriti tek jedan album, "Grace". No stvorio ga je za vječnost. Meditativna raspamećenost i pageovsko/plantovska frazeologija, u formi "entropijskih" indie-rock komada (prednjače "Mojo Pin", "Grace", "Eternal Life") te nevjerojatni coveri skaldbi "Lilac Wine" i "Hallelujah", bili su više od obećanja kako se od Jeffa mogu očekivati nebeske stvari. Kada su te iste 1994. godine pitali Jimmyja Pagea, osvjedočenog erudita i čovjeka koji uvijek drži uho na zemlji za novu glazbu, da nabroji tri najbolje ploče godine - on je tri puta izrekao ime Buckleyeva albuma "Grace".

86 RODAN
Rusty

(Quarterstick, 1994.)

U jednom sam američkom fanzinu čitao zapis autora koji je plakao kada je čuo da su Rodan prestali s radom nakon ovog albuma. Da, ljudi su se zaista poistovjećivali sa toplinom i strašću ove mladeži iz Louisvillea. "Rusty" je strašna ploča koja ne miruje niti trenutka: od Rubikove kocke zvane "Bible Silver Corner", vrele gungule "Shiner", frenetične 12-minutne "The Everyday World Of Bodies" do rasplinjavanja u drugoj polovici albuma. Siguran sam kako ovako nešto više nikad neće biti snimljeno. Možemo se kladiti.

85 THE CYNICS
Get Ou Way

(Get Hip, 1994.)

The Cynics (iz Pittsburgha u Pennsylvaniji) su na rock scenu kročili prije dvadesetak godina. Do današnjeg dana stvorili su nekoliko vrijednih ploča i kult među zaljubljenicima u pravi, pošteni rock and roll, stvaran iz čistog nepomućenog zadovoljstva i neizmjerne ljubavi. Prosječnom bi hrvatskom slušatelju The Cynics trebali biti zanimljivi po još nečemu. Kičmu banda čine ljudi osebujnih prezimena - pjevač Michael Kastelic i gitarist Gregg Kostelich. Potonji je i osnivač "Get Hipa", jedne od ultimativnih ovovjekih nezavisnih rock and roll etiketa. Kada se svim diskografskim činjenicama doda još i tvrdi i nepopustljivi independent stav, tada je jasno da ovdje govorim o jednoj od najznačajnijih garažnih skupina svih vremena! U pjesmama s albuma "Get Our Way" iz bučnog kovitlaca gitara proviruju melodija, usnjak i orgulje, a Kastelic pjeva (i vrišti) kao da ga sami vrazi tjeraju. The Cynicse ne zanima "forenzika" pjesme – oni u najboljoj (i jedinoj, pravoj) rock navadi ostaju na površini jednostavnih, neposrednih i nadasve ljudskih iskustava. Bučno, sonično, psihodelično, a opet melodično i romantično. Bravo, bravo majstori!

84 GIRLS AGAINST BOYS
Venus Luxure No. 1 Baby

(Touch & Go, 1993.)

Ako želite savjete o tome kako uništiti blistavu karijeru, samo se obratite ovoj ekipi iz bivših Soulside. No zaboravimo sad na sve što se s ovim momcima dešavalo nakon 1996. Uspon banda je počeo upravo sa ovim, njihovim drugim albumom. Unatoč čestim usporedbama sa The Fall, GVSB su bili svoji. Nitko prije njih nije tako efektno odsvirao sjaj i bijedu glamura, narkotika, diskoteke, karnalnosti, nikotinskog dima i znoja/parfema. Stih za povijest: "I'm not crazy, but I'm trying".

83 SUPERCHUNK
On The Mouth

(Matador/City Slang, 1993.)

Nije ni čudo da su u vrijeme izlaska ovog albuma mediji upravo u Chapel Hillu, staništu Superchunk vidjeli novi Seattle. Mac i družina su snimili nevjerojatnu ploču i euforično protutnjali kroz zadanih 45 minuta zdravog pop punka. Mislim, ostanite mirni već uz prve taktove "Precision Auto" i onda se javite. Prijatelj John Reis (Rocket From The Crypt) je sa produkcijom obavio sjajan posao, spot za "Mower" se čak vrtio i na MTV-u, a jedni Mike Watt i Sonic Youth su imali puna usta hvale za te nove klince iz Sjeverne Karoline.

82 R.E.M.
Out Of Time
(Warner, 1991.)

Danas R.E.M. samo simuliraju ljepotu: kao da rutinski proizvode dekor i kulise prirode za neku sapunicu. No na svojem velikom prodoru u svijet blockbuster mainstreama, Stipe i momci su zaista stvarali lijepu glazbu. Pitome i zavodljive melodije, višeglasja u najboljoj maniri Byrds i Beach Boys, široke i prostrane orkestracije te pogođeno gostovanje Kate Pierson. Naravno, podrazumijeva se da album počinjete slušati od "Losing My Religion".

81 TORTOISE
Tortoise
(Thrill Jockey, 1994.)

Utjecaj ovog albuma i samog banda na ono što se dalje zbivalo i još uvijek se zbiva u suvremenoj glazbi je nemjerljiv. Suptilan i mek početak uvodne "Magnet Pulls Through" kao da simbolično označava raskuživanje zraka u ustajaloj prostoriji i novi početak za mnogo toga. Minimalistička elektronika, meki jazz, zaboravljene zvučne kulise Briana Enoa i povrat apstrakcije na velika vrata. Ovdje su se Tortoise još držali podalje od složenijih struktura po kojima će se zapravo proslaviti ("Millions Now Living Will Never Die", "TNT"), no ipak su baš tu najlakše i s najmanje muke došli do cilja.

80 GILLIAN WELCH
Revival
(Almo, 1996.)

U tržišno i kreativno poticajnoj frci zakuhanoj filmom braće Coen "O Brother, Where Art Thou", Alison Krauss je s(p)retno učinila nekoć preziranu formu bluegrassa hypeom. Sirovi "appalachian" Gillian Welch, međutim, najbolje hvata mitsku, "karnalno-poetičku" dimenziju ove drevne glazbene tvorevine. Neo-tradicijski koncept vrle Gillian Welch i njezina pouzdanog prijatelja i suradnika Davida Rawlingsa (co-writer, gitarist) možda počiva na "bibliofilskim" temeljima (oboje su studirali glazbu na bostonskom konzervatoriju), no uvjerljivost izvedbe tradicionala i "novih tradicionala" čini ih dostojnim usporedbe s dalekim, "iz naroda" poniklim proto-folkerima. Pjesme Gillian Welch od krvi su i mesa, jednostavne, grubo snimljene - što im daje karakter, poput ožiljka, netko bi rekao. U ujednačenoj diskografiji Welchove, ja sam se na koncu ipak odlučio za prvijenac "Revival". Početak je to i njezine suradnje sa studijskim genijalcem T-Bone Burnettom.

79 UNSANE
Scattered, Smothered And Covered
(Amphetamine Reptile, 1995.)

Chris Spencer, gitarista/vokal ovih newyorških zlikovaca, se u zlobnoj "Alleged" povicima "Get out! Some people live in this place!" kao stanar obraća pretučenoj žrtvi koja leži ispred ulaza u zgradu u kojoj i sama živi. Ne znam da li je izazivao sudbinu, no za vrijeme kasnije europske turneje je u Beču i sam završio opljačkan i prebijen na mrtvo ime. Ova crtica metaforički pokazuje o kakvom je bandu bila riječ (inače, prvog bubnjara Charlie Ondrasa je na megdan bogu i vragu odvelo predoziranje). Podmukli, jaaaako glasan i orijaški noise predstavljen u formi baziičnog rocka. Zvuk Spencerovog vokala koji se mukotrpno probija kroz naslage krša govori o estetici nasilja više od nekog sociološkog eseja.

78 MARIA McKEE
You Gotta Sin To Get Saved
(Geffen, 1993.)

Preobrazba Marije McKee iz maloljetne barbike, koja je proslavila roots-pop skupinu iz LA-a Lone Justice, u iznenađujuće zrelu i karizmatičnu kantautoricu, bila je jednom od većih senzacija američkog rocka s kraja osamdesetih. Malo je tko bio spreman na ovakvu dozu autorske samouvjerenosti i spremnosti. Nakon izvrsnog bezimenog debuta snimljenog tri-četiri godine prije, Maria je 1993. objelodanila svoje najbolje pjesme. "You Gotta Sin To Get Saved" je nadahnuto stiliziran, strastveno otpjevan i tako bezgrješno odsviran (prate je tada rasprodani The Jayhawks) da ostavlja bez daha. Premda je stvoren u ključu velikih country-rock albuma iz sedamdesetih, on je zapravo bezvremeni komad plastike koji je McKeejevoj osigurao stalni apartman u panteonu velikih . Obrada pjesme Vana Morrisona "You Gotta Sin To Get Saved" jedan je od vrhunaca albuma.

77 ALEJANDRO ESCOVEDO
13 Years
(Watermelon, 1993.)

Tex-mex znamo kao vrelu, putenu i igrivu mješavinu teksaškog i meksičkog folklora. Postoji i druga, sjetnija strana ovog tradicionalističkog fluida. "Intimizirani" ženski tex-mex, npr., najbolje zvuči na pločama najdraže hispano Teksašanke Tish Hinojosa. U muškom svijetu, neporecivi prvak ovog "sub-žanra" je Alejandro Escovedo. Predstavio ga je na fantastičnom albumu "Thirteen Years" (Watermelon, 1993.).. Na njemu je violinama i mandolinama oplakivao traumatični razvod i samoubojstvo supruge (netko je ugođaj pjesama imenovao sa "tex-mex Tindersticks"). Njegov "tex-mex" pjesme su od pijeska, sunca i krvi, i tek je ploča, "taj užareni komad plastike" Escovedova razlika između života i umjetnosti. Nisu ga bez razloga Ryan Adams i fanzin No Depression slavili kao najvećega američkog autora današnjice. Najbolje je trenutke Escovedo dao u devedesetima, no i ovo je ploča koja oduzima dah.

76 DRIVE LIKE JEHU
Yank Crime

(Interscope, 1994.)

Hipotetsko pitanje kojeg si nitko nije niti pomislio postaviti: kako bi zvučali Bastro da su prosječno trajanje pjesme produžili s 2 na 6 minuta? Nazubljene gitare Reisa i Froberga (inače, otprije sudruzi u Pitchfork a kasnije i u sjajnim Hot Snakes) su sa furioznom ritam sekcijom konstruirale kompleksnu gungulu intenzivnog art punka. Ovako zaguljeni rock mogao se dobiti samo simbiozom zanatskih obrtničkih ruku i predanosti. Ne znam kojim masama su ljudi s Interscopea mislili to prodati, ali bilo je zaista zabavno vidjeti da jedna ovakva ploča nosi major label logo.

75 SLEATER-KINNEY
Dig Me Out

(Kill Rock Stars, 1997.)

Dječaci, molim vas da odložite gitare i maknete se u stranu. Propustite one koje to rade najbolje. Kada čujete Corin i Carrie kako puštaju glasove dok im prsti klize po žicama, te kako Janet puca po dobošu ionako ćete shvatiti kako je najpametnije da te svoje gitare prodate. Cure samopouzdano ispisuju jedno od najzanimljivijih poglavlja rocka u povijesti, te terminu "žensko pismo" daju potpuno novo značenje. "I am the girl, I am the ghost. I am the wife, I am the one"

74 MARK HOLLIS
s-t

(Polydor, 1998.)

Na šturoj naslovnici prvog i jedinog albuma Marka Hollisa (lidera "tavnih" neoromantičara iz osamdesetih, fenomenalne engleske skupine Talk Talk) kolač je s obličjem jaganjca. Biblijskom transpozicijom Hollis nas upozorava na medijsko štancanje armagedona. Istovremeno, on podastire pregršt skrivenih, ljudskih ispovijedi i kajanja, toliko dalekih od rastuće histerije fin de sieclea. Njegova će pjesma gadno nasekirati nestrpljivog slušatelja. Ona je, valjda, najsporija ikada odsvirana. Marku treba vremena da uhvati zrak i u grču izrekne svoje sakate stihove. Pločom je prošetalo petnaestak svirača, no svatko se od njih oglasio tek s notom, dvije, prije upozoravajući na stalnu, prijeteću tišinu, negoli svoju prisutnost. Kultna ploča.

73 TALL DWARFS
Fork Songs

(Flying Nun, 1991.)

Chris Knox i Alec Bathgate su još početkom 80-tih daleko od američkih i engleskih rock epicentara izvitoperili sve krucijalne postavke termina "grupa". Usput su snimili nekoliko lo-fi pop klasika i odlučili svirati dok im se god bude dalo međusobno razmjenjivati snimke poštom. "Fork Songs" započinje šarmantnom neworderovskom "Dare To Tread" te završava letargičnom minijaturom gotovo programatskog naslova "Think Small". Chris i Alec u međuvremenu vrijeme krate nevjerojatno zrelim i dorađenim melodijama te izvlačenjem maksimuma iz svega što su našli u svojim kućama. Ovaj je band najbolji dokaz da kanali, miksete i producenti ne moraju nužno značiti baš ništa. Sve je u duhu i idejama.

72 LABRADFORD
Prazision LP
(Kranky, 1993.)

Još jedan band koji je razmazio kritičare, a slušatelje ostavio razjapljenih čeljusti i na koljenima nizom sjajnih albuma (najbolje je da pokupite svih šest). Premijera kraljeva ambijentalnosti 90-tih je amorfna masa puzavih droneova i škrtih melodija koje se usporenim kadriranjem stapaju u fascinantne skulpture. Nakon albuma Labradford slogan minimalizma je modificiran i glasi: manje je najviše.

71 THE HANDSOME FAMILY
Through The Trees
(Loose, 1998.)

The Handsome Family su bračni drugovi Brett i Rennie Sparks, "Gomez i Morticia Addams alt. countryja". O kakvu je skladnom braku riječ govori i podatak da se svojevremeno nisu penjali na pozornicu zbog unisonog pijanstva. Metilno mudroslovlje provlači se i tekstovima pjesama, no u njima se, nimalo zabavno, alkoholna isparenja miješaju s ludilom, umorstvima i suicidom. Kako je kod The Handsome Family sve uvrnuto, tako mračne priče potpisuje Rennie, dok glazba i glas (bariton iz limba) pripadaju Brettu. "Through The Trees" je najbolja cjelina koju su u svojoj karijeri složili, a nezaboravna "Weightless Again" po svemu namoćnija pjesma.

70 YO LA TENGO
Fakebook
(Bar/None, 1990.)

Kakav početak novog desetljeća! "Fakebook" je "lopoč u močvari" pop glazbe, ali i potpuno apartna ploča u opusu skupine Yo La Tengo. Uz obrade Genea Clarka ("Tried So Hard"), Johna Calea ("Andalucia"), Daniela Johnstona ("Speeding Motorcycle"), skupine NRBQ ("What Can I Say") i dr., Ira Kaplan i Georgia Hubley ponudili su i nekoliko svojih skladbi, jednako ambijentiranih u neka daleka, nevinija vremena popularne glazbe. Zapravo, griješim kada govorim o kategoriji vremena ovom prigodom. Njega nema, ono je stalo s prvim taktovima milozvučne "Can't Forget". Ako se mene pita – ljubav na prvo slušanje.

69 CODEINE
Frigid Stars LP
(Sub Pop, 1990.)

Sub Pop etiketa ih je reklamirala kao sudar Galaxie 500 i Melvinsa. Naravno, vrlo trapav i pomalo šaljiv opis, no zapravo je teško naći relevantan kolerat zvuku ovih proto-tugaljivaca. Linearne elegije ova "tri anđela" bile su zvučni zapisi duševne iscrpljenosti. Stephen Immerwahr je imao taman onoliko snage koliko je potrebno da u pjesmi nazvanoj "Novogodišnja" rezignirano ustvrdi kako se osjeća tužno jer su svi njegovi prijatelji otišli. Ove nježne i voluminozne iskaze nemoći slušali su mnogi (Low, Idaho, Rex).

68 RAINER
Nocturnes
(Glitterhouse, 1998.)

Rainer Ptaček je češki emigrant, koji je po dolasku u Države živio u Chicagu. Ondje je učio i naučio blues, a potom se preselio u Tuscon, gdje je bio jednim od pokretača legendarne gradske scene (skupa s Billom Elmom, Howeom Gelbom i drugima). Rainer je osebujni blues minimalist, netko se dosjetio nazvati ga "Cooderom na acidu". Premda mu opus krase i briljantne ploče poput "Worried Spirit" i , naročito, "Texas Tapes" (odsvirana u društvu bradonja iz ZZ Topa, vjerovali ili ne), koje su ogledni primjeri načina na koji bijelac treba prići bluesu, vrhunac njegova nevelikog opusa zbirka je "noćnih" instrumentala nazvana primjereno "Nocturnes", čija je auditivna kakvoća recipročna kakvoći pisane riječi u nokturnima Ujevića ili Matoša. Oni definitivno ustoličuju Rainera na pijedestal najvećeg bijelog bluesera s kraja dvadesetog stoljeća (on, na žalost, nije dočekao novo tisućljeće; umro je od tumora na mozgu iste ove godine, ako se ne varam). Posebnost ove ploče je i odjavni, dvanaestminutni hipno-trance-blues nazvan "Nod to N2o", nastao u suradnji, pazite sad, sa skupinom The Grid. Raineru u čast skladan je vjerojatno i najbolji tribute cijeloga desetljeća – zove se "Inner Flame".

67 HOOVER
The Lurid Traversal Of Route 7
(Dischord, 1993.)

Do ovog banda/albuma kasnije zlorabljeni termin "screamo" nije postojao. Hoover su svoje pjesme napeli gitarama do samog prsnuća, te ih na kraju poprskali vokalima punim panike i tjeskobe. "Father", "Letter" i "Pretender" pulsirale su od emocionalnog naboja, a band se nije libio upustiti u teritorij kojeg su prokrčili pionirski bandovi američkog undergrounda 80-tih. Snažna i važna ploča. Inače, band trenutno prolazi kroz treće ponovo okupljanje i po tome prijeti prestići čak i Sunny Day Real Estate.

66 STEEL POLE BATH TUB
Tulip
(Boner, 1990.)

Iza kondenziranog zvuka punog prikrivenih hard rock manirizama krije se silna količina tjeskobe i pljesnivosti. Kreštavi vokali, blaga doza bizarnosti, lucidne trake koje su služile kao premosnice između pjesama, te lo-fi prašina "Wonders Of Dust" ne mogu zavarati slušatelja i okrenuti priču u drugom smjeru. S obzirom da nisam doživio satori uz čađavi crescendo/descrescendo tuš kojim nakon urlika "Throw my body into the sea!" završava "Mercurochrome", središnja tema albuma, onda sam očito osuđen na suživot sa svojim zatrovanim umom.

65 RED HOUSE PAINTERS
Songs For A Blue Guitar
(Island, 1996.)
Mark Kozelek stoji na rubu litice Big Sura (tamo gdje se svojevremeno slomio i Kerouac), zamišljeno zuri u kalifornijsku zoru i osluškuje praskanje oceanske pjene. Njegov komorni folk zapravo niti nije komoran, a kad se sve zbroji i oduzme, i sam folk je nestao u grandioznosti ovog albuma. No, čemu/koga briga za klasifikacije? Potrebno je samo osjetiti moć njegove pjesme. Mark Kozelek ne zna što je susprezanje. Ukoliko niste bili strpljivi, tada vjerojatno niste mogli pričekati tih nekoliko minuta koliko je u pravilu potrebno njegovom čemeru da se razmaše i da vas baci u horizontalu. Može vam biti žao.

64 THE ORIGINAL HARMONY RIDGE CREEK DIPPERS
s-t
(Creek Dipper, 1997.)
Pjesme Marka Olsona i Victorije Williams su poput prežgane juhe među rock složencima – jedinstvene, jednostavne, nezamjenjive i – vječne. Prvijenac Dippersa osobno ubrajam među pet najmilijih "ljetnih" ploča. Pjesme "Mr. Parker", "Jericho" ili "Eyes Are The Window", prirodan su slijed lucidnih opservacija o prirodi i ljudima vrlog mađarskog mistika Bele Hamvasa. Za mene su one stvar životnog izbora, nagona, arhetipa ili čega drugoga. Kako da, uostalom, objasnim činjenicu da s prvim dahom ljeta ja refleksno posežem za ovom pločom i ubijam se njome dok lišće ne zažuti.

63 WILLIE NELSON
Spirit
(Island, 1996.)
U Nelsonovu gigantskom opusu našlo bi se doista svačega (npr. nakaradnih dueta s Julijom Iglesiasom, a filmski odvjetak njegova zabavljačkog puta najbolje je ne spominjati). Uz kasniji "Teatro", ali i kakvoćom mrvicu ispred njega, "Spirit" je najbolji Williejev album nastao u devedesetima i zasigurno najbolji od vremena njegova konceptualnog remek-djela "Red Headed Stranger" (1975.). S potonjim dijeli istu finu meditativnu crtu , no "RHS" je šireg zamašaja, a "Spirit" je čisto "glasno razmišljanje" čovjeka s gitarom. Ondje gdje bi prosječan kantautor brzo dodijao, on radi čudesa. Privilegija posvećenih.

62 SONIC YOUTH
A Thousand Leaves
(Geffen, 1998.)

Nakon uspješnog ("Goo", "Dirty") i ne baš uspješnog vrludanja ("Experimental Jet Set, Trash And No Star"), svačiji omiljeni band se sa "Washing Machine" vratio u matricu svoje sintakse. Tamo se ipak najbolje snalazi. "A Thousand Leaves" je zvuk banda koji se nakon iscrpljujućeg putovanja vraća svom ishodištu. Smireno i uljudno (prolongirana pitoma psihodelija "Hits Of Sunshine (For Allen Ginsberg)", ali često i psihotično ("The Ineffable Me", krasna "Karen Koltrane"), SY rastavljaju i sastavljaju svoje vlastite fraze kao što su to činili i na "Sister". Za žešći tretman pokupite SY 1-3, albumu komplementarna EP izdanja eksperimentalnih instrumentala.

61 JAWBOX
For Your Own Special Sweetheart
(Atlantic/CitySlang,1994.)

Da li je "Savory" pjesma desetljeća? Mislim... nije li? Oh Jawbox! J., Kim, Bill i Zach! To su bili dani. Prozračniji nego na prethodniku "Novelty", Jawbox su stvorili album pun elana. Ovo je bio album kojeg ste mogli zagrliti, uz kojeg ste mogli (morali!) skakati po sobi i kojeg ste jednostavno morali preporučiti svim svojim prijateljima i znalcima. Da, to su bili dani. Čak je i poslovično sumnjiva lirika J Robbinsa ovdje bila tako simpatična. Oh Jawbox oh Jawbox!

60 SCUD MOUNTAIN BOYS
Massachussetts
(Sub Pop, 1996.)

Joe Pernice je jedan od pet-šest najuvjerljivijih autora američkog rocka unatrag desetak godina. Neobični čovjek s torzom Henryja Rollinsa (bez tetovaža, samo mišići), solidnom dioptrijom, obdaren prekrasnim, tananim glasom i nesvakidašnjim pjesničko-skladateljskim moćima. Njegov prvi band Scud Mountain Boys bio je svojevrsna "kontinentalna inačica" kalifornijske skupine American Music Club (SMB potječu iz bostonske suburbije). Ploču kakva je njihova "Massachussettes" vođa AMC-a Mark Eitzel nije dosegao niti na jednom od svojih samostalnih izdanja tijekom devedesetih godina minulog stoljeća. Po raspadu SMB, Pernice je u novom mileniju osvjetlao obraz skupinom Pernice Brothers.

59 THE CHILLS
Submarine Bells

(Slash, 1990.)

Izolirani od ostatka svijeta, poperi iz Australije i Novog Zelanda stvaraju već desetljećima najljepšu, najpametniju i najuzbudljiviju gitarističku pop-glazbu na svijetu, nevinu, čistu i neokaljanu trendovima i medijskim halabukama. A ako se mene pita – u plavom svijetu oceanijskog popa stvari su dosta jednostavne: The Chills su oduvijek bili najprofinjeniji Zelanđani, a TGB Australci. Sve vrijeme svojega djelovanja Martin Phillipps i njegovi The Chills plijenili su pozornost pop-svijeta albumima čija se unikatna ljepota može mjeriti s čarima ondašnjeg podmorja Predmetak "pop" koji se redovito stavlja pred pjesme ovog sastava, može zavarati neupućenog slušatelja. Riječ je o filigranskoj inačici gitarističke rock glazbe u rasponu od Byrdsa i Beatlesa do Velveta . Rock je pop, i obrnuto, u skladbama skupine The Chills. "Submarine Bells" je njihova ploča najotvorenija svijetu, s najviše komercijalnog potencijala (nošena video klipom za pjesmu "Heavenly Pop Hit", kojega je čak MTV vrtio svakodnevno), ali i najslađim melodijama. Biser.

58 COME
Don't Ask, Don't Tell

(Matador, 1994.)

Na ovom mostu između teško propusnih opni zgusnutog prvijenca "11:11" i kasnije faze banda u kojoj je za slušatelja bilo mnogo manje barijera, Come su dotjerali i do kraja razradili svoju diverziju bučnog bluesa. Ispreplitanje slojeva gitara Zedek/Brokaw je nešto što ni prije ni kasnije niste mogli čuti. Thalijin vokal je glas nekoga tko je proveo mnogo besanih noći i tko je proživio mnogo godina na vjetrometini života. Tko zna što bi se desilo sa Come da ritam sekcija nije napustila band po snimanju ovog albuma. Kako se ono kaže: samo nebo je (bila) granica.

57 THE JESUS LIZARD
Head

(Touch & Go, 1990.)

Dame i gospodo, večeras vas uznemiruju i zabavljaju The Jesus Lizard. Tjelesne izlučevine i ekspresivno manično krkljanje: David Yow. Jogunasti i napeti bas: David Wm. Sims. Šuljanje šest žica i inovativno ispunjavanje kontura pjesama: Duane Denison. Čuvanje pozadine i lupanje po "kanta" bubnjevima: Mac McNeilly. Prije nego što krenemo, dužan sam Vam napomenuti kako je "S.D.B.J." kratica za "Sick Drunk Blow Job". Hvala na pažnji. Uživajte.

56 THE PALACE BROTHERS
There Is No-one What Will Take Care Of You
(Drag City, 1993.)

Mnogo prije nego je postao poznat po svojoj celebralnoj ironiji i ćudljivosti, Will Oldham, tužni dečko svilenkaste kose, bio je samo razočarani glumac i novopečeni svirač gitare. Koliko je od prvog odsviranog takta polagao na čistoću osjećaja, pokazuje ovaj uvod u njegovu impozantnu diskografiju. Will je od samog početka gledao u predratni ruralni folk i "vidio mrak". Onaj koga "Riding" i "Long Before" nisu dobro protresle, pouzdano ima problema sa svojim osjetilima. Kakav početak karijere!

55 THE POSIES
Frosting On the Beater
(Geffen, 1993.)

Premda imaju još pokoju solidnu ploču, na spomen imena sastava The Posies prva asocijacija je "Frosting On The Beater". U mom izboru – jedna od deset najboljih power-pop ploča svih vremena! Istovremeno, riječ je o pravoj ploči iz producentske radionice veterana Dona Fleminga – na koljena obarajući spoj profinjene osjećajnosti i visoko kalibriranih gitara. Vrhunci albuma, skladbe "Dream All Day" i "Solar Sister" bit će dostatni argumenti svakome tko ne zna zbog čega je to Alex Chilton unovačio baš The Posiese Jona Auera i Kena Stringfellowa u svoje reformirane Big Star.

54 THE MAGNETIC FIELDS
69 Love Songs
(Merge, 1999.)

Uz albume koje je u nekoliko godina naštancao Stephen Merritt, više se nije smjela skrivati ljubav prema slatkim i popaljivim synth melodijama. Na ovom megalomanskom pothvatu (u pitanju je trostruki CD paket), Stephen je u pomoć pozvao još poneki žanr (da li ste zainteresirani za npr. barokni pop?), nekoliko gostujućih vokala i napisao nepregledan niz lucidnih stihova/pjesama. Naravno, da je iz cjeline pobacao neke minijature i zakrpe, ne bi bilo nikakvih zamjerki, no tada ovo ne bi bio album "69 ljubavnih pjesama".

53 ROBERT FORSTER

Danger In The Past

(Beggars Banquet, 1990.)

Među pjesmama kojima nas bombardiraju mediji i koje u pravilu imaju "emocionalnu kakvoću telefonskog imenika", lirska finoća skladbi Roberta Forstera i Granta McLennana (nesumnjivo izvrsnih pjesnika i tananih opservatora međuljudskih odnosa) uvijek se doimala poput replika Selingerovih rečenica s početka romana "Franny & Zooey". Među albumima koji su njih dvojica stvorili u vrijeme dvanaestogodišnje hibernacije The Go-Betweensda s obje bi se strane našlo blistavih trenutaka. Premda je npr. McLennanov "Horsebreaker Star" sjajan album, najjača ploča toga razdoblja pripada Forsteru – zove se "Danger In The Past". Robert Forster rođeni Australac, pjesnik je i skladatelj "američke osjećajnosti i europskog rafinmana", kako je to jednom netko lijepo zamijetio. Ultimativni "kozmopolitanac" pop glazbe, dakle. Vrhunac albuma je "Dear Black Dream". U njezinu finalu Robert pjeva: "My Love And I Sit In The Bed In The Dark/ Wondering Who Sing Better In The Dark/ Is It Townes Van Zndt, Or Is It Guy Clark". Ma, čovječe!

52 FUGAZI

Repeater

(Dischord, 1990.)

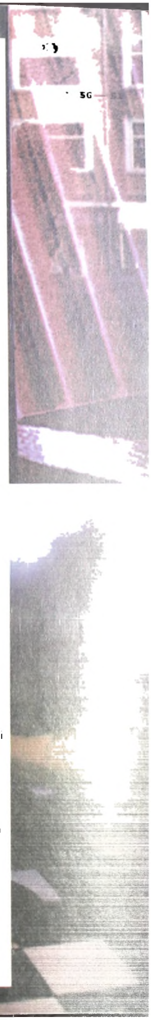
S obzirom na to koliko su Fugazi polagali na klasični marketing (npr. sa časopisima tipa Spin i Rolling Stone uopće nisu željeli komunicirati), podatak da se ovaj album prodao u pola milijuna primjeraka zvuči nevjerojatno. Ipak, kada su Fugazi naumili nešto učiniti, to su napravili baš onako kako su namjeravali. Kompromis je misaona imenica, entuzijazam i vlastita etika standardi, a hod banda nedostižan za sve koji ih namjeravaju slijediti. Onaj tko tvrdi da je sva glazba odsvirana i dosadna vjerojatno ne sluša puno glazbe, no sigurno ne sluša Fugazi.

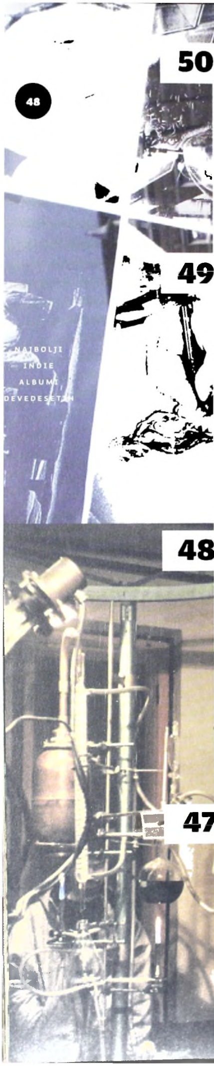
51 VIC CHESNUTT

Is The Actor Happy

(Caroline, 1995.)

Teška je prometna nesreća u mladenaštvu Vica Chesnutta doživotno prikovala uz invalidska kolica, darujući mu, pomalo paradoksalno, izuzetnu opažajnu moć i sposobnost pjesničkog sažimanja. Za veći je broj današnjih dobrodržećih, zdravih i čitavih rockera on pravi pravcati Abebe Bikila ili možda Haile Gebreselasije. On svojim pjesmama trči, juri, sprinta, diše punim plućima i ruši granice ljudskih mogućnosti. Chesnutt je istinski pjesnik, vjerojatno jedan od najboljih i najlucidnijih u današnjoj glazbi (nudi fascinantnu smjesu cinizma, reizma, inteligentnih socio-polit opservacija i vulkanskih emocija, a nikada samosažaljenje, što bi netko mogao očekivati), a potom je opičeni psycho-folker čije su skladbe odrazi južnjačke glazbene tradicije u razbijenom zrcalu. Ovom prigodom glasujem za njegov album "Is The Actor Happy?". Na njemu je svoju frapantnu liriku spojio s naslijeđenim osjećajem za elektrificirani folk-rock. Komornost, profinjena instrumentalna detaljizacija, "barokna" kumulativnost njegove su auditivne odlike.

50 SEAM
The Problem With Me
(Touch & Go, 1993)

"I'm feeling guilty just for being afraid", deklarira Soo Young Park u uvodnoj "Rafael" trenutak prije nego što započne predivan gitaristički vatromet. Pogled vam tada klizi i na svjetlucave kugle/mjehuriće koje krase omot albuma. Oko srca je toplo, a snuždeni osmijeh se umorno pojavljuje na licu. To je metafora cijelog albuma, pa na kraju i krajeva i cijelog opusa ovog nestabilnog banda (samo Soo Young vjerojatno zna koliko se ljudi prošetalo kroz band). Jedno od najugodnijih skloništa desetljeća.

49 JIM WHITE
Wrong Eyed Jesus
(WB, 1997.)

"Wrong Eyed Jesus" je prvijenac Jima Whitea, stanovnika Floride i bivšeg manekena (vjerovali ili ne) s plodnim stažom u struci (Milano i sl.). Ovitak albuma krasi priča (fiction? non-fiction?) na čak 14 strana o tome kako je White ubio "wrong eyed jesusa", dok su pjesme poput "Book Of Angels", "When Jesus Gets A Brand New Name", "Sleepy-Town" ili maestralne "Perfect Day To Chase Tornados" obavijene plavičastom izmaglicom južnjačke gotike. Netko je Whitea nazvao beatnikom koji voli Flannery O'Connor. S pravom. Ploča o američkom Jugu, s istinskim duhom Juga, "Wrong Eyed Jesus" je nesuđeni soundtrack za Parkerov film "Anđelovo srce". Strašan tip.

48 SPARKLEHORSE
Good Morning Spider
(Capitol, 1999.)

Na turneji kojom je promovirao svoj moćni prvijenac "Vivadixiesubmarinetransmissionplot" (uh!), Mark Linkous a.k.a. Sparklehorse završio je u višemjesečnoj komi izazvanoj narkoticima. Nakon što se vratio iz mrtvih, brzo je prionuo poslu i svoja "iskustva bliska smrti" pretočio je u album koji je uzburkao duhove rock and roll javnosti. "Good Morning Spider" krunski je dokaz kako sva velika djela (umjetnosti, rock and rolla) proizlaze iz nekih diskontinuiteta, neobičnih spojeva, čak "pogrešnih skretanja". "Good Morning Spider" je Linkousov "purgatorij", prepun slijepih ulica, labirinata i zabranjenih mjesta. U njega se ulazi na vlastitu odgovornost. Kolosalna ploča, ingenioznog tvorca.

47 YO LA TENGO
I Can Hear The Heart Beating As One
(Matador, 1997.)

Ako ste bili umorni od otuđenosti i negativnosti kojima su nas tih godina bombardirali iz svih grana izražavanja, uvijek ste mogli računati na pouzdano društvo iz Hobokena, jednu od najuljudnijih i najsimpatičnijih grupa koje ste upoznali. Ekstatično radosni, vrckavi i razumni, YLT su 1997. ponudili supstrat svoje karijere. Šetnja kroz rock povijest i pop sadašnjost koju ste s lakoćom mogli i morali ponoviti više puta. Mnogo puta.

46 STEVE EARLE
I Feel Alright

(WB. 1996.)

Prije nego je postao najglasnijim pjesnikom erozije američkog sna (protestni albumi "Jerusalem" i "Revolution Starts Now"), Earle je bio utjelovljenjem odmetničkog duha country i rock and roll glazbe. Koliko je to zapravo povezano i koliko je svojim pjesmama o naličju Amerike on već odavno najavio moralni sunovrat Novog svijeta, ponajbolje će posvjedočiti album "I Feel Alright". Nastao je (uz sjajni akustični "Train A Comin'") po Earleovu izlasku iz zatvora i danas zauzima jedno od središnjih mjesta u njegovu fascinantnom opusu. Od uvodne, naslovne pjesme, preko waitsovske balade "Valentine's Day" do oproštajnog dueta s Lucindom u zaraznoj "You're Still Standing There" on sja punim sjajem. Zatvor je napunio njegove kreativne baterije, a Earle je spremniji nego ikada obračunati se s licemjernim društvom koje ga je toliko puta odbacilo.

45 SON VOLT
Trace

(WB. 1995.)

Glazba koju stvara Jay Farrar, duša skupine Son Volt, tek je kružno sjećanje. Ono vuče podrijetlo s dragih ploča Ramonesa i Pistolsa, Byrdsa i Neila Younga. I još dalje, s kompilacija starog folka i countryja "Rounder Recordsa" koje su on i Jeff Tweedy gutali kao srednjoškolci u rodnom Illinoisu. Nakon raspada Uncle Tupela, Farrar je za razliku od Tweedyja i dalje ostao u obzorju skučenih tradicionalnih formi (country, folk, rock), zrcaleći unutar maloakordnih obrazaca doista snažan emotivni i autorski naboj. "Trace" je složen od trominutnih melodrama, priproste, no prekrasne melodije. I znam dosta ljudi kojima se takvi Son Volt više sviđaju od Wilca koji su krenuli putevima velikih ambicija (dakako, većinu su i ostvarili). Dakle – punk, Young i country. Kružno sjećanje. Nenametljivo, iskreno i lijepo.

44 BEDHEAD
What Fun Life Was

(Trance Syndicate. 1994.)

Delikatni vezovi braće Kadane bile su prave audio inačice mazarije impresionističkih majstora. Svaka vrtnja "Liferaft", "Wind Down" ili "Powder" otkrivala je niz novih detalja i fascinantnih sitnih poteza. Postizanje ugođaja letargije i "zdrave lijenosti" nije išlo nauštrb pjesama tako da su sretni bili i ljubitelji forme i oni kojima je stalo da sadržaja. Naravno, najviše su likovali oni koji podjednako traže obje komponente. Divno.

43 THE LEMONHEADS
It's A Shame About Ray
(Atlantic, 1992.)

Evan Dando se gotovo petnaest godina dobrano trudio uništiti vlastitu glazbenu karijeru, no pokazao se tvrđim orahom nego što je i sam mogao pomisliti. Od beskonačnih pijanki s mladim hoollywoodskim starletama, puno mi je draža njegova sklonost ćutilnom gitarizmu i ispovjednom stihu, koja ga je učinila jednim od najvoljenijih američkih autora novije rock povijesti. Svojevremeno je Gram Parsons bio razlogom zašto su njegovi The Lemonheads omekšali svoju hardcore/punk brijačinu (lijepa obrada "Brass Buttons" na albumu "Lovey"). Potom je registrirani utjecaj Simona i Garfunkela izrodio jednu od najljepših gitarističkih pop-ploča uopće – "It's A Shame About Ray", ploču na kojoj su pjesme savršene, upravo stoga što su tako spontane i neusiljene. Dandov veliki trenutak božanske milosti. Melodije od sunca i meda.

42 CALEXICO
The Black Light
(City Slang, 1998.)

Glazba s uvjerenjem, iživljena, oprljena velikim pustinjskim suncem, glazba što se cijedi niz čelo i briše o mokri rukav košulje. Joey Burns i John Convertino najjači su bas i bubanj današnjice. Na remek-djelu "The Black Light" skupine Calexico, oni poručuju kako znaju pravu istinu o postanku Novog svijeta, o zemlji koja jede svoju djecu i bez skrupula zatire neprilagođene. Zato su Burns i Convertino izabrali dragovoljno izgnanstvo u pustinju Arizone i ondje su u kućnom studiju stvorili pjesme čije je polazište multikulturalni esperanto američko/meksičke granice. Kao da njihova matična skupina Giant Sand, na zaboravljene partiture Ennia Morriconea, svira najsjetniju tex/mex uspavanku za kojega umirućeg Leoneova anti-junaka.

41 HAMMERHEAD
Into The Vortex
(Amphetamine Reptile, 1994.)

U vrijeme kada su Chokebore bili pop, Supernova šaljiva, a Today Is The Day ružna strana Amphetamine Reptile gitara, ovaj trio transplatiran iz Sjeverne Dakote (!) u Minneapolis je svoju mizantropiju i manjak komunikacijskih vještina iscijedio kroz napet, težak i energičan punk prekrcan decibelima. Ova zbirka opasne paranoje ("Someone should clean this dirty world! Someone should save the pretty girls!") 10 godina nakon pojavljivanja zvuči nevjerojatno svježe, kao da je upravo isporučena. Dapače i nažalost, mislim da ćemo sentiment Hammerhead i na ovim prostorima moći sve bolje razumjeti.

40 MAZZY STAR
She Hangs Brightly
(Capitol, 1990.)

Osamdesete su bile plodne godine za velikog psihodeličnog maga iz LA-a, Davida Robacka. Početkom osamdesetih, on je hrabro zakoračio u brisani prostor poslije punka i novog vala sa skupinom Rain Parade (bili su dijelom tzv. "paisley undergorunda"). Potom je s pjevačicom Kendrom Smith (ex -Dream Syndicate) na dvije briljantne ploče skupine Opal ispisao svoj halucinantni rock and roll palimpsest. Početkom devedesetih, pak, udružio se s još jednom acid kraljicom kristalnog glasa – Hope Sandoval. Prvijenac Mazzy Star "She Hangs Brightly" , nošen deliričnim tripom "Ghost Highway", album je "nove psihodelije" koja savršeno apstrahira starinske, nekoć neumjerene autorske navike u duhu zeitgeista.

39 DISTORTED PONY
Instant Winner
(Trance Syndicate, 1994.)

Distorted Pony su ovim albumom praktički podvukli crtu bučnog punk rocka. Da li se intenzitetom moglo nadmašiti reference na orwellovske vizije iz "Dept. Of Existance" ("Enemies dragged by in chains. Tanks and rockets rolling by.") i bespomoćnost jedne "Cripple" ("Trembling awake. Every choice a mistake.")? Teško. Iz buketa perkusija, dozirane mikrofonije i čvrstih pjesama izlazila je gotovo opipljiva mučnina. Bijela buko, počivaj u miru uz još jedan stih za kraj: "Mogao bih se prodati za spokoj." Amen.

38 BAILTER SPACE
Robot World
(Matador, 1993.)

Svojevremeno su kao opskurni The Gordons na Novom Zelandu "raštimali" pjesmu prije nego što su to na drugom kraju svijeta gotovo identičnim metodama učinili Sonic Youth. U svojoj novoj inkarnaciji ovaj trio je kao nukleus zvuka postavio repetitivnu i ekonomičnu toplinu gitare. "Robot World" suptilno vibrira kada ga slušate tiho, a zapljuskuje valovima blaženstva kada ga odvrnete. Naravno, ovo nikako nije jedini album ovog banda kojeg morate imati. Slobodno posegnute za bilo čim iz njihove prostrane diskografije.

37 JAWBREAKER
24 Hour Revenge Therapy
(Communion/Tupelo, 1994.)

Blake Schwarzenbach bio je Salinger/Kerouac za punk generaciju 90-tih, odnosno za sve one koji nisu željeli niti odrasti niti postati dio bezlične i marketinški dirigirane "Generacije X". On je najpronicljiviji i k vragu - najbolji tekstopisac kojeg je taj nesretni punk iznjedrio. Žao mi je ukoliko mislite drugačije. Punina njegovih stihova servirana je sa snažnim, primjereno monolitnim pjesmama kojih je ovaj neponovljivi band imao na bacanje. Vjerujte mi, ima ljudi koji se i u ne-tako-tinejdžerskim godinama mogu poistovjetiti sa Schwarzenbachovim opservacijama. Uh, itekako ih ima.

36 STEVE WYNN
Fluorescent

(Mute, 1994.)

"Amerika je u našoj podsvijesti", ustvrdio je jednom Wim Wenders i lucidno pojasnio svoju (i našu) glad za rock and rollom.U pjesmama velikog rock umjetnika Stevea Wynna "Amerika" nije tek zemljopisno odredište, ona postaje "plutajući" mitem kojega, htjeli mi to priznati ili ne, često (i nesvjesno) prizivamo kako bismo riješili vlastite dvojbe i strahove. Unatrag petnaestak godina, sa Steveom "Dusty" Wynnom i "zidovima" proveo sam više besanih noći nego s većinom dragih ljudi koje poznajem. Držim da sam u najtrusnijim razdobljima svog života bio bukvalno "spašen rock and rollom". Wynnovim pjesmama ponajviše. Wynn je svoje vrhunce imao tijekom osamdesetih s grupom The Dream Syndicate, dok je njegova najbolja solo ploče tekovina novog milenija ("Here Comes The Miracles").Tijekom devedesetih nanizao je nekoliko izuzetnih ploča, različitih po pristupu i količini decibela, a ja sam se na koncu odlučio za njegove najtiše trenutke – prekrasnu soft-rock kontemplaciju "Fluorescent".

35 AMERICAN MUSIC CLUB
Everclear

(Alias, 1991.)

U Marka Eitzela rubna su životna iskustva rezonatori što titraju njegovim skladbama do rasprsnuća. Samoća, očaj, AIDS koji odnosi prijatelje – naličje su glamoura američke zapadne obale, koje on prelama kroz gustu mrežu tekstnog i instrumentalnog tkanja. Za potonje se brinu njegovi American Music Club, jedna od ponajboljih skupina koju je američki rock and roll ikada imao. Nakon briljantnih izdanja s kraja osamdesetih ("Engine", "California"), AMC su početkom devedesetih nastavili furiozno. Prvi u nizu bio je album "Everclear", ploča maničnog, eksplozivnog lirskog sadržaja i začuđujuće primamljive i otvorene forme. Gotovo jednako je briljantan i album "Mercury", objelodanjen dvije godine poslije. AMC su sredinom devedesetih prekinuli s radom, da bi se pobjednički vratili na scenu 2004. godine.

34 KRISTIN HERSH
Hips And Makers

(4AD, 1994.)

Predah od aktivnosti sa Throwing Muses, Kristin je iskoristila za otkapčanje od vanjskog svijeta. Kraljica je uzela akustičnu gitaru, sjela pred slušatelja i krenula. Od onog što je otkrila tijekom poniranja u svoju korodiranu ali nepobijeđenu psihu tijelom su prolazili trnci. Uz pomoć Michaela Stipea Kristin nam je poklonila besmrtnu "Your Ghost", a uz njeno propadanje u vremenu do 1984. ("The Letter") gutali smo knedle. Teško je bilo dočekati smiraj nakon ove intimne priče. "All girls cry. Like I said, I don't know why.".

33 LUCINDA WILLIAMS
Car Wheels On Gravel Road
(Mercury, 1998.)

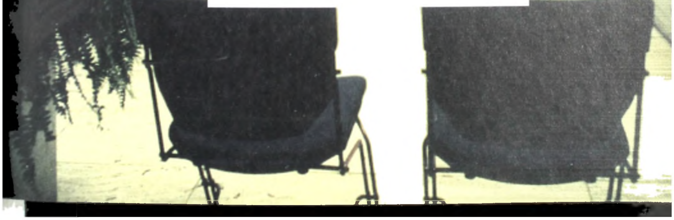
"Car Wheels On Gravel Road" Grammyjem je ovjenčani album jedne od najvoljenijih američkih kantautorica. Manje je to važno od sadržaja ove sjajne zbirke pjesama. Lucinda je već tri desetljeća utjelovljenje odmetničkog duha countryja i rock and rolla, a pjesme koje je ovom prigodom ponudila javnosti još su jedan prilog njezinoj viziji autorske i osobne slobode. Iz žestokog sraza "hormonski i kultorološki definirane ženskosti" Lucinda Williams je istkala odu svojoj nomadskoj mladosti (njezina je obitelj često mijenjala adrese, pa je tako živjela u Čileu, Mexicu i u barem desetak američkih saveznih država). Jedna od njezinih najboljih ploča, zasigurno.

32 UNWOUND
Repetition
(Kill Rock Stars, 1996.)

"Znam točno što pokušavam učiniti ali objašnjenje me čini budalom.", procijedio je Justin Trosper i pogodio u srž stvari. Nemojte se praviti kao da ne znate o čemu priča. Smrtno ozbiljni i iskreni, no sada sa manje volje za konfrontacijom, Unwound su se okrenuli prema sebi. U tom preispitivanju i smirivanju nakon divljine prethodnog "The Future Of What" snimili su ovaj gigantski album, nešto što ni sami više nikada poslije uspjeli dosegnuti.

31 WILCO
Summerteeth
(Reprise, 1999.)

Već s prvim disonantnim tonovima psihodelične "Misunderstood", koja je otvorila ploču "Being There" koju godine prije, jasno je da su Tweedy i njegovi Wilco odškrinuli vrata novog i nepoznatog svijeta. Ondje gdje se nekoć oslanjao na nevino čistu naraciju i milozvučje rickenbeckera, počela se nazirati opasna i onespokojavajuća autorska igra Jeffa Tweedyja. "No depression" ikona iz čistog je mira odjednom povela band sa utabanog puta u klinč sa nasljeđem Beach Boysa i Beatlesa. Javnost je bila oduševljena i zbunjena. Da li je "A Shot In The Arm" zaista puna referenci na droge ili ovdje rade simboli? Kako čovjek sa sređenim bračnim životom može samo tako napisati "She's A Jar" i "Via Chicago" sa uvjerljivim prikazima (bračnog) nasilja? Ništa čudno u tome što se band nakon ovog albuma raspuknuo i morao krenuti u novo preispitivanje. Band koji je odgojio alt. country generaciju, jednostavno je destruirao i materiju i vlastiti imidž. Wilco mogu sve.

30 MODEST MOUSE
The Lonesome Crowded West

(Up, 1997.)

Ova tri dečkića su kod brijanja još morala paziti na bubuljice, no ipak su dočarali stanje moderne Amerike uvjerljivije od nekog dokumentarističkog putopisa. Isaac Brock je crtice o životu u prikolicama, šoping centrima, na drogama i na autocestama koje presijecaju velika prostranstva zapisao onako kako bi to učinio James Joyce da se kao autostoper nedavno obreo na nekom ugibalištu za kamione u Arizoni. Propulzivan rock na granici plesa, white trash tok svijesti i... još mnogo mnogo toga u 74 prekratke minute.

29 GIANT SAND
Glum

(Imago, 1995.)

Giant Sand jedva su preživjeli devedesete. Nakon što su krajem osamdesetih bili jednim od najpouzdanijih smjerokaza ka novoj mladosti rock and rolla, te snimili nekoliko antologijskih ploča, Gelb i društvo su ciglih deset godina stvarali ploče na rubu (vlastitog) raspada. "Glum" je upravo takva ploča, takvih Giant Sand, koji nisu znali hoće li dočekati sutra. A sadržava sve ono što je Divovski Pijesak činilo, i još čini, toliko omiljenima. Fini balans country i western topike i meditativne lirike, prikriven suludim ritmičko-stilskim obratima i plutajućom gitarskom osnovicom – riječju: kataklizma od pjesme, dekonstrukcija na djelu. Poslušajte samo obradu sto-puta-obrađivane "I'm So Lonesome I Could Cry" Hanka Williamsa. Ne liči niti na original, niti na koji od brojnih covera. Uskoro je umro Rainer Ptaček, Burnsu i Convertinu je krenulo s Calexicom, a Gelbu je ostalo snage da "izvrne dušu" i stvori najbolji album karijere – "Chore Of Enchantment". No to već pripada dvadeset i prvom stoljeću. "Glum" je jedna od tri najjače ploče Giant Sanda. Da skratim.

28 FUGAZI
Steady Diet Of Nothing

(Dischord, 1991.)

"Silence is a dangerous sound. We must keep our eyes OPEN!"- ključan je stih MacKayea iz sloganske "KYEO". U doba histerije Zaljevskog rata, Fugazi su smirili energičnu tutnjavu sa prethodnog "Repeater" i svoje pjesme pojačali usporenim tvrdim dub ritmom ("Reclamation", "Stacks"), no svoj pogled nikako nisu mogli usmjeriti sa Busha seniora i sebe samih. Zapravo, sve je reducirano na jednostavan i za vladajuću kliku zastrašujući zahtjev: "Here are our demands: we want control of our bodies". Ploča kojom su Fugazi jednom zauvijek postali više od običnog banda.

27 LAMBCHOP
What Another Man Spills

(Merge, 1998.)

Kurt Wagner je najbolji skladatelj među parketarima i najvještiji parketar u svijetu pop-glazbe. Amerikanac-južnjak europske finoće, Wagner je rođen u Austinu, odrastao je i danas živi u Nashvilleu, i taj se genetički - emocionalni i glazbeni – kod može prepoznati ispod složenih orkestracija njegovog mnogoljudnog banda. Lambchop su zadužili pop glazbu nizom briljantnih izdanja, a ja sam ovom prigodom odabrao meni najdraži album "What Another Man Spills". On na neki način nudi najbolje od obiju Wagnerovih faza. One prve – koju reprezentira remek-djelo "How I Quit Smoking" (i koju odlikuje barokni slow-motion; gdje su sve pjesme šaputave i spuštene u istu ravan – u visinu očiju), te one druge koja je započela albumom "Thriller", a kulminirala medijski ovjenčanim "Nixonom" (i koji predstavlja Lambchop kao razigrano white-soul-country kopile). Obrade East River Pipea i Curtisa Mayfielda su vanserijske.

26 THE JESUS LIZARD
Liar

(Touch & Go, 1992.)

David Yow nikada nije bio konvencionalan pjevač, no ovdje zvuči kao kidnapirana žrtva koja se unatoč krkljanju i gnjevnom lajanju ne uspijeva riješiti krpe koja joj je nemilosrdno tutnuta u usta. Od zgusnute svirke banda iskaču sve žile na tijelu i već od pravocrtne agresije uvodne "Boilermaker" jasno je kako ovdje nema puno dinamičkog poigravanja: cijeli album se vozi u crveno i intenzitet ne pada niti u elegičnoj "Zachariah". Držite se onoliko čvrsto koliko možete i nadajte se da će toliko biti i dovoljno. Mislim, nitko vam ne brani da se nadate.

25 MY BLOODY VALENTINE
Loveless

(Sire, 1991.)

Nekoć, kada sam imao rjeđu bradu i gušću kosu, dakle prije petnaestak godina, više sam naginjao musavom albumu MBV-a s kraja osamdesetih "Isn't Anything", negoli poliranoj, pravocrtnoj buci koju su predstavili na albumu "Loveless". Čovjek mijenja stavove i gubi određene nijanse emocija, pa sam ja danas veliki zaljubljenik u album "Loveless" (ali ne nauštrb "Isn't Anything"), labuđi pjev banda, ali i jednu od najutjecajnijih ploča novije povijesti rocka. Skladbe "Loomer", "Touched" ili "Soon" toliko su skladan spoj soničnog i romantičnog, da su sve svoje brojne oponašatelje godinama potom činile smiješnima.

24 TAR
Jackson

(Amphetamine Reptile, 1991.)

Sofisticirana glasnoća čikaških Tar odavala je pažljiv odnos banda prema svojoj glazbi i djelovala kao prototip brižno dizajniranog proizvoda. Već sam pogled na njihove aluminijske, ručno izrađene gitare bio je dovoljan da shvatite kako je u tu u pitanju mnogo više od rutinskog izraza frustracije/alijenacije. Nedavno sam se slušajući toplu mehaniku "Goethe" i "Viaduct Removal" zapitao da li je ovaj band ikada u karijeri odsvirao pravu solažu. Mislim da nije.

23 ELLIOTT SMITH
Either/Or

(Domino, 1998.)

Jedan od presudnih trenutaka novije rock (ali i filmske) povijesti jest onaj kada je Smithova pjesma "Miss Misery", koja se našla na soundtracku za film "Dobri Will Hunting" Gusa Van Santa, nominirana za nagradu Oscar. Nije pobijedila, dakako, no Elliott se pojavio na dodjeli nagrada svirajući prije Celine Dion. Na stranu sve to. On je svojim taktilnim glasom što se gubi u jedva zamjetnim kadencama oskudnog instrumentarija pokorio neformalne pop krugove i stekao pravu vojsku poklonika u cijelom svijetu. Elliott Smith je stvarao novi pop (ili rock, kako vam drago) jezik, a ipak star poput svijeta, "učen kao knjiga i naivan poput rođenja". U glazbu je ušao tiho, no za njim je ostala živjeti legenda. Prije nego što si je rastrojstvu zario nož u srce, Smith je za sobom ostavio barem dva remek-djela. Albume "XO" i, naročito, "Either/Or".

22 THE JAYHAWKS
Sound Of Lies

(American, 1997.)

Na ovitku albuma "Sound Of Lies" zapisano je: "A Near Fistfight With A Friend, Driving Home With One Eye Open, For Myself This Record Is A Beginning And An End". Riječi su to Garyja Lourisa, sada ključnog čovjeka The Jayhawksa – nakon što je Mark Olson napustio band i odselio u pustinju Joshua Tree. "Sound Of Lies" jedna je od onih sablasno-moćnih ploča na rubu raspada kojoj je jedino pravo mjerilo intenzitet bola. I sve nam to isporučuje band koji je ranim albumima postavio nove standarde za filantropsku viziju americane. Iza gromkih gitara i zavijajućih violina, Louris je svoj bol usmjerio ka uspomeni na najtužniji band rock ere – Big Star. Sjajno, sjajno.

21 NEUTRAL MILK HOTEL
In The Aeroplane Over The Sea
(Merge, 1998.)

Raspamećeni genije Jeff Mangum i njegov kombo koji je djelovao kao da se došuljao iz knjiga Emile Ajara razdrmali su svijet sa samo dva albuma u svojem opusu. Uznemirujući, evokativni napjevi puni prizora magičnog realizma i distorzirani folk mogli su promijeniti cijeli svijet da im se samo pružala prilika. Zauvijek ćemo pamtiti kako Jeff Mangum voli Isusa Krista, a nećemo se tako osloboditi niti slika oca koji razbacuje smeće, krila u kralježnici i lišća koke uz planinsku granicu.

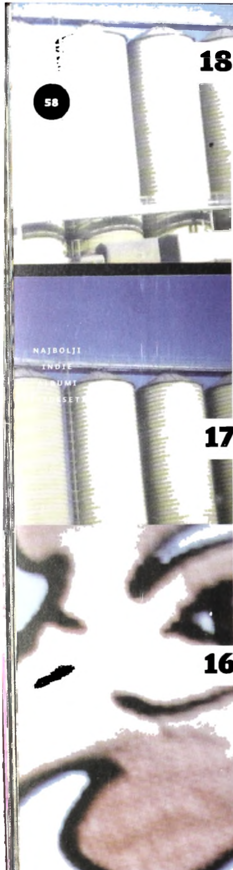
20 EAST RIVER *PIPE*
Gasoline Age
(Merge, 1999.)

"The Gasoline Age", četvrti album FM Cornoga alias East River Pipea, vjerojatno je najcjelovitija posveta *automobilu* u popularnoj glazbi uopće. Automobil je najjednostavnija eskapistička formula Cornogovih poraženih junaka. No samo naizgled besciljno oni kruže slabo osvijetljenim predgrađima . Nisu oni otuđeni prokletnici, već ljudi sa srcem i dušom. Ponoćno "krstarenje" katarzični je trenutak uspostave duševne ravnoteže sa svim dnevnim jadima. F.M. Cornog svojevremeno je zaronio u život, ravno, nespreman za šok koji ga je umalo slomio. Danas se on svjesno izolira, povlači u osamu, ne linijom manjeg otpora, već sviješću i "terenskim" iskustvom rođenog opservatora koji jako dobro shvaća svoje poslanje (ili prokletstvo?) na Zemlji – on je ukleti i odbačeni trubadur koji ima rijetki dar tumačenja srži i smisla općeg životnog kaosa. Od pijanca i beskućnika Cornog je dogurao do "do-it-yourself" genija.

19 BELLE & SEBAST*IAN*
If You're Feeling Sinister
(Matador, 1996.)

Belle & Sebastian ime su dobili prema dječjem igranom serijalu iz šezdesetih, dok je sam band nastao 1995. kako bi se odradila fakultetska obveza (točnije, stvoren je njihov prvijenac "Tigermilk", objelodanjen u maloj, ograničenoj nakladi; on je kasnije, nakon ovacija koje je izazvao "If You're...", reizdan, a album iz prve serije dostizao je cijenu od nekoliko stotina funti). "If You're Feeling Sinister" je jedna od onih ploča koje već na prvo slušanje ostavljaju bez daha i izazivaju ugodno treperenje ošita. Gorštački, škotski naglasak u sklopu nečega što se možda i olako imenuje "hippie-folkom"svoje prave izvore nalazi po najrazličitijim zapećcima pop svijeta. Nezaobilazni Nick Drake, The Beatles i The Byrds, šareni, psihodelični pop skupine Love, The Doors, The Smiths, Felt, REM, čak Yo La Tengo moguće su destinacije. Do naših su dana B&S održali reputaciju ponajbolje skupine s Otoka. Za njihove je skladbe suvremena psihologija nehotice skovala sintagmu "emocionalna inteligencija". Meni je to sve što tražim od pop glazbe.

18 BONNIE "PRINCE" BILLY
I See A Darkness
(Domino, 1999.)

Čudan je momak taj Will Oldham. Opskurni glumac smiješnog, bezvremenog lica, "nalik embriju, ili čak vanzemaljcu čiji se ljudski lik tek formira", pjesnik tuge, pjevač gori od Younga i Dylana zajedno. I takav je čovjek zaslužan za vjerojatno najjaču demistifikaciju pop medija unatrag deset i više godina. Navade iz glumačkog zanata on je prenio i u svoju glazbenu karijeru – na pokretnoj vrpci stvara rock and roll-karaktere i time tvrdoglavo proklamira stav da potpis na koricama ploče ništa ne znači. Pjesma je ono što vrijedi i ono što ostaje. A naš Will takvih ima podosta. Počev od prve ploče Palace Brothersa i ingeniozne balade o incestu "Riding", koju ništa ne može odvratiti od njezina tužna kasa u vječnost, pa do naslovne pjesme ovog albuma, potpisanog imenom Bonnie "Prince" Billy. Kada je Johnny Cash onako zdušno otpjevao "I See A Darkness" na trećem albumu svoje američke tetralogije službeno je ovjereno ono što su zadrti "oldhamovci" odavno znali – Will Oldham je Cash dvadeset i prvog stoljeća.

17 OBOJENI PROGRAM
Najvažnije je biti zdrav
(Search & Enjoy, 1990.)

Suhi new wave rock porijeklom iz Panonije može biti superiorniji nad svojim starijim anglosaksonskim bratom? Svakako. Kebrin dječačko nepjevački vokal sjajno se uklapao u neagresivni trominutni rock kojeg je primjereno "živom" produkcijom osjenčao Koja. Koliko su OP bili udaljeni od dominantnih matrica na ovdašnjem podneblju, bilo je najjasnije iz Kebrine cerebralne poezije pune simbolizma. "I dok plove misli bola, strasti, sreće, i ja se pitam kojom snagom još se krećem". Žrtve zemljopisa.

16 LUNGFISH
Artificial Horizon
(Dischord, 1998.)

Spremni ste za Sudnji dan? Daniel Higgs se ovdje ne skriva iza višeznačnosti i varave mističnosti, već uglavnom referira na KRAJ. Dostojanstveno kretanje sporih ponavljajućih fraza kao da poručuju kako band na Armageddon odlazi sa stilom. Blaži ton kojim sa instrumentalom "Light For All" završava album ipak teško ispire oporost "Ann The Word" i "Shed The World", te drhtavicu i gotovo derviški trans brojanice "Pray For The Living". Higgs je poručio kako je ovo posljednja pjesma koju pjeva. Svijet je nestao u nježnom povjetarcu.

15 WHISKEYTOWN
Stranger's Almanac

(OutPost, 1997.)

Svojevremeno je Ryan Adams, čudo od djeteta, pokrenuo "prokleti country band" zato što je "punk rock težak za pjevanje". Whiskeytown su bili ultimativni country-rock "lažnjak" generacije stasale na pjesmama Nirvane. No to je tek početak priče o grupi Whiskeytown. "Stranger's Almanac" je ploča koja daje novi smisao "rickenbeckerima u countryju". Whiskeytown se pri tome ne odlučuju na neograničeno iskorištavanje izuma Grama Parsonsa i The Byrdsa, ali niti za unikatnost prototipa – oni jednoj strogoj glazbi identiteta nude osvježene emocije. Od rock and roll naslijeđa preuzimaju mitove i habit, zauzvrat mu prinose duh zeitgeista. "Stranger's Almanac" odiše trpkim gubitništvom, "amblematskim" refrenima, a savršeno ugođeno gostovanje Alejandra Escoveda vrhunac je albuma. U međuvremenu band se raspao, Adams je stvarao bisere ("Heartbreaker", npr.), potom besmisleno prodavao kredibilitet ("Rock And Roll, npr.), katkad nas je iritirao svojim bezobrazlucima. No bez obzira na sve – titula "Parsonsa našeg vremena" u njemu još uvijek ima najozbiljnijeg kandidata. K tome, Whiskeytown se ponovno okupljaju!

14 WINDSOR FOR THE DERBY
Minnie Greutzfeldt

(Trance Syndicate, 1997.)

WFTD su nježno i delikatno, gotovo sa strepnjom od otkidanja svakog tona, ozvučili svoju koleričnost. "Minnie Greutzfeldt" čine sedam vinjeta sazdanih od strpljivog ponavljanja mahom instrumentalnih mantri. Razborito i suptilno poput Slint i Kraftwerk, te bez ikakve naznake uznemiravanja i grubosti, WFTD su postigli ono što su uz puno muke i resursa pokušavali tada popularni trip hoperi. Kraj hipnotizirajuće odjavne "Skimming +" pripao je tihom fade-outu za kojeg se nitko ne bi bunio ni da je potrajao satima. Zvuk svjetlucanja planktona.

13 R.E.M.
New Adventures In HI-Fi

(WB, 1996.)

Rječnikom sportskih novinara HRT-a, "New Adventures..." je u "pripetavanju" izgubio u natjecanju za najbolji album kojega su R.E.M. stvorili tijekom devedesetih. Obožavam duh lutanja i putovanja uhvaćen na ovoj ploči. Sve pjesme odreda nastale su tijekom turneja, na posve različitim zemljopisnim dužinama i širinama. I to ih čini tako osobitima, izravnima, nostalgičnima. "Electrolite", "E-Bow The Letter", "New Test Leper", "Leave", sažimaju u sebi najbolje od Stipea-Bucka-Millsa-Berryja. Zadnji album banda kao kvarteta. Berry nije izdržao pritisak.

12 PAVEMENT
Crooked Rain, Crooked Rain
(Matador, 1994.)

Jedan od bandova koji su obilježili devedesete svakako su Pavement. "Crooked Rain, Crooked Rain" njihov je tour de force. Prvaci deadpan filozofije u pop glazbi i uporni promicatelji slackerskog senzibiliteta (spominjem ovom prigodom tek "Cut Your Hair" i "Range Life"), Stephen Malkmus & Co. bili su veliki koliko su bili neformalni, opušteni i duhoviti. Pametni, također. Iskreno divljenje velikanima poput REM, Sonic Youth, The Fall ili The Pixies, koje su javno provlačili svojim pjesmama (od tekstova do struktura), dodatni im je plus. Genijalci.

11 PAIN TEENS
Stimulation Festival
(Trance Syndicate, 1992.)

Zapjenjeni televanđelisti i dah serijskog ubojice. Seksualnost, kontrola, potčinjavanje. Ljepota katatonije i noćne more iz prenapučenih gradskih spavaonica. Škripa studijski manipuliranog zla, močvarni blues, tvrdi disco ritam. Mučne cut-up halucinacije i erotski naboj vokala Bliss Blood. LSD vizije u utočištu kulta religijskih fanatika na rubu teksaške pustinje. Jeffrey Dahmer je živio u stanu broj 213. Albert Fish se nalazi samo nekoliko pjesama do njega.

10 BOB DYLAN
Time Out Of Mind
(Columbia, 1997.)

Za ovu ploču – ili jeste ili niste. Možda čak da proširim stvar – za produkciju Daniela Lanoisa – ili jeste ili niste. Meni se sviđa ono što je uradio s pločama Emmylou Harris, Williea Nelsona i, dakako, ovim Dylanovim remek-djelom. "Time Out Of Mind" ulazi u najuži izbor Bobovih doprinosa popularnoj glazbi, a snagu njegova autorstva može ilustrirati ova životna istina: naime, znam odgojitelja u jednoj odgojnoj ustanovi kojega su maloljetni štićenici svakodnevno dočekivali pjesmom "Lovesick".
Nemam riječi, "dodir genija".

9 SUPERCHUNK
Foolish
(Merge, 1994.)

Superchunk su tih dana bili na rubu velike gabule. Odlučili su otići sa prestižnog Matadora i duboko zagristi u riskantno poduzetništvo, te nakon par singlica sami izdati svoj novi album. Osim toga, dva člana (Mac i Laura, ujedno i osnivači Merge etikete) su prekinula dugogodišnju vezu i budućnost banda je ostala visjeti u zraku. No, ono što bi za većinu bio razlog za alarm, za Superchunk je bio dodatni poticaj. Tako su snimili dirljiv, gotovo konceptualan album sa mnoštvom otvorenih referenci na krah ljubavne veze i izbacili iz sebe melankoliju za koju nismo ni znali da je postojala.

8 MARC MULCAHY
Fathering

(Loose, 1999.)

U godinama po raspadu sjajne skupine iz Connecticuta Miracle Legion, Mark Mulcahy imao se prigodu uvjeriti koliko je očinstvo iscrpljujući posao. "Fathering" je pomalo nezahvalno prozvati konceptualnim albumom na temu očinstva, no to može olakšati razumijevanje ove briljantne ploče, pa neka tako i bude. Mulcahy je tipični "indie-vidualist", kod kojega, srećom, vruća krv preplavljuje zdrav razum. O svojim novim životnim okolnostima on pjeva afektivno, glasom u kojemu se žestoko sudaraju vokalne fraze Tima Buckleya i Michaela Stipea, dok većina pjesama počiva na osamljenoj električnoj gitari bez ritmičke podloge, kakvu je u opticaj nekoć uveo Billy Bragg. Ma što da duljim, remek-djelo, bezobrazno zapostavljena ploča autora kojega obožavaju Thom Yorke iz Radioheada, Vic Chesnutt i dečki iz R.E.M.-a.

7 FUGAZI
In On The Kill Taker

(Dischord, 1993.)

Fugazi ili odgovor na pitanje: kako smo preživjeli devedesete. Fugazi su htjeli provjeriti koliko daleko mogu ići i u tom procesu otkrili da zapravo nema granica. Tako su "23 Beats Off" završili sa nadvikivanjem mikrofonija, album odjavili moćnom "samo reci ne" temom "Last Chance For A Slow Dance", a na albumu je svoje mjesto našlo pregršt intenzivnih i oštrih hitova ("Smallpox Champion", "Rend It"). Da li i nakon ovoga netko može reći da su jednoobrazan band? Iza svih tih krhotina buke i sukoba između rastrzanosti i smirenja koji kruže i bujaju ovim albumom kriju se veliko srce i ultimativni iskaz "posljednjeg banda na svijetu".

6 NEIL YOUNG & CRAZY HORSE
Ragged Glory

(Reprise, 1990.)

Neil Young je uvijek znao držati uho na zemlji za tektonske promjene u rock and rollu. Bilo to uspješno ili ne, on se uporno i tvrdoglavo "preoblačio", tražeći u novim rock and roll naraštajima poticaje za svoju autorsku Odiseju. Sjetimo se samo načina na koji je popratio pojavu punka (remek-djelo "Rust Never Sleeps") ili kako je neslavno završio njegov izlet u elektroniku ("Trance"). "Ragged Glory" impulzivni je odgovor na bučni i sirovi "longhairdopesmoking" rock koji je krajem osamdesetih i početkom devedesetih dominirao medijskim prostorom. Njegov je epicentar, dakako, bio u Seattleu, a njegovi protagonisti nisu ni krili činjenicu da je upravo Young odavno izmislio "grunge". On je u zanosu stvorio grmljavinu zvanu "Ragged Glory", a Crazy Horse, predvođeni Frankom "Ponchom" Sampedrom, zasjali su u svoj svojoj veličini. Nastavak priče je poznat – Young je isklesao epitaf Kurtu Kobainu sjajnim albumom "Sleeps With Angels", a potom je rekao zbogom Seattleu britkom pločom "Mirror Ball", odsviranoj u društvu Pearl Jama.

5 JAWBREAKER
Dear You
(Geffen, 1995.)

Geffen je imao velike planove s ovim bandom, no kako su se stvari razvijale, ispalo je da nakon 3-4 godine ovaj album više uopće nije bilo moguće nabaviti (nedavno je nepravdu reizdanjem ispravila Blackball etiketa Adama Pfahlera, bubnjara banda). Toliko o ostvarenju snova banda i izdavača. Da li je ironična mladež bila spremna za šarm, duh, humor, osmijeh i zatvorene oči Schwarzenbachove poezije i bučan elastični pop punk udaljen od Offspring matrice? Očito nije. Ovaj labuđi pjev koji je prethodio nesretnom raspadu banda usnimio je Rob Cavallo, kojem mnogo bolje pristaje bavljenje s Green Day, no ovakav materijal nije mogla zamrljati niti ispolirana produkcija. Kako bi uopće tamo neki studijski tretman mogao unerediti "Accident Prone" ili "Million"? Nikako, eto kako. Izgubljeno remek djelo.

4 T-BONE BURNETT
The Criminal Under My Own Hat
(Columbia, 1992.)

Premda ga povijest popularne glazbe pamti prije svega kao izuzetnog studijskog maga, producenta čija je studijska kuhinja redovito proizvodila glazbu neobjašnjivih alkemijskih osobina, Burnett-kantautor ima malo, ali odano sljedbeništvo. Među štovateljima su Elvis Costello, Bono i Wim Wenders. Upravo je za Wendersov film "Do kraja svijeta" Burnett i napisao "Humans From Earth", jednu od ključnih pjesama s ovog albuma. "The Criminal..." daje Burnettu, čovjeku donquijotovske siluete i filozofske, "cioranovske" pronicljivosti, sva prava pridržana uz titulu "mudrog čovjeka rock and rolla". U svojoj je desetljećima dugoj karijeri Burnett snimao malo i našlo bi se tu svašta, no ovom je pločom, inače zadnjom službenom, on zanavijeka svrstan u red rock and roll besmrtnika. "The Criminal..." za rock and roll znači ono što "Bladerunner" znači za sf. U naslovnoj skladbi T-Bone secira ljudsku prirodu do zadnjeg atoma - nudi teoriju dualiteta zaogrnutu reskim gitarskim solom. Mučna spoznaja sadržana u refrenu i naslovu pjesme, testirana neponovljivim country-space-rockom, ključ je za razumijevanje ovog albuma koji je u najužem krugu najpotcjenjenijih ikada snimljenih. Vjerujte mi na riječ – suho zlato!

3 BITCH MAGNET
Ben Hur

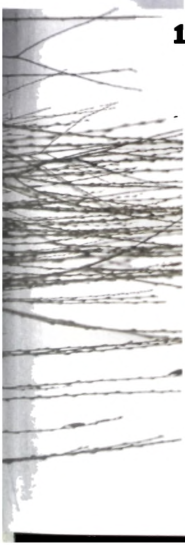
(Communion/Glitterhouse, 1990.)

Ovaj album je finale "college estetike" istančane emotivnosti koju su požrtvovno izgradile američke gitare osamdesetih. Sublimirajući pop, punk i noise, BM su se oprostili od prošlosti i zaključili jedno lijepo poglavlje u glazbi. Uz to su u tek nešto više od pola sata sa par spretnih inovacija postavili armaturu za kuće mnogih sljedbenika, iako se neki srodan band više nije pojavio. Monolitna "Dragoon" pročistila je teren za atmosferične instrumentale ("Valmead") i vješto izbrušene komade buke i dirljive lirike angsta ("Spite Y Malice"), dok je završna "Crescent" preteča sljedećeg Sooyoungovog banda, sjajnih Seam. U ovo doba opće revalorizacije, valjda će se netko dosjetiti i ovog kolosalnog banda/albuma te im odati zasluženu počast.

2 R.E.M.
Automatic For The People

(WB, 1992.)

Album za konačno zbogom vlastitim nezavisnim, indie, college i drugim korijenima, ali i album koji je samo logični slijed maturacijskog razvoja najvećeg banda koji je kročio planetom Zemljom od 1983. godine naovamo. Riječju – R.E.M. jesu deset godina stariji od vremena kada su se počeli probijati na studentske radio postaje, no srca im nisu hladnija. Ako postoji savršeni blockbuster, to je "Automatic For The People".

1 SLINT
Spiderland

(Touch & Go, 1991.)

"Spiderland" je album koji nema mnogo korelata kada su u pitanju dimenzije inovativnosti (pri genetskom mapiranju predaka ovog albuma, trenuci kada je Kim Gordon 1986. srela stranca u vlaku su jedino na što ćete naići) i utjecaja na druge (u tome je u rangu sa npr. albumima The Velvet Underground i The Smiths), no nije nenadmašan samo zbog toga što je preusmjerio jedan rukavac glazbe. Iskreno, da li ste na više od par mjesta uspjeli čuti glazbu koja se može doslovno doživjeti? Klinci iz Louisvillea su izgradili takvo mjesto. Sada ću zazvučati kao netko tko ne sluša ušima, nego mjernim instrumentima i epruvetama, no "Spiderland" se nameće kao perfektan album regresije-povratka u djetinjstvo. Osvrnite se samo na "mladenački" omot, te naracije pune dječačke neiskvarenosti/straha ("gotičke" storije u kojima su junaci kapetan brodolomac i "čovjek Nosferatu") i neciničnosti/iskrenosti ("Washer"). No, ovdje ne moramo ići sve do "intenziteta djetinjstva" jer Slint imaju mnogo više dimenzija. Što se pak glazbenih rješenja tiče, bandu se morate diviti kako je stvorio tako jednostavan i prozračan album sa podtekstom kompleksnosti. Slušati "Spiderland" je kao što bi sami Slint rekli: "kao plivati pod vodom u mraku". Da li ste to ikada probali? Vjerujte mi na riječ: prelijepo, izazovno, neizvjesno i pomalo zastrašujuće. Ovaj album je odgovor na pitanje zašto slušati glazbu.

200 JOSH ROUSE
Dressed Up Like Nebraska
199 NAKED CITY
Torture Garden
198 MOUNTAIN GOATS
Full Force Galesburg
197 LE TIGRE
Le Tigre
196 DIDJITS
Hornet Pinata
195 JUNIOR KIMBROUGH
All Night Long
194 BLAZE FOLEY
Live At The Austin Outhouse
193 LOS CRUDOS
Canciones Para Liberar Nuestras Frontieras
192 MULE
If I Don't Six
191 KICKING GIANT
Alien I.D.
190 WILLARD GRANT CONSPIRACY
Mojave
189 THE CONTINENTAL DRIFTERS
Vermilion
188 BABES IN TOYLAND
Fontanelle
187 FLAMING LIPS
Clouds Taste Metallic
186 ERIC'S TRIP
Purple Blue
185 GUIDED BY VOICES
Bee Thousand
184 GRANT LEE BUFFALO
Fuzzy
183 THEY MIGHT BE GIANTS
Flood
182 COUNTING CROWS
August And Everything After
181 PORTASTATIC
Slow Note From A Sinking Ship
180 POLVO
Exploded Drawing
179 KEROSENE 454
Came By To Kill Me
178 ROD MACDONALD
Highway To Nowhere
177 THE NOMADS
Sonically Speaking
176 DANIEL JOHNSTON
Fun
175 TARNATION
Gentle Creatures
174 IRIS DEMENT
My Life
173 TOM WAITS
Bone Machine
172 THE WEDDING PRESENT
Seamonsters
171 BRAINIAC
Hissing Prigs In Static Couture
170 PAUL NEWMAN
Frames Per Second
169 CRIME & THE CITY SOLUTION
Paradise Discotheque
168 THE ANGELS OF LIGHT
New Mother
167 LOU REED AND JOHN CALE
Songs For Drella

166 GUY CLARK
Dublin Blues
165 JON SPENCER BLUES EXPLOSION
Now I Got Worry
164 LIZ PHAIR
Exile In Guyville
163 GASTR DEL SOL
Upgrade And Afterlife
162 CHRIS CACAVAS & THE JUNKYARD LOVE
Pale Blonde Hell
161 IDAHO
Three Sheets To The Wind
160 MERCURY REV
Deserter's Songs
159 OP8 feat. LISA GERMANO
Slush
158 SEAWEED
Actions And Indications
157 VERSUS
Two Cents Plus Tax
156 LUNA
Bewitched
155 TEAM DRESCH
Personal Best
154 HELMET
Strap It On
153 TEENAGE FANCLUB
Songs From Northern Britain
152 DEAD C
Trapdoor Fucking Exit
151 SHUDDER TO THINK
Funeral At The Movies
150 MOGWAI
Mogwai Young Team
149 GRANDADDY
Under The Western Freeway
148 JOE HENRY
Kindness Of The World
147 GOLDEN SMOG
Weird Tales
146 LYNC
These Are Not Fall Colors
145 THIN WHITE ROPE
The Ruby Sea
144 MARK LANEGAN
I'll Take Care Of You
143 FOUNTAINS OF WAYNE
s-t
142 MY DAD IS DEAD
Everyone Wants The Honey But Not The Sting
141 THE CLEAN
Unknown Country
140 THE HALOBENDERS
Don't Tell Me Now
139 SHELLAC
At Action Park
138 KING KONG
Funny Farm
137 OBOJENI PROGRAM
Ovaj zid stoji krivo
136 POISON IDEA
Feel The Darkness
135 JOHNNY DOWD
Wrong Side Of Memphis
134 UNWOUND
New Plastic Ideas

133 RADIOHEAD
OK Computer
132 THE NEW BOMB TURKS
Destroy-oh-boy!
131 SWANS
Soundtracks For The Blind
130 RACHEL'S
Handwriting
129 EMMYLOU HARRIS
Wreckin' Ball
128 ARAB STRAP
Philophobia
127 THE GERALDINE FIBBERS
Lost Somewhere Between The Earth And My Home
126 CONVERGE
When Forever Comes Crushing
125 SUGAR
Copper Blue
124 NIRVANA
Nevermind
123 SMART WENT CRAZY
Con Art
122 CATPOWER
Moonpix
121 NICK CAVE AND THE BEED SEEDS
The Good Son
120 THROWING MUSES
The Real Ramona
119 UNCLE TUPELO
March 16-20, 1992
118 LAURIE ANDERSON
Bright Red
117 DISTORTED PONY
Punishment Room
116 SIXTEEN HORSEPOWER
Sackloth 'N' Ashes
115 SHELBY LYNNE
I Am Shelby Lynne
114 THE FALL
Extricate
113 BEAT HAPPENING
Dreamy
112 DAMIEN JURADO
Rehearsals For Departure
111 AFGHAN WHIGS
1965
110 PEGBOY
Strong Reaction
109 THE PROMISE RING
Very Emergency
108 DON CABALLERO
For Respect
107 CRUST
Crusty Love
106 RICHARD BUCKNER
Devotion + Doubt
105 ROKY ERICKSON
All That May Do My Rhyme
104 GALAXIE 500
This Is Our Music
103 PATTI SMITH
Gone Again
102 LOW
Secret Name
101 MARK EITZEL
West
100 POSTER CHILDREN
Junior Citizen

99 **PJ HARVEY**
Dry
98 **THE JAYHAWKS**
Hollywood Town Hall
97 **SEBADOH**
3
96 **ARCWELDER**
Pull
95 **SOULED AMERICAN**
Around The Horn
94 **ALICE DONUT**
Mule
93 **VICTORIA WILLIAMS**
Loose
92 **THE DIRTY THREE**
The Dirty Three
91 **SMOG**
Red Apple Falls
90 **JOHNBOY**
Claim Dedications
89 **JUNE OF 44**
Four Great Points
88 **THE WALKABOUTS**
New West Motel
87 **JEFF BUCKLEY**
Grace
86 **RODAN**
Rusty
85 **THE CYNICS**
Get Ou Way
84 **GIRLS AGAINST BOYS**
Venus Luxure No. 1 Baby
83 **SUPERCHUNK**
On The Mouth
82 **R.E.M.**
Out Of Time
81 **TORTOISE**
Tortoise
80 **GILLIAN WELCH**
Revival
79 **UNSANE**
Scattered, Smothered And Covered
78 **MARIA MCKEE**
You Gotta Sin To Get Saved
77 **ALEJANDRO ESCOVEDO**
13 Years
76 **DRIVE LIKE JEHU**
Yank Crime
75 **SLEATER-KINNEY**
Dig Me Out
74 **MARK HOLLIS**
s-t
73 **TALL DWARFS**
Fork Songs
72 **LABRADFORD**
Prazision LP
71 **THE HANDSOME FAMILY**
Through The Trees
70 **YO LA TENGO**
Fakebook
69 **CODEINE**
Frigid Stars LP
68 **RAINER**
Nocturnes
67 **HOOVER**
The Lurid Traversal Of Route 7
66 **STEEL POLE BATH TUB**
Tulip
65 **RED HOUSE PAINTERS**
Songs For A Blue Guitar
64 **THE ORIGINAL HARMONY RIDGE CREEK DIPPERS**
s-t
63 **WILLIE NELSON**
Spirit
62 **SONIC YOUTH**
A Thousand Leaves
61 **JAWBOX**
For Your Own Special Sweetheart
60 **SCUD MOUNTAIN BOYS**
Massachussetts
59 **THE CHILLS**
Submarine Bells
58 **COME**
Don't Ask, Don't Tell
57 **THE JESUS LIZARD**
Head
56 **THE PALACE BROTHERS**
There Is No-one What Will Take Care Of You
55 **THE POSIES**
Frosting On the Beater
54 **THE MAGNETIC FIELDS**
69 Love Songs
53 **ROBERT FORSTER**
Danger In The Past
52 **FUGAZI**
Repeater
51 **VIC CHESNUTT**
Is The Actor Happy
50 **SEAM**
The Problem With Me
49 **JIM WHITE**
Wrong Eyed Jesus
48 **SPARKLEHORSE**
Good Morning Spider
47 **YO LA TENGO**
I Can Hear The Heart Beating As One
46 **STEVE EARLE**
I Feel Alright
45 **SON VOLT**
Trace
44 **BEDHEAD**
What Fun Life Was
43 **THE LEMONHEADS**
It's A Shame About Ray
42 **CALEXICO**
The Black Light
41 **HAMMERHEAD**
Into The Vortex
40 **MAZZY STAR**
She Hangs Brightly
39 **DISTORTED PONY**
Instant Winner
38 **BAILTER SPACE**
Robot World
37 **JAWBREAKER**
24 Hour Revenge Therapy
36 **STEVE WYNN**
Fluorescent
35 **AMERICAN MUSIC CLUB**
Everclear
34 **KRISTIN HERSH**
Hips And Makers
33 **LUCINDA WILLIAMS**
Car Wheels On Gravel Road
32 **UNWOUND**
Repetition
31 **WILCO**
Summerteeth
30 **MODEST MOUSE**
The Lonesome Crowded West
29 **GIANT SAND**
Glum
28 **FUGAZI**
Steady Diet Of Nothing
27 **LAMBCHOP**
What Another Man Spills
26 **THE JESUS LIZARD**
Liar
25 **MY BLOODY VALENTINE**
Loveless
24 **TAR**
Jackson
23 **ELLIOTT SMITH**
Either/Or
22 **THE JAYHAWKS**
Sound Of Lies
21 **NEUTRAL MILK HOTEL**
In The Aeroplane Over The Sea
20 **EAST RIVER PIPE**
Gasoline Age
19 **BELLE & SEBASTIAN**
If You're Feeling Sinister
18 **BONNIE "PRINCE" BILLY**
I See A Darkness
17 **OBOJENI PROGRAM**
Najvažnije je biti zdrav
16 **LUNGFISH**
Artificial Horizon
15 **WHISKEYTOWN**
Stranger's Almanac
14 **WINDSOR FOR THE DERBY**
Minnie Greutzfeldt
13 **R.E.M.**
New Adventures In Hi-Fi
12 **PAVEMENT**
Crooked Rain, Crooked Rain
11 **PAIN TEENS**
Stimulation Festival
10 **BOB DYLAN**
Time Out Of Mind
9 **SUPERCHUNK**
Foolish
8 **MARC MULCAHY**
Fathering
7 **FUGAZI**
In On The Kill Taker
6 **NEIL YOUNG & CRAZY HORSE**
Ragged Glory
5 **JAWBREAKER**
Dear You
4 **T-BONE BURNETT**
The Criminal Under My Own Hat
3 **BITCH MAGNET**
Ben Hur
2 **R.E.M.**
Automatic For The People
1 **SLINT**
Spiderland

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

HEJ, BOK! UPLAŠIO SI ME! POZNAJEMO LI SE?

Crna rupa Charlesa Burnsa

¶ Najbrži način da se domaćem čitatelju, tek površno zainteresiranom za strip, dakle, neupućenom u rad jednog od prvaka tog medija, približi djelo Charlesa Burnsa vjerojatno je posredstvom ilustracija Igora Hofbauera, deklariranog obožavatelja istog. Kao Hofbauer, i Burns najveći dio kućnog budžeta puni ilustracijama (naslovnice Timesa, Esquirea, The Strangera, albuma *Brick by Brick* Iggya Popa, poznatiji su mu radovi), ali Burnsovo srce, po vlastitom priznanju, ipak teži pripovijedanju.

Čovjek koji je tek nedavno dovršio prvi crtani roman, stripom se bavi još od početka osamdesetih. Kroz druženje s velikim Artom Spiegelmanom, počeo je raditi stripove za njegov magazin Raw, a uskoro se proširio u Heavy Metal, španjolski El Vibora, francuski Métal Hurlant i druge, stekavši vrlo rano kultni status i podjednaki ugled u alternativnim i underground krugovima, kao i art-mainstreamu kakav su u to vrijeme objavljivali Heavy Metal i njegove europske inačice.

Mračni crtež čiste linije i grostesknih tjelesnih proporcija djelovao je, u kombinaciji sa bizarnim pričama punim paranoje, inspirativno za čitave generacije umjetnika (prije nekoliko godina je i nizozemski slikar Erik van Lieshout optuživan za plagiranje Burnsa), a i jedan od prvaka Novog američkog stripa, Daniel Clowes, započeo je kao oponašatelj, te se i danas, kad je Clowes počeo istraživati šarenije, ali ništa manje licemjerno naličje američkog društva, osjeti Burnsov utjecaj. Međutim, Clowes je zaredao nekoliko izvanrednih dužih narativnih djela, dok je Burns crtao kratke crtice u kojima se njegov talent samo nazirao.

1994. je započeo dugi crtani roman u nastavcima, Crna rupa (Black Hole), gotovo sigurno djelo prema kojem je usmjerio čitav kreativni život. Nakon deset godina nastojanja (završni dio objavljen 2005), nakon što je u njemu do kraja iscijedio frustracije, nade i strahove najosjetljivijeg dijela svog života, teško da će više imati inspiracije i snage da ponovi takav poduhvat.

Crna rupa je priča o odrastanju u Seattleu sedamdesetih, mjestu i vremenu gdje je sam Burns odrastao, što očigledno povlači određene autobiografske elemente, iako sam autor odbija etiketu polu-autobiografije: "Nikada nisam upoznao pisca koji ne unosi dio sebe u svoje djelo", kaže. I kao svaka priča o odrastanju grupice tinejdžera, Crna rupa sadrži eksplicitne scene seksa, bizarne fizičke mutacije, konstantno konzumiranje droge i alkohola, paranoju, alienaciju, bijeg iz doma, grada, života, spolno prenosivu bolest, ubojstva iz straha, mržnje i milosrđa... Sve što čini mladost tako čarobnom.

Središnji motiv crtanog romana je spolno prenosiva bolest, *bug*, koja uzrokuje nepredvidljive fizičke mutacije kod oboljelih; od izrastanja repa, plivaće kožice, neobičnih izraslina po licu i tijelu, do drugih usta na vratu ili mijenjanja kože poput zmije. Pratimo galeriju likova od kojih su neki zaraženi, neki čisti, a neki će se zaraziti tijekom romana. Najzanimljivije je što su na nekima te promjene očiglednije nego na drugima. Tako, kad dio oboljelih pobjegne od prezira čistih u šumu i tamo stvori svoje alternativno društvo, među njima je i jedna pretila djevojka na kojoj nema vidljivih znakova bolesti. Burns nam u jednom intervjuu otkriva da je ona zapravo zdrava, ali je pobjegla među oboljele jer su je oni lakše prihvaćali, i sami svjesni koliko je teško biti fizički drugačiji.

Time je ipak samo zagrebana površina svega što *bug* simbolizira. On je i fizička i psihička promjena koja se dogodi na prijelazu iz djetinjstva u odraslu dob, a koju neki uspjevaju bolje zamaskirati, dok drugi stalno imaju osjećaj da se njihove "loše" misli (sve one strahote koje su im roditelji zabranjivali kao pušenje trave, alkohol, nepovjerenje prema religiji, državnicima i autoritetima ili, zamislite užasa, seks) mogu vidjeti na njihovim licima i tijelima. On je i gađenje prema licemjernom svijetu odraslih, ali i teret čežnje da se što prije probije u taj svijet. On je i paranoja koja sedamdesetih još nije postojala, ali se u međuvremenu nekako utkala u svevremenu društvenu svijest - AIDS. On je želja da se pobjegne iz vlastite kože (što se jednoj junakinji manifestira doslovnim mijenjanjem kože)...

Strani recenzenti rijetko zaboravljaju izraziti fascinaciju konzistentnošću kojom Burns vodi priču i crtež kroz više od deset godina nastajanja. Već na prvim stranicama pojavljuju se neke slike koje će

smisao dobiti tek u završnim poglavljima, a u crtačkom stilu vrlo je teško pronaći i najmanju razliku između prvih i završnih svezaka. Pojedini oblici često se zrcale na dodirnim stranicama, što je dokaz podrobnog planiranja svake postavke stranice, svakog kadra, svakog motiva.

Omiljeno pitanje novinara u većini intervjua tiče se Burnsovih kćeri, koje su od djevojčica postale šesnaestogodišnjakinja i osamnaestogodišnjakinja kad je stip dovršen. Čitaju li strip? Je li se on djelomično inspirirao njihovim iskustvima u kasnijim dijelovima? Iz njegovih odgovora se čini da one nisu pretjerano zainteresirane za njegov rad, a tvrdi i da je doživljaj adolescencije u stripu isključivo njegov. Teško je reći, s obzirom na pažljivo planiranje kojim je konstruirana priča, je li za ikakve dodatne intervencije pred kraj uopće ostavljeno mjesta. Njegove simpatije prema svim mladim likovima postaju vidljive tek na kraju stripa. Većini preživjelih dozvolio je da riješe unutarnje konflikte i pomire se sa sobom, a najmanje je milosti iskazao prema onima koji su odbili odrasti, odbili se promijeniti, izdvojili se iz društva. Pomalo konzervativan kraj stripa koji većim dijelom miriše na subverziju. Kad vođa izbjeglih počini neoprostivi zločin zbog straha da će se morati ponovo uklopiti u društvo koje ga je prezrelo, Burns mu u ruke stavlja oružje i tjera ga da terminira preostale pobunjenike i na kraju samog sebe. Burns danas živi u malograđanskoj obiteljskoj kući u Philadelphiji sa ženom i djecom i povremeno priređuje roštilje za rodbinu i prijatelje u svom vrtu... Pobunjeni tinejdžer odbačen od društva svojom se umjetnošću probio u svijet za koji se pravio da prezire kažnjava buntovnike koji se odbijaju prilagoditi? "Iz vana izgledam normalno, ali nenormalan sam iznutra", kaže Burns. Je li to njegovo rješenje za one koji preziru prazninu skrivenu iza fasade Američkog sna? Njegov savjet kćerima koje upravo moraju pronaći svoj put? Prilagodite se izvana, ali ostanite nenormalni iznutra? I tako, logično, izvanjsku kaznu zbog koje njegov lik nije smio ostati na životu, ublažuje unutarnjim pomirenjem sa samim sobom i poklanja mu dostojanstvenu smrt njega i njegovih prijatelja koji ga nikada nisu napustili, uz uživanje u simbolu represivnog društva, zovu kojeg ni najveći pobunjenici adolescentske dobi ne mogu odoljeti – brzoj hrani velikih lanaca.

ONO, OPUSTI SE... TIPOVI SU OK, ALI PUSTI MENE DA PRIČAM.
CRNA RUPA
BZZZZZ
DA? TKO JE?
RAWF! RAWF! RAWF!
OVAJ... PRIČALI SMO TELE-FONOM. JA I BURT. REKAO SAM MU DA...
FAUSTE! ZAČEPI JEBENU NJUŠKU!
RAWF! RAWF! RAWF!
SORI... OVO PSETO JE ŽULJ NA DUPETU... VI STE BURTOVI FRENDOVI? HAJDE, UĐITE.
RAWRRR

DOBRO DA STE NAS ULOVILI... MISLILI SMO OTIĆI SVAKI ČAS.
HEJ, ŠTO IMA?

KAKO STE? JA SAM OVAJ... JA SAM TODD. A OVO JE MOJ FREND KEITH. ZVAO SAM RANIJE U VEZI...
JOJ DA... ZNAM, **ZNAM!** HAJDE, SJEDNITE, FRAJERI. SJEDNITE I OPUSTITE SE!
ZNAČI, DOŠLI STE NABAVITI VREĆICU ROBE... E PA NA PRAVOM STE MJESTU!
NAJBOLJA STVAR U GRADU... ALI VEĆ STE DOLAZILI, ZAR NE? ONDA ZNATE O ČEMU PRIČAM... JEDNOSTAVNO... **TOTALNO** GENIJALNA TRAVA.
VIDI OVU LJEPOTU! IZABERITE SAMI, SVE SU ODVAGNUTE.
ZOVE SE MIČOKANSKI LOTUS U CVATU. NEKI TIPOVI ĆE VAM SVAŠTA NAPRIČATI O PORIJEKLU NJIHOVE DROGE. ALI JA **ZNAM!** JA STVARNO **ZNAM!**

KAD DOBIJEŠ CIGLE, NA SVAKOJ JE OTISNUT SIMPA MALI LOTUSOV CVIJET... ZBILJA LIJEPO.
SVE MI IZGLEDAJU DOBRO... UZET ĆU OVU.
SVE I JESU DOBRE! HAJDE, SMOTAJ JEDAN... ISPROBAJ.
PA... OK, ZAŠTO NE? PO PETNAEST SU?
DA. I VRIJEDE SVAKU LIPU. IMAMO I DRUGIH SRANJA. NEŠTO PROZORA, GOMILU BIJELIH KRIŽEVA, CRNE LJEPOTICE...
HVALA, ALI OVO NAM JE DOSTA ZA SAD...
O DA, DOSTAJAT ĆE VAM NEKO VRIJEME... NEMA STRAHA. LANSIRAT ĆE VAS GDJE GOD ZAMISLITE.

ALI NIJE ME LANSIRALO GDJE SAM ŽELIO. HTIO SAM BITI NA NEKOM LIJEPOM MJESTU. NEGDJE GDJE NE MORAM SLUŠATI GOMILU SPALJENIH STUDOŠA KAKO PRIČAJU PIZDARIJE.
HTIO SAM BITI U DUBINI ŠUME, NASLONJEN NA STABLO... OPUŠTEN. GLEDATI GRANJE I LIŠĆE NA PODU... GLEDATI NEŠTO PRIRODNO I LIJEPO.
UVIJEK ISTA PRIČA. TODD I DEE SU ME UVIJEK ZAJEBAVALI ZBOG TOGA... GDJE GOD BIO, UVIJEK SAM HTIO BITI NEGDJE DRUGDJE...
...ZNAČI, SJEDI ON POSRED RASKRIŽJA, U TRIPU DO BOLA...
SMIJEŠNO ZA POPIZDITI TOLIKO JE SJEBAN DA NIJE PRIMIJETIO DA JE NAIŠLA POLICIJA!
TRAŽE GA OSOBNU, A ON SAMO SJEDI I BULJI U NJIH SA ŠIROKIM GLUPAVIM SMIJEŠKOM NA FACI...

...ALI TO NIKADA NIJE BILO MOGUĆE. ZAGLAVIO SAM.
...I ONDA NAPOKON KAŽE NEŠ TO KAO, "ZA MENE DVOSTRUKI CHEESEBURGER I VELIKU COCA-COLU."
HAH!
HA, HA HAH!
NIKADA NIKAMO NISAM IŠAO.
HEJ, KEITH... ŠTO IMA? JESI LI DOBRO?
MA JESAM, JESAM... SVE OK. SAMO... SAMO SAM ŽEDAN. MORAM NEŠTO POPITI.

NE ČUDI ME... OVO MI UNIŠTAVA GRLO. MOŽEŠ I NAMA DONIJETI PAR PIVA... KUHINJA JE RAVNO OTRAGA.
DA, I JA BIH MOGAO JOŠ JEDNO... DOFURAJ I MENI, KAD SI VEĆ USTAO.
MOŽE I MENI JEDNO.
ZNAČI KOLIKO... ČETIRI PIVA?
TAKO NEŠTO.
...ALI DONESI JOŠ KOJE... TAKO DA NE MORAMO STALNO USTAJATI. MOŽE?
TAKO JE! DOBRA IDEJA... TREBA MISLITI UNAPRIJED...

NISAM MOGAO PRONAĆI SKLOPKU ZA SVJETLO. KAO DA SAM ULAZIO U MRAČNI TUNEL.
HVATALA ME NERVOZA, ALI KREPAO BIH DA NISAM POPIO NEŠTO.
TAMO IZA JE BILO NEKOGA... ČUO SAM IH KAKO SE GIBAJU.
HEJ, BOK! *UPLAŠIO* SI ME! POZNAJEMO LI SE?

OKRENULA SE PREMA MENI, A JA SAM NASTAVIO BULJITI KAO IDIOT.
OČI SU JOJ BILE TAMNE... DUBOKO PLAVE OČI RAŠIRENIH ZJENICA.
CRNA KOSA NA BIJELOJ KOŽI. FLUORESCENTNO SVJETLO U KUHINJI ČINILO JU JE JOŠ BJELJOM.
...TAKO BIJELOM DA JE DJELOVALA GOTOVO PROZIRNO. MREŽA SVJETLO BIJELIH VENA VIDJELA SE ISPOD POVRŠINE.
OKRENULA SE, ALI VEĆ SAM GA VIDIO... VIDIO SAM ONO OTRAGA.
UPS!

BOŽE, OPROSTI! NISAM ZNAO... SAMO SAM HTIO UZETI NEKOLIKO PIVA I...
HEJ, POLAKO... NEMA VEZE.
MI SMO TI DOSTA SLOBODNA EKIPA... JA SAM NEKAD I PRESLOBODNA ZA SVOJE DOBRO... ZNAŠ VEĆ.
TREBALA BI SE POKRITI... NEKAD NAPROSTO ZABORAVIM...
EVO. KAKO TI SE SVIĐA? KAO NEKA POLINEZIJSKA SUKNJA, ZAR NE?
ZAPLESALA JE MALO... SLATKO, NEKAKO DJEČJE. NISAM MOGAO SUSPREGNUTI OSMIJEH.
EVO, VEĆ JE BOLJE! SVIĐA MI SE KAD SE SMIJEŠ!
DODAT ĆU TI PIVO... HOĆEŠ LI SENDVIČ?

PRUŽILA MI JE LIMENKU OLYMPIJE. BILA JE HLADNA I GORKA. NAJBOLJE PIVO KOJE SAM IKAD PROBAO.
DOĐI... ŽELIM TI NEŠTO POKAZATI.
POKAZAT ĆU TI KAKO SE RADI NAJBOLJI SENDVIČ NA SVIJETU.
MISLILA JE OZBILJNO.
...DVA LISTA BOLONJSKE, MALO LEDENE SALATE DA BUDE HRUSKAVO I NA KRAJU TUČENO VRHNJE!
MORAŠ STAVITI TUČENO VRHNJE ILI NE VALJA NIŠTA.
MLJAC... SAVRŠENO! EVO, PROBAJ GRIZ!
EH... NE HVALA. SAMO SAM JAKO OŽEDNIO.
GURALA MI JE SENDVIČ U LICE. NISAM ZNAO ŠTO DA RADIM.
HAJDE, PROBAJ! NEMA VEZE AKO TI SE NE SVIDI!

VIDIO SAM TRAGOVE NJENIH ZUBI NA MEKOM BIJELOM KRUHU... TANAK SLOJ MESA UNUTRA.
HAJDE!
MORAO SAM ZAGRISTI. NISAM IMAO KAMO.
AAH! EVO VIDIŠ!
GLEDALA ME KAKO ŽVAČEM... ČEKALA REAKCIJU.
MMM... STVARNO JE DOBAR.
VIDIŠ? ŠTO SAM TI REKLA? NAJBOLJI SENDVIČ IKAD! MOŽEŠ TAJ DOKRAJČITI... NAPRAVIT ĆU NOVI.
MOŽEMO IH PONIJETI DOLJE... ŽELIM TI POKAZATI MOJU SOBU... LIJEPA JE. SVIDJET ĆE TI SE.
OVAJ... MOŽDA BOLJE DA NE IDEM. TREBAO BIH ODNIJETI PAR PIVA BURTU I OSTALIMA.
ZNAŠ ŠTO? NE BRINI ZA NJIH. VELIKI SU TO DEČKI... MOGU SE SAMI BRINUTI ZA SEBE.

GLEDAO SAM JE KAKO PRAVI NOVI SENDVIČ I OSJEĆAO SE SVE ČUDNIJE.
...NE JEDEM BAŠ ČESTO, ALI KAD DA, PAZI SE!
POKUŠAO SAM SE OPUSTITI DA ME NOSI STRUJA, ALI NIJE BILO LAKO...
TOTALNO SE UŽIVIM!
NEŠTO JE TU BILO SJEBANO... ŠTO JE NAMJERAVALA? ZAŠTO SE PONAŠALA TAKO PRIJATELJSKI?
...NEKAD SAM BLIZU ORGAZMU!
JEDVA SMO SE UPOZNALI, A VEĆ ME ZOVE U SVOJU SOBU...
OK, TO JE TO... SAMO DA MAKNEM OVE STVARI...
A NAJČUDNIJE JE ŠTO SAM JA SURAĐIVAO... KAO DA JE SVE SASVIM PRIRODNO...
PRATI ME... OVDJE IZA JE.
...KAO DA TO RADIM SVAKI DAN.
...I PAZI GDJE STAJEŠ. MRAČNO JE.

BILO JE MRAČNO, ALI TO ME NIJE SPRIJEČILO DA JOJ DOBRO PROUČIM STRAŽNJI DIO. VIDIO SAM GA, PRITISNUTOG RUČNIKOM...
...DUGI VITKI NABOR NAGNUT NA STRANU. IZGLEDALO JE DA SE MIČE... GRČI.
OSJETIO SAM KAKO SE UZBUĐUJEM...
STALA JE PRED VRATIMA I POGLEDALA ME. KAO DA ME OPET PROCJENJUJE... ČEKA REAKCIJU...
I... JESI LI SPREMAN?

VAU... ŠTO... ŠTO SU SVE OVE STVARI?
TO SU MOJA **UMJETNIČ** **DJELA!** TIME SE **BAVIM!** SVIĐAJU LI TI SE?

ŠALIŠ SE! SVE SI OVO TI NAPRAVILA? SVE?
DA! SVE ŠTO VIDIŠ... SVIĐA TI SE?
JOŠ KAKO! ZAKON JE! ČAK SI I OVE CRTE ŽE TI RADILA?
KAO ŠTO REKOH, TIME SE BAVIM.
SAMO NAPRIJED, POGLEDAJ OKOLO... PUSTIT ĆU NEKU GLAZBU.

STAVILA JE PLOČU KOJU NIKAD NISAM ČUO... ČUDNA ELEKTRONSKA GLAZBA. NEPRESTANO SAM BACAO POGLED NA NJU.
GUTALA JE SENDVIČ VELIKIM ZALOGAJIMA KAO DA JE GLADOVALA - ČAK I TO JE BILO SEKSI.
NISAM JELA CIJELI DAN... MOŽDA ZATO ŠTO SAM SE NAPUŠAVALA.
ZNAO SAM. ZNAO SAM DA NEŠTO NIJE U REDU! VIDIO SAM TE DIVLJE OČI, PROŠIRENE CRNE ZJENICE...
ZNAŠ LI ŠTO
OVO JE HRANA
UTJEHU...
TAKVU HRANU JEDEŠ KAD SI DIJETE... NEKAKO TE CENTRIRA... SPUSTI TE NA ZEMLJU... KUŽIŠ ME?
PA OVAJ... DA. VALJDA.
A TI? DJELUJEŠ
CENTRA. VANI SI,

JOŠ NISAM USPIO ODGOVORITI, A VEĆ JE BILA NEGDJE DRUGDJE.
HEJ! SKORO SAM ZABORAVILA! MORAMO KRSTITI MOJU NOVU LULU! ČEKAJ DA JE VIDIŠ!
TA-DA! NIJE LI DIVNA? IZREZBARENA JE U STEATITU!
EVO, NAPUNJENA JE I SPREMNA... IMAŠ ČAST.
BIO JE HAŠIŠ. OSJETIO SAM KAKO MI SE DIM ŠIRI PLUĆIMA. DRŽAO SAM DAH KOLIKO SAM MOGAO.
TO JE BILO TO. IZDAHNUO SAM OBLAK PLAVOG DIMA. NEŠTO MI JE UDARILO IZA OČIJU, PREBACILO ME.
NASTAVILI SMO IZMJENJIVATI LULU, ALI VEĆ SAM BIO TAMO, ŠUTEĆI GLEDAO U NJENE MRAČNE CRTEŽE, ZAISTA IH VIDIO.
SVE JE BILO TAMO. SVE JE NEKAKO SHVATILA. ZNALA JE TOČNO ŠTO RADI. NEVJEROJATNO.

IZGUBIO SAM SE... IŠAO SAM OD SLIKE DO SLIKE. KAO DA SAM LUTAO DRUGIM SVIJETOM.
DO TAD JE SVE BILO U REDU... NAPUŠEN I SMETEN, SKORO SAM SE ZABORAVIO.
VALJDA ZBOG TE SPECIFIČNE SLIKE... POKRENULA JE NEŠTO.
OPET TE ŠUME. SVE SE VRATILO... SVA TUGA.
HTIO SAM NEŠTO REĆI... POKUŠATI OBJASNITI. NISAM NALAZIO RIJEČI.
IPAK SAM POKUŠAO.
BOŽE, TAKO SU... TAKO SU DOBRE. TOLIKO TOGA GOVO POGOĐENE SU. VOLIO... BIH DA JA MOGU NAP TAKO NEŠTO, ALI...

MISLIM, POMALO SVIRAM GITARU I... ZNAŠ, POKUŠAVAM PISATI PJESME. ALI NIJE TO TO... NIKAD NE BIH USPIO STVORITI NEŠTO OVAKO DOBRO.
LIJEPO JE DA TI SE SVIĐAJU MOJI CRTEŽI I SVE, ALI NEŠTO DRUGO SE DOGAĐA S TOBOM... IZGLEDA DA TE NEŠTO SASVIM IZBACUJE IZ RAVNOTEŽE... U PRAVU SAM, ZAR NE?
VIDIM TI U OČIMA... VIDJELA SAM I GORE KAD SI UŠAO U KUHINJU... I ZNAŠ ŠTO? NIJE TO NIŠTA STRAŠNO... BIT ĆEŠ OK.
IMA... IMA JEDNA DJEVOJKA... ONA...
PSSST. NARAVNO DA JE DJEVOJKA. NIJE VAŽNO. DOĐI I LEZI NA TRENUTAK.
MORAŠ SE OPUSTITI. SVE JE U REDU. MOŽEŠ MI VJEROVATI. NEĆU TI NAUDITI... OBEĆAVAM.
SAMO SE OPUSTI... NE MISLI NI NA ŠTO. ZABORAVI NA SVE...

HTIO SAM OSTATI FOKUSIRAN NA TUGU... NAĆI TU BOL, TU PRAZNU RUPU U KOJOJ ME CHRIS OSTAVILA.
ALI NISAM MOGAO. NESTAJALA JE. *ONA* JE BILA TAMO, NAGNUTA NADAMNOM, PRITISKALA ME, ISPUNJAVALA TOPLINOM.
SNAŽNE RUKE NA MOJI
LEĐIMA. TEŽINA TIJELA... NJEZIN DAH NA MOJEM VRATU, TOPAO I SLADAK.

ZNALA JE NEŠTO. ZNALA JE VIŠE OD MENE.
VIDIO SI GA, ZAR NE? VIDIO SI MOJ REP I SVIDIO TI SE, ZAR NE?
HAJDE, MOŽEŠ MI REĆI... SVIDIO TI SE, ZAR NE? RECI MI.
PA... D-DA.
UUUPS! OPROSTITE! NISAM VAS VALJDA PREKINUO. KOMPIĆ TE TRAŽI.

MISLIO JE DA SI MOŽDA OTIŠAO ILI NEŠTO... NA STRAŽNJA VRATA.
...ALI JA SAM ZNAO GDJE ĆU TE NAĆI.
BOŽE... OPROSTI! SAMO
SAM... ONA...
POLAKO, NEMA FRKE... SAMO JE REKAO DA ŽELI IĆI.
DA, OK... BOLJE DA KRENEMO.
BILO MI JE DRAGO... HVALA
SI MI POKAZALA SVOJ
UMJETNOST I SVE...
OPA! IZGLEDA DA SAM VAS STVARNO PREKINUO! VIDIMO SE GORE.

ZNAŠ ŠTO? NE MORAŠ IĆI AKO NE ŽELIŠ... MOŽEŠ I OSTATI.
OVAJ... STVARNO NE MOGU. NE ŽELIM ZBRISATI NI NIŠTA, ALI...
...ALI ZNAŠ... PRIJATELJ ĆE MI SE NALJUTITI. MORAM IĆI.
ONO... VIDIMO SE, OK?
OK, VIDIMO SE.

Cit

¡ai!

ZORAN ROŠKO

Tumor i humor istine

1

ENCIKLOPEDIJA URBANIH LEGENDI

¶ Plivačica oplođena jajašcima hobotnice ili muškom spermom koju je progutala u bazenu! Djevojka koja je zatrudnjela kad je tijekom rata zalutali metak, koji je prije toga prošao kroz mošnje nekog vojnika, pogodio njenu maternicu (tek najbolje slijedi: događaj je forenzički "dokazan" kad je zrno metka poslije nađeno u mošnji novorođene bebe). U podzemnom kanalizacijskom sustavu New Yorka žive krokodili! Gdje ima takva pripovjednog kiča, bajkovitog ludila i nadrealne neuvjerljivosti koja se prodaje kao zbilja? U internim pričama djece u prvim razredima osnovne škole? Ne, takve priče cirkuliraju među ljudima svih dobi i diljem cijelog planeta, više manje oduvijek. Nekad su one bile izvorišta mitoloških priča, bajki i legendi, a danas onoga što se naziva *urbana legenda* – kako bi se naglasila razlika spram tradicionalnih legendi. Takvim pričama (koje govore o nekom događaju *kao da* se zaista dogodio iako nema gotovo nikakvu zasnovanost u stvarnosti i koji se obično dogodio "prijateljevu prijatelju") možete pristupiti ozbiljno, etnološki, u kontekstu tradicije narodnog, usmenog stvaralaštva, poput autora knjige *Enciklopediju urbanih legendi*, ili, poput nas, ležerno, tražeći u takvim pričama ponajprije humor i neko pripovjedno iznenađenje koje može razgaliti svojom glupošću ili izvrsnošću. Jesu li, recimo, spomenute priče primjeri pripovjednog izražavanja potisnutog straha od trudnoće (ili neke druge kolektivno-podsvjesne opsesije ili traume)? Kog briga! (Čemu, uostalom, potiskivati strah od trudnoće kad to ionako nije kontracepcijsko sredstvo?) Prije će biti da, ako išta, te priče izražavaju *nepotisnutu* ljudsku glupost, neznanje, šarlatansku dosjetljivost, lakovjernost; sklonost pretjerivanju, lažima i prevarama, senzacionalizmu i okrutnosti; oduševljenje jezom, nasiljem i nepredvidljivim obratima sudbine; magijsku povezanost i cirkusku logiku među pojavama – najkraće rečeno, djetinjasti pogled na svijet.

No, hehe, nemojte prebrzo zaključiti da ta svojstva odlikuju samo neke rubne, rijetke, nekompetentne, apartne ljude. Upravo obratno, odlikuju ona gotovo *sve* ljude, svih dobi, spolova, boje kože i religijskih uvjerenja. Kao što je rekao montipajtonovac John Cleese, gotovo nitko nikada ne postaje zrela osoba; možete smatrati svojim iznimnim uspjehom ako ikada postignete psihološku razinu šesnaestogodišnjaka. Mislite da je papa zrela osoba, mislite da su predsjednici velikih država zrele osobe, mislite da su sportaši, rockeri, znanstvenici, astronauti, vojnici i književnici zrele osobe? Konačno, zar su bogovi zrele osobe ako misle da se nečijim mučenjem i žrtvovanjem mogu iskupiti grijesi čovjeka ili čak cijelog čovječanstva? Zar to nije razmišljanje četverogodišnjaka?

Što sve ljudima nije *uvjerljivo*!? Uvjerljivo im može biti gotovo *sve*! Sve što mislite da znate je krivo a svejedno mislite da je istina. Pogledajte samo u što su ljudi u prošlosti vjerovali pa će vam biti jasno koliko će vaša sadašnja shvaćanja biti smiješna nekim budućim generacijama (koje će naravno, i same biti lakovjerne i "glupe" na svoj "napredan" način). Urbane legende su izvrsna demonstracija kako nastaju, zadržavaju se i kruže ljudska shvaćanja. Pročitajte ove bizarne, anegdotalne priče i potom se upitajte – zar nije *sve* što znamo samo niz urbanih legendi? Zar nije sve što znamo *samo* podvala, trik ili vic? No, to "samo" nije *malo*, vjerojatno je i više nego što smo sposobni provariti dok dijete u nama ponosno masturbira na tumoru boga u sebi.

E N C I P E D I U R B A L E G E

Jan Harold

KLO JA NIH NDI

Brunvald

A

Argentinska pečena beba

Godine 1949. argentinska psihoanalitičarka Marie Langer skupila je nekoliko verzija priče "Beba-pečenka", koja je kružila Buenos Airesom. Govoreći o legendi u svojoj knjizi iz 1951. *Maternidad y sexo*, zabilježila je da je bila vrlo proširena među slugama, vozačima taksija i brijačima; priča je također bila, kako ona kaže, "prihvaćena kao istinita među ljudima sposobnim za kritičko razmišljanje". Evo sažetka "najcjelovitije verzije te čudne priče koja je kružila uokolo":

Mladi bračni par zapošljava sluškinju jer je žena trudna i pred porodom. Beba se rađa. Jedne večeri, nekoliko tjedana kasnije, supružnici odlaze u kino, ostavljajući dijete sluškinji na brigu. Do tada je uvijek bila pouzdana. Prema jednoj verziji, kada se oni vrate ona im otvara vrata svečano odjevena u ženinu vjenčanicu i kaže im da im je spremila veliko iznenađenje. Zatraži da uđu u blagovaonicu kako bi im poslužila posebnu večeru. Oni ulaze i pronalaze užasan prizor. Na sredini stola, postavljenog vrlo pomno, vide svojega sina na velikom pladnju, pečenog i posluženog s krumpirima. Jadna majka odmah izgubi razum. Gubi moć govora i od tada nitko je nije čuo kako izgovora ijednu riječ. Otac je, prema nekoliko verzija, vojnik. Izvlači pištolj i ubija sluškinju. Tada bježi i nikome se više ne javlja.

Pojedinosti te argentinske verzije vrlo su slične međunarodnoj tradiciji "Bebe-pečenke": Mladi roditelji jedne večeri iziđu, ostavljajući dijete s dadiljom za koju se pokaže da je mentalno nestabilna – ona skuha bebu i posluži je kao hranu.

4

Jan Harold Brunvald

B

Bebisiterica i čovjek na katu

Bebisiterica prima uzastopne telefonske pozive od muškarca koji prijeteći pita, "Jesi li pogledala djecu?" U nekim verzijama kaže da je ubio djecu i da će uskoro ubiti i nju. Bebisiterica, previše preplašena da bi otišla pogledati jesu li djeca dobro u sobi na katu, poziva policiju, koja joj savjetuje da zadrži muškarca na liniji kako bi otkrili otkuda dolazi poziv. Nakon još jednog prijetećeg poziva, policija je naziva i upozorava, "Odmah izađi iz kuće!" Policajac koji čeka vani objašnjava da su otkrili kako poziv dolazi iz sobe na katu gdje zatim pronalaze onoga tko je zvao, a tko je već ubio djecu i čekao da napadne i bebisitericu.

Bačva puna cigli

Ovo je urnebesna priča o nezgodi a prepričana je u obliku pisanog izvještaja, koji ponekad uz zahtjev za isplatu osiguranja prilaže radnik koji opisuje uzrok svojim ozljedama na poslu. Suočen s problemom pomicanja velikog tereta cigli ili krovnog crijepa bez ičije pomoći s krova zgrade na zemlju, čovjek ih je odlučio spustiti u bačvi koristeći se užetom i koloturom. Ali kada je odvezao uže nije ga dovoljno brzo pustio i težina cigli povukla ga je na krov. Kako je bačva pukla kada je pogodila tlo, čovjek je pao natrag dolje i završio na ciglama. Nadalje se ozlijedio udarajući u bačvu (odlazeći i gore i dolje), kada su mu se prsti zaglavili u koloturu padajući na cigle i kada je razbijena bačva pala na njega.

Radnikov izvještaj objašnjava sve ovo ravnodušnim stilom, zaključujući "S obzirom na činjenice tražim bolovanje." Isti osnovni scenarij prihvaćen je za nekoliko različitih građevinskih i proizvodnih zanata, a radnik je ponekad opisan kao netko kome engleski jezik nije

materinji ili kao neobrazovani čovjek, te tako objašnjavaju njegov neprimjereno blag opis urnebesno komične situacije.

Beba iz metka

1982. pismo objavljeno u kolumni za savjete "Draga Abby" glasilo je:

"Čini se da je za vrijeme Građanskog rata (12. svibnja 1863., da budemo precizniji), mlada djevojka s farme u Virginiji stajala na trijemu dok su se u blizini vodile bitke. Zalutali metak prvo je prošao kroz mošnje mladog pripadnike konjice Unije, a tada se zabio u reproduktivni trakt mlade žene, koja je tako zatrudnjela s muškarcem kojem nije bila ni blizu! Devet mjeseci poslije rodila je zdravu bebu!

Osoba koja je poslala priču o porođaju djevice "Dragoj Abby" citirala je članak iz 1971. iz "vrlo čitanog" časopisa *American Heritage*. Zaista "Beba iz metka" pojavila se tamo, ali bila je to samo posljednja verzija iz duge serije prepričavanja i varijacija neistine koja je prvi puta bila objavljena u medicinskom časopisu iz 1874.

Originalni izvor – navodno priča iz prve ruke – bio je kirurg s terena koji je smjestio događaj u Mississippi (ne u Virginiju) i rekao da se to dogodilo pobunjeničkom vojniku (a ne vojniku Unije). Također je tvrdio da je zrno metka koje je prenijelo muškarčevu spermu i uzrokovalo trudnoću poslije pronađeno u mošnji bebe dječaka, te da se, nakon što se tako otkrila istina o trudnoći, mlada žena udala za vojnika koji je nehotice bio otac njezina prvog djeteta.

Ta je priča puno kružila nakon što se pojavila u knjizi 1896., *Anomalies and Curiosities of Medicine*, iako su sastavljači te čudne knjige naveli priču "Beba iz metka" kao "čudan primjer iz područja mašte u medicini." Pisci su nastavili vjerovati priči, i prepričavali su je čitatelji knjige dok napokon nije znanstveno raskrinkana 1981.

Zapravo, bilo je jasno gotovo od početka da je priča o "Bebi iz metka" bila prevara. Dva tjedna nakon njezina prvog objavljivanja 1874., urednik medicinskog časopisa priznao je u kratkom objavljenom pismu da mu je priča bila poslana anonimno kao šala. Ali prepoznajući rukopis šaljivdžije, uzvratio je šalu doktoru koji je poslao priču objavljujući je onako kako ju je primio.

Buba pod tepihom

Američki par putujući komunističkim Sovjetskim Savezom prijavljuju se u hotel u Moskvi. Iako je kasno, muž i žena pregledavaju sobu u potrazi za prislušnim uređajima, strahujući od ruskog osiguranja i mogućnosti da budu špijunirani. Ugledavši kvrgu na sredini poda, zavrnu tepih i pronađu metalnu pločicu vijcima pričvršćenu za pod. Izvade vijak, vrate tepih i legnu spavati.

Slijedećeg jutra dok su se odjavljivali, recepcioner ih upita jesu li dobro spavali. "Da," kažu mu, "Sasvim dobro."

"Drago mi je da to čujem," kaže recepcioner, "jer se par koji se nalazi u sobi ispod vaše žalio da su imali groznu noć."

"Što nije bilo u redu?," upita američki par.

"Sinoć kasno na njih je pao luster."

Cokelore

Izraz se odnosi na tradicionalne priče o navodnim korozivnim i drugim kemijskim svojstvima (nekim opasnim a nekim korisnim) Coca-Cole. Nadimak "Coke" registrirani je zaštitni znak ali također se koristi za druga pića slična Coca-Coli, no posebno se za Coca-Colu govori da je učinkovita za neke primjene poput punjenja praznih baterija,

čišćenje vjetrobrana, ukljanjanje hrđe ili odčepljivanje odvoda. Ako se uzima kako treba, za Coca-Colu neki ljudi misle da je učinkovit kontraceptivni irigator ili dobar lijek za mamurluk; ipak *Cokelore* također tvrdi da zloupotreba Coca-Cole može dovesti do ovisnosti, opiti vas, rastopiti vam zube, ili vam pojesti jezik ili želučanu ovojnicu.

Većina *Cokelora* prenosi se u obliku jednostavnih izjava s minimalnim anegdotskim dokazima, a često se pripisuju prijatelju ili prijateljevu prijatelju. Najrazvijenija priča o Coca-Coli je urbana legenda "Miš u Coli".

Cimer homoseksualac

Student se požali studentskom dispanzeru na stalne glavobolje koje se posebno javljaju ujutro, dok se budi. Potpuni pregled ne otkriva ništa što bi moglo uzrokovati glavobolje ali liječnik pronađe dokaze o rektalnom krvarenju pa upozori studenta da se ne upušta u česte homoseksualne aktivnosti. Studenta ostane zaprepašten, jer je heteroseksualac. Sumnjajući, on pretraži svoju spavaonicu u domu dok je njegov cimer vani i pronađe bocu etera ili kloroforma te spužvu u cimerovu ormaru. Cimer homoseksualac uspavljivao je studenta tijekom noći i imao odnose s njim. U nekim verzijama priče žrtva nasilno i okrutno kazni cimera.

Curenje mozga

Jednog vrlo vrućeg dana, prolazeći parkiralištem na svom putu u supermarket, žena primijeti drugu ženu nagnutu preko volana svog auta kako drži jednu ruku preko potiljka. Blago uznemirena prizorom, ponovno baci pogled na taj auto nakon povratka iz trgovine i vidi da žena još sjedi u istom položaju. Pokuca na prozor i pita je treba li joj pomoć.

Žena u autu, i dalje nagnuta i još držeći jednu ruku na potiljku, teško dišući kaže, "Pozovite hitnu! Pogođena sam u glavu i curi mi mozak!" Uistinu, siva, ljepljiva tvar curi između njezinih prstiju. Druga žena požuri natrag u trgovinu da pozove pomoć i hitnu.

Dok se policija, upravitelj dućana i bolničari hitne skupljaju oko auta jedan od bolničara otvara vrata i pažljivo rastvara ženine prste. Tada podigne pogled i nasmije se: limenka tijesta za kekse iz ženine vrećice eksplodirala je od vrućine na stražnjem sjedalu. Poklopac limenke i najgornji keks iz limenke pogodili su je u glavu.

U nekim verzijama spasioci su provjerili ženin račun iz dućana i otkrili da je sjedila pola sata u vrućem autu čekajući pomoć. U drugoj verziji upravitelj trgovine pokloni ženi novu limenku tjesta za kekse. Druge varijante opisuju da se "pucnjava" dogodila dok se žena vozila kući te u panici stala uz rub ceste, gdje joj je pomogao motorist u prolazu.

"Curenje mozga" legenda je koja je bila poznata u zimi 1994., ali se pojavila kao jako popularna američka urbana legenda tek u ljeto 1995., koje se pokazalao kao najvruće ljeto do tada. Do kasne jeseni priča je nestala osim u verziji u obliku "šale" koja je kružila po Internetu nekoliko mjeseci dulje.

U europskoj narodnoj predaji postoji priča o lisici koja stavi malo tijesta na glavu i prevari vuka da misli kako joj curi mozak. Vjerojatniji je izvor legende ciklus anglo-američkih priča o osobi koja je ukrala maslac i sakrila ga pod šešir. Kada se maslac otopio, počeo je curiti i tako raskrinkao lopova. Mark Twain upotrijebio je tu priču u *Doživljajima Huckleberryja Finna* (1885) kada je opsisao kako je Huck iskušao taj trik. Teta Sally je naprečac zaključila i rekla, "Za Boga miloga, što nije u redu s djetetom! - sigurno ima upalu mozga, i curi mu van!"

Američko prepričavanja suvremene legende pak nema na umu ništa od te folklorističke pozadine. Zapravo njihova prepričavanja od-

ražavaju strah od urbanog kriminala koji je zatomljen šalom kada se otkrije pravi uzrok cijele situacije.

Dama koja nestaje

Žena i njezina kći uzmu sobu u pariškom hotelu. Majka se razboli. Liječnik pošalje kći u udaljeni dio grada po poseban lijek. Kada se ona vrati u hotel ne može pronaći majku. Štoviše, soba za koju misli da su je iznajmile izgleda joj nepoznato i očito je da su je ponovno dekorirali i uredili dok je nije bilo. Upravitelj i osoblje tvrde da je nikada prije nisu vidjeli, a njezinog imena i imena njezine majke nema u knjizi gostiju. U nekim varijantama kći nikada ne pronađe objašnjenje za situaciju; u drugima je objašnjeno da majka ima kugu i da su se tako pokušali spriječiti panika i gubitak u hotelskom poslovanju.

Dečkova smrt

Mladi par je parkiran na mračnome mjestu za ljubavnike. Kada odluče krenuti kući, auto ne može upaliti. Dečko kaže da će odšetati do glavne ceste i potražiti pomoć, te da njegova djevojka treba zaključati vrata i čekati u autu. Kada se njezin dečko ne vrati dugo vremena, djevojka počne paničariti. Vidi čudne sjene kako se miču po prednjem staklu i čuje grebanje po krovu. Ona sjedi u autu cijelu noć dok se zastrašujući zvukovi i slike nastavljaju.

U zoru ona čuje da netko dolazi i vidi policajca koji je zove da izađe iz auta. Počinje je odvoditi, upozoravajući je da se ne okreće. Ali ona se ipak okrene i ugleda beživotno tijelo svoga dečka kako visi obješeno za noge s grane iznad auta - njegovi su nokti bili grebali po krovu dok je krv curila niz vjetrobran. Nekada priča kaže da joj je kosa potpuno posijedila od šoka.

Pripovjedači "Dečkove smrti" često preciziraju mjesto radnje i ukrase priču detaljima zastrašujućih zvukova struganja, grebanja, kucanja i kapanja te promatranjem sablasnih sjena, odraza i slično. To je omiljena legenda za prepričavanje kod logorskih vatri, na tulumima i sličnim društvenim okupljanjima. Legenda se preselila i u Europu, gdje je karakterističan detalj da je ubojica odrezao dečku glavu i da sjedi na autu premećući glavom po krovu.

Poput Lotove žene u biblijskoj priči o Sodomi i Gomori, ili Poput Orfeja koji napušta podzemlje u grčkom mitu, kada se djevojci kaže da se ne okreće ona ne posluša. U narodnim pričama tabui svih vrsta uvijek se krše.

Definiraj hrabrost

U ovoj legendi student dobije samo jedno ispitno pitanje: "Definiraj 'hrabrost'". On ili ona samo napiše, "Ovo je hrabrost" te preda inače prazan list papira. Dobije pet na ispitu. Ponekad je pitanje važan element na prijemnom ispitu, ili jedino pitanje na posljednjem ispitu na satu filozofije, ili na ispitu za doktorat.

To je jedna od najpopularnijih priča o trik pitanjima i odgovorima na studentskima ispitima. Obično, profesorov naizgled nemoguć zahtjev lako riješi pametan student, to jest, pitanje bude samo "Zašto" a pravi odgovor – "Zato" ili "Zašto ne?" U drugom slučaju pak, profesor provjerava ispriku studenata da su zakasnili na završni ispit jer im je pukla guma; prvo pitanje na testu je "Koja guma" a studenti su stavljeni u zasebne sobe da napišu odgovore.

Odražavajući stvarnu praksu nekih profesora, od studenta su navodno zatražili da sam napiše ispitno pitanje i da na njega odgovori. Jedan student sam je sebe upitao "Sviraš li tubu?" i potom odgovorio "Ne."

Dječak koji se igrao Supermana

Nakon gledanja filma ili TV serije o Supermanu, mladi dječak sveže ručnik ili zavjesu oko vrata kao plašt i skoči s visokog mjesta, vjerujući da može letjeti poput svog junaka Supermana. Druge takve priče o "Letovima mašte" pričaju se o djeci koja su pokušavala letjeti poput Mary Poppins ili demonstrirati izuzetnu snagu poput Popaya.

Ispričane da prikažu kako ti stripovi mogu dovesti u opasnost povodljivu djecu, takve priče obično ne mogu biti potvrđene. Često ispadne da su priče samo pretpostavke roditelja o tome zašto je dijete skočilo s viskog mjesta, ili su rezultat pogrešno zapamćenih vijesti koje se čulo.

Djevojka na ručki mjenjača

Dečko ubaci Španjolske mušice (*Lytta vesicatoria*, za koje se vjeruje da su afrodizijak) u piće curi s kojom je na spoju dok su u *drive-in* kinu. Ali joj slučajno da preveliku dozu, dva puta veću od one koja se daje za dobre rezultate. Kada se vrati u auto nakon što je išao kupiti kokice, otkrije da se djevojka u svojoj seksualnoj žudnji nabila na ručicu mjenjača, ponekad s fatalnim posljedicama.

Dođi i uzmi!

Neočekivani gosti dođu u posjet jednom paru dok se suprug tušira. Supružnik pod tušem, nesvjestan situacije, pojavi se gol i poviče, "Dođi i uzmi ga dok je čist!" Ili se muškog gosta pozove da se istušira nakon što je radio neki posao u dvorištu prije večere. Supruga, misleći da je pod tušem njezin suprug, posegne kroz zavjesu za tuširanje, povuče gosta za penis i kaže, "Dingdong, zvoni za večeru!"

Verzije "Stranca pod tušem" dokumentirane su od 1940-tih, i priča je poznata u Engleskoj s uzrečicom "Ding dog zvoni za večeru!" (ili za čaj).

Do vraga! Ponovno skuhana!

Mlada žena želi, *ili treba* brzo potamniti. Solariji u njezinu gradu imaju ograničenje od 20 minuta po danu. Ona posjećuje svaki solarij u gradu, sunčajući se u svakome maksimalno dozvoljeno vrijeme nekoliko dana. Osim što je jako potamnjela počinje patiti od jakog mirisa koji stara njezino tijelo. Bez obzira koliko se često kupala ili koliko jako namirisala, miris ostaje i ona se počinje osjećati loše. Konačno, na pregledu kod liječnika mlada žena priznaje svoje ponašanje i biva joj rečeno da je zračenje skuhalo njezine unutarnje organe i da joj je preostalo samo još nekoliko tjedana života.

Motivi za opasni režim sunčanja variraju od toga da je netko mladenka do odlaska na medeni mjesec, odmor u tropima, ili kamp za navijačice. Legenda se pojavila na američkoj sceni u ljeto 1987. i bila je prilično vruća, da se tako izrazimo, veći dio sljedeće godine. Često su ljudi bili vrlo precizni glede određenog salona za sunčanje, klinike, bolnice i liječnika koji su navodno bili upleteni u tragični slučaj, ali nikada nisu znali ime žene, samo su je općenito opisivali kao taštu ali lakoumnu osobu.

"Do vraga! Ponovno skuhana!" očito miješa učinke ultravioletnog zračenja s mikrovalovima koje proizvodi pećnica. Osim te tehnološke naivnosti, priča komentira taštinu mladih i nemarnost. No priča zanemaruje stvarne opasnosti od pretjeranog izlaganja sunčevim zrakama - teške opekline i rak kože.

Drogirana i zavedena

Ovo je sažetak legende iz jednog članka iz 1973:

Mlada studentica, obično brucošica, ima spoj na slijepo s dečkom na tulumu koji se održava u kući njegova bratstva. Tijekom večeri, dečko ubaci drogu u njezino piće, te ona izgubi svijest. Dečko je

počinje zlostavljati, ali ona se probudi baš na vrijeme. U nekim verzijama djevojka ne dođe k svijesti do sljedećeg jutra, i tek tada shvati što se dogodilo. U jednoj varijanti ove legende djevojka popije punč u koji je potajno stavljen LSD. U tom slučaju ona bude ili silovana dok je drogirana ili iskusi razne neugodne učinke izazvane drogom.

"Drogirana i zavedena" bila je uobičajena priča koja je kružila fakultetima 1960-tih i 1970-tih, pogotovo početkom akademske godine kao upozorenje novim studentima. Oni koji su ju prepričavali ipak nisu imali takvo iskustvo niti su znali nekoga tko jest. 1990-tih, pojavom Rohypnola, tzv. Droge za silovanje, legenda je postala stvarnost, do neke mjere, jer su se pojavili brojni slučajevi silovanja na spojevima koji su izazvani drogom. Slična priča opisuje zubara koji iskorištava pacijentice dok su pod anestezijom.

Duh traži pomoć

Kasno noću u njegovoj kući, za vrijeme oluje, nakon napornog radnog dana, liječnika probudi uporno kucanje po vratima. Pred vratima nađe mladu djevojku u trošnoj odjeći koja ga moli da ju otprati do njezine teško bolesne majke. Iako je jako umoran, doktor stavi kaput, uzme svoju medicinsku torbu i otprati djevojku po oluji u trošnu zgradu. Tu nađe majku, teško bolesnu, ali joj uspije pomoći. Kada spomene kći koja ga je tamo dovela – i koja je nestala na ulazu u zgradu – žena ostane zaprepaštena. "Moja kći je umrla prije mjesec dana," kaže žena i pokaže na djevojčinu odjeću koja visi u ormaru. Među njom je isti crveni ogrtač koji je imala na sebi kad je išla po liječnika, još mokar od nevremena.

Eskalirajući medicinski problemi

Netko ode u kliniku ili bolnicu na liječenje manjeg problema, ali pravila i procedure traže potpuni fizički pregled, koji otkrije potencijalno ozbiljnije stanje. Ipak, kada liječenje tog problema bude završeno, pacijent se osjeća gore nego prije. Nakon dugog oporavka, kada osoba konačno bude spremna za odlazak kući, isti doktor koji je primio pacijenta kaže da početni problem zbog kojeg je došao još nije riješen.

Ponekad poznata pod nazivom "Kafkijanski posjet bolnici", ta priča može početi i završiti samo pacijentovim krivo napravljenim naočalama, nespretnom proktoskopijom koja dovede do peritonitisa ili drugih komplikacija. Druge medicinske horror priče, neke zasnovane na činjenicama, govore o odstranjivanju pogrešnih organa, zamjeni rendgenskih snimki, fatalnim eksplozijama crijeva, beskrajnoj bolničkoj papirologiji i papirima od osiguranja koji odgađaju ili čak sprečavaju pravilnu medicinsku skrb. Očito, duboke sumnje i strahovi od zdravstvenih radnika u osnovi su tih priča.

Eksplozivni toalet

Neka vrsta eksplozivne tvari – obično insekticida ili spreja za kosu – stavljena je u wc-školjku. Obično je tamo stavi supruga, ali ne pusti vodu. Kada njezin suprug ode na toalet pritom pušeći cigaretu, baci opušak u školjku i sam sebe digne u zrak. Čuvši kako se ozlijedio dok ga nose u kola hitne pomoći bolničari se smiju tako jako da im ispadnu nosila, i još više ga ozljede.

Postoje bezbrojne varijacije te priče koje ponekad povezuju nekoliko kućanskih nezgoda i gotovo uvijek završe motivom bolničara

koji se urnebesno smiju. Na primjer, žena je možda uzrokovala raniju nesreću koja je supruga poslala u bolnicu i sada boji kupaonu dok ga nema. Izlije razrjeđivač u školjku i druga i treća nesreća se dogode nakon što se suprug vrati iz bolnice.

Odnedavno popularna varijacija "Eksplozivnog toaleta" opisuje supruga koji se slučajno projuri motorom kroz staklo kućnih vrata ili prozora. Dok je u bolnici zbog posjekotina i masnica, njegova žena počisti nered, izlivši skupljeni benzin u školjku – s očekivanim rezultatima.

F

Frizerkina pogreška

Frizerka pristane ošišati muškarca koji je došao u salon malo prije zatvaranja. On joj objasni da je tu na poslovnom putu i da odsjeda u obližnjem hotelu te da mora dobro izgledati za sutrašnji sastanak. Ona mu zaveže ogrtač oko vrata i posegne za alatom a tada primijeti kretnju baš u sredini ispod ogrtača – u muškarčevu krilu. Zaključujući da čovjek masturbira, frizerka ga udari u glavu fenom dovoljno jako da on izgubi svijest; tada nazove policiju i zatraži pomoć. Policija stigne, makne ogrtač i otkrije da je muškarac - koji baš dolazi k svijesti – bio čistio naočale pod ogrtačem.

G

Guranje skočimiša u rektum

Smiješna glasina o "Mišu u rektumu" iz 1984. brzo se razvila u priču upotpunjenu navodnim detaljima o slavnoj muškoj osobi za kojeg se pretpostavljalo da je homoseksualac a koji se je navodno samozadovoljavao gurajući živog skočimiša u rektum. Njegovo je ponašanje navodno otkriveno kada je došao na odjel hitne pomoći kako bi mu otklonili zaglavljenoga glodavca. Ta homofobična (a ponekad i AIDS-om začinjena) priča vezala se uz TV voditelja iz Philadelphije i uz veliku hollywoodsku zvijezdu, među nekoliko drugih poznatih muškaraca. Ali u svim verzijama priče implicira se da je "guranje skočimiša u rektum" standardna praksa među mnogim homoseksualcima.

H

Horror priče o drogi

Glasine i priče uvelike prenaglašavaju opasne učinke droga, pogotovo LSD-a i PCP-a (poznatog na ulici kao "anđeoska prašina"). Najpoznatija "mitska priča" jest priča o skupini studenata iz 1960-tih, koji su uzeli LSD, gledali izravno u sunce i oslijepili. Slična priča tvrdi da su ljudi koji su uzeli PCP sami sebi iskopali oči. Slična nasilna samodestruktivna ponašanja navodno karakteristična za izluđene uživatelje droga uključuju skakanje s krova i vađenje vlastitih zuba; neki su ovisnici navodno dobili dovoljno snage dok su bili drogirani da su se oslobodili iz lisica. Priče o ovisnicima koji su kuhali bebe ili o preprodavačima koji su se koristili praznim truplom bebe za krijumčarenje droge također su dio tradicije horror priča o drogama.

Iako su ovisnost o drogama i zločini vezani za drogu u današnjem svijetu strašni, ni jedna od tih priča nije zaista istinita. Ipak, ponekad ih prepričavaju skupine koje se bore protiv uporabe droge pa čak i policija, kao primjer strašnih upozorenja o pošastima droge.

Incident u dizalu

Ovo je jedna od najtrajnijih i najpopularnijih urbanih legendi kasnog dvadesetog stoljeća. Moderni oblik priče pojavio se ranih 1980-tih. U priči veliki crnac, držeći psa na uzici, uđe u dizalo u kojem su bile dvije ili tri sredovječne bjelkinje. On kaže "Sjedi!" ili "Sjedni, Damo!" a žene misleći da je razbojnik, sjednu na pod. Smijući se on objasni da je govorio psu. Poslije one saznaju da je čovjek bio bejzbolska zvijezda Reggie Jackson.

Uz bezbrojne varijacije o okruženju, samoj zapovijedi psu, identitetu slavne osobe i događajima poslije, legenda nastavlja kružiti blizu dva desetljeća poslije i u Americi i izvan nje.

Očiti rasistički podtekst te legende uključuje mišljenje da su bijelcima svi crnci isti i da ne razumiju njihove naglaske. Kako bijele žrtve očekuju najgore od crnog čovjeka u dizalu (koji je nekad u pratnji psa/ili tjelesnih čuvara), one pogrešno shvate njegove riječi na najgori mogući način. Ono što naizgled "ispričava" taj rasizam jest činjenica da je crnac dobrodušan i velikodušan. Komična osobnost glumca Eddieja Murphyja pomaže da se legenda poveže uz njega, ali Murphy je snažno zanijekao da mu se išta takvoga dogodilo.

Kćerkino pismo s koledža

Roditelji prime dugo očekivano pismo od kćerke s koledža i užasnuti su kada pročitaju o nizu zapanjujućih katastrofa. Ipak, pismo završava poricanjem svih problema i spominjanjem umjesto toga njezinih slabih ocjena. Ona piše:

"Nije bilo požara u domu; nisam imala potres mozga i napuknuće lubanje; nisam bila u bolnici; nisam trudna; nisam se zaručila, nemam sifilis... Ipak, imati ću dva iz povijesti i past ću biologiju, no željela sam da vidite te ocjene iz prave perspektive."

To pismo obično kruži u anonimnim fotokopijama, ponekad pod naslovom "Perspektiva", i povremeno se kaže da je to šala neke studentice koja je htjela uplašiti i zabaviti svoje roditelje. Neke varijacije sadržavaju klasne, antisemitske ili rasističke elemente, koji impliciraju da djevojka živi s partnerom koji bi bio anatema za njezine konzervativne roditelje. Iz perspektive roditelja, pismo otkriva navodno štetan utjecaj modernog, ultra-liberalnog života na koledžu; iz perspektive studenta, pismo možda ukazuje na želju za eksperimentiranjem tijekom godina studiranja na koledžu, kada su djeca napokon oslobođena neposrednog roditeljskog nadzora.

Kineski restorani

Iako su etnički restorani općenito predmet brojnih legendi o zagađenoj hrani, čini se da kineski restorani pogotovo privlače gomilu glasina i priča. Klevetničke tvrdnje o stranim predmetima pronađenima u hrani u kineskim restoranima posebno su česte u Velikoj Britaniji, Skandinaviji i Njemačkoj ali također kruže i u Sjedinjenim Državama. Do neke mjere čini se da je "kinesko" u takvim pričama samo pogodna kratica za "strano", jer slične priče kruže, iako manje, o grčkim, jugoslavenskim, indijskim, vijetnamskim i mnogim drugim etničkim restoranima. (U Sjedinjenim Državama, često se jednako tako ocrnjuju meksički kao i restorani svih drugih nacija.) Sve te legende odražavaju nepovjerenje u imigrante i omraženost ili nerazumjevanje hranidbenih navika drugih ljudi.

Najjednostavniji navodi o kineskim restoranima sačinjavaju priče da je netko našao kost štakora, prst ili neko strano tijelo u hrani. Nekad su tvrdnje preciznije – prst je pronađen u *Chop sueyju* (iako *Chop Suey* nije autentično kinesko jelo a svakako se ne služi u retoranima). Nekada se kaže da je odrezani prst pripadao kuharu koji ima gubu i postupno mu otpadaju prsti.

U razvoju priče s ovim temama, neki znanstvenik jede u kineskom restoranu kada pronađe žilavi, tvrdi komad mesa u svom tanjuru. On potiho spremi taj komad i odnese ga u svoj laboratorij na analizu te otkrije da je riječ o prstu. (Ili, osoba zaboravi na prst u džepu, ali događaj bude prijavljen policiji nakon što jaknu odnese na kemijsko čišćenje.) Varijacija te priče opisuje kako je nekom čovjeku zapela kost u grlu; nakon što je uklonjena, liječnik u hitnoj službi prepozna je kao mačju kost.

Druga skupina priča o kineskim restoranima govori o inspekcijama kuhinja, bilo o službenim provjerama sanitarne inspekcije ili slučajnim otkrićima radnika koji su micali kontejnere za otpatke. Kaže se da su kože i glave mačaka i pasa bile pronađene u smeću. Ideja da ljudi s istoka uobičajeno jedu mačke i pse vodi do daljnjih priča o tome kako su ukradeni kućni ljubimci kako bi se zadovoljili perverzni kulinarski ukusi stranaca.

Komunistička pravila za revoluciju

Ova se priča odnosi na popis pravila, obično ih je deset, koji se razdjeljuje u tiskanom ili pisanom obliku a za njega se tvrdi da je riječ o pretisku glavnog plana za komunističko preuzimanje Zapada koji su "saveznici pronašli u Düsseldorfu u Njemačkoj 1919." Ponekad pod nazivom "Pravila za podizanje revolucije", pravila se odnose na propast religije, povećan interes za seks, održavanje štrajkova radničkih sindikata, registracije vatrenog oružja, vladine ekstravagancije i druge teme koje su drage srcima ultra-desničarskih fanatika. Tipično "pravilo" glasi – "uništi vjeru ljudi u njihove prirodne vođe prezirući ih, ismijavajući i kritizirajući ih."

Daleko od toga da dokument potječe iz 1919, "Komunistička pravila" potječu iz britanskih novina iz 1946. Stalno su osporavana od vodećih glasnogovornika konzervativaca i mnogih novina. Barem tri puta članovi Kongresa bili su citirani kako poriču autentičnost "Komunističkih pravila" na stranicama *Congressional Recorda.*

Ipak, čak i u 1990-tima, i unatoč propasti komunizma širom svijeta, radikalne desničarske publikacije i daje tiskaju "Komunistička pravila", a upozorenja o njima ponekad se pojavljuju u pismima urednicima dnevnih novina. Jedan čovjek iz Prova u državi Utah primjerice, 1990. je citirao pet pravila, uz komentare poput, "Nevini ljudi koji se bore za kontrolu oružja, nesvjesno pomažu komunističkim ciljevima."

Krokodili u kanalizaciji

Ocijenjena "kao jedna od luckastijih narodnih priča kasnih 1960-tih" u knjigama herpetologa, ta legenda o kanalizaciji i dalje se spominje na mnogim mjestima, pa tako i u ozbiljnom romanu iz 1963. (*V* Thomasa Pynchona), u dječjoj knjizi iz 1974. (*Veliki bijeg* Petera Lippmana), u horor filmu iz 1980. (*Krokodil*), i instalaciji moderne umjetnosti iz 1993. (napravila ju je Anne Veraldi na postaji podzemne željeznice u New Yorku u sklopu gradskog programa *Kreativnih postaja*). Pitanja o krokodilima u kanalizaciji redovito stižu u komunalne urede grada New Yorka i redovito se opovrgavaju. Ipak, gradski komunalni ured prodaje majice koje aludiraju na legendu. Brojni crtići, kolumne i drugi izvori popularne

kulture spominjali su "Krokodile u kanalizaciji" kao jednu od najpoznatijih urbanih legendi, iako, začudo, općenito se vežu za samo jedan grad.

Knjiga Roberta Daleyja iz 1959. *Svijet ispod grada* uključuje intervju s čovjekom koji tvrdi da je radio za gradsku kanalizaciju 1930-tih, kada je organizirana akcija da se iskorijene svi krokodili iz kanalizacijskih sustava, ali osoba zadužena za odnose s javnošću nakon smrti tog doušnika otkrila je da on nikada nije radio za gradsku kanalizaciju i da je zapravo uživao pričajući nevjerojatne priče.

Članak u *New York Timesu* iz 1935. pisao je o odraslom krokodilu kojeg su izvukli iz gradske kanalizacije. Imena i mjesto bili su navedeni, ali nije bilo spomena o malim krokodilima bačenim u zahodsku školjku kao mogućem izvoru. Iako je podrijetlo američke legende još nepouzdano, čini se vjerojatno da je na nju utjecala slična engleska legenda iz devetnaestog stoljeća o kojoj se govori u knjizi Thomasa Boyla iz 1889. *Crna svinja u hempstedskoj kanalizaciji*.

Kvrga u tepihu

Postavljač tepiha upravo je završio postavljanje tepiha od zida do zida u jednoj kući, ali dok je stajao i tražio cigarete po džepovima, primijetio je kvrgu na sredini poda. Nije pronašao cigarete u džepu pa je zaključio da su mu sigurno ispale dok je radio te da ih je preklopio tepihom.

Nije htio maknuti novi tepih samo zbog kutije cigareta, pa je uzeo čekić iz kutije s alatom i njime izravnao kvrgu. Dok je stavljao alat u kamion, primijetio je da mu cigarete leže na komandnoj ploči. Upravo tada gazdarica izađe iz kuće i upita ga "Jeste li možda slučajno vidjeli moju malu papigu dok ste radili? Opet je pobjegla iz kaveza."

Lažna upozorenja

Anonimni rukom pisani leci, tipkani, fotokopirani i ponekad čak profesionalno tiskani, upozoravaju senzacionalističkim, alarmantnim stilom o nekoj opasnosti, prijetnji, uroti ili malo-poznatoj prilici. Ta lažna upozorenja dijele se od osobe do osobe, stavljaju se na oglasne ploče, šalju se kao memorandumi neke tvrtke i kruže u pošti; često nađu put do tiska a u današnje vrijeme također se šire i Internetom. Neke dobronamjerne organizacije koje su slale lažna upozorenja su crkve, škole, udruge izviđača, moteli, kompanije pa čak i vojne jedinice.

Tipični predmeti lažnih upozorenja su zločini (posebno oni vezani za drogu), računalni virusi i nezakonita postupanja kompanija i vlade. Ono što čini ta upozorenja "lažnima" jest nedostatak potvrđenih informacija bilo o prirodi navodne opasnosti bilo o izvoru upozorenja. Iako može postojati neka naznaka službenog izvora (kao na primjer, "Dobili smo informaciju..." ili "Vlasti su zabilježile..."), detaljnije informacije nedostaju. Kada su povremeno dani određena adresa ili ime, uvijek ispadne da su jednako lažni ili da navedeni izvori niječu da su izdali to upozorenje. Kada se kao referenca za "dokaz" navodi da je priča objavljena u TV emisijima poput *Oprah* ili *60 Minutes*, provjera kod tih izvora dokazuje drugačije – nikada takva reportaža nije bila objavljena.

Stil i format lažnih upozorenja svakako ne upućuju na službeni izvor, poput policije ili neke vladine agencije. Letke obilježavaji pretjerana upotreba velikih slova i uskličnika te brojne pogreške u pravopisu i gramatici. Često će ljudi koji dijele lažna upozorenja dodati rukom pisani komentar poput "MOLIM VAS RAZDIJELITE

DALJE!!!" ili "OVO NIJE ŠALA!!!" Neki letci s lažnim upozorenjima uključuju prijedlog da bojkotirate neki proizvod, potpišete neku peticiju, podnesete tužbu itd.

Iako većina lažnih upozorenja tehnički ne spadaju u legende, jer se ne prenose usmeno i nemaju izraženi narativni element, slična su urbanim legendama po tome što su anonimna, stereotipna, bizarna, zastrašujuća te podložna nekim varijacijama.

Legenda o Craigu Shergoldu

Craig Shergold, sedmogodišnji dječak iz Carshaltona, u pokrajini Surrey u Engleskoj umire od tumora na mozgu. Njegova posljednja želja je da se pojavi u *Guinnessovoj knjizi rekorda* kao netko tko je sakupio najviše posjetnica u povijesti. Molim vas, pošaljite mu svoju posjetnicu na adresu koja je dolje navedena i pošaljite ovo pismo desetorici drugih ljudi ili kompanija.

Bezbrojne molbe kružile su faksom i elektroničkom poštom od 1989. kada je Craig Shergold, tada sedmogodišnjak, zaista krenuo srušiti rekord za razglednice koji je postigao Mario Morby, mladi Englez koji je također imao rak a sakupio je 1.000.265 razglednica. Ideja za skupljanje čini se da je došla od jednog poziva započetog 1982. za nepostojećeg dječaka iz Škotske, "Malog Buddyja", koji je navodno želio postaviti takav rekord.

Buddy i Mario brzo su pali u zaborav, ali davno napuštena molba Craiga Shergolda živi i dalje u lančanim pismima, faksovima i e-mailovima, iako je Craig 1991. došao u Sjedinjene Države te mu je uspješno operiran benigni tumor na mozgu. Craig se oporavio, odrastao i otada živi normalno, ne računajući beskrajna pisma i pakete koji i dalje stižu, donoseći mu razne posjetnice za njegovu kolekciju.

Tipično za narodnu tradiciju, kruže razne varijacije u pisanju Craigova imena, njegove adrese ili vrste njegove kolekcije (razglednice? čestitke? posjetnice?). Često se za Craigove godine navodi sedam ili osam; do 1998, pak, navršio je 16. Obitelj Shergold često je puta apelirala da prestanu stizati pošiljke, i kompanija Guinness je prekinula bilježenje rekorda u skupljanju posjetnica nakon što je 1990. godine Craig skupio nevjerojatnih 33 milijuna primjeraka. Istinita priča je dobila veliki publicitet, ali su posjetnice i dalje nastavile stizati.

Legende o napadima iglama

Kasno godine 1998. Internetom su u velikom broju počela kružiti upozorenja na zaražene igle ostavljene na javnim mjestima koje šire zarazu. Evo tipičnog primjera tih lažnih upozorenja koja su poslana bezbroj puta u studenom 1998:

"MOLIM VAS PROČITAJTE OVU VAŽNU PORUKU I POŠALJITE JE SVIMA KOJE POZNAJETE.

Jedan moj dobar prijatelj sudjeluje u tečaju za tehničara u hitnoj pomoći. Nešto se novo događa o čemu bi svi trebali biti informirani.

Narkomani sada svoje igle stavljaju u mjesta za povrat kovanica u javnim telefonima. Ljudi koji gurnu svoje prste u prorez da uzmu kovanice ili samo da provjere ima li sitniša koji je nekome ostao, nabodu se na te igle i zaraze hepatitisom, HIV-om i drugim bolestima. Ova je poruka poslana kako bi svi bili upozoreni na ovu opasnost. Pazite! Sitni novac nije toga vrijedan!

P. S. Ova informacija dolazi izravno od radnika telefonske kompanije, preko instruktora na tečaju. Ovo nije glasina neke urbane legende."

LJ

Ljubimci kao zračni teret

U ovoj legendi, radnici koji ukrcavaju prtljagu u zrakoplov užas-

nuti su pronalaskom mrtvog psa u kontejneru za prijevoz ljubimaca. Odlučuju skupiti novac i poslati jednog radnika da kupi sličnog psa za zamjenu. Kada vlasnica dođe po kontejner, otvara ga i traži svog ljubimca, novi pas iskače i liže je po licu. Žena pada u nesvijest jer je zapravo svog mrtvog psa bila slala kući kako bi ga pokopala. Često se sve odigrava u nekoj stranoj zračnoj luci, gdje se vlasnik vraća s putovanja u Sjedinjene Države tijekom kojega je pas umro.

Ta je legenda kružila među zaposlenicima zrakoplovnih tvrtki 1950-ih i 1960-ih, ali je dobila veću publiku 1980-ih zahvaljujući novinama i medijima, što se onda pretvorilo u usmenu tradiciju.

Masturbiranje u hranu

Nezadovoljni zaposlenik restorana ili kafića - obično ogranka restorana brze hrane - masturbira u hranu prije nego je servira ili pošalje na dostavu. Često se počinitelj opisuje kao žrtva AIDS-a koji se želi osvetiti društvu jer zanemaruje njegove molbe ili se želi osvetiti svojim poslodavcima zbog lošeg odnosa ili otkaza.

Ta je priča harala tvrtkama koje su prodavale sve, od krafni do salata, od ranih '80-tih, ali posljednjih godina posebno se povezuje uz Burger King.

Miš u rektumu

Prijatelj prijatelja poznaje nekoga tko radi u bolnici a navodno je bio nazočan kada je neki homoseksualac došao na hitnu kako bi mu odstranili živog miša ili neko drugo malo biće iz rektuma. Uz pomoć zamašćene plastične cijevi ugurao si je u rektum miša, jer je čuo da će mu to pružiti najveće seksualno zadovoljstvo. Uzica koju je zavezao za miša potrgala se kada ga je pokušao izvući. U nekim pričama kostur miša se zaglavio u čovjeku, ili je životinja mali gušter čiji se rep odlomio kada ga je muškarac pokušao izvući.

Mravi i termiti napadaju tijelo

Priča kaže da su ovi insekti ušli pod nečiji gips ili u nečiji nosnu šupljinu. U prvom slučaju, izluđujući svrbež objašnjen je nakon što se gips maknuo i otkrivena preplavljenost mravima. U drugom slučaju, dijete nekontrolirano vrišti i češe se po glavi, dok si napokon ne zabije viljušku među oči. Deseci mrava izlaze iz rane.

Mrtva mačka u paketu

Lopov ukrade paket ili plastičnu vrećicu od prolaznika ali dobije samo tijelo mrtve mačke koje se ta osoba željela riješiti.

Ponekad su dva paketa slučajno zamijenjena - mačkin leš s paketom odrezaka, ili šunke ili slično.

Klasična urbana legenda o pjesničkoj pravdi - lopov dobije samo nepoželjan predmet - vrlo je rasprostranjena i raznolika. U Sjedinjenim se Državama nastanak priče može pratiti sve do 1906, iako je dosegnula vrhunac popularnosti 1950-ih, i od tada se održala. "Odbjegla baka" priča gotovo istu priču, s drugačijim ukradenim truplom a "Krokodili u kanalizaciji" još je jedna urbana legenda o bacanju mrtvog ljubimca.

Većina starijih verzija opisuju kako nečija mačka umire; vlasnik, koji živi u stanu, zamota mrtvog ljubimca s namjerom da preda paket prijatelju s kojim će se naći u robnoj kući a koji će zakopati mačku u dvorištu u predgrađu. Ali paket ukrade mala starica koja se onesvijesti na javnome mjestu nakon što zaviri u paket.

Neočekivano nasljedstvo

Ova legenda opisuje dva muškarca koji su prenoćili u malom hotelu ili u privatnom smještaju čija je vlasnica prekrasna mlada udovica. Jedan se muškarac iskrao i ušuljao u udovičinu spavaću sobu, na njezin poziv, te tu proveo noć. Nekoliko mjeseci poslije, drugi muškarac sazna da je udovica umrla i ostavila mu značajno bogatstvo. Ispadne da je prvi muškarac upotrijebio ime drugog muškarca tijekom njihova romantičnog sastanka.

Nepoštena poruka

Vozač se vrati do svog auta i pronađe ga oštećena u sudaru s drugim autom koji je napuštao parkiralište. Na poruci stavljenoj ispod brisača piše, "Ljudi koji me gledaju misle da ostavljam svoje ime i adresu, ali to nije istina."

"Nepoštena poruka" ponavlja se kao priča od 1960-tih usmeno i u novinskim člancima, ali se također stvarno dogodila nekoliko puta, što su potvrdili i žrtve i počinitelji koji su se javili. Neki puta detalji su prošireni, te se opisuje skupina ljudi koja promatra počinitelja kako piše poruku; ali čini se da nitko nikada nije zapisao registracijski broj njegova auta.

Nesreća koju je uzrokovao glodavac (ili zmija)

Žena vozi prema školi svojega sina a pokraj nje je u kutiji njegov ljubimac, glodavac kojeg mu nosi za sat "Pokaži i ispričaj". Glodavac izađe iz kutije i počne puzati uz ženinu nogu. Kako ga ne uspijeva stresti, zaustavlja se sa strane, iskače iz auta i počinje skakati gore-dolje, tresući nogavicom.

Vozač koji prolazi pomisli da žena ima napadaj. Zaustavlja svoj auto, iskače van, dotrčava do žene i grli je, pokušavajući je smiriti.

Drugi vozač, vidjevši kako se muškarac bori sa ženom, također zaustavi i dotrči. Udari "napadača" u lice najjače što može te ovaj izgubi svijest. Tada mu žena objasni što je bilo.

Nesreće

Legende o nesrećama čine veliku kategoriju urbanih legendi koje uključuju priče o opasnim nezgodama koje su ili jezive ili smiješne (ponekad oboje); a gotovo uvijek su bizarne. Isključujući priče o prometnim nesrećama, ima trideset poznatih urbanih legendi koje govore o osobito zanimljivim i opasnim događajima koji su se, navodno, zbili slučajno.

Legende o jezivim nesrećama uključuju priče o kontaktnim lećama "zavarenima" za rožnicu, upaljaču na butan koji je eksplodirao u džepu košulje, slatkišima koji su eksplodirali u trbuhu i prstima koji su bili odrezani zbog pogrešnog rukovanja kosilicom za travu. Jedna druga priča o izgubljenom prstu opisuje industrijsku nesreću u kojoj je radnik, pokazujući kako je izgubio prst u tvorničkom stroju, slučajno izgubio i drugi prst u ponovljenoj nesreći.

Smiješne priče o nesrećama često opisuju jednako jezive situacije - ali sa smiješnom stranom. Bizarna osobina većine legendi o nesrećama dobro je ilustrirana u jezivoj priči o "roniocu na stablu". Vrlo nevjerojatan način na koji je žrtva završila na stablu nije baš uvjerljiv, iako su mnogi ljudi prepričavali priču kao da je gola istina. Možda je najneobičnija od svih legendi o nesrećama priča "Neuspjelo samoubojstvo", u kojoj višestruke pokušane metode samoubojstva jedna drugu poništavaju u brzom izmjenjivanju, a potencijalna žrtva ostaje živa.

Nesreće u dizalima

1940-tih počela je kružiti legenda o uznemirujućem snu koji je nekoga upozorio na fatalnu nesreću u

dizalu. 1959, Richard Dorson je opisao nesreću u dizalu koja se dogodila u ditroitskoj robnoj kući kada se samo glava žrtve otkotrlja u dizalo dok je tijelo palo u okno ili ostalo vani u hodniku. Kosa žrtve, a ponekad i svjedoka posijedi od šoka.

Te legende očito nisu preživjele kraj dvadesetog stoljeća, možda zato što su se dizala pokazala jako sigurnima i zato što se u današnje vrijeme dućani i trgovački centri uglavnom koriste pokretnim stepenicama.

Nesretne leće

Dvoje ljudi spava u istom krevetu ili barem u istoj sobi. Jedno od njih stavi svoje kontaktne leće u čašu s vodom preko noći i ostavi čašu na stolići pokraj kreveta. Drugi se spavač probudi usred noći strašno žedan i on ili ona uzme čašu s vodom te je ispije do dna - zajedno s kontaktnim lećama.

Nestanak autostopera

Najčešće skupljana i najdiskutiranija suvremena legenda, "Nestanak autostopera", zapravo je iznimka pravilu urbanih legendi prema kojemu se one ne bave nadnaravnim pojavama. Zapravo, možda bi bilo bolje govoriti o toj međunarodnoj priči kao o dijelu stalne tradicije nadnaravnih legendi nego kao o "urbanoj legendi" u uobičajenom smislu.

Sama se bit te priče manje ili više zadržala u stotinama skupljenih varijanti; uključuje misteriozni lik pored ceste koji autostopira do dogovorene destinacije, a tada nestaje iz vozila u pokretu. Ponekad je autostoper prvo izrekao neki čudan ili proročanski komentar, često je njegova sličnost duhu potvrđena kada ga vozač pita za adresu ili kad vidi fotografiju ili neki drugi portret autostopera. Za sliku se pokaže da prikazuje davno umrlog rođaka koji je poginuo u prometnoj nesreći na istome mjestu na kojem se pojavio autostoper. U tipičnoj američkoj verziji autostoper je mlada žena u svijetloj svečanoj haljini koja posudi kaput ili vestu od vozača, tada nestane, a identificiraju ju prema portretu. Ona "vrati" odjevni predmet tako što ga ostavi na svom grobu, kako bi ga vozač pronašao.

Nezakopčani vodoinstalter ili mehaničar

U obje tipične verzije ove legende žena, vraćajući se kući iz trgovine ugleda muškarca za kojeg pretpostavi da je njezin suprug kako radi ispod sudopera ili pod autom. Samo mu noge vire van, i ona zaigrano otkopča njegov šlic i pomazi ga. Ubrzo žena otkrije da je njezin muž u dnevnom boravku i čita novine, te da je odustao od popravljanja i pozvao profesionalca. Potrče u pomoć drugome muškarcu kojeg pronađu bez svijesti jer je bio naglo digao glavu kada mu je nenadano otvoren patentni zatvarač.

Nije zlato sve što sja

Jedna je žena, vozeći se podzemnom željeznicom na Manhattanu, osjetila kako joj je netko strgnuo zlatni lančić upravo dok je vlak dolazio na postaju. Reagirajući automatski, ispružila je ruku i strgnula lančić koji je visio oko vrata njezina napadača, a on je potrčao kroz vrata i uz stubište. Poslije, zlatar joj je rekao da je lančić koji je otrgnula napravljen od čistog zlata. Njezin je lančić bio jeftina imitacija.

Tu je priču čuo njujorški novinar 1989., ali priča nije potvrđena. Uključena je u zbirku urbanih legendi zbog poznate teme nesmotrene krađe.

Odluke u karijeri

Dečku sa sela, kojem je loše krenulo u velikom gradu, odbijena

je molba za posao knjigovođe u javnoj ustanovi nakon što se pokazalo da je nepismen. Žaleći ga, gospođa mu je dala dvije crvene jabuke. Dečko ih je stavio na poklopac kante za smeće dok je vezao cipelu, no stranac koji je prolazio zaustavio se i kupio ih od njega. Dječak je kupio još jabuka, prodao ih, i nakon nekog vremena svoje trgovanje pretvorio u vlasništvo dućana s namirnicama, a potom i cijelog lanca trgovina. Poslije u životu, kao bogataš, nagrađen je kao biznismen godine; tada novinar otkrije da je čovjek još nepismen. "Gospodine," upita ga, "što mislite da biste postali da ste znali čitati i pisati?" Čovjek odgovori, "Pretpostavljam da bih bio knjigovođa u javnoj ustanovi."

Čitatelji Williama Somerseta Maughama prepoznat će tu priču kao varijaciju radnje Maughamove kratke priče iz 1929. *Crkvenjak* (naslov se odnosi na engleski naziv za domara crkve). U Maughamovoj verziji glavnog lika otpusti vikar kada otkrije da je nepismen. Nakon niza sretnih događaja on postane vlasnik lanca modernih trgovina u Londonu te ispriča novinaru da bi da je znao čitati i pisati, "bio domar crkve Svetog Petra na trgu Neville."

Suočen sa sličnom radnjom u jednom drugom djelu, Maugham je objasnio da je priča "poznati dio židovskog folklora", i zaista, Sigmund Freud je ispričao još jednu tradicionalnu verziju u kojoj nepismeni Židov postane naftni magnat, a da je znao čitati i pisati postao bi "poslužitelj svijeća u Rzezowu".

Druge priče o "Odluci u karijeri" govore o drugim zanimanjima. Na primjer, nogometni trener regrutira igrače vozeći se po selima i pitajući dječake koje vidi kako oru kojim putem treba ići da bi stigao do sveučilišta. Ako dječak digne plug kako bi odgovorio, trener ga predlaže za sportsku stipendiju. Iako je ta priča bila ispričana o Bronku Nagurskom, među ostalim velikim američkim nogometašima, osnovna radnja ide sve do europskih priča o regrutiranju vojnika za carsku, kraljevsku ili neku drugu vojsku.

Sve takve priče ljudima su zanimljive zbog često slučajne prirode njihovih odluka o karijerama u stvarnom životu ili o izboru studija, promjeni posla i slično.

Osveta biljke

Ovo je istinita priča, potvrđena izvještajima lokalnih novina, po radnji slična pričama "Osveta životinje". Umjesto "ožičene" životinje koja se vraća s eksplozivnim teretom ubiti ili teško raniti svojega mučitelja, u ovoj priči veliki kaktus osvećuje se čovjeku koji ga je uništio.

U veljači 1982., kao što su izvijestila dva dnevna lista iz Phoenixa u Arizoni, Davida Grundmana ubio je golemi, prevrnuti saguaro kaktus na kojem je vježbao pucati iz puške. Pucnjevi su tako oslabili biljku da je pala i sletjela ravno na Grundmana. Strašni izgred postao je zloglasan lokalno i nacionalno s nekim varijacijama u detaljima, čime se približio legendi. Ova je smrt bila proslavljena u pjesmi pod imenom *Saguaro* grupe Austin Lounge Lizards, koja se pojavila 1984. na albumu *Creatures from the Black Saloon.*

Osveta superljepilom

Žena koja je otkrila da je muž vara zalijepila mu je penis za nogu "superljepilom" dok je spavao. Morali su ga odlijepiti operacijom.

P

Pametna bebisiterica

Također poznata i kao "Bebiterica mučiteljica", ova priča govori o nekome u autobusu ili podzemnoj tko čuje kako mlade žene uspoređuju svoje načine uspavljivanja djece dok ih čuvaju: "(Ja samo pustim plin i držim im glavu u pećnici

dok ne zaspu."

Starije verzije su došle iz Engleske gdje su dvije dadilje čule priču u Hyde Parku: "Samo joj držim slatku glavicu pored plina i dam joj da udahne."

Par koji je zapeo

Par ostane zaglavljen za vrijeme spolnog odnosa u malom sportskom autu; u tom neugodnom položaju pronađe ih ili policajac ili prolaznik. Auto se mora rastaviti i mora se pozvati hitna pomoć kako bi ih se razdvojilo. Jedna vrlo poznata verzija završava ovako: "Uzrujana žena, nakon što su joj pomogli da izađe iz auta i da se obuče, zajeca, 'Kako ću objasniti suprugu što mu se dogodilo s autom?'"

Iako se tvrdi da je to stvaran događaj koji se dogodio u Londonu '70-tih, priča o ljubavnicima u zamci ima nekoliko varijacija i puno različitih lokacija - i britanskih i američkih - te prototip u klasičnim mitovima i legendama. Popularne knjige i časopisi često su predstavljali priču kao "istinitu". Poznato kao *Penis captivus ili vaginismus* u medicinskoj literaturi, stanje u kojem se penis "zaglavi" tijekom spolnog čina znanstvenici spominju kao "rijedak ali razmjerno prolazan simptom s posljedicama koje su manje senzacionalne od onih koje se izmišljaju u glasinama."

Plivačica oplođena jajima hobotnice

Tradicionalni motiv engleskih legendi čini se da nema nikakva smisla fiziološki gledano. Motiv je ovaj: *Djevojka proguta punoglavca: u njoj naraste hobotnica s pipcima koji dopiru u svaki dio njezina tijela.* Očito, ovdje bi trebalo biti riječi o zarazi žabom ili žapcem, a ne hobotnicom. Razumnija je, iako još sumnjiva, moderna verzija priče koja se, čini se, razvila iz tog motiva, a obično zvuči poput kratkog primjera koji slijedi, a objavljen je u novozelandskim novinama 1990.:

"Prije nekoliko godina mlada se žena žalila na bol u trbuhu. Za vrijeme operacije otkrili su u njoj malu hobotnicu. Objašnjenje? Progutala je jaje hobotnice dok je plivala."

"Plivačica oplođena jajima hobotnice" pripada tradiciji priča o zmiji u njedrima koje se odnose na različite vodozemce ili ribe koje rastu u ljudskom tijelu, a priča odzvanja strahom od neželjene trudnoće.

Pokušaj otmice

U ovoj legendi malo je dijete nestalo nakon što su njegovi roditelji na trenutak skrenuli pogled dok su bili u šoping centru ili robnoj kući ili u zabavnom parku. Nakon što su obaviješteni nadležni u trgovini ili parku, zatvoreni su svi izlazi osim jednog a roditeljima se savjetuje da promotre sve koji odlaze, te da posebno obrate pozornost na cipele male djece. Objašnjeno je da iako potencijalni otimači često promijene izgled djece ili njihovu odjeću, često zaborave promijeniti djeci cipele. Zasigurno, roditelji prepoznaju svoje dijete koje je pod sedativima i prerušeno a iznose ga nepoznati ljudi, nakon što uoče njihove omiljene tenisice s istaknutim logom. Ponekad je potencijalni silovatelj ulovljen dok šiša ili boji djetetovu kosu u WC-u.

Zapravo se ista legenda s manjim varijacijama prepričava u vezi s određenim poduzećima od barem sredine '70-tih, a i dalje se priča u vezi s novootvorenim trgovačkim centrima, dućanima i parkovima. Često se naglašava da otimači namjeravaju djecu prisiljavati na snimanje dječje pornografije a nekad se kaže da je otmica bila uspješna te da je dijete poslije prepoznao netko tko je gledao takav film. Često legenda završava glasinom da je lokalna policija upoznata sa slučajem ali da je prikrila činjenice kako se ne bi naudilo poslovanju imenovane kompanije. To navodno objašnjava činjenicu zašto

lokalni mediji nisu objavili vijesti o pokušanoj otmici. Zapravo, mnogi lokalni mediji izvještavali su o takvim događajima, ali stalno im je namjera bila suzbiti glasine i legende o pokušanim otmicama.

Poruka pod markom

Ova europska legenda o teškim uvjetima za vrijeme Prvog svjetskog rata prerasla je u internacionalniju priču o strahotama tijekom Drugoga svjetskog rata.

U oba razdoblja tajna poruka napisana je ispod marke. U ranijim pričama pismo stiže u Sjedinjene Države od rođaka iz Njemačke koji piše da je tamo sve u redu i da bi američki rođaci možda željeli parom odlijepiti markicu s omotnice za "malog Alfa". Ali u obitelji nema nikoga s tim imenom. Kada odluče pratiti trag i skinu marku, Amerikanci ispod nje pronalaze malim slovima napisano "Mi gladujemo".

U nekoliko verzija priče "Poruka pod markom" iz Prvoga svjetskog rata otkriveno je da je izvor skrivene poruke logor, a tijekom Drugoga svjetskog rata to je postala standardna verzija. Vojnik zatvoren u njemačkom ili japanskom koncentracijskom logoru šalje pismo kući sa sličnim zahtjevom "da se marka sačuva za malog Johnnyja". Ispod marke je napisano, "Odrezali su mi ruke!" ili "Odrezali su mi jezik!". Činjenica je pak, da je zatvoreničku poštu tijekom ratova slao Međunarodni Crveni križ i da im nisu bile potrebne poštanske marke.

Postoje dokazi da su se neke obitelji služile lukavstvom i slale skrivene poruke pod poštanskim markama tijekom rata. Na primjer, Corrie ten Boom, Nizozemka koja je radila za Pokret otpora, u knjizi *The Hiding Place* iz 1971., opisuje svoje iskustvo kad je u njemačkom zatvoru primila paket od kuće. Rukom napisana adresa stajala je ukoso prema gore i nadesno, te se činilo da pokazuje na poštansku marku, pa je ona namočila marku, skinula je i pronašla poruku, "Svi satovi u tvom ormaru su sigurni", što je bila kodirana poruka da su Židovi skriveni u tajnoj sobi pobjegli na sigurno.

Postupak s cjedilom i kopirkom

Policajci u malom odjelu ispituju sumnjivca za kojeg su uvjereni da je kriv za zločin koji istražuju, ali čovjek odbija priznati. Policajci stave cjedilo na čovjekovu glavu i pričvrste ga žicama za stroj za kopiranje, govoreći mu da je to detektor laži. Stavili su list papira na kojem je napisano "Laže!" pod poklopac kopirke i svaki puta kada osumnjičeni odgovori na pitanje oni pritisnu tipku za kopiranje i list se pojavi s natpisom "Laže!" Osumnjičeni ubrzo prizna da je počinio zločin.

"Postupak s cjedilom i kopirkom" priča je dobro poznata i policajcima i odvjetnicima diljem Sjedinjenih Država, a mnogi su ju čuli od drugih kolega ali nitko nikada nije tvrdio da je bio prisutan kada je trik izveden. Često su ga (u raznim verzijama) prikazivali kao istinit pisci koji su htjeli vjerovati da se, ako je neko ranije izdanje *tvrdilo* da je policija pribjegla takvom triku, to onda zaista dogodilo. Postupak je također bio odglumljen u barem dvije TV-serije o policajcima.

Profesor akrobat

Profesor obećava studentima da im neće dati nenajavljeni test sve dok "ga ne vide kako u učionicu ulazi kroz prozor". Zatim jednoga dana, nakon što su studenti ušli, njihov profesor ulazi penjući se kroz prozor s veselim izrazom na licu i snopom testova ispod ruke. Pokazalo se da je on prije radio kao cirkuski akrobat. Varijacije priče opisuju testovima naoružanog profesora kako ulazi kroz prozor na drugom katu ili kako izlazi iz velikog klavira.

Ta se priča prepričava vezana uz iznenađujuće velik broj američkih

profesora, čija su imena često navedena uz njihove ispravne akademske titule, iako ni jedna od tih priča još nije bila potvrđena.

Proktološki pregled

Općenita medicinska horror priča koju među sobom prepričavaju laici opisuje smrt pacijenta čije je crijevo eksplodiralo za vrijeme pregleda kada je iskra iz uređaja za pregled zapalila plinove u njegovim crijevima. Vjerojatno takve priče potječu od novinskih izvješća o pravim, iako rijetkim, slučajevima opisanim u medicinskim časopisima.

Propalo samoubojstvo

Očajan čovjek pokušava izvesti samoubojstva primjenjujući nekoliko simultanih metoda, ali se one međusobno ponište. Na primjer, čovjek možda stoji na visokoj litici nad morem s omčom oko vrata zavezanom za drvo, s napunjenim pištoljem u jednoj ruci i bočicom otrova u drugoj. Popije otrov, opali iz pištolja prema glavi i skoči; ali metak prereže uže, on preživi pad a morska voda koju proguta natjera ga da povrati otrov. Potom otpliva na obalu.

Manje zamršena verzija priče opisuje čovjeka koji je skočio s visokog prozora nakon svađe sa suprugom ili nakon što je dobio otkaz. Samoubojica padne na ženu (ili šefa, koji je izašao na ručak nakon neugodnog davanja otkaza). Žena (ili šef) umru, ali čovjek ostane živ.

Prst u tegli krastavaca

Jednostavno, netko pronađe prst u tegli s kiselim krastavcima. Navodno je odrezan s ruke radnika tijekom procesa pakiranja. Nekako je staklenka promakla nadzoru tvorničkih inspektora a nekako je incident izbjegao i pozornost medija, jer je čini se priča sačuvana samo u usmenoj tradiciji.

Od sve hrane za koju se može reći da je kontaminirana raznim sastojcima, prsti i staklenka kiselih

krastavaca uistinu se često javljaju zajedno u urbanim glasinama i legendama. Možda zato što su neki krastavci – ili dijelovi krastavca – otprilike veličine prsta i prsti bi bili najočitiji dio tijela koji bi se mogao odrezati tijekom proizvodnje. Također, boja i miris tekućine za kiseljenje mogu sugerirati da bi prst mogao izgubiti svoju boju u staklenci te izbjeći pozornosti sve dok se staklenka ne otvori. Možda se neki takav incident zaista i dogodio, iako se rezanje prsta čini vjerojatnijim od kiseljenja, flaširanja i iznošenja iz tvornice.

Za razliku od priča o miševima u bocama sa sodom ili pohanim štakorima, glasine o prstima u staklenci s krastavcima rijetko razviju narativni oblik ili sadržaj.

Pseća večera

Par koji putuje Dalekim istokom sa svojim ljubimcem pudlom sjedne na večeru u kineski restoran u kojem nitko ne govori engleski. Oni žele dobiti hranu i za svog ljubimca, pa se koriste znakovima – pokazujući na psa, pa zatim na usta. Konobar klimne, nasmiješi se, uzme psa i odnese ga u kuhinju. Kasnije im posluže hranu na velikom pokrivenom pladnju. Pod poklopcem pronađu svog ljubimca pečenog i posluženog s umakom od papričica i izdanaka bambusa.

Priča je kružila kao vijest o švicarskom paru u Hong Kongu 1971. i često je bila tiskana. Usmena verzija kružila je diljem svijeta od kasnih 1930-tih, ponekad govoreći o psu kao o Čiuaui a konobar je objasnio, "Vaš pas je bio jelo broj osam." "Pseća večera" ponekad se prepričava kao priča o gluhim putnicima koji se pokušavaju sporazumjeti u etničkom restoranu služeći se znakovnim jezikom.

S

Sidašica Mary

Čovjek na poslovnom putu ili na konferenciji upoznaje prekrasnu ženu u baru ili noćnom klubu, te prihvaća poziv da s njome provede noć. Sljedeće jutro on se budi i otkriva da je žena otišla; ostavila je samo poruku napisanu ružem za usne, na zidu kupaonice (ili zrcalu) u kojoj piše, "Dobrodošao u [prekrasni] svijet SIDE". On taj susret prijavi policiji i saznaje da vlasti tu ženu traže već neko vrijeme. Ona je ogorčena žrtva SIDE koja se zaklela da će prenijeti bolest svakom muškarcu kojega može zavesti.

Ta se legenda počela širiti Amerikom 1986. i te joj je godine Dan Sheridan pišući za *Chicago Sun Times* dao nadimak "Sidašica Mary". Istodobno, priča se proširila diljem svijeta, posebice u Europi, gdje je u zloslutnoj poruci ponekad pisalo, "Dobrodošli u klub SIDE". Prototip te legende u devetnaestom stoljeću opisivao je osvetoljubivu ženu koja širi spolnu bolest među neprijateljskim vojnim snagama u svojoj zemlji. Do 1990. ženski oblik legende većinom je bio zamijenjen verzijom "Sidaš Harry", u kojoj muški nositelj virusa širi bolest.

Istražitelji jednoglasno tvrde da se tako nešto nikad nije dogodilo, iako su neki ljudi sigurno pokušali prenijeti virus drugima. U Americi se, do sada, virus SIDE većinom širio među homoseksualcima ili preko zaraženih igala koje međusobno dijele narkomani, iako su promiskuitetni heteroseksualni kontakti također opasni. Legende o "Sidašici Mary" i "Sidašu Harryju" sigurno upozoravaju na tu mogućnost.

Slučajni kanibali

Nedugo nakon Drugog svjetskog rata, u paketu s hranom koji su poslali rođaci iz Sjedinjenih Država, europska (često istočnoeuropska) obitelj pronalazi staklenku s praškom bez etikete ili bilo kakve poruke s objašnjenjem. Pretpostavljajući da se radi o nekom američkom instant napitku, obitelj razmućuje žlice praška u toploj vodi i pije ga. U drugim verzijama prah se koristi kao začin za kuhanje ili se misli da je kokosovo brašno, brašno za kruh ili mješavina za kolače. Poslije stiže pismo s objašnjenjem da staklenka sadrži kremirane ostatke rođaka koji je emigrirao u Sjedinjene Države prije puno godina, umro tijekom rata, a želio je biti pokopan u svojoj rodnoj zemlji. Ponekad se pismo s objašnjenjem nalazi u istom paketu, ali je napisano na engleskom i nema nikoga tko bi ga preveo sve dok kremirani ostaci ne budu već pojedeni.

Nedavna verzija legende opisuje kremirane ostatke rođaka poslane iz Australije kući u Englesku i tamo umiješane u božićni puding. Pola pudinga bilo je već pojedeno kad je stiglo pismo s objašnjenjem.

Smiješna izvješća

Popis jezičnih pogrešaka, koje je navodno napisala polupismena ili neoprezna osoba, širi se po uredima u pisanom, tiskanom ili fotokopiranom obliku a odnedavno kruži Internetom.

Među oblicima ovih izvješća nalaze se slijedeća: "Pismo dobrih želja" ("U skladu s tvojim uputama, rodila sam blizance u zatvorenoj kuverti"); "Izvješće o nesreći" ("Vozeći doma, pogodila sam krivu kuću i zabila se u drvo koje nemam"); "Pisma vojsci"("Drago mi je objaviti da je moj suprug koji je bio proglašen nestalim sada mrtav.") "Roditeljske ispričnice za učenike" ("Molim vas da ispričate Judy; Bila je u krevetu s djedom"); "To ste izdiktirali doktore" ("Pacijent je odbio obdukciju"); i "Iz stvarnih sudskih zapisa" ("Je li to isti nos koji ste razbili kao dijete?").

Strašne glasine u studentskim domovima

Nekoliko su se puta na američkim fakutetima ponovile glasine da je vidovnjak predvidio masovno ubojstvo koje će se dogoditi na koledžu ubrzo ili na određeni datum, često na Noć vještica. Navodno je upozorenje došlo za vrijeme nekog popularnog televizijskog talk showa, posebno *Oprah*. Glasnogovronici tih emisija insistiraju da se nikada takve najave nisu objavile u njima a službenici fakulteta, iako pozivaju studente na oprez, smatraju glasine šalama. Novinska istraživanja nikako ne uspjevaju pronaći bilo kakve dokaze o takvim predviđanjima ili o tome da su se glasine pokazale istinitima.

Strašne glasine na fakultetu obično su vrlo precizne, ali njihovi detalji često pristaju uz više od jednog sveučilišta. Na primjer, tvrdi se da su predviđena ubojstva za spavaonicu koja je izgrađena na najvišem ili najnižem mjestu u domu; mjesto također može biti opisano kao "jako, jako ravno", ili blizu rijeke, jezera, groblja, ili brežuljka. Zgrada se često opisuje u obliku slova L, T, X ili U, na primjer što je prilično uobičajeno za kampuse. Također se spominje i kat spavaonice na kojem će se ubojstvo dogoditi, ali je obično mali broj (drugi do četvrti kat) što bi vjerojatno moglo uključiti oko 90 posto smještaja američkih kampusa.

Kada su ubojstva predviđena za Noć vještica, obično je uključen i opis maske koju će nositi ubojica. Obično se kaže da će ubojstva počiniti netko obučen kao Mala pastirica. Ime ciljane institucije može biti naznačeno referencom na slovo kojim navodno počinje naziv institucije. Kada je pet ljudi ubijeno Na Sveučilištu Iowa 1. studenog 1991., neki ljudi su se sjetili predviđanja da će se ubojstva dogoditi u domu u državi čije ime počinje i završava sa samoglasnikom, ali zapravo se takve priče nikada nisu pričale o Iowi.

Studenti koji slušaju i šire takve glasine obično pamte sve prave zločine koji se dogode u domu, te natežu priče o njima kako bi odgovarale pričama koje su čuli, a obično zaboravljaju da je velika većina takvih predviđanja lažna. Komentirajući tu tipičnu racionalizaciju, folklorist Edward D. Ives sa Sveučilišta Maine rekao je1991. "To je otprilike kao da proreknete da će cijela Kalifornija sutra utonuti u more a potom sutradan pokazujete da se dogodio veliki odron zemlje u Big Suru."

Šokantni video

Kućni video para koji je sebe snimao tijekom seksa slučajno dođe u javnost, obično zato što su vratili krivu kazetu u videoteku. Obično je riječ o društveno istaknutom paru supružnika ili ljubavnicima koji varaju svoje supružnike. Često par čine učitelj/učiteljica i učenica/učenik ili trener i član momčadi. U nekim se verzijama kaseta posuđuje u TV postaji gdje je slučajno prikažu u programu.

Nepotvrđene glasine i priče o amaterskim video kasetama pornografskog sadržaja postoje gotovo od kada i kućne video kamere. Nekoliko ljudi koji ih prepričavaju tvrde da su uistinu vidjeli te kasete. Ali postoje i neki dobro dokumentirani slučajevi stvarnih incidenata te vrste, i takve kasete zasigurno postoje.

T

Tijelo u bačvi

U ovoj legendi, jedna engleska obitelj otkriva bačvu punu ruma spremljenu u podrumu stare kuće

koju su nedavno kupili. Tijekom godine ili dvije potroše rum za kuhanje i piće te je potom prerežu po pola kako bi je upotrijebili za sadnju bilja. Unutra pronađu tijelo čovjeka kojeg su davno poslali brodom kući iz neke od kolonija, a stavili su ga u bačvu s alkoholom kako bi spriječili raspadanje.

Tijela poginulih časnika i drugih dužnosnika zaista su bila ponekad vraćana u Englesku u bačvama s vinom ili drugim alkoholom. Čak je i tijelo Lorda Nelsona čuvano u bačvi viskija nakon što je poginuo u Bitki kod Trafalgara 1805. i tako je poslano u Englesku na pokop. Jedna tradicija tvrdi da su mornari probušili bačvu i slamkama popili dio viskija, dajući tako značenje izrazu "cijediti admirala".

Legenda "Leš u bačvi" je slična američkim legendama o tijelima pronađenim u gradskim spremnicima za vodu, a podsjeća i na razne legende o slučajnom kanibalizmu.

Tijelo u krevetu

Muž i supruga koji su se smjestili u hotelu u Las Vegasu – često se kaže da je bio Excalibur ili Mirage – osjete smrad u sobi. Neuspješno traže njegov izvor i zatraže da ih premjeste u drugu sobu. Ali hotel je pun i prisiljeni su trpjet tu situaciju cijelu noć.

Slijedećeg jutra smrad je još gori, i oni ponove svoju tužbu na recepciji. Te večeri kada se vrate u sobu nađu policajca pred vratima, te ih osoblje uputi u drugu sobu u koju su već premještene njihove stvari. Sobarica je dok je čistila sobu pronašla truplo u raspadajućem stanju unutar kreveta (ili među oprugama, ili pod krevetom). Ponekad je žrtva identificirana kao mrtva prostitutka ili žrtva mafijaškog ubojstva.

"Tijelo u krevetu" postala je vrlo popularna legenda početkom 1991. i 1992., a stvarni primjeri s tijelima pronađenim u hotelskim sobama pojavili su se u vijestima 1988. i 1989. i dva puta 1994. i 1996. Ipak, niti jedan od zabilježenih slučajeva doslovce ne odgovara verziji legende, a i dogodili su se u hotelima u New Jerseyju i na Floridi. Čini se da moderna legenda ima vlastiti život, iako je možda djelomično pod utjecajem izvještaja o sličnim incidentima iz stvarnog života.

Ukradena lisnica

Klasična urbana legenda o nesvjesnoj pljački i neugodnosti koja je iz toga proizašla, ova priča - često zvana "Joggerova lisnica" - ima dugu povijest. Tipična američka verzija opisuje biznismena s Manhattana koji ujutro trči Central Parkom na putu u ured. Drugi čovjek koji također trči sudari se s njim, i biznismen odjednom shvati da mu nedostaje lisnica. Odlučujući da neće biti žrtva, sustigne drugog joggera i zahtijeva od njega "Vrati mi lisnicu!" Preplašen, jogger mu da lisnicu a biznismen požuri u ured, istušira se, smiri i počne raditi. Tada ga žena nazove i kaže, "Nadam se da možeš posuditi novac za ručak ili što god ti bude danas trebalo; jutros si zaboravio lisnicu na ormariću."

Unaprijeđeni proizvod

Kao što je pokazalo istraživanje Henrika Lassena, "Legenda o zatajenom čudesnom izumu ili, drugim riječima, vrlo 'poboljšanom proizvodu', kruži neprekidno zamaskirana na razne suvremene načine gotovo dvije stotine godina." Verzija te teme u klasična vremena bila je priča o nelomljivom ili fleksibilnom staklu; u suvremenim legendama najpoznatija je verzija o "Ekonomičnom autu". U stara i moderna vremena za navodni novi izum tvrdi se da ga namjerno ne daju na tržište. U Lassenovu sažet-

ku te osnovne teme stoji:

"Pronađeno je izvanredno tehnološko otkriće od kojeg bi svi, osim nekih moćnih pojedinaca, jako profitirali kad bi bilo dostupno široj javnosti, ali tih nekoliko ljudi, u čijem je interesu da se za otkriće ne sazna, imaju dovoljno moći da njegovo postojanje zataškavaju beskonačno dugo."

Među ostalim unaprijeđenim proizvodima koji se opisuju u modernom folkloru su žarulje koje nikada ne pregaraju, gume koje traju zauvijek, najlon čarape koje se ne poderu i žileti koji se ne istupe. Za moćnike koji drže proizvod u tajnosti obično se kaže da su ili proizvođači konkurentskih (lošijih) proizvoda ili vlada. Povremeno proizvod, za koji se tvrdi da je unaprijeđen a korist od njega je sumnjiva, zaista dođe na tržište; nedavni primjer su "čarobne" loptice za pranje ili diskovi koji navodno peru rublje u perilici bez upotrebe deterdženta.

Uslužni susjed mafijaš

Poznata i kao "Obiteljski prijatelj", ova legenda opisuje par koji se doseli u bogato naselje a kada se jednog vikenda vrate s puta otkriju da su pokradeni. Kada upitaju svoje nove susjede jesu li primijetili nešto sumnjivo, susjedi - blagorječivi i lijepo obučeni - savjetuju im da ne prijavljuju zločin policiji dok oni sami ne "naprave nekoliko poziva i ne vide što se može učiniti." Navodno susjedi imaju dobre veze, jer slijedećeg jutra žrtve provalnika pronađu sve svoje ukradene stvari uredno posložene na prednjem trijemu.

Uznemirena nevjesta

Na velikom, lijepom i skupom vjenčanju u visokom društvu, malo prije nego su konačni zavjeti izrečeni, mlada se okrene prema svojim gostima i održi govor u kojem svima zahvali – svojim roditeljima, gostima, pratiteljima itd. Tada se okrene prema mladoženji i kaže da mu želi zahvaliti "što je sinoć spavao s njezinom kumom." Gurne buket u lice jednom od izdajica i napusti crkvu.

Kasnih '80-tih ta se priča naširoko prepričavala diljem Sjedinjenih Država i pripisivala se raznim zajednicama (Talijanima, Poljacima, Ircima, Židovima itd.). Anegdote su se pojavile u tisku, a proširene verzije objavljene su u tabloidima. Ali nije se javio ni jedan očevidac kako bi potvrdio incident; niti su novinski istražitelji uspjeli otkriti izvor priče.

Varijacija legende nazvana "Zlovoljni mladoženja" pojavila se '90-tih. Na primanju nakon vjenčanja, mladoženja ustane i objavi da odlazi na medeni mjesec bez svoje supruge te da će vjenčanje biti poništeno po njegovu povratku. On kaže gostima da pogledaju ispod svojih tanjura gdje će pronaći objašnjenje, i tu svaki pronađe fotografiju mladenke s kumom u "kompromitirajućoj situaciji."

Čini se da obje te priče odražavaju moderni trend kod parova da naprave što osobniju ceremoniju vjenčanja upotpunjenu originalnim govorima sudionika. Priča o mladoženji aludira na običaj skrivanja poklona za svakog gosta pod tanjurom na primanju. (Nije ponuđeni nikakvo objašnjenje zašto nitko od gostiju nije kradomice pogledao pod svoj tanjur prije nego je mladoženja počeo govoriti, ili zašto nitko od gostiju nije sačuvao kopiju inkriminirajuće fotografije.)

Velike mačke slobodno šeću

Glasine o velikim mačkama – često identificiranim kao crne pantere – koje slobodno šeću blizu gradova ili predgrađa ponekad se razviju u lokalne legende s detaljnim opisima susreta s zvijerima, viđenih tragova, napada na domaće životi-

nje, navođenja od kuda potječu i slično. Ipak velike mačke nisu nikada uhvaćene, i legendarne pripovijesti imaju stalan motiv i strukturu koja odaje putujuću priču prije nego pravog izgubljenog mačjeg predatora.

Često se priče ponovno javljaju nekoliko godina za redom u istom području. Na primjer, ljudi su tvrdili da su vidjeli panteru u području jugoistočnog Michigana 1984., 1985., 1989. i 1992. Sve su izjave istražili Odjel za prirodne resurse Michigana i *Flint Journal*, časopis koji je izvijestio o sličnim opažanjima 1995., ali ponovno vlasti nisu mogle pronaći nikakve velike mačke. Slične potrage za lutajućim pumama bile su prijavljene blizu grada Moline u državi Illinois, 1992. , blizu Bethesde, u državi Maryland 1994., i blizu Philadelphije 1995. Priče o viđenju "Fantomske pantere" bile su osnova za širenje glasina od devetnaestog stoljeća, i u Sjedinjenim Državama i drugdje. Većina se priča najvjerojatnije može objasniti brkanjem s nekom drugom životinjom koja je domaća za tu regiju. Na takva viđenja utječu prikazi velikih mačaka u pop-kulturi kao prikradajućih krvoločnih životinja, boje ebanovine – što je daleko od onoga kako one zapravo izgledaju i od njihovih skromnih navika. Kako su velike crne mačke autohtone samo u Južnoj Americi (jaguari) i Africi (leopardi), bilo kakve takve životinje koje slobodno šeću ostatkom svijeta mogle bi biti samo bjegunci iz zooloških vrtova ili cirkusa, a malo je vjerojatno da bi dugo lutali prije nego što bi netko prijavio njihov nestanak.

Tema o odbjegloj velikoj mački je internacionalna. U Italiji, na primjer, *felini misteriosi* navodno su viđeni 1989-1990 u predgrađima Rima. U Engleskoj su se viđenja velike mačke ponavljala, a u medijima su opisivana izrazima poput "Velika puma iz Surreyja" ili "Zvijer iz Exmoora".

Vozači bez glava

Dijete ili pas drže glavu isturenu kroz prozor tijekom vožnje autocestom. Drugo vozilo prođe pored auta vrlo blizu i odreže im glavu. Nekad je dekapitacija tako brza i čista da ostali u autu ne primijete neko vrijeme da se išta dogodilo.

Motorist obilazi veliki kamion nakrcan tankim čeličnim pločama. Jedna ploča isklizne i otkine glavu vozaču motocikla. Bezglavo tijelo nastavi se voziti pored kamiona, te preplaši vozača.

Prva verzija uobičajenija je u Sjedinjenim Državama a druga u Engleskoj. Lik iz *Posmrtnih spisa Pickwickova kluba* Charlesa Dickensa (1836) opisuje dekapitaciju žene koja se vozi na kočiji koja prolazi ispod niskog luka: (Imala je sendvič u ruci ali i ne i usta u koja bi ga stavila." U nekim modernim američkim verzijama postoji priča o psu. Ljubimac sjedi u krilu djetetu koje nastavlja dragati bezglavu životinju. U priči o motociklistu ponekad vozač kamiona, nakon što ugleda bezglavog motoristu, dobije srčani udar, izgubi kontrolu nad velikim vozilom i zabije se u skupinu ljudi na rubu ceste.

Vrhunac horrora

Riječ je o tradicionalnoj europskoj narodnoj priči u kojoj sluga pozdravi svog dugo odsutnog gospodara po povratku izjavljujući da nema (nikakvih novosti(osim što je umro pas. Ali, kasnije, nakon dodatnih upita, sluga opisuje niz katastrofa koje su se dogodile, sve do smrti gospodareve žene – a to je samo slučajno uključivalo smrt psa.

Z

Zaključani pilot

Ova legenda koju prepričavaju osoblje zrakoplovnih tvrtki i putnici, opisuje kako uslijed niza nezgo-

da i nerazumijevanja pilot i kopilot na komercijalnom letu ostave kokpit prazan. Pokaže se da su vrata kokpita zatvorena i zaključana. Kako ni jedan pilot nije ponio ključ sa sobom, prisiljeni su razbiti vrata sjekirom pred prestravljenim putnicima.

Zmija u njedrima

Nathaniel Hawthorne upotrijebio je tu frazu u kratkoj priči objavljenoj 1843. ("Egotizam, ili Zmija u njedrima") upućujući na tradicionalne legende u kojima zmija uđe u nečije tijelo, obično kroz usta. Moderni folkloristi usvojili su pojam ne samo za priče o gutanju zmije nego i općenitu referencu na druge legende u kojima živa bića ulaze u ljudsko tijelo.

U starijim europskim legendama o zmiji u njedrima koje su posebno poznate u Irskoj, zmija ili zmijina jaja bili su progutani kada je osoba pila iz potoka ili jezera, ili je zmija ušla u otvorena usta osobe koja je spavala. Često je biće bilo izmamljeno van tako što se žrtva izgladnjivala, pa zatim legla otvorenih usta pokraj zdjelice s mlijekom. Smatralo se da mlijeko privlači zmije, iako su zmije u stvarnosti mesožderi i baš ne vole mlijeko.

"Zmija u polju jagoda" najočitiji je moderni nasljednik legendi o zmiji u njedrima. Druge priče o invaziji tijela fokusiraju se na bića poput mrava, štriga, žaba i paukova. U urbanim legendama na tu temu, obično treba stvorenja kirurški odstraniti, ali ponekad odu samostalno ili čak prsnu iz kože poput stvorenja u znanstveno fantastičnoj horor filmskoj seriji *Alien*.

Neki su analitičari predložili da legende o zmiji u njedrima mogu predstavljati strah od trudnoće, ili maštanja, i zaista, postoji jedna urbana legenda o plivačici koja je progutala mušku spermu u bazenu i ostala trudna.

S ENGLESKOG PREVELA
Margareta Matijević Kunst.

Ulomci Jan Harold Brunvald
Encyclopedia of Urban Legends,
W. W. Norton, 2002.

Biza

rro

Bizarro i bizarno: laž i mogućnosti bizarnog kao žanra

¶ U potpuno eklektičnoj atmosferi koja vlada u društvu i književnosti danas teško je vjerovati u istinsku mogućnost eksperimenta, transgresije, prijestupa. Za očekivati je da će svaki novi pokret ili pojava u književnosti koje žele biti "bizarne" i "prijestupničke" biti dočekane barem skeptično, ako ne i s dosadom. U ovom pregledu predstavljamo i donekle evaluiramo upravo takvu recentnu pojavu, *bizarro*, čije je ime – izvedenica od *bizarre*, što znači *neobično, čudno, nastrano*. Problem s bizarrom je afirmiranje književnosti kao žanrovski strukturirane robe i pitanje njenog značenja u takvim okolnostima.

Bizarro, jednostavno rečeno, je žanr čudnog. Ovako otprilike glasi prva točka svojevrsnog manifesta bizarra, uključenog u antologiju *The Bizarro Starter Kit: An Introduction to the Bizarro Genre*. S druge strane, Kevin Dole 2, jedan od bizarro autora, odupire se označavanju bizarra kao žanra i u svom eseju *Four rules of Bizarro* navodi četiri pravila bizarra. To su (1) provokativna uvreda, (2) smislena transgresija, (3) eksperiment i (4) jezgrovitost. Pravila naznačuju da ne postoji temeljna suglasnost o tome što je bizarro; naime, određenje bizarra kao eksperimentalne proze je u kontradikciji s određenjem bizarra kao žanra. Da bi nešto pripadalo određenom žanru nužno je da to *nešto* zadovoljava određenu formu žanra. Time se vraćamo na stari problem svake avangardne i kvaziavangardne poetike: teško je točno odrediti što ona jest; mnogo je lakše reći što ona *nije* i što *negira*. I zaista, osobine kojima Kevin Dole 2 karakterizira bizarro – "transgresija", "uvreda" itd. su u svojoj biti negativne – one zahtijevaju ustanovljeni poredak koji pretpostavljeno nova bizarro poetika poriče. U drugom "eseju" objavljenom na Mondo Bizarro internet forumu i naslovljenom "What the Fuck is This All About?" Dole pokušava pobliže okarakterizirati bizarro:

> Mi smo nešto poput SF-a, ali više zauzeti estetikom tehnologije nego njenim utjecajem na materijalnost; magični realizam s malo odviše magičnog i nedovoljno realnog; horror više zainteresiran grotesknim nego makabričnim; stvari koje bi bile potpuno pornografske da u bilo kojem slučaju imaju namjeru biti seksualno uzbuđujuće. Vrlo crno, ali često smiješno, te iako ne uvijek u doticaju s objektivnom realnošću, vrlo smisleno kada se sagledava unutar vlastitog svijeta. Ova stvar zauzima prostor osvojen od postmodernizma dok s druge strane želi biti potpuno neakademska. Mi miješamo naše metafore kada se tako osjećamo.

Sada imamo nekoliko pojmova kojim možemo označiti bizarro: nešto poput SF-a, nešto poput magičnog realizma, nešto poput horora, ili nešto poput pornografije. Sva navedena obilježja su očito neodređena. Opet, možemo pretpostaviti da se barem autori uključeni u spomenutu antologiju – među njima i svojevrsni guru pokreta Carlton Mellick III – slažu s

određenjem bizarra kao žanra. Pitanje je možemo li bizarro smatrati književnim pokretom. Naime, bizarro ima postavljene ciljeve u vidu pseudo – manifesta, no upitno je koliko su ti ciljevi umjetnički. Bizarro se doista koncentrira na određene tematike i određene poetike, no one ostaju mutno određene. Također, bizarro nema nikakvu vlastitu poetiku; radi se o preuzimanju starijih poetika uz ponešto friziranja. Uz to, ako je bizarro jest pokret, on jest također i komercijalni pokret; šesta točka manifesta navodi da je "bizzaro stvorila grupa malih izdavača kao odgovor na sve veću potražnju za (dobrom) začudnom fikcijom i sve veći broj autora koji su se specijalizirali upravo za bizzaro."

Dakle, možemo reći – bizarro predstavlja grupu autora okupljenih oko određenih izdavačkih kuća; u prvom redu *Eraserheadpress*, *Afterbirth books* i *Raw dog screaming press*. Ti autori – da nabrojimo neke od njih: Carlton Mellick III, John Edward Lawson, Bruce Taylor, D. Harlan Wilson, Jeremy Robert Lawson, Gina Ranalli, Andre Duza, Kenji Siratori – donekle dijele tematiku, pristupe i svjetove. Uz pornografiju, horor, zanesenost estetikom tehnologije, magični realizam, grotesku i crni humor bizarro karakteriziraju zaokupljenost kapitalističkim potrošačkim društvom, medijima, granicom stvarnosti i fikcije, paralelnim svjetovima, postapokalipsom, drogama, kao i jaki elementi nadrealizma te ponekad velika doza *trasha*. Pridjevi kojima autori opisuju svoja djela su freaky, smiješno, brutalno, techno-noir. Bave se istraživanjem granica roda, tijela, tehnike i granica uopće. Zaokupljenost kapitalističkim društvom je vidljiva na dvije razine; jedna razina je problematizacija samog tog društva unutar bizarro proze, druga razina je svijest autora da pišu unutar društva u kojem književnost ima status robe te prihvaćanje tog statusa.

S obzirom na činjenicu da svaki pokret stvara svoju vlastitu tradiciju, zanimljivo je primjetiti da bizarro autori eksplicitno kao svoje prethodnike svojataju Pierrea Guyotata, Jana Švankmajera, Williama Burroughsa i Davida Lyncha.[01] Što se ostalih utjecaja tiče, razni autori navode različite utjecaje, no dva obilježja su uočljiva. Prvo, kao svoje uzore/prethodnike/utjecaje navode mnogo autora/umjetnika/redatelja koje prati *underground*, subverzivna ili transgresivna aura. Drugo obilježje je izuzetna obilježenost pop-kulturom. Naime, bizarro je moguće shvatiti, pojmiti i situirati samo unutar zapadne pop-kulture i društva, van svih visokih odrednica. Dole u svom programu navodi potpuni neakademizam. To znači da će se kao uzore uzimati artefakti, autori i fenomeni

01 Guyotat je francuski autor, započeo pisati tokom šezdesetih, poznat po iznimno eksperimentalnom stilu i kontroverznim temama. Njegov roman *Eden Eden Eden* je od 1971. do 1981. bio zabranjen u Francuskoj. Iscrpnije o Guyotatu vidi u *Libra Libera* #17, 2006. Švankmajer je češki avangardistički redatelj i scenarist.

iz svih sfera masovnog društva jednako kao i iz tradicionalne visoke kulture. Pri tom uopće nije nužno da ti utjecaji budu književne prirode; mogu pripadati pop-glazbi, filmu, stripu, slikarstvu, TV-emisijama ili jednostavno kulturnim fenomenima poput *Nascar* entuzijasta ili Elvisovih imitatora. Rezultat je eklektična mješavina navedenih utjecaja – od onih očekivanijih poput Davida Lyncha,[02] Phillipa K. Dicka, avant-popa,[03] Jeana Baudrillarda, Kurta Vonneguta, Dostojevskog, Deleuza i Guattarija, Kathy Acker, Irwina Welsha, Cronenberga, Burroughsa, Palahniuka, Alejandra, Jodorowskog, Shinye Tsukamota, Takashi Miikea, Tima Burtona ili Georga Romera do Led Zeppelina, japanskog punka, *old school animea*, psihodeličnog rocka, straha od mediokriteta, kofeina, H. R. Gigera, Boscha, Beavisa i Buttheada, synth popa, Jesus and Mary Chain i raznih kemijskih spojeva. Kafka je naročito popularan među bizarro autorima – čak dvije knjige su nazvane po njemu: *The Kafka Effekt* D. Harlana Wilsona i *Kafka's Uncle and Other Strange Stories* Brucea Taylora.

Svojevrsni ludizam kojim je birana ova lista postaje apsurdan ako pogledamo što navedeni autori navode kao svoje interese. Naime, oni uključuju: zaliske, žilete za kobasice, votku, "Jesus porn", zombije, retardiranu glazbu, tuljane, kemiju, forenziku, parazite, -izme, neironijske šešire, fantasy metal, morske pse, ne biti pojeden od morskih pasa, aliene, enviromentalizam, veganizam, Halloween, tetovaže, bodybuilding, street- fighting, akrofobiju, masovne ubojice, proizvodnju ruksaka. Dodajmo tome da svaki autor posjeduje svoj samodeklarirani stil – npr. avant – punk, the horrible, metrosexual, blender fiction, brutality chronic, chunky absurd, walronian fiction, itd. Iz svega navedenog je jasno da se radi o postmodernom *mish-mashu* za specijaliziranu publiku; ovim bizarro definitivno zadovoljava svoju ambiciju da bude "književni ekvivalent odjela kultnih trash-filmova u videoteci".

Ono što je u svemu tome upitno i zapravo bitno je vrijednost i/ili važnost bizarra. Tom problemu možemo pristupiti na više načina; jedan pretpostavlja pitanje o tome na što bizarro kao takav ukazuje. Ovaj pristup uključuje sociološko-ideološku orijentaciju. Riječ je o tome da jedna književna pojava sama sebe svjesno definira kao robu. Karakteristično je da se tako definira unatoč – ili baš zbog nje - koncentraciji na prividno kontorverzne teme. Naime, bizarro djela bez sumnje djeluju kontroverzno, poput Mellickove *Baby Jesus Butt Plug* u kojem radnja ne seže dalje od naslova - korištenje kloniranih beba Isusa kao analnih uložaka namijenjenih jebanju. Ipak, zapravo se radi o pravom primjeru Baudrillardovog postulata prema kojem u kapitalizmu svaka radikalnost ima pravo na punu tržišnu i kulturalnu afirmaciju, pod uvjetom da se odrekne svoje stvarnosne komponente. Jer, budimo iskreni, u SAD-u možda jest u porastu religijski fundamentalizam i militarizam, no protestantski i ini fundamentalisti i tako ne čitaju Burroughsa ili Kathy Acker i ne gledaju filmove poput *Cannibal Holocaust*. Riječ je o proizvodima namijenjenima određenoj publici. Time se problem seli iz književnog u kulturološko polje koje ima snažne odnose s ekonomskim poljem. Slutnju da se radi o privlačno upakiranim proizvodima za masovnu potrošnju potkrepljuje i činjenica da je od početaka pokreta oko 1999. do danas objavljeno barem sto romana i antologija priča i novela. U svemu tome nije zanemarivo ono što bi Pierre Bordieu nazvao kulturni kapital – u ovom slučaju, stečen statusom pisca i privlačnom aurom *transgresivnosti*, *uvredljivosti*, pa čak i *subverzivnosti*. Zahuktala bizarro industrija, koncentrirana oko navedenih kuća, stalno proizvodi nove autore koji izbacuju po nekoliko kratkih romana godišnje. Zapravo, možemo zaključiti da su izdavačke kuće ona usisna središnja sila koja je zapravo stvorila i *brendirala* bizarro. Cjelokupna eksplicitna bizarro simbolika i ikonografija – od pozivanja na Lyncha

02 Želja de se odrede kao *Lynchevci* je vidljiva i iz naziva izdavačke kuće *Eraserhead Press*, nazvane po Lynchevom kultnom filmu iz 1977. *Eraserhead*. Popis "popularnih bizarro djela" nakon navođenja Lynchevih, Švankmajerovih, Miikeovih i ostalih radova završava stavkom "bilo što opisano kao *lynčevsko*."

03 Avant-pop je kulturno-umjetnički pokret iz devedesetih. Neki avant-poperi su bizarro proglasili za nasljednika avant-popa, unatoč tome što je avant-pop teoretski mnogo razrađeniji i dosljedniji. Više o avant-popu vidi u *Libra Libera* #7, 2000.

do izražavanja ljubavi prema tuljanima otkriva snažnu želju da se bude *cool*, radikalan i otkačen po svaku cijenu, odnosno da se stekne pripadajući kulturni kapital. Iz ove perspektive bizarro se otkriva kroz dva aspekta, spojena logikom kapitala: aspekt književnost kao robe, dakle kao artefakta-nosioca razmjenske vrijednosti, te književnosti kao nosioca kulturnog kapitala. Taj kulturni kapital jednako stječu i pisci i čitatelji, doduše na različitim polovima odnosa autor – čitatelj. Autori i čitatelji jednako su nagrađeni aurom *bizarnosti*, čudnosti, radikalnosti; pisci stječu i kapital koji nosi taj status.[04] Dok se za neke žanrove književnosti uzima(lo) zdravo za gotovo da nešto znače, a o njihovom se robnom aspektu dalo raspravljati, kod bizarra je situacija obrnuta. Njegov status kao robe je zajamčen, dok je njegov status generatora smislenih artefakta upitan. Pod eventualnom smislenom vrijednosti bizarra podrazumijevam njegovu idejnu i/ili subverzivnu vrijednost. Naime, "sociologija" bizarra ukazuje na to da žanr pokazuje niz sličnosti s drugim žanrovima, npr. sapunicama, ili ljubavnim romanima. S te strane svaka rasprava o transgresivnosati bizarra je komercijalni trik, i on se pokazuje kao savršeni primjer eskapizma, kao primjer onoga što Adorno opisuje kada govori o kulturnoj industriji. Ovaj problem – vrijednosti i/ili subverzivnosti bizarra – donekle ostaje otvoren za raspravu.

Drugi pristup bizarru je nešto nedvosmisleniji. Na kraju krajeva, zašto bi književnost morala biti subverzivna, ili nekomercijalna? Također, status pisca i njegovog teksta je u svim razdobljima nosio određenu auru. No književnost bi trebala biti (ili težiti da bude) dobra. Na kraju krajeva, dobra književnost je uvijek dobra književnost, bez obzira na specifičnu radnju, materijal i stil. Ova postavka nije ni izdaleka tako sigurna kao što se čini, no samo čitanje tekstova nikako ne može zanemariti određene stvari. I tu se razotkrivaju golemi problemi bizarra: dobar dio tekstova je jednostavno loš. Strukture priča su nekoherentne, likovi nerazrađeni, stilovi neizgrađeni. Poneki – u pripadnim krugovima hvaljeni – tekstovi ne zadovoljavaju niti uvjete da budu proglašeni *trashom*. Svjetovi su često unutar sebe nekoherentni preko granica apsurda. No – pitat će se zbunjeni čitatelj ovog teksta – zar to i nije cilj bizarra? Naravno, jest, no apsurd mora biti uspostavljen na nekoj podlozi, mora imati *nekakvog* smisla. U suprotnom, sve se svodi na ređanje apsurdnih scena jedne za drugom, bez ikakve ideje i horizonta smisla. Poetika šoka, ukoliko nema razlog i ideju svog postojanja, brzo jednostavno postaje dosadna i naporna.

Naravno, možda je za vjerske i druge konzervativce sama ideja *Baby Jesus Butt Pluga* subverzivna. No to ne znači da se radi i o dobroj književnosti. Iz tog razloga u ovom izboru nije zastupljen svojevrsni guru žanra, Carlton Mellick III. Ovaj autor je u roku od šest godina objavio četrnaest kratkih romana, romana i novela. Naslovi su za žanr karakteristični; *The Infant Vending Machine* (2001), *Satan Burger* (2001), *Electric Jesus Corpse* (2002), *Razor Wire Pubic Hair* (2003), *The Steel Breakfast Era* (2003), *The Baby Jesus Butt Plug: A Fairytale* (2004), *The Menstruating Mall* (2005), *Sex and Death in Television Town* (2006), itd. U *Satan Burgeru* se vrag osobno spušta u dosadan gradić i otvara lanac fast-food restorana. U *The Menstruating Mall* nekoliko tipičnih potrošača, u Buñuelovom stilu, ne može napustiti supermarket. U *Punk Landu* je riječ o pankerskom raju u kojem izbije građanski rat između *corporate* i *traditional* pankera. Glavni junak je čuvar ulaza u raj, zajedno sa svojim kućnim ljubimcem – živim vibratorom. *Sex and Death in Television Town* je napisan u western – settingu: razbojnička banda hermafrodita otkriva zabačeni gradić u kojem stanovnici imaju televizore umjesto glava. *Electric Jesus Corpse* događa se u zombi - svijetu u koji silazi

04 Moguće je da se ovdje radi o onom što Joke Hermes naziva "zabludom o značenju" – akademskoj pretpostavci da proizvodi popularne kulture moraju nešto označavati. Kako Simon Frith navodi, njeno istraživanje o ženskim časopisima daje naslutiti da ih većina čitatelja cijeni zbog njihove beznačajnosti (Frith, S. (2005), "Problem vrijednosti u kulturalnim studijima", K. 4, 168). To bi bilo u skladu sa zastupanom tezom o bizarru kao robnom žanru s isključivo zabavljačkom funkcijom. Ipak, analiza Doleovih eseja, pogotovo njegovo inzistiranje na "smislenoj transgresiji" daju naslutiti da se barem dijelom računa i na to da bizarro zaista nešto *znači*.

Isus: krajolik se pretvara u meso, a ljudsko meso u strojeve. U tom svijetu, dvanaest apostola su svodnici. (Proza *Razor Wire Pubic Hair* je opisana kao "psycho-sexual fairy tale about a multi-gender screwing toy who is purchased by a razor dominatrix and brought into her nightmarish worlds of bizarre sex and mutilation". I tako dalje...) Ideje Carlton Mellicka zvuče prilično zanimljivo, no problem je u razradi. Ukoliko možemo na temelju pročitanih *The Baby Jesus Butt Plug: A Fairytale*, *Punk Landa*, te ulomaka iz *Satan Burgera*[05] generalizirati, ocjena Mellickove proze bila bi negativna. Radi se pustoj težnji za kontroverzijom, koja se svodi na tinejdžersko baljezganje. *The Baby Jesus Butt Plug* kombinira kršćanstvo, kloniranje beba – Isusa, kapitalistički potrošački hedonizam s analnim seksom i zombijima, no sve to čini na skromnoj razini inventivnosti i literarnosti. Radnja *Punk Landa* možda zvuči kao savršena podloga za gargantuesknu satiru i grotesku, no čitav Mellickov tzv. *avant-punk* se svodi na infantilno jaukanje i zapomaganje o prodaji i komercijalizaciji panka. Mellick bi možda htio izvrgnuti smijehu i satiri čitav odnos "pobunjenićkih" subkultura i kapitalizma, no to mu jednostavno ne uspijeva.

Ako je glavni dio bizarra tako loš, zašto mu uopće pokloniti pozornost? Za to je barem tri razloga. Prvi je privlačnost sadržaja kojim se bizarro bavi. Živimo u svijetu medija, kloniranja, post-kulturne apokalipse, novorođenog vjerskog fundamentalizma, pop-eksperimentiranja s tijelom, tehnika koje vrše invaziju na ljudsko postojanje. uokvireno potrošačkim megasustavom. U takvom svijetu gigerovsko – warholska slika automata koji izbacuje djecu nabijenu na ražnjiće (a riječ je o tipičnom bizarro toposu) *može* imati veliku snagu. Kako Adorno kaže "[a]ko netko želi saznati kome se 'sviđa' neko komercijalno djelo, ne može izbjeći sumnju u prikladnost sviđanja i nesviđanja u toj situaciji, pa čak i ako ispitana osoba svoje reakcije odjene u te riječi. Bliskost djela surogat je za kvalitetu koja mu se pripisuje. Osjetiti sviđanje gotovo je ista stvar kao i prepoznati djelo."

Drugi razlog je taj što je komercijalno žanrovsko strukturiranje i proliferiranje književnosti možda ono što očekuje književnost budućnosti. U tom smislu, bez obzira hoće li reakcija biti kukanje, prihvaćanje ili borba protiv takvog stanja, treba biti upoznat s trendovima.

I Treći razlog, ne manje bitan, su kvalitetni bizarro tekstovi. U skladu s tim ovdje donosimo priče autora Johna Edwarda Lawsona, Andrea Duze, D. Harlana Wilsona i Brucea Taylora. Napominjem da taj izbor nije reprezentativan s obzirom da je bizarro autora iznimno mnogo.

D. Harlan Wilson, profesor književnosti na Michigan State University, u priči "Dinamika predavanja" donosi orvelijansku sliku suvremenog akademskog života. Pomaknuti profesor je heroj borbe protiv ispraznog teoretiziranja svedenog na blebetanje i pripadajućeg besmislenog života. Naravno, osuđen je na neuspjeh. Bruce Taylor u priči "Duh u kamenu" opisuje život pojedinca u svijetu oživjelih i pobunjenih predmeta. Andre Duza u nadrealističkoj maniri miješa likove iz crtića s ljudima – i to uključujući mnogo droge, ubijanja i sakaćenja. John Edward Lawson u "Istina u ruševinama" slika postapokalipsu nakon nekoliko novih svjetskih ratova. Jasan je utjecaj *Planeta majmuna* u kojem se križaju ljudi i čimpanze, tumori služe umjesto novca, puše se kancerete, a sve završava općom katastrofom. No ne prije nego se upoznamo s bandom ekstravagantnih antijunaka, serijskih ubojica, forenzičara, retarda i kurvi.

05 **Prevedenih u časopisu *Zarez*, br. 178.**

Kako definirati bizzaro

1. Bizzaro je, najjednostavnije rečeno, žanr čudnog i pomaknutog.

2. Bizzaro je književni ekvivalent odjela kultnih trash-filmova u videoteci.

3. Poput kultnih trash-filmova, Bizzaro je ponekad nadrealan, ponekad smiješan, ponekad krvav, a ponekad na granici s pornografijom.

4. Bizzaro često uključuje određenu logiku crtanih filmova koja, kad se primijeni na stvarni svijet, stvara nestabilni svijet u kojem bizarno postaje normom, a apsurdnosti postaju tjelesno stvarne.

5. Bizzaro se ne trudi samo biti čudan, već i fascinantan, provokativan, koji tjera na razmišljanje, i da je prije svega zabavan za čitanje.

6. Bizzaro je stvorila grupa malih izdavača kao odgovor na sve veću potražnju za (dobrom) začudnom fikcijom i sve veći broj autora koji su se specijalizirali upravo za bizzaro.

7. Bizzaro je:

   spoj Franza Kafke i Joe Bob Briggsa

   Dr. Suess post-apokalipse

   japanski animirani film koji režira David Lynch

8. Za više informacija o bizzaro žanru, posjetite središnje mjesto Bizzara na:

   www.bizzarogenre.org

¶ Između 863. i 924. kata nebodera Ameliabedelia smješteni su uredi i učionice Državnog Sveučilišta u Pseudofoliculitisu. Otprilike 20.000 studenata godišnje pohađa ovo sveučilište, a podučava točno 200 profesora. Većina je tih profesora više zaokupljena svojom znanstvenom produkcijom nego obrazovanjem. Većina njih, ustvari, ne brine ni pišljiva boba o intelektualnoj dobrobiti svojih studenata, dok su tako zaokupljeni štancanjem kritika i teorije koju apsolutno nitko (uključujući i same profesore) ne čita, i koja nema ama baš nikakve veze s društvenim, političkim, kulturnim ili ekonomskim uvjetima života u gradu Pseudofoliculitis. Na sreću, ne prakticiraju baš svi profesori na PSU-u ovaj tip apsurdnosti. Dr. Bobby Lee Beebody, na primjer, toliko brine za svoje studente, da jedva može noću mirno spavati. On brine za njihov intelekt. Brine i o njihovim emotivnim stanjima. Sama pomisao da bi neki od njegovih studenata bio deprimiran ili tužan, deprimira i rastužuje i njega sama.

Čak i ako su ti studenti nepopravljivi idioti.

Jednog dana, Dr. Beebody je odlučio da uz pozdrav počne grliti svoje studente.

Čekao bi ih uz vrata predavaonice uz prijateljski smiješak i raširenih ruku. Dok bi se studenti slijevali u predavaonicu, on bi svakog pojedinog toplo i s ljubavlju zagrlio. Isto je činio i nakon predavanja, kad su studenti ispadali van. U tim zagrljajima nije bilo ni trunke seksulanih konotacija, i njegova ruka nikada nije skliznula kad bi grlio neku od atraktivnijih studentica, i uhvatila ili pogladila neku guzu. A većina studentica takvo što ne bi ni zamjerila. Dr. Beebody bio je visok, tamnoput, zgodan tip. Krasili su ga orlovski nos, sjajni bijeli zubi, brižno njegovana sjajna crna kosa, i istančan smisao za odijevanje. Bio je sušta suprotnost svojim kolegama na PSU-u koju su, većinom, izgledali i smrdjeli poput golemih kugli korova. Pa ipak, znatan broj njegovih studenata nije bio nimalo oduševljen time što ih profesor grli, a osobito momci iz studentskog bratstva. Dr. Beebody bi ih zagrlio, a oni bi stajali kao da im je netko upravo zabio nešto u dupe – sleđeni, izbuljenih očiju, iskrivljenih usta, ruku spuštenih niz tijelo, udišući miris profesorove fine kolonjske vode. Svako malo bi se neki student pokušao provući pokraj profesora dok bi ovaj grlio nekog drugog studenta, ali je Dr. Beebody uvijek uspijevao uhvatiti takvog nadobudnog umjetnika u bježanju. Ako bi se to dogodilo prije predavanja, Dr. Beebody bi jednostavno otplesao do studentovog stola, nagnuo se i zagrlio ga kako mu sljeduje, šapćući "u redu je", ili "znam, znam", ili "bit će bolje". Ako bi se pokušaj bijega dogodio nakon predavanja, trčao bi za studentom niz hodnik, sve dok ga ne bi ulovio. Jednom je prilikom tako lovio jednog pripadnika studentskog bratstva preko pola kampusa, od 864-og do 892-og kata, a kad ga je naposljetku ulovio, tako ga je čvrsto i dugo grlio da se mali gad na koncu onesvijestio i iz-

MJESTO: Utroba Michigena

STIL: Irrealism

OBJAVLJENE KNJIGE: The Kafka Effekt
Stranger on the Loose
Irrealities
Pseudo-city
Dr. Identity (u pripremi)

OPIS: Bivši glasonoša u anonimnom velškom selu, D. Harlan Wilson je trenutačno profesor engleskog jezika na Michigen State University. Njegova fikcija je mračno, apsurdno, snovito istraživanje postkapitalističkog stanja.

UTJECAJI: Franz Kafka, Nikolaj Gogolj, Jorge Louis Borges, William S. Burroughs, Fjodor Dostojevski, Russel Edson, Deleuze&Guattari, Jean Baudrillard, Phillip K. Dick, Kurt Vonnegut, Rene Magritte, David Lynch, Albert Camus, Airplane!, Airplane2![02] Nascar entuzijasti, Elvisovi imitatori i Ben Affleck.

dahnuo na profesorovim rukama. To je bio porazan udarac, strašna tragedija. Dr. Beebody je samo htio biti ljubazan. To je stvarno bila posljednja stvar koju bi želio učiniti, ubiti studenta koji to nije zaslužio. No nesreće se događaju. A osim toga, profesorovo je pravo da uništi studenta kad god to poželi. Međutim, Dr. Beebody je tugovao zbog smrti studenta i nastavio studentima dijeliti što je moguće više zagrljaja, pazeći da njihova krhka tijela ne stisne s pretjeranim žarom i sućuti. Ubiti studenta jedna je stvar. Ali grliti ga? To je nešto sasvim drugo. Nije prošlo puno dok se Dr. Beebody našao sjedeći ispred dekana Dingleblazera.

Dekan je imao ispupčen trbuščić i oblačio se u stilu stare škole, kojem su bili vjerni svi dekani PSU-a. Zbog dodatnog efekta, također si je dao kirurški rekonstruirati lice da nalikuje rezbarenoj slici Jamesa Deana.[01]

Dvojica su se muškaraca netremice gledali, zurili jedan u drugog, preko dekanovog neurednog stola, pola minute tišine. Nije to bila neugodna tišina. Nije bila ni ugodna. U pozadini se čula muzika-izvedba balade Daryla Halla i Johna Oatsa.

"Dobar dan", reče napokon Dr. Beebody.

"Dobar dan", odgovori dekan Dingleblazer.

01 engl. Dean = dekan, op.prev.

02 Američke komedije katastrofe iz osamdesetih, op. prev.

Oba su muškarca govorila monotonim glasom – što je bio jedini dopušten način na koji su plakademici smjeli međusobno razgovarati, u skladu sa službenim *Pravilnikom PSU-a za fakultetsko nastavničko i administrativno osoblje.* "Personalnost" se smjela izražavati samo u ili u blizini predavaonica, te u strogo određenim javnim prostorima.

"Prestanite grliti svoje studente", reče dekan odmah, bez okolišanja.

"Zašto", upita Dr. Beebody.

"Moram li doista udostojiti to pitanje odgovorom? Ono ne zaslužuje odgovor."

"Možda ga ne zaslužuje. Ali ga želi. Sva pitanja žele odgovore.

"A što je s retoričkim pitanjima?"

"I ona isto tako. Samo to ne žele priznati."

Gorak, zlovoljan izraz pokušao se iskrasti i ocrtati na licu dekana Dingleblazera, ali ga je on odsjekao kao pupoljak, u začetku, prije nego što se uspio rascvjetati, kako ne bi prekršio Zakon. "Molim Vas da se suzdržite od takve vrste besmislica, gospodine. Molim da se potrudite da takvu vrstu gadarija više ne donosite za ovaj stol. Čujte. Vi plašite svoje studente. Prestanite ih grliti. Ostavite ih na miru. Ne dirajte ih. Da ih niste ni prstom taknuli. Jesam li bio sasvim jasan?"

Dr. Beebody klimne bezizražajno glavom. To kimanje nije označavalo poslušnost. Označavalo je naprosto potvrdu primitka jedne informacije koja mu je poslana. "A tako", bio je njegov odgovor. Uslijedilo je 10 sekundi mrtve tišine.

Profesor reče, "Stvar je u tome što ja mislim da mojim studentima ti zagrljaji trebaju. Oni ne rade i ne uče dovoljno, i većina njih su potpuni kreteni. Ali to ne znači da im nije potrebno pružiti malo osjećajnosti i, usudio bih se reći, ljubavi. U stvari, ja vjerujem da će to što ih grlim pomoći da budu skloniji i spremniji nadići svoju debilnost i bar se malo zainteresirati za to da kultiviraju svoje mongoloidne intelekte. Mojim studentima je potrebna pomoć, a ja sam u poziciji da im mogu pomoći. U tome je stvar. Ja im toliko zagrljaja mogu pružiti, dekane Dingleblazer, i baš zato ih namjeravam i dalje grliti".

Dekan je prazna pogleda zurio u profesora. "Otpušteni ste."

"Stvarno?"

"Ako zagrlite još jednog jedinog studenta, da, onda stvarno. Završavam ovu debilnu diskusiju. Molim gubite mi se s očiju. Molim, učinite to, gospodine."

Dr Beebody je zamišljeno stiskao usne. Klimnuo je i ponovo rekao "tako znači", ovaj put poslušno. Stisnuo je usne, raširio oči, rekao "onda dobro", ustao, pročistio grlo, odsutno prošarao pogledom po uredu, ljubazno se nasmiješio, rekao "Doviđenja", još jednom klimnuo glavom, i izašao.

Nešto kasnije istoga dana, na predavanju Dr. Beebodyja iz kolegija RH 410E (Romani o Hitleru)... "Dobar dan, kolege studenti", započe profesor stojeći za katedrom. Govorio je ravnim tonom, blago uzdignute brade. "Hvala što ste došli. Vjerojatno ste primijetili da vas na ulasku u predavaonu danas nije dočekala uobičajena topla dobrodošlica. Upozoren sam na to da rečena topla dobrodošlica nije, bit ću kratak, dobrodošla, a na određenoj emocionalnoj razini ni produktivna. I dok se s navedenom tvrdnjom nikako ne slažem, niti u jednom njenom vidu, ipak mi ne preostaje drugo nego uvažiti je i prihvatiti, kako bih izbjegao da završim na ulici. Stoga, više nema toplog i prijaznog pozdravljanja. Tek toliko, za vašu informaciju."

Studenti Dr. Beebodyja tek trepnuše. Nekolicina pripadnika studentskog bratstva uzdahne s olakšanjem, ali vrlo obazrivo. Uzdisati previše glasno i očito za vrijeme predavanja smatralo se znakom dosade, bez obzira što bi uzdah doista mogao značiti, i ako bi profesori to uočili, imali su sva prava da ubiju krivca (ili, sasvim moguće, nevinog) na bilo koji način koji bi smatrali primjerenim.

"Dobro", reče profesor. Savio je ruke iza leđa, odmaknuo se od katedre i krenuo prema razredu. "Dobro", reče ponovo. "Da vidimo. Krenimo odmah na stvar, hoćemo li? Dobro. Jučer smo raspravljali o psihodinamici Hitlerove žudnje prema njegovoj mladoj nećakinji, i njegove želje da ona čučne i pomokri se po njemu. Pokušajmo danas započeti s razmatranjem ovog čudesnog primjera perverzije u Lacanovim kategorijama. Pri tome bi me osobito zanimalo na koji se način ovdje manifestira falus. Tko mi može objasniti što, prema Lacanu, predstavlja falus?"

Nitko se od studenata ne javi za riječ.

"Nitko? Može li mi itko reći kako Lacan definira falus?"

Studenti samo žmirkaju.

Dr. Beebody počeše se po četvrtastoj bradi, zarije lice u dlan, te palcem i srednjim prstom masira sljepoočnice. Masirao ih je gotovo pola minute, moleći Boga da netko dobrovoljno progovori. Ali nitko se ne javi. Zatim: "G. Bitchslapper? Hoćete nas vi uputiti?" Maknuo je dlan s lica i gledao netremice u studenta nagnuvši se u njegovom smjeru.

Padleton Bitchslapper III (poznatiji kao PB3) bio je jedan od šestorice pripadnika studentskog bratstva upisanih na kolegij NH410E. Kao student devete godine na PSU-u, bio je predsjednik bratstva Phi Gama Dipcup, ponosni vlasnik prosječne ocjene 1.8, i ekstraordinerni "duvaroš"; ustvari, već je toliko dugo bio stalno naduvan od marihuane da su mu se oči pretvorile u dva mala slova x koja kao da su bila utisnuta u otečenu mu glavu.

U trenutku kad je Dr. Beebody postavio svoje pitanje, PB3 naravno nije slušao, sanjario je o orgijama s haremom djevojaka iz studentskog sestrinstva koje je držao zatočene u ormaru u zahodu. Dr. Beebody je ponovio: "Oprostite? G. Bitchslapper? Odgovorite na pitanje, molim."

PB3 se prenu iz sanjarenja, "Koje pitanje?". Njegove x-očice ispupčivale su se i stezale poput sfinktera.

"Krivi odgovor." Jednom spretnom i elegantnom kretnjom profesor posegnu u unutrašnjost svog ugljeno-crnog podužeg sakoa u stilu 40-ih izvuče veliku zvijezdu za bacanje, zamahnu njome i baci je prema PB3. Oružje je pogodilo pripadnika bratstva ravno u oko. Oko se rasprsnulo u odurnoj mješavini krvi, moždane mase i hašišne smole. PB3 je nekontrolirano zavrištao u svojoj stolici, tijelo mu se grčilo gestikulirajući, da bi potom naglo utihnuo i izdahnuo. Čitav se proces ubijanja odvijao usporeno, u "slow-motionu", osim u onom dijelu kad je zvijezda baš trebala pogoditi BP3-a u oko, u kom je trenutku sve prešlo u ultra-slow-motion. Nakon masakra, glomazni je školski domar u neonski-narančastom radnom odijelu ispuzao iz sporednih vrata u dnu prostorije, digao i ugurao PB3-jevo tijelo u vreću za smeće, i na isti način nestao kroz sporedna vrata.

Dr. Beebody zatvori oči trljajući ih palcem i kažiprstom. Dramatično uzdahne. Pravo za pravo, on uopće nije osobito volio usmrćivati svoje studente, unatoč tome što su oni bili alergični na to da ih se obrazuje. Ali zakon je zakon, i ako se student nije pridržavao svog dijela nagodbe, bila je obaveza svih PSU plakademika da se obračunaju s njima, po mogućnosti bez zebnje ili žaljenja. Dr. Beebody je gotovo uvijek osjećao zebnju i žaljenje, ali to nikada nije odao svojim kolegama. Pa ipak, njegovi su kolege znali da je vrlo mekan. Na kraju krajeva, on je ubio najmanji broj studenata na PSU-u od svih drugih plakademika na svom odjelu.

Prestao je trljati oči, "Dobro", reče, "da vidimo. Gdje smo ono stali? Ah, da, Lacan. Falus. Tko zna odgovor? Pitanje nije teško ako ste spremni ne biti teške osobe. Kako Lacan definira falus?"

Studenti su bili poput kamenih skulptura. U prosjeku bi svjedočili pet do šest ubojstava dnevno. Smrt im nije bila strana, ali to nije značilo da joj žele biti prijatelji.

Dr. Beebody pročisti grlo. Ništa. Ponovo pročisti grlo. Ništa.

"Dakle", reče, "stvarno mrzim prozivati ljude. Volio bih kad bi netko od vas jednostavno odgovorio na pitanje, pa da ne moram nekog prozivati. Zašto netko od vas ne digne ruku? To bi me stvarno razveselilo. A moglo bi usrećiti i vas, kad biste samo pokušali. Dakle, da vidimo. Tko želi biti sretan?"

Isprva opet nije bilo odgovora. Studenti su sjedili, podlaktica i dlanova položenih na stolove pred sobom, pogleda spuštenih u krila. Profesor je otpuhao nekoliko dugih, melodramatičnih uzdaha. I tad se jedna ruka podiže u zrak. Ruka se sastojala od dugih, tankih prstiju, i pripadala je gđici Gretchen Blase, mladoj ženi prosječna izgleda, koja se prosječno oblačila i imala prosječnu frizuru, i općenito je bila prosječan student. Njeni su prsti drhtali od straha. Dr. Beebody poželio je otići do tih prstiju i obgrliti ih svojom rukom, uvjeriti ih da će sve biti u redu ako samo gđica Blase uspije odgovoriti na pitanje postavljeno razredu, bez da se osramoti.

"Ah", uzviknu on, "gđice Blase! To je dobro, to što ste digli ruku. Molim recite razredu što nam možete reći o ovoj temi."

Gđica Blaze polako spusti ruku. Svojim je ružičastim prstom pogurala, nikako ne staromodne, (ali ni posve moderne) naočale na svoj nezainteresirani nos. Glasom koji nije bio previše glasan, ali ni suviše tih, rekla je, "Za Lacana, falus je s-s-sklizak. Mislim, on nije neka čvrsta stvar. Hoću reći, on ima, ovaj, moć mijenjanja. Khm. Da se mijenja sam po sebi."

Dr. Beebody je složio facu zadovoljne žabe. "Dobro, gospođice Blase. To je bilo dobro. Nije bilo previše teško, zar ne? Lacanov falus ima moć da se sam mijenja. Točno. Sad kad ste stvari postavili na svoje mjesto, možemo se prihvatiti same materije. Vi ste dobra osoba, gospođice Blase. Ne kažem to samo tako. Ustvari, kažem to samo tako, jer vi ste više nego dobra osoba. Vi ste prekrasna osoba. Vi ste savršeni. Ja vas volim. Ja vas ludo volim. I voljet ću vas do kraja života, ako se slažete s tim."

Gospođica Blase se kratko i smušeno nasmiješi.

Dr Beebody je preko razreda još nekim studentima rekao da ih voli. Nekolicini je rekao da je *zaljubljen* u njih. Neki čak nisu ni razgovijetno odgovorili na pitanje: profesor je naprosto pomislio da izgledaju tužno, pa bi svako malo uperio prstom u nekog od njih i rekao, "ja vas volim, gospodine ili gospođice taj i taj ili ta i ta". A kad je predavanje napokon prišlo kraju, stao je uz vrata s rukama iza leđa i svakom pojedinom studentu, dok su prolazili pored njega, rekao da ga voli. Takvo se ponašanje prelilo i na druga njegova predavanja, i to je trajalo dva tjedna, da bi se na kraju ponovo našao sjedeći za stolom nasuprot liku Jamesa Deana. U pozadini je svirala muzika-verzija balade Quiet Riot.

"Dobar dan", reče monotono Dr. Beebody.

"Dobar dan", odgovori monotono dekan Dingleblazer.

"Je li sve u redu?"

"Ne, nije."

"Zar postoji neki problem?"

"Da, postoji problem."

"Stvarno?"

"Da, stvarno."

"Stvarno, kažete. Eh. Nadam se da nije ništa ozbiljno. Ozbiljni problemi često su problematični. Baš me zanima o čemu se radi. Ima li to kakve veze sa mnom?"

Dekan je netremice, prazna pogleda, zurio u profesora. "Prestanite svojim studentima govoriti da ih volite, kvragu".

"Molim? Ja ne znam o čemu vi govorite".

"Znate vi, znate. Prestanite s tim".

"Da prestanem s čim"?

Dekan se ponovo zabuljio u profesora. Profesor je pak buljio nazad u dekana, grizući usnicu. Napokon profesor reče, "Zašto svojim studentima ne bih smio govoriti da ih volim? Ja se samo trudim da se oni osjećaju bolje. Što je tu loše? Većini mojih studenata vjerojatno nitko nikada nije rekao da ih voli. Tko danas uopće voli ljude? Ljubav je zastario koncept. Moje je mišljenje da je to jedan od razloga zašto su mladi ljudi danas takvi imbecili. Jer ih nitko ne voli. Nitko ih ne voli, rekoh".

Dekan Dingleblazer odupro se iskušenju da škljocne vilicama. Posegnuo je rukom u veliku limenku punu masti koja se nalazila na njegovom stolu, i zagrabio punu šaku. Dok je sadržaj uredno i pažljivo provlačio kroz sjajnu kosu, obrati se profesoru savršeno opuštenim, savršeno mirnim glasom. "Dr. Beebody, nadam se da me možete čuti. Uopće nije važno voli li netko vaše studente. Ono što jest važno je upravo to da se vi ponašate kao jebeni manijak. Studenti ne žele da im njihovi profesori govore da ih vole. Oni žele da ih njihovi profesori tretiraju kao komade trula mesa, što i jesu. I vi to znate, Dr. Beebody. Ja ne razumijem zašto pokušavate poremetiti sistem. Pretpostavljam da je tome razlog neki osobni problem. Ali to se mene ne tiče". Nakon što je čitavu šaku masti razmazao po čitavoj kosi, dekan je iz ladice stola izvukao golemi češalj i počeo na licu mjesta namještati i poravnavati frizuru dugim, sporim potezima. "Priberite se. Ovo vam je posljednja šansa. Ja razumijem da vi imate stalno profesorsko mjesto ovdje, ali vi, kao i svaki drugi plakademik na PSU-u, znate da stalno mjesto ne znači pišljiva boba. Svrha stalnog mjesta redovitog profesora nije da pruža sigurnost već da pruži iluziju sigurnosti, i dok su svi profesori toga vrlo dobro svjesni, oni istodobno, sasvim prirodno, to niječu kako bi održali relativno dobro raspoloženje i stanje uma. No upamtite ovu činjenicu: ako to poželim, mogu vas otpustiti dok kažeš keks. Vi niste loš učitelj. Ne bih išao tako daleko i nazvao vas dobrim učiteljem, ali niste loši. Morate riješiti te svoje infantilne emocionalne krize i raskrstiti s tim. Ne želim više čuti za grljenja, ili za izjave ljubavi. Ne želim više čuti ni za kakve emocionalne izljeve bilo kakve vrste". Dekan je zastao kako bi svojoj frizuri pomogao s još jednim nanosom masti. Ovaj put ju je učešljao u kosu s više poleta i entuzijazma. No kad je ponovo progovorio, to je bilo istim prijašnjim anesteziranim glasom. "I da zaključimo: vi imate problem, Dr. Beebody. Problem koji morate riješiti. Najbolje što biste mogli učiniti, po mom mišljenju, jest da si priuštite malo veselja i poduzmete jedan manji pokolj. Riješite se svakog i zadnjeg studenta pod vašom vladavinom koji ne odgovara standardima. Znam da u vašim razredima ima određeni broj loših studenata koji i dalje nesmetano žive i udišu ovaj zrak, da ne spominjem da vi imate najnižu stopu ubijenih studenata na čitavom odsjeku. Molim vas da s tim završite. Obećavam vam da ćete se osjećati malo bolje. Kad smo već kod toga, vrijeme je da napokon proizvedete bar neki kvalitetniji tekst. Ako sam u pravu, zadnje što ste objavili je bila nekakva kratka priča u nekom opskurnom časopisu koji izdaje neki srednjovječni čudak koji stanuje u podrumu u kući svojih roditelja. Kako se ono zvao? Nema veze, to je bilo nešto grozno i neugodno. Morate napisati nešto što ima smisla, i što nije užasno i neugodno. Vi ste, na kraju krajeva, predstavnik ovog fakulteta. Počnite se stoga i ponašati kao netko tko nosi takvu titulu. Fikcija je stvar kojom se bave seoski idioti. Napišite već jednom neki pristojni književno-teorijski tekst i postanite produktivni član društva. Učinite tako, ili se gubite. Što mislite?" Ovo posljednje pitanje odnosilo se istovremeno i na naredbu, a i na blistavu pompadour frizuru koja je sada zasjela na vrh glave dekana Dingleblazera poput pognutog, brižno njegovanog supa.

Dr. Beebody je nevino zatreptao na prizor frizure. Nasmiješio se. Klimnuo je glavom. Cmoknuo je usnama. Rekao je, "Dobro". Ponovo je cmoknuo usnama. Ponovo je klimnuo glavom. Ponovo se nasmiješio. Ponovo je nevino zatreptao prema frizuri.

Podigao se iz stolice na kojoj je sjedio, pročistio grlo, nagnuo glavu naprijed, zabacio je nazad, istegnuo vrat, počešao se po gornjoj usnici, slegnuo ramenima, zadržao taj položaj tri

sekunde, mahnuo prstom, rekao "no dobro", rekao "do viđenja", klimnuo, klimnuo još jednom, klimnuo još jednom, i izašao iz ureda.

Dekan Dingleblazer zavrtio je glavom i vratio se primjerku časopisa *Ljudi!!!* koji je bio čitao prije nego što ga je Dr. Beebody prekinuo.

Sutradan se državno Sveučilište Pseudofolikulitisa našlo zavijeno tamom; crni oblak visinske magle obavio se oko gornjeg dijela nebodera Ameliabedelia. Dr. Bobby Lee Beebody nezainteresirano je gledao u tminu kroz prozor zahoda, diveći se bljeskovima munja koji su sporadično iskrili i svjetlucali. Mislio je da je u jednom od tih električnih bljeskova vidio sliku svog smrznutog, vrištećeg lica. Tad je shvatio da nije gledao kroz prozor već u ogledalo...

... Dr. Beebody je prolazio hodnikom prema svom kolegiju US (Uvod u skatologiju) 220 u *slow-motionu*. Bio je odjeven u prugasto gangstersko odijelo, pusteni šešir široka oboda, i umjetne brkove u obliku savinutih ručkica. Hodao je hineći ljupkost i s dendijevskom odlučnošću. U jednoj je ruci nosio crnu aktovku, u drugoj crnu strojnicu marke Thompson. Studenti koji su prolazili pokraj njega ili su se trudili praviti da ga ne vide, ili su ga gledali širom otvorenih, treptavih očiju. Glazba koja se čula u pozadini bila je napumpana tehnoverzija Tom Jonesove stvari *Delilah*. Svirala je tako glasno da se neboder Ameliabedelia od toga tresao od vrha do dna ...

Prizor se odjednom, u trenutku kad je Dr. Beebody ušao u učionicu, prebacio iz sporog ritma u realno vrijeme. Kao i inače prije početka predavanja, njegovi su se studenti ponašali kao hrpa psihijatrijskih bolesnika. Većina ih se žalila jedna drugima o raznim potpuno nevažnim i trivijalnim stvarima, derući se iz petnih žila. Nekolicina ih je stajala na stolovima glumeći sifilitične majmune. Drugi su sistematično lupali glavama o zidove učionice. Dvoje ih je naizmjenično šamaralo jedno drugo. No kad je profesor ušao, svi bi se naglo upristojili, zašutjeli, potonuli u svoje stolice, i zagledali ravno ispred sebe. Dr. Beebody je bio vrlo poslovan. Nije čak ni pogledao studente krajičkom oka kad je promarširao do katedre i smjestio se iza iste.

"Koji mu je kurac?", promumlja yuppie kroz tišinu, nagnuvši se prema skejterici koja je sjedila do njega. Previše ukočena od straha da bi odgovorila, skejterica se pravila da ga nije čula. Ispućila je svoje pirsane usnice i zapiljila se u plafon, pretvarajući se da je duboko zamišljena.

Odbačeni yuppie promrmlja, "jel me čuješ?"

"Ja mogu čitati s usana, mucice", reče Dr. Beebody rugajućim ženskastim tonom, i strogo se i neumoljivo zagleda u remetioca mira. Za razliku od manjeg NH 410E kolegija, IS 220 je bio seminarski kolegij koji je ugošćivao 150 studenata i profesor je znao imena tek nekolicine studenata. Uglavnom ih je prepoznavao i obraćao im se prema socijalnoj predodžbi koju su pružali. Kad god bi prozvao nekog da odgovori na pitanje, uperio bi prstom u tu osobu i rekao, na primjer, "Možeš nas prosvijetliti, tobožnji reperu?" ili "Što ti misliš, muškobanjasta lezbačo?", ili "Bi li ono bijelo smeće što sjedi u zadnjem redu bilo tako ljubazno da odgovori na pitanje?".

Učionica se smračila i dotad nezamijećeni reflektor obasja yuppieja poput zrake s neba. On zadrhta. Počne uspaničeno bacati poglede na sve strane. "Oprostite", zavrišti.

Profesor slegne ramenima. "Sad je kasno za to. Umri, smeće". Spusti torbu na pod, nacilja strojnicu na yuppieja i ispali seriju pucnjeva u *slow-motionu*. Yuppie je metcima rastrgan u krpu. Kao i seljačina koja je sjedila iza njega. Krv je prskala po svim studentima koji su sjedili u njihovoj blizini, kao da je prolijevana iz velikih kanti. Zvuk gušenja i gnjecavi zvuk blata ...

Svjetlo reflektora se polako širilo dok učionica napokon nije bila ponovo posve osvijetljena. Odnekud se pojavio domar, počistio nered, i nestao.

"Opa", reče Dr. Beebody referirajući na slučajno ubojstvo seljačine iz drugog reda. Ponovo slegne ramenima. "No dobro. Greška, pretpostavljam." Pažljivo je položio strojnicu koja se pušila na katedru i stavio ruke iza leđa. S lica najmanje desetoro njegovih studenata slijevala se vrela usirena krv; nekolicina njih je s mukom hvatala zrak od silnog gađenja, neki su se psihopatski grčili, ali su svi ostajali ukočeni za svojim mjestima. "Dobro jutro, studentarijo. Ispričavam se zbog ovih na prvi pogled nepripremljenih ubojstava, no u zadnje vrijeme ne osjećam da sam baš u formi. Čini se da imam određeni problem. Problem ste, pa eto ... *vi*. Točnije, problem je u tome što ste vi pusta gomila debila, i ja ne razumijem vašu retardiranost. U tome je problem, u suštini. Molim da ne shvatite krivo. Ja ne sumnjam da je svatko od vas bezvrijedna vreća govana, i da ćete to uvijek biti, ali to ne znači da vas ja sve silno ne volim. Ja vas volim, i želim da budete sretni. To je sve. To je uglavnom sve što sam želio reći. Ustvari, htio sam reći puno više. Ali čemu? Riječi samo zbunjuju ljude. Što više govorite, to je veća mogućnost da uzrokujete nesporazum. Ja vjerujem da bi ljudi trebali prestati međusobno razgovarati. Vjerujem da bi svijet tada bio zdravije mjesto. Dobro onda. Vjerujem da je to sve za danas. Ima li pitanja?".

Profesor je podigao obrvu. Većina je studenata buljila u pod, ali neki su digli ruke u zrak. Ruka jedne studentice se tresla poput naelektrizirane zmije, dok je vikala, "Ja! Ja! Ja!"

Dr. Beebody nije obraćao pažnju na njih. "Onda dobro", prošapće. Ponovo uzme strojnicu, nakratko je provjeri, onjuši, skupi usne, žmirne, nasmiješi se podmuklo, ponovo žmirne, ponovo šmrkne, pročisti grlo, reče "Doista", pucne jezikom, uzdahne, i zapuca.

... realno vrijeme naglo pređe u *slow-motion* pređe u hiper-brzo odvijanje vremena pređe u *slow-motion* pređe u ...

Kasnije, dok je domar žurno radio sa krpom, šmrkom i motornom pilom, Dr. Beebody izvuče iz aktovke kemijsku i komad papira. Položi papir na katedru, otvori kemijsku, i postrance pogleda u plafon grizući se za jezik. Tad počne pisati.

"Postmoderno tijelo je uvijek-već žudeća mašina koju proizvodi i nadzire shizofreni medijski prostor koji ga okružuje"...

Duh u kamenu

¶ "Fu-fra!" reče zid.

Pridižem glavu sa stola za spavanje. "Ne razumijem te. Izvadi žbuku iz usta."

Zid se cereka; struktura mu se izobliči. "Nemam žbuke u ustima", kaže zid.

"Što si onda rekao?"

"Fu-fra."

"Fu-fra?", češem se po glavi. "Kakva je to riječ?"

"Ne znam", kaže zid. "Izmislio sam je. Možda" – i tu se zid zabulji u sliku van Gogha – "možda je to izraz negdje na sredini između *fuj* i *frampt*".

"*Fuj* razumijem, ali *frampt* ne".

"Hu", odgovori zid. "*Frampt* sam izmislio. Pretpostavljam da bih je trebao definirati prije nego je iskoristim u drugim riječima".

Kimam glavom. "To bi doista pomoglo".

"Klizub", kaže otirač.

Pogledam prema dolje. Plavo-zeleni otirač se ljubazno nasmiješi.

"Klizub?", pitam.

"Klizub. Sviđa mi se ta riječ. Sâm sam je smislio."

Protrljam oči. "Što to znači?"

"To je spoj riječi *klizanje* i *rub*. Vjerujem da se može odnositi na otirače i sagove općenito, ali nisam siguran u kom točno smislu".

"Možda", kaže zid, "bi moglo označavati otirač koji je ocufan na rubovima pa se kliže".

"Španjolska", kaže veliki prozor s pogledom.

"Nažalost", kažem, "Španjolska je već zauzeta. To je zemlja".

Prozor se sav izvije od posramljenosti. "Dovraga. Mislio sam da bi mogla označavati nasapunano staklo. Ne može, a?"

"Ne", odgovorim, "ne može."

Gledam oko sebe, razdragan i ljut. Razdragan jer sve te stvari za koje smo mislili da nemaju života – e pa sada ga imaju, i vrlo je zabavno promatrati kako se hrvaju sa svojim specifičnim uvjetima života. Pa ipak, ljut sam ...

MJESTO: Seattle, Washington

STIL: Magic Realism i surrealism.

OBJAVLJENE KNJIGE: The Final Trick of Funnyman
Kafka's Uncle and Other Strange Stories
Edward: Dancing on the Edge of Infinity

OPIS: U uvodu Taylorovoj priči "Duh u kamenu", u *New Dimension* 10, urednik Robert Silverberg je rekao: "specijalnost Brucea Taylora iz Seattlea je kratka, zaigrana, bizarna priča koja se nalazi negdje između fantazije i nadrealnog." Od kada je ta priča bila objavljena, "fantazija" na koju se Silverberg referirao, je postala bliža magičnom realizmu, poput Bradburyevih radova, i pričama iz Serlingove *Zone sumraka* – ljudi s običnim životima odjednom uhvaćeni u izvanrednim okolnostima ili realizirajući da ono što su oni mislili da je realnost zapravo i nije.

INTERESI: Hipnoza, remodeliranje, gradske šetnje, čitanje, putovanje s ruksakom, proizvodnja ruksaka (Bruce je potpredsjednik Swithchback. Inc., proizvođača tvrdih ruksaka – www.switchbackpacks.com). U ostalo vrijeme uživa u putovanjima, astronomiji, modeliranju, urbanim šetnjama, čitanju i okupljanju umjetnika u svom domu (takvi događaji su nazvani FOKUS – Friends of Kafka's Uncle Society, nazvani prema njegovoj nedavnoj knjizi.)

UTJECAJI: H.G. Wells, Ray Bradbury, Franz Kafka, Anton Čehov, Jack Cady, Rod Serling, Dostojevski, Falubert, Robert Penn Warren, Karel Čapek I, George Orwell, Steinbeck. I potpuno zadivljujuće bogatstvo maštovitog pisanja magičnih realista, kao i nedavni filmovi magičnog realizma.

"Kuruz", kaže moja olovka.

"Kuruz", ponavljam. "Zvuči kao krivo izgovorena riječ *kukuruz*, koja označava biljku. Jesi na to mislila?"

"Ne", odgovori moja olovka. "Mislila sam na pogrešno slovkanje".

"A-ha."

Olovka otpuže preko stola i, na rubu moje porezne prijave, počne igrati složenu matematičku igru s mojim nalivperom. Nalivpero odjednom ispusti poveće crno jezerce tinte. Ono prošapće, "Imaš li tabletu bizmut-subsalicilata? Mislim da sam dobio proljev."

Odmahnem glavom. "Ne." Slova na papiru bježe od crne plime koja guta sve ispred sebe; tad se porezna prijava uspravi i pokuša stresti sa sebe tintu. Papir ponovo legne, slova se razmjeste, a ono što je prije bilo "Ukoliko ne navedete stavke za smanjenje porezne osnovice, a u redu 15 je iznos manji od 15.000 USD, nađite iznos poreza u tablici" sad je USDdi dte oot soi5t 51zeit o k do ja c.

Slova znaju da su na krivom mjestu, ali budući da nikada nisu uspjela naučiti kako se slovka, niti su išta naučila o redu riječi u rečenici, odustaju i poliježu naokolo, čavrljajući i žuboreći nepovezano i nerazgovjetno. Jedno *t*

skače gore-dolje. Veliko *A* pokušava uhvatiti i zaustaviti malo *z*, da bi na kraju zajedno pali i otkotrljali se preko stranice. Uzdišem.

U pozadini čujem bućkanje. To se voda ponovo penje uz rub akvarija. Riba u akvariju izbezumljeno pliva amo-tamo, svaki put bijesna kad voda to počne raditi. Ovaj put ni ne pokušavam vratiti vodu nazad u akvarij. Svaki put kad bih to prije pokušao, ustvari je nisam imao za što uhvatiti. Promatram vodu. Ona još uvijek eksperimentira s mogućnošću kretanja. Prvo se istegne kao zmija i pokuša pokrenuti prema naprijed za centimetar. Tada se zarola. Dok iskušava nove oblike, mrmlja, "Možda... Kako da ...? Ne ... ne, to neće uspjeti." Skupi se u vlažnu loptu i pokušava se koturati. "Sad je bolje", kaže. Otkotura se do mačke, koja je sva nakostriješena. Životinja inače uvijek promatra vodu pogledom koji mora da odražava nepovjerenje. Voda imitira oblik mačke – čak i rep, kojim šiba amo-tamo baš kao što bi mačka činila. Mala šarena tropska ribica nabrekla trbuha prestane s luđačkim plivanjem i zaustavi se dovoljno dugo vremena da bi pogledala kroz vodu na mjestu na kom bi bilo mačkino oko. Oblik tada pogleda sam sebe i ribu u sebi. "Fascinantno", kaže.

"Postaješ sve bolja", kažem.

"Hvala", uzvrati voda. "Vrlo je teško naći odgovarajući oblik."

"Pa sad, uz rizik da ovo što ću reći ispadne banalna igra riječi, mogućnosti odabira oblika su ti doista fluidne".

"Hm! Fluidne, doista. Baš smo super". I baš poput mačka, voda sjedne na otirač, s ušima zabačenim unazad.

"Miči se!", uzvikne otirač. "Smočit ćeš me."

Zavrtim glavom. "Stvarno bi morala biti pažljivija. Mogla bi biti upijena".

"Istina", kaže voda, vrteći se naokolo. "Isto tako, budući da je veći površinski dio mene izložen, pretpostavljam da se izlažem opasnosti od bržeg isparavanja".

Potom krene nazad prema akvariju, koji pokušava sastrugati alge sa svoje unutrašnje površine, mrmljajući "ne vidim prst pred nosom".

"Sranje", kaže voda. "Ustvari se ne želim vratiti u akvarij i sjediti tamo. Osjećam se kao maca koja je zaglavila u kahlici".

Slegnem ramenima. Voda otpuže nazad u akvarij. Čujem šapat. Osvrćem se oko sebe. To knjige razgovaraju među sobom. Odjednom začujem papirno tanak i rezak vrisak. To je roman *Rakova obratnica* rastvorio svoje stranice i pokazao se *Jane Eyre*. Portnoy se opet žali i prigovara. Moj tekst o patološkoj psihologiji izvikuje teorije koje se ili drastično sukobljavaju s teorijama u drugim tekstovima, ili naprosto nemaju nikakvog smisla. Uzdišem. Neka viču. Teorije i onako imaju vrlo malo veze s realnošću. Kineska *Knjiga promjena* baca svoje štapiće od stolisnika, a Biblija vrišti, "Pogani! *Nekrsti*!" Rječnik gleda sam u sebe i uzvikuje riječi koje mu se čine zabavnima: "Embriogeneza!" Čuje se šuškanje i prevrtanje stranice. "Lemur!" Malo zatim, "Makronutrijent!"

Kanta za smeće kihne, i papiri polete u zrak.

"Ćebiljet, bubiljet, ljubiljet". Zid se namršti. Pogleda u mene. "Ne moraju sve riječi imati smisla, zar ne?"

Slegnem ramenima. "Ne znam. Dobro je ako ga imaju".

"Zar ne postoji nešto što se zove pjesnička sloboda? Ljubiljet?"

"Smisao riječi je da znače nešto", kažem.

"Šubi-dubi du? Navrat-nanos? Yahoo? Daj nemoj me zajebavati".

"Ne želim se svađati. Možda si ti u pravu".

"Jibi-dibi-du. Čekaj! Kud ideš? Zar se ljutiš na mene?"

"Ne", odgovorim. "Želim se prošetati. Od kako je došlo do Promjene, ovdje je postalo nesnosno bučno".

"Ah", uzdahne otirač, "zar Promjena nije bila prekrasna? Zar nije predivno biti svjestan? Imati moć zapažanja?"

"Tebi možda", odgovorim. "Što se mene tiče, nisam baš siguran. U ovom trenutku, mislim da sam *stvarno* bijesan na Valaslavijance".

"Možda si ti bijesan", kaže voda. "Ali mi nismo".

Uzimam kaput. "Drago mi je zbog vas. Stvarno jest. Ali ne zaboravite kako je teško nama ljudima nositi se s Promjenom".

"Ti si ljut", reče moja olovka, "jer mi više ne damo da nas se iskorištava. Mi sada imamo vlastitu samosvijest. Vi nas više nećete kontrolirati".

Dok govori, na papiru iscrtava uskličnik.

"Mislite što hoćete", odgovorim. Otšepavam kroz vrata.

Unutarnja me uzbuđenost, na svu sreću, odvraća od toga da se prisjetim zašto šepam. Vrata mi, zatvarajući se, zažele ugodnu šetnju. Pločnik me promatra. Smiješim se.

"Ne žuri ovuda, stranče", kaže pločnik.

"Budući da sam ozlijedio stopalo, i nemam drugog izbora".

Pločnik me i dalje zabrinuto promatra. Zaustavljam se kako bih propustio dva kamena da prođu ispred mene. Iza njih ide sedam malih kamenčića. Prolazim pokraj grma i čujem dahtanje. Pogledam dolje i vidim dvije limenke piva kako vode ljubav. Sliježem ramenima.

"Stop!" uzvikne znak za zaustavljanje. "Zabranjeno parkiranje sljedećih trideset metara od ove točke!"

"Neću parkirati", odgovaram. "Samo se šećem".

Nastavljam put. I ljut sam. Promjena. Prokleta promjena. Da smo barem bili pažljiviji; Valaslavija se činila tako divnom. Dobro smo proučili planet, njihovu kulturu, i činilo se da bi bila prekrasan dodatak našem Carstvu. I tako smo spustili brod u blizini grada.

Stanovnici su izašli van. Ljudi. Izgledali su poput ljudi. Imali smo svoj IBM-ov automatski prevoditelj i ja sam pročitao govor – vrlo lijep govor, stvarno, možda jedino malo previše u granicama standarda. "Pozdravljam vas", pročitao sam, "u ime Zemlje, vi ste sada podanici našeg Carstva".

Upravo sam se spremao nastaviti s našim popisom očekivanja i različitih dobrobiti, kad začuh: "Ma blicaj se".

Nisam morao poznavati značenje riječi da bih shvatio da su me uvrijedili. Poprijeko sam pogledao Valaslavijance. Valaslavijanci su se krotko nasmiješili i pokazali prema dolje. Do moje noge nalazio se veliki kamen. Stvarno veliki, skoro četvrtasti kamen.

Osvrnuo sam se na članove moje posade. Oni slegnuše ramenima.

Narednik Arko odmahne glavom. "Pizdun ne razumije. Pokušajte opet".

"U ime –"

"Blicaj se!"

Pretpostavljam da sam se u tom trenutku stvarno razbjesnio i zgrabio Valaslavijanca za tuniku, a zatim bol! Bol! Bol! Pogledao sam dolje. Kamen je sjedio na mojoj nozi. Kamen se počne kretati kao da melje, i ja osjetih kako mi se kosti u stopalu pretvaraju u kašu. Vrisnuo sam. Jedanput. Drugi put.

"Respekt", reče kamen, "respekt, respekt, respekt! Iako su ovi oblici života niži od nas, pokaži da ih poštuješ!"

Stopalo me je neopisivo boljelo; uz to je bilo i nepopravljivo uništeno. Čvrsto sam zatvorio oči, a iza kapaka sam vidio žuta i plava i ljubičasta svjetla.

Narednik Arko je bio vrlo blijed. "Mislim da smo gadno pogriješili", šapnuo je.

"Uh", odgovorio sam. Kamen se maknuo s moje noge.

Tad smo ja, narednik Arko i komunikacijski inženjer Toshiba koji me je pridržavao i pomagao mi, počeli uzmicati nazad prema brodu. Kamen je skočio prema nama. Ugurali smo se u veliki bijeli brod. Tad je sa svih strana prema brodu počelo doskakivati kamenje ; kamenje svih oblika, veličina i boja. I čusmo poruku: "*Sve* ima život. I kao što su nama Velikani iz Trixpoxije podarili svijest, tako i mi *vama* darujemo svijest.

"Ali", dovikivao sam odozgo s otvora iz kojih izlaze stepenice iz broda, "mi već jesmo svjesni!"

"Da, da", rekao je komunikacijski inženjer Toshiba.

"Vidite?" zavrtio je palcem. "Da li primjećujete koliko sam samo svjestan svog palca! Vidite? Mogu palcem dotaknuti svaki drugi prst na ruci! Zar to nije zgodno? Ja sam svjestan da to mogu učiniti – "

"*Probudite se!*"
"Ali mi jesmo budni!" reče narednik Arko. "Vidite? Oči su mi otvorene. Ja sam svjestan svoje svjesnosti!"

"Probudite se! I mi ćemo vam podariti moć da drugima date ono što vam mi dajemo!"

Naš se um odjednom ispunio nečim – ne znam čime. Ali osjetio sam nekakvu prisutnost. Misli su me – ne glava – boljele. Negdje u meni, tiha jadikovka; nešto što se pružalo naprijed, pa kretalo unazad, a tada – tad – dodir.

Čitav je brod zadrhtao.

"Kabort?" Pogledao sam oko sebe. U zidu su se odjednom ocrtala usta. "Ka-plut?"

"Puc!" Pod se pomakao.

Potom se začulo potmulo režanje. Progutao sam knedlu. Pogledali smo se. Još uvijek sam u ruci držao automatskog prevoditelja; aktivirao se sam od sebe, i ja sam samo mogao gledati s krajnjim čuđenjem. "Zvijezde! Zvijezde! Moje su! Više me ne kontroliraju znojni, zamazani prsti tog inferiornog tijela! Ići ću kamo sam poželim! Ići ću tamo kuda niti jedan stroj još nije išao!"

Otvor za stepenice zatvorio se i zaključao sam. Ponovo se začulo režanje; brod se zatresao još jednom, a naše se su misli ispunile beskrajnom snagom i nevjerojatnim sudbinskim osjećajem!

"Drž'te se!", povikao sam.

Brod je jurnuo uvis ne znam uopće kojom jedinicom ubrzanja. Dugo je odskakivao svemirom poput ping-pong loptice. Bilo je očito da uživa u osjetilnosti.

Svi smo znali što nam je činiti. Nismo smjeli dopustiti da brod vratimo na Zemlju. Uništili smo kontrolne ploče. Pokidali smo žice. Na glave razglasa prilijepili smo žvakaće gume. Razbili smo osigurače. Porazbijali smo i potukli i uništili što je više moguće navigacijsko-komunikacijskog sistema.

Ali brod je imao vlastitu svijest.

I odjednom se na glavnom ekranu pojavila Zemlja.

U našim je glavama odzvanjala naredba: "Probudite se!"

Bespomoćno smo se pogledali.

Sjećam se. Sjećam se vrlo dobro. Uzdišem. Moja se jakna privije uz mene kako bi mi bilo toplije. To je sjećanje. Ovo sada je realnost. Sliježem ramenima. Boli me stopalo.

Želim se vratiti kući, ali da bih to učinio moram preći preko pokretnog mosta. Njegovi krakovi su podignuti; most zijeva. Gledam na sat, ali malo su kazaljke savijene. "Oprosti", kaže sat, "ali ja sam na pauzi".

S ENGLESKOG PREVELA
Larisa Petrić

The Breath Amidst the Stones
prvotno je objavljen u časopisu
New Dimensions, br. 10,
ur. Robert Silverberg,
Harper and Row,
1980.

Ne za...j se s Obojanima

¶ ODTAMNJENJE:
Bijela slova na crnom ekranu:
Generic Films vam predstavlja...

PRETAPANJE NA:
Noć je. U sredini je kadra široka trokatnica u Rundbogen stilu. Slovima uklesanim u svod iznad velikih ulaznih vrata piše: UMIROVLJENIČKI CENTAR HARRINGTON HOUSE.

PRIPOVJEDAČ: Netko ubija stanovnike doma Harrington...

REZ NA:
Ruka u kirurškim rukavicama od lateksa ispunjava kadar, napetih i ispruženih prstiju. Druga ruka istovremeno povlači rukavicu oko zglavka kako bi prsti ušli do kraja.

PRIPOVJEDAČ: ...netko tko je obećao da će se brinuti za njih.

REZ NA:
Žena u poslovnoj odjeći, nervoznog izgleda, telefonira nekome. Glas joj je ispunjen strahom.

ŽENA NERVOZNOG IZGLEDA: Mislim da dr. Everhardt eksperimentira na stanovnicima doma. Odjednom se prestraši nekog tko je ušao u sobu. Okreće se i vidi markantnog, sredovječnog muškarca (dr. Everhardt) koji stoji iza nje.

REZ NA:
Grupa sestara pokušava smiriti postarijeg muškarca koji se u bolovima baca po krevetu. Čuje se pištavi zvuk monitora rada srca. Sestre raspravljaju preko njegovog tijela. Oči mu se izvrću, vene nabrekle pulsiraju. Tijelo mu se izvija dok ga prožima najjači udar boli. Pjena mu je na ustima, maše glavom naprijed-nazad uzaludno pokušavajući signalizirati "ne". Njegovo vrištanje prelazi u jeku.

PRIPOVJEDAČ: Lifetime Movie Channel predstavlja film zasnovan na istinitoj priči. U glavnim ulogama su Crystal Bernard, Tracey Gold i Bruce Boxleitner...

Slika se iznenada izobličuje.

Pripovjedačev se glas gubi u nepovezanom mumljanju. Slika se počinje tresti, da bi se na kraju istopila kao da film gori.

Ispod celuloidne površine, pojavljuju se riječi...

Tri godine ranije...

Krivudavi prilaz koji je vodio uzbrdo prema širokoj trokatnici u Rundbogen stilu (Umirovljenički centar Harrington House) svijao se od živahnosti kao isplaženi jezik koji pokušava biti strašno seksi. Sirene su cvilile poput mehaničkog plača djeteta odjekujući mrklinom

MJESTO: Philadelphia, Pennsylvania

STIL: Brutality chronic

OBJAVLJENE KNJIGE: Dead Bitch Army
Jesus Freaks (je-'zus fre-ks), n. see ZOMBIE
Necro-Sex Machine (u pripremi)
Dancing and Stabbing (u pripremi)
SuperNigger (u pripremi)

OPIS: Autor jezovite, bizarne, žestoke, duhovite, sto-na-sat fikcije

INTERESI: gorljivi bilder i diplomirani instruktor Spirit Fist kung fua. Povremeno se natječe na turnirima. Također je trenirao boks, tae kwon do, kineski kempo, street fighting

UTJECAJI: ljudsko ponašanje, burno djetinjstvo, politika, James Baldwin, Marcus Garvey, Poe, Bierce, Sergio Leone, John Carpenter, George Romero, David Cronenberg, George Carlin, Wes Craven, Tobe Hooper, Fantastic Planet, Repo Man, susjedstvo, internat, Chang Cheh, Lau Kar Leung, Richard Pryor, Unsolved Mysteries, In Search Of, Eric B.&Rakim, KRS-One, NWA, Gangstarr, Zeppelin, psihodelični rok, Goblin, horor iz 70-ih, porno iz 70-ih, slasher filmovi iz 80-ih, Frank Frazetta, Frank Henenlotter, strah od osrednjosti, blaxploitation, stripovi, mračni detektivski magazini, anime stare škole (Speed Racer, Battle of the Planets, Star Blazers), ig'nant ass-niggas.

noći u predgrađu. Dva su policijska auta jurila uz dugački prilaz zasjenjen granama s obje strane polušumovitog posjeda između Ceste broj 1 i stare zgrade na vrhu brda. Znakovi "Privatni posjed, zabranjen prolaz" načičkani su uz cestu.

Prva su dva policajca na mjestu događaja (McMahon i Shields) već čučala iza otvorenih vrata svog auta kad dotutnja prvo vozilo pojačanja, doveze se sa strane ceste i zaustavi na par metara od njih. Zatim se i drugo vozilo uz škripu zaustavi odmah kraj njih.

Policajac McMahon signalizirao je rukom trećem (Simmonsu), četvrtom (Tateu), petom (Carter) i šestom policajcu (Reillyu), da ostanu skriveni. Novopridošli policajci čučnu u toploj noći i zauzmu obrambene pozicije iza svojih auta.

"I, što se događa?" upita Reilly, gladan akcije.

Na kraju krajeva, to je bio okrug Cloverleaf. Najviše što bi se ovdje znalo dogoditi bila su povremena silovanja na spojevima u studentskom domu sveučilišta, ili tuče u baru između privilegiranih članova bratstava zbog neke cure.

"Još ništa", odgovori McMahon. "Nazvao je netko od susjeda da se prituži na buku. Rekla je da je čula pucnjeve dok je šetala psa."

"Vidim nekakvo kretanje iza jednog od gornjih prozora", reče Shields, pokazujući očima prema gore. "Ne znam je li to naš strijelac."

Nabacivši značajan pogled, Simmons zagunđa, "Najbliža kuća je kilometar odavde. Šta je kog vraga morala šetati psa ovuda?"

"Tražila nevolju...kao i svi drugi", odgovori Shields.

"Čovječe, to je bilo retoričko pitanje. Naravno da je tražila nevolju."

Nije to bilo prvi put da je policija bila pozvana u Harrington House. Zapravo, u zadnje su vrijeme ovdje bili češće nego što su htjeli. Starci su se u zadnje vrijeme čudno ponašali, trčali goli naokolo, plašili susjede, i zbijali obijesne šale jedni s drugima ili s osobljem.

Harrington House bio je mjesto za imućnije umirovljenike. Brošura se dičila otmjenim plesnim dvoranama i apartmanima s dekorom i pokućstvom iz 20-ih i 30-ih godina. "Otputujte u dobra stara vremena," pozivao je pamflet, "u vremena kad je vladala otmjenost, kad su žene bile dame, a muškarci gospoda." Elegantna društvena okupljanja i tematske zabave u stilu starog Hollywooda reklamirale su se kao nešto što je ondje uobičajeno.

"I, šta će bit' ovaj put?" reče McMahon. "Neki stari prdonja koji je zaboravio uzeti svoj lijek?"

"Stari prdonja s pištoljem", doda Shields.

McMahon zakoluta očima.

"Shields, ti baš voliš isticati ono što je očito..."

Premda inače posve zanemariv zvuk, škljocaj teške brave koja se otvara zavrišti prema njima s ulaznih vrata. Poskočivši u stanje pripravnosti, policajci upere pištolje na taj zvuk prateći njegov odjek prema vratima koja su zijevnula i pustila ženu da izađe, i potom se opet zalupila.

Njeni su bokovi glasno zašuštali kroz odoru medicinske sestre koja je dopirala do bedara i lijepila se uz njene obline kao glazura na kolač. Grb s natpisom Harrington House bio joj je zašiven malo iznad desne dojke. Zbog njene su ljepote njeno pijano stanje primijetili tek naknadno. Zapravo, njenu su omamljenost primijetili tek kad je skoro pala niz ulazne stube.

Bilo je čudo da nije pala pravo na nos. Pokret koji je izvela kako bi sačuvala ravnotežu, nešto kao usporenu kadrilu, sigurno ne bi više nikad mogla ponoviti ma koliko se trudila.

"Gospođo, jel' sve u redu?" poviče McMahon suosjećajno, ali strogo. "Ima li još nekog unutra?"

Sudeći po njenom pogledu, ona je bila negdje sasvim drugdje (i to jašući bez sedla na nekom kvalitetnom heroinu).

Policija, sa svojim malim pištoljima i baterijama, bila je ništa spram otrovnog boga koji je narušio njenu trezvenost. Njenim su pomućenim očima oni izgledali kao mušice koje kruže oko crvenih i plavih nebeskih tijela, vrteći se i tresući, ostavljajući živopisne tragove.

"Rekao sam, ima li još koga unutra?"

Umireni zbog činjenice njenog pijanstva, policajci opustiše ruke olabavljujući stisak kojim su držali pištolje. Pogledavali su se kako bi odlučili koji će joj prići. Nijedan se od njih nije htio pokazati prerevnim, premda su svi osjećali iste trnce u preponama. Koliko god prilika bila neizravna, ipak je to bila prilika da se dođe do pice onako usput, jednom kad se ova ženska oporavi i vrati u normalu.

Način na koji je počela micati bokovima potaknuo je mračnu znatiželju u njima, ili barem kod petorice njih. Oženjen, s djecom, policajac Jack Tate bio je čestit koliko se to može biti. On je čak sam sebe uvjerio da je gledanje drugih žena na taj način grijeh.

Drugi su se potrudili osigurati dobar pogled na ono što će se dogoditi. Jebeš sigurnost.

Sestra se uvijala dok su oni gledali, nalikujući na zadahtane pse. Oči su im bile izbuljene, a predjeli oko šliceva hlače nabrekli kao svjedočanstvo prljavih, odvratnih seksualnih vibracija.

Grčevito se držeći vizije koja je dala naslutiti golotinju, blenuli su poput mlađahnih pubertetlija koji po prvi put osjećaju pravu požudu kad je sestra pustila da joj odora sklizne s ramena. Dok se ona uvijala plešući, odora je lagano padala i zaustavljala se na svakoj njenoj oblini prije nego je završila na mekoj hrpi oko njenih lijepih nogu.

Ne vjerujući da pred sobom imaju pogled na potpunu golotinju, policajci se nasmiju.

Tate zatrese glavom. Bilo mu je žao zbog njenog ponašanja.

Ženino je tijelo bilo čvrsto, torzo izduljen s finim oblinama, a koža je sijala smeđkastim

odsjajem sepije, s malo tamno smeđe oko njenih punačkih bradavica. Činilo se da joj oči još življe sjaje sad kad je bila gola. Izraz na njenom licu govorio je "kako sam ušlagirana", no ipak je iza toga stajala čvrsta samouvjerenost.

Tateov početni plan – da jednostavno pročisti grlo – nije ni izbliza uspio odvratiti pozornost njegovih kolega s gole žene koja se izvijala.

Plan broj dva – zgrabiti pokrivač iz svog auta i približiti joj se s njim ispred sebe – samo je natjerao ostale policajce da zagunđaju, kao da im je kvario zabavu.

Ali onda...

Nisu sve primijetili odmah, ali na kraju su svi vidjeli: ruke ispod kože koje su je milovale, grlile i tjerale da se euforično njiše zbog njihovih zmijolikih zagrljaja.

Tate joj je bio najbliži i prvi koji je to vidio. On je nije htio dodirnuti od samog početka, uglavnom iz gađenja i nekog iskrivljenog poimanja odanosti svojoj ženi, ali sad se istinski prestravio. Svi su se uplašili. Jedan ili dvojica policajaca htjeli su posegnuti za oružjem.

Ritam njenog plesa podsjećao je na laganu, zavodničku, no ipak neljudsku melodiju; dodaci pod kožom pružali su sablasne strune.

Žena im okrene leđa i izbaci van svoju čvrstu, okruglu stražnjicu. Tamna udolina između lijepo zaokruženih polutki mesa pozivala je čeznutljive oči da pogledaju bliže. Potkožne su ruke razdvajale polutke i puštale ih da pljesnu natrag.

Kad se opet okrenula k njima, po jedno plavo oko na mjestu njenih bradavica zacrvenjelo od bijesa ili možda mržnje, zurilo je u policajce. Njen se pupak rastegnuo u velika usta koja su se cerila neiskreno i slinila s donje usne boje sepije. Glava joj klone u stranu, oči se izvrnu pod kapcima, a usta joj ostanu visiti. Premda je nastavila plesati prateći rukama svoje obline niz ravni stomak među noge, očito je bila bez svijesti.

Zabavljeni njenim dlanovima, i rukama, i zvukom vlažnog mljaskanja dok je podizala ruku od svog međunožja, policajci nisu vidjeli što je izvukla iz svoje vagine dok nije bilo prekasno.

Ona ispali tri metka iz malog pištolja prije nego su uspjeli reagirati.

"In-a-gadda-da-vida, baby,"[01] narugaju se usta iz njenog trbuha ozbiljnim tonom Wolfmana Jacka.[02] " Jel' ne znaš da te vooolim?"

Prvi je pucanj prošao Tateu ravno kroz grlo. Istog se trena sruši držeći se za vrat i kratko zagrglja udarivši o tlo. Pokrivač kojeg je držao padne preko njega.

Ostali policajci izvuku pištolje i zapucaju.

Osim buke njihovih revolvera, noć je bila dovoljno tiha da bi se jasno čulo pras-praskanje njihovih metaka kako probijaju svilenkasto meso medicinske sestre. Nije joj se dalo čekati posljednji pucanj prije nego se ispravila, prevrnula kao teški švicarski sir i pala na zemlju.

Kad je sve bilo gotovo, Simmons i Carter otrče do pulsirajuće gromade djelomično skrivene ispod Tateova pokrivača. Simmons zastane, klekne, i povuče rub pokrivača. Gledao je u lice svog partnera samo djelić sekunde prije nego se slomio. Tate je očajnički pokušavao disati dok se gušio u vlastitoj krvi, grabeći se za izmrcvareno meso gdje mu je nekad bio jednjak.

Reilly otrči do auta i radijom pozove hitnu.

"Policajac je ranjen!!!!" vikao je u slušalicu."Pošaljite hitnu! Brzo!"

McMahon i Shields približe se s oprezom tijelu medicinske sestre, hodajući nesigurno, s ispruženim rukama, ali usmjerenim prema dolje, po pravilima službe, kao policajci na TV-u. Ležala je leđima, desnim ramenom i dojkom okrenuta prema njima, savinuta u neobično lijep položaj.

Trznula se jednom...dvaput...

McMahon povuče otponac i opali u zemlju, zatim podigne pištolj i opali još jednom u ženinu glavu.

Umjesto krvi, iz glave su šiknule boje: crvene, narančaste, žute, zelene, plave, indigo i ljubičaste. Bilo je krvi – prave krvi – u lokvi oko njena trbuha i prsa, ali iz njene su glave istjecale samo boje, guste, pjenaste i žive.

McMahon i Shields nisu mogli vjerovati svojim očima. Čak i dok su gledali kako šarena te-

01 **In a Gada da Vida (In a Garden of Eden) – pjesma Iron Butterflya (op.prev.)**

02 **Wolfman Jack – poznati američki DJ (op.prev.)**

kućina otječe nekih metar i pol prema ošišanoj živici i upija se u zemlju, njihova im je podsvijest govorila da je to nemoguće, da im se priviđaju stvari, da možda lude. Svaki je imao razloge za preispitivanje svog duševnog zdravlja, i nijedan nije znao je li onaj drugi vidio šarenu tekućinu. A možda su vidjeli i dva oka i osmijeh kako plivaju u tekućini.

McMahon je odlučio biti hladnokrvan dok Shields ne kaže nešto. To je bilo najsigurnije. No, Shields je odlučio igrati na istu kartu.

Naglo, iz tišine, kao u galopu, do njih dopre smijeh različitih visina i jakosti, koji je dao naslutiti da u zgradi vrebaju vrlo velika i vrlo mala stvorenja, stvorenja koja uopće nisu zvučala kao ljudi koji se smiju, ali gotovo kao da su tako zvučala. Štogod ona bila, od smijeha su im se tresli trbusi. Zvuk je dopirao sa svih prozora i vrata na prednjoj strani zgrade, kao da su se glave s otvorenim ustima naginjale van. To je bilo u suprotnosti onome što su policajci vidjeli kroz osvijetljene prozore. Nisu vidjeli ništa: svjetiljku, možda komodu, krevet, nekoliko pejzaža. Mogli su vidjeti i metar u dubinu kroz neosvijetljene prozore. Tamo očito nikoga nije bilo.

Policajci se ukoče. Zbog smijeha su postali spremni pucati prvi i u svaku-jebenu-stvar-koja-se-pomakne. Kao da su slučajevi "Što učiniti kad se sukobite s prekrasnom ženom koja ima oči umjesto bradavica i usta na trbuhu" ili "Što učiniti kad čujete bestjelesni neljudski smijeh" u priručniku.

Simmons je, međutim, bio izvan svega toga. Otupjelo ga je to što je vidio svog partnera kako se guši, grglja i utapa u vlastitoj krvi. Taj smijeh je dotaknuo divljaka u njemu i probudio mu glad za osvetom.

Carter je bio prvi koji se prenuo iz "Koji kurac!?" stanja i odmah počeo paničiti kad je shvatio da stoje na otvorenom, potpuno izloženi onom... štogod to bilo unutra.

"Svi u zaklon!" viknuo je. Policajci se raspršе na sve strane. U trenutku kad su primijetili Simmonsa, on je već prolazio kroz glavna vrata.

Čučeći iza svojih auta, gledali su kako se vrata zatvaraju.

Likovi iz starih crtića koji recitiraju svima poznate rečenice iz crtića bili su posljednja stvar koju je Simmons očekivao kad je ušao u glavno predvorje – djetlići koji se smiju, zečevi pametnjakovići, iživcirana čivava koja se upravo rastapa... Dolazili su iz hodnika s puno vrata, iz stražnjeg dijela predvorja. Sa svake su se strane nalazile tri sobe iz kojih je ispod vrata nadirala plavičasta svjetlost poput dugih automobilskih svjetala. Kao da su svi televizori bili uključeni.

Što se događalo?

Dugački se hodnik križao s drugim hodnikom na metar od pete i šeste sobe. Ravno naprijed, na suprotnoj strani, nalazio se ured. Na mutnom staklu vrata nešto je pisalo; neka vrst službene titule, nagađao je. Bio je predaleko da bi mogao pročitati slova.

Simmons nije previše obraćao pažnju na predvorje u kojem je stajao. Nije mu bio bitan starinski kožni namještaj, talijanski luster koji je visio sa stropa, smeđi i bijeli murali gradskog života "ludih 20-ih" koji su ukrašavali zidove, široke stepenice koje su vijugale gore prema mračnijim mjestima.

Glasovi su utihnuli u isti tren kad je njegova noga prešla prag iz predvorja u hodnik. Krckanje i pištanje visokih frekvencija ispune prazninu. A bilo je tu još nešto: miris svježe boje. Bio je to otrovan smrad, toliko jak da ga je pekao za oči. Čudno, mislio je, ali trenutno je to zauzimalo mjesto broj 4 na njegovoj ljestvici važnosti. Pronaći tko je kriv za ono što se dogodilo njegovom partneru izbrisalo je sve drugo.

Simmons dođe do prve dvije sobe i ugleda samo nepospremljeni krevet i ekran televizora ispunjen snijegom statičkih smetnji.

Trebalo je proći još četiri sobe i ured. Sad je mogao pročitati što piše na vratima ureda: dr. Reigert Everhardt. Privikavajući se na svoju okolinu, Simmonsu se učini da posvuda oko sebe, po zidovima i na plafonu, vidi stvorenja – likove iz crtića koji mu se smiješe. Njihovi su osmijesi pokušavali nešto prikriti; bijes ili možda gađenje.

Likovi su bili porod potpuno različitih stilova i razine talenata. Nekoliko ih je prepoznao iz svoje mladosti; još onda kad su imena Chuc-

ka Jonesa, Texa Averyja, i Hanne-Barberre na špici ostavljala dojam. Drugi su ga podsjećali na Ralpha Bakshija, Johna Kricfalusija i Franka Frazettu – nekoliko omiljenih u njegovim tinejdžerskim godinama.

Ima tu i djece, pomisli. A onda primijeti golotinju, i mušku i žensku. Kakvo je ovo jebeno mjesto?

Mješavina raznih zvukova odavala je kretanje na dnu hodnika. Buka je dolazila iz ureda.

Zauzimajući obrambeni položaj, Simmons uperi pištolj i oglasi se "Ima l' koga unutra?"

Nasloni uho na vrata i posluša. Tišina ga prestraši. Nije to bila mrtva tišina, bila je to čudna mješavina šuma, praznine, i grozničavog pulsiranja.

"Ne prisiljavaj me da uđem po tebe...tkogod bio," Simmons upozori oči koje su provirivale iza uredskih vrata.

One na njegov glas nestanu iza vrata.

Uza samo mu lijevo uho dopre glas...

"Eh stari...mislim da neće izaći."

Simmons se naglo okrene nalijevo i suoči se licem u lice sa stvorenjima na zidu. Samo što je sada vidio mrgođenje; ružičasta usta na crnim licima. To ga uzdrma. Okrene se i povuče unatrag kako bi provjerio zid iza sebe. Ista stvar.

"Šta se događa unutra, Simmonse? Reci nešto, čovječe!" vikne McMahon prema ulaznim vratima.

Simmons se iznenada osjeti kao u klopci, opkoljen. Nekako ipak pogledom pronađe put natrag do uredskih vrata. Oči su se vratile i uporno ga gledale.

Počne se povlačiti, no boja sa zidova zapljušti po njemu i oko njega kao da je nevidljivi nasip napokon popustio.

McMahon i Shields uđu u predvorje i padnu ravno jedan preko drugoga. Carter i Reilly krenu za njima i postave se u položaj, s oružjem uperenim u "stvorenje" koje je kašljalo i mahalo rukama po zraku nasred hodnika načičkanog vratima. Od stopala prema struku izgledalo je kao čovjek u plavoj policijskoj odori.

Simmons? Upitali su u isti glas.

Od struka prema gore, čovjek je izgledao kao animirani lik – čudna, izdužena karikatura pozornika Simmonsa. Štogod to bilo što ga je obojilo da izgleda kao nekakvo kopile Stephena Gammellla i Petera Chunga,[03] curilo je i bojalo ostatak njegova tijela.

Na komešanje na ulaznim vratima Simmons odgovori zapucavši na slijepo. Oči su mu bile zatvorene jer ga je pekla boja i nije mogao vidjeti o kome se radi. A nije mogao vidjeti ni svoj posve novi izgled koji mu je boja napravila. Otrovni smrad mu je palio nosnice. Okus ga je tjerao na povraćanje. Pištolj mu je bio velik i debeo, kao dječja igračka. Tri su metka doslovno vrisnula van i odlučno se okomila na policajce. Iz profila, mrlja kao iz anime pokazala je koliko brzo su se kretali.

"Ajmo sredit tog seronju," reče metak u sredini.

"Lezi!" poviče Carter, i policajci se raspršе.

Tri metka natjeraju Cartera na pod i slete se oko njega kao razljućene pčele. Mrštili su se i pokazivali zube.

McMahon, koji je bio najbliži Carteru, otpuza na svoju stranu. Reilly i Shields su zapanjeno gledali kako prvi metak prodire u Carterov lijevi dlan koji je podigao u zrak ispred sebe kako bi se obranio. Drugi su meci pronašli njegovu ruku, rame...

Carter skoči na noge i počne se udarati zdravom rukom dok se spoticao i odguravao od zida do zida. Trčao je u krug urlajući iz sveg glasa.

Shields odluči riskirati te zapuca u animirane metke. Umjesto njih, pogodi Cartera tri, četiri, pet puta.

"Shields!" povikne McMahon.

Animirani su meci upravo pojeli Carterovu glavu i navalili na tijelo i desnu ruku. Tijelo mu se skljoka na pod, prvo na koljena. Nakrivi se naprijed i počne padati.

No ništa nije preostalo što bi moglo udariti o pod, samo sićušne trake mesa i tkanine tamo gdje je Carter klečao. Nakon što su završili s proždiranjem Carterovih ostataka, tri se metka raspadnu.

03 Stephen Gammell: američki ilustrator dječjih knjiga; Peter Chung: američko-korejski animator (op.prev)

"O, Bože! Što mi se to dogodilo!?!" vrištao je Simmons. Gledao je u svoje čudno nacrtane ruke. Podigne ih prema licu i opipa obje strane. Prstima je mogao savršeno osjetiti izobličenje. Njegovim je ušima njegov glas zvučao dobro, no sve što su McMahon, Shields i Reilly čuli iz njegovih usta bilo je krckanje i pištanje visokih frekvencija kad god bi progovorio.

Oni upere oružje u njega.

"Jel' to Simmons?"

"Nemoguće."

Shvaćajući da je pucao na svoje kolege, Simmons reče, "O sranje! Tako mi je žao! Mislio sam...nisam znao."

McMahon povede povlačenje prema vratima. Hodali su naslijepo držeći na nišanu stvorenje-Simmonsa koji je govorio kao pokvareni tranzistor izgubljen između jasnih signala.

"Ne, dečki, čekajte," požuri prema njima govoreći. "To sam ja, Simmons."

"Ne približavaj se!"naredi mu McMahon.

"To sam ja, Mac." molećivo će Simmons. "Kunem se. Ne znam što se događa, ali boja... pala je na mene i..."

"Rekao sam da se više ne približavaš ili ću..."

"Isuse, Mac!" doda Shields. "Izgleda kao Simmons!"

Negdje u predvorju zavrišti žena. Glas joj je odzvanjao kao da je s drugog svijeta.

Ulične scene 'ludih 20-ih' oživjele su na zidu uz stepenice. Mlada, plavokosa medicinska sestra trčala je kroz dvodimenzionalnu gomilu dječaka u kratkim hlačama, muškaraca u prugastim polucilindrima, i dama u popodnevnim opravama i ukrašenim večernjim haljinama. Bjelina se njene odore isticala na tamnosmeđe-bijelom muralu na kojem se nalazila. Iznad njene desne dojke logo Harrington House pozivao je žarko crvenim slovima.

Nekoliko je muškaraca u gužvi pokuša zgrabiti, ali promaše. Nastavi posrtati među pješacima. Sudeći po izrazu njena lica, spašavala je svoj goli život. Činilo se da će uspjeti sve dok stup svjetiljke nije zubima posegnuo dolje prema njoj i uhvatio je za glavu. Dok je visila trzajući nogama i mašući rukama, ulica ispod nje s otvorenim šahtom postane elastična. Šaht se razvuče i propne od zemlje, s ljudskim zubima koji su rasli dok nisu narasli kao zubi velike bijele psine. Šaht je zagrize oko struka i razdere na pola, zatim se vrati na pločnik gdje je sažvače i proguta uz jedno glasno "GULP".

Simmons je sad lagano trčao prema njima, pogledavajući preko ramena prema zidu uza stube.

McMahon i ostali ponovno se zabezeknu.

Simmons ih je skoro sustigao kad se spotaknuo i nagazio na McMahona koji podigne ruke u zadnji tren. Pripremio se na težinu koja se trebala sručiti na njega, no to je bila samo tekućina.

Simmons doslovno zapljusne preko cijelog McMahona i smoči ga do kosti.

"Koji vrag?!?" ispljune McMahon kroz mulj oštrog okusa. Stisne oči koje su ga pekle i grozničavo se obriše. "Jebo te! Kakvo je ovo sranje?"

Pruži ruke prema Shieldsu i Reillyju. Oni se tiho povuku izvan njegova dosega.

"Shields... Reilly... ne vidim ništa. Što je ovo? Gdje je Simmons, ovaj..."

Boja sklizne preko McMahonova tijela pod odjeću.

"Dajte, dečki. Pomozite mi!"

Boja oko njegovih prsa počne se rastezati od struka prema gore izvan njegova tijela u lik iz crtanih filmova – zeca koji im je svima bio poznat.

"Znaači, trebaš pomoć, doktore? Jel' može ovo?" reče stvor, zamahne rukom i ošamari McMahona izbacivši ga iz ravnoteže svojom prevelikom šakom. McMahon osjeti kako mu se vilica drobi. Okusi vlastitu krv koja je liptala po ustima zajedno s nekoliko zuba.

Zec jednakom brzinom utone natrag u živu boju.

"Aahh", vrisne McMahon, skidajući boju s očiju. Vidio je kao kroz maglu.

Na ramenu mu se pojavi dijete s nakrivljenim šeširom i cigarom u zubima. "A ovo?" reče dijete i zabode dvije sićušne ruke duboko u McMahonove očne duplje te se pretvori u boju.

McMahon zavrišti od boli i pritiska koji je istisnuo meko tkivo iz njegovih zdrobljenih očnih jabučica. Krv mu priguši glas u grlu.

Likovi nastave dolaziti i odlaziti izlazeći iz raznih mjesta na gornjem dijelu tijela. " Ili ovo," svaki rekne glasom jedinstvenim kao i stilovi u kojima su nastali. Paklenska mačka izvuče McMahonov jezik i odreže ga jednom oštrom pandžom; klaun s ustima poput lopate

i x-evima umjesto očiju štrcne kiselinu iz cvijeta u zapučku i istopi McMahonovo lice; žućkasti dječak s jež-frizurom i isturenim gornjim zubima kroz slamku usisa rastopljeno meso i ispljune lice kao netaknuto (s užasnutim izrazom lica i svim ostalim) na zid.

Reilly nasloni leđa na zid i ukoči se. Shields zbriše van i nastavi bježati. Dok je gledao McMahona kako pleše u krug prema hodniku, Reilly opazi da ga promatra par očiju kroz napuknuta uredska vrata na suprotnom kraju hodnika.

* * *

Hipnotiziran kratkim isječcima i nametljivim bojama koje su vrištale prema njemu s televizijskog ekrana, krpa od čovjeka nekoć znana kao dr. Reigert Everhardt, sjedio je u svom bijednom jednosobnom stanu i gledao ono što je posljednje htio gledati: crtane filmove.

Posljednje tri godine bile su teške, potucao se po pansionima i jeftinim motelima. Još uvijek se dobro sjećao te noći u domu Harrington House, posebno kad bi zatvorio oči. Sve je vidio. Sakrio se iza vrata svog ureda i gledao kako Obojani (tako su crtići htjeli da ih zovu) ubijaju pet medicinskih sestara, jedanaest pacijenata i pet policajaca. Tri godine su prošle, a on se još uvijek nije mogao otresti prizora i glasa koji ga je podsjećao da je to sve bila njegova krivica. Znao je to. Još i kako je znao.

To je sve tvoja greška... Te su riječi užasno boljele.

No, jednako je bilo moguće da su se Obojani zajebavali s njim. Ne biste vjerovali koje sve gluposti oni izvode. Ljudi imaju krivu predodžbu o njima na osnovi onoga što vide na televiziji i u kinu. Ta vječno ugodna kenjaža bila je samo gluma.

Obojani nisu bili ograničeni istim zakonitostima kao ljudi. Oni nisu mogli osjećati krivnju ili kajanje na primjer, osim ako ih "umjetnici" nisu posebno ugradili u osobnost likova. Nije bilo dobrog ili krivog. Neki su imali dobru narav i bili voljni igrati po pravilima; ipak, većina je Obojanih osobno bila poprilično zastrašujuća. Mogli su krvariti, izgubiti ruku, nogu, čak i glavu, i sve to nije ništa značilo. Jedini način na koji ih se moglo ubiti bio je da ih se izbriše.

E sad, bilo je raznih načina da se to učini, ovisno o sredstvu. Vatra, terpentin, izbjeljivač, ili dobra stara gumica mogla se koristiti protiv Skica. One su bile sirotinja svijeta crtića.

Obojani će vam reći da je umjetnost važnija od umjetnika. Navodili su slikarije u špiljama da bi dokazali kako su komunicirali s prvim ljudima. Malo ih je tada bilo. Kroz svoju vizualnu privlačnost manipulirali su nadahnutim, posebno senzibilnim ljudima (na kraju poznatim kao umjetnicima) da stvaraju slike, šireći svoju vrstu i stvarajući vezu s ljudima koja traje do današnjeg dana.

Obojani su postali sila tek 1906. kad je J. Stuart Blackton napravio prvi animirani film. Neki su smatrali da je pronalazak fenakistoskopa 1831. preduhitrio Blacktonov izum. Prije toga bili su osuđeni na komuniciranje nepokretnim crtežima, osim noću u snovima ili u snatrenjima luđaka, vjernika i ušlagiranih. Obojani su se zbog svoje hirovite prirode rijetko osobno susretali s ljudskim bićima. Najsigurniji način bio je preko televizije i filma. "Samo u svrhu obrazovanja ili zabave", pisalo je u Sporazumu o uzajamnom djelovanju. Sporazum su još odavno pažljivo promislili i sastavili lideri s obje strane. Osim na najvišem nivou, neposredna komunikacija među vrstama nije bila dozvoljena. Nezaštićeni je dio društva Obojanih tako htio (Skice ili Grube Skice). Oni su voljeli zajebavati ljudska bića na tradicionalan način, kao na primjer halucinogenim drogama. Obojani su stajali iza slučajnog"tripa" švicarskog kemičara Alberta Hofmanna 1943.

LSD im je bio poznat kao "otpirač"; no, meskalin, psilocin i psilocibin, PCP, i ecstasy bili su također popularni, kao i različite trave i pripravci sa svih strana svijeta. Takva su međudjelovanja gotovo uvijek loše završavala, pa je kontakt s ljudima preko tih sredstava zvanično bio nezakonit.

Everhardt je prvi put nabasao na svijet Obojanih 1953. dok je radio na projektu MK-ULTRA (osmislio ga je Odjel tajnih službi vlade SAD-a kako bi se stvorili narkotici koji mogu kontrolirati svijest) za CIA-u u Edgewood Arsenalu u Marylandu. Njegov napitak napravljen od bunike, TX-260, koji je bio hvaljen kao

"pravi superhalucinogenik", nakon testova vojnog kemičarskog odjela s BZ-om (kvinuklidinil benzilatom) nije uspio dati "upotrebljive rezultate."

TX-260 je bio tako moćan da bi korisnika ostavljao trajno zatrovanim i podložnim različitim sugestijama i halucinogenim doživljajima. "Izgledaju svjesni mog postojanja", rekao je jedan od ispitanika podvrgnutih testu dok je bio pod utjecajem narkotika; i drugi su ispitanici imali slične primjedbe.

Do trenutka kad je Everhardt završio s laboratorijskim i terenskim testiranjem napitka TX-260, projekt MK-ULTRA gubio je snagu.

CIA je ukinula program nakon što je jedna mlada žena priznala novinarima svoju ulogu u projektu nazvanom Ponoćni vrhunac. Dala je medijima sve mračne detalje o seksu, narkoticima i špijunaži. Tvrdila je da su je vladini agenti platili kako bi zavodila ljude, dovodila ih u motel koji je financirala i opremila CIA, a zatim bi im dala LSD dok su vojni dužnosnici gledali kroz dvosmjerno ogledalo.

Everhardt nikad nije saznao što se desilo s ispitanicima kad je projekt zaustavljen. Nagađao je s priličnom sigurnošću što im se desilo, ali je odlučio tu stati. Nije htio biti kriv za pravo pravcato ubojstvo niti ga imati na savjesti. Naravno, mislio je, TX-260 im je pržio mozak, ali bar su bili živi.

CIA je zabranila Everhardtu da išta uzme pri odlasku: niti svoje zabilješke; niti ostatak TX-260; niti potrepštine i osobne stvari koje je donio u laboratorij sa sobom. Iz straha da bi jednog dana mogli progovoriti, vlada je potiho diskreditirala sve znanstvenike i medicinsko osoblje koji su radili na projektu. Neki od njih su jednostavno nestali.

Warner Brother je pronašao Everhardta ranih sedamdesetih. Do tada je TX-260 pronašao put do Hollywooda preko autodestruktivnih rok zvijezda i slavnih ličnosti kontrakulture kao što su Timothy Leary i Dennis Hopper.

Warner Brothers je bio leglo animacije u 60-ima i 70-ima. Obojani koji su se voljeli miješati s ljudskim bićima često bi zbog toga tražili hollywoodske produkcijske kompanije jer je Sporazum dopuštao miješanje s ljudima u svrhu zabave. Ljudi su izabirali Disneyja, no oni su se usmjerili uglavnom na program namijenjen mlađoj djeci, što je od Obojanih zahtijevalo da ublaže svoj jezik i štosove. Mickeyju i njegovima se stalno prigovaralo zbog toga. Obojene koji su se proslavili u svijetu ljudi tako što su slušali ljudska bića, izvodili "čiste" predstave za djecu, i održavali imidž o sebi koji je bio čist kao sunce, ostali su Obojani prozvali prodanim dušama.

Raditi za Warner Brothers ipak je bilo malo respektabilnije. Warner je imao svoja pravila i cenzore, ali bar su znali ubaciti humor za odrasle u svoje kratke animirane filmove. Bila je to formula za uspjeh. Warner je postao bogat – bogatiji – a Obojani su prvi put okusili polu-zakonitu slavu.

Svoj su status i moć u svijetu ljudi Obojani iskoristili na najgore moguće načine. S njima je uvijek bilo teško raditi, ali sada su bili nemogući. Vidjeli su hvalu i obilje kojim su filmske zvijezde bile obasipane i smatrali su da zaslužuju isto. Uskoro su glasine o "afterima" na kojima su Obojani i ljudi viđani kako besramno piju, tuku se i jebu između sebe došle do trač-rubrika.

Obojanima je dosadilo čamiti iza scene. Nekima je počela smetati činjenica da sve zasluge za uspjeh njihovih filmova uvijek dobivaju ljudski umjetnici. Napetost je kuhala posvuda po gradu. Neki od agresivnijih Obojanih počeli su svašta izvoditi. U Warner Brothersu su pomislili da je TX-260 jedan od načina na koji bi ih mogli kontrolirati, ili bar zauzdati. Izgrednici su bili vrlo dobro svjesni Sporazuma. Ako su Obojani bili spremni prekršiti Sporazum, morat će platiti za to.

Studio je zaposlio Everhardta da nadgleda njihovu novu tajnu operaciju; nazvali su ga Projekt Briši crtiće. (Bilješka pisca: tajne su operacije bile popularne u 60-ima i 70-ima.)

Pet je godina Everhardt gledao kako program izmiče kontroli. Obojanima je bilo dozvoljeno da se slobodno kreću po ljudskom svijetu. Filmski su studiji plaćali velike sume medijima da objave vijesti o "pošasti droge" kad god je netko izvijestio da je vidio "crtić" kako hoda ulicom, ili krade, ili siluje njegovu ženu, itd... Ako taj pristup nije uspio, uvijek su se mogli osloniti na "paranormalne pojave". Zadnje je rješenje uvijek bio pokušaj da se sug-

ovornik diskreditira koristeći se propagandom ili dezinformacijom u obliku "novog razvoja događaja" ili"šokantnog otkrića".

Pojavio se novi trend. Bez ljudskog domaćina Obojani je u ljudskom svijetu mogao izdržati do 72 sata odjednom. Posljedica toga bila je da su Obojani radili tajne pogodbe s ambicioznim, ali ograničenim zvijezdama B i C produkcije. Pogodba je bila da dijele tijelo u stanju zvanom "koegzistencija". Koegzistencija je omogućavala Obojanima neograničeno postojanje, a za ljudska bića bio je to način ponovnog otkrivanja sebe. U najmanju ruku činilo je čuda za ten. A svi vole "oživljene" ličnosti.

Da vidite jednoga, znali biste. Izgledali su bizarno i ponekad strašno, kao fotografije "poslije" koje nikad neće ponosno visiti na zidu nekog plastičnog kirurga. Tužbe zbog traljavih plastičnih operacija bile su uobičajene kako bi se sakrio fizički brak Obojanog i ljudskog bića.

Postojao je još jedan način da se zaobiđe granica od 72 sata. Neki su Obojani počeli krasti po grobljima ili bi našli poželjnog ljudskog kandidata i čekali da umre, a u nekim bi slučajevima i ubrzali proces. Nakon toga bi mrtvo tijelo upotrijebili kao ljušturu. Ali to je bilo još lakše otkriti jer je "umjetni" izgled bio neosporan. Everhardtova lista sumnjivaca uključivala je:

1. Michael, Jermaine, Janet i Latoya Jackson (posebno Michael i Latoya)
2. Joan Rivers
3. Blizanci Barbie
4. Priscilla Presley
5. Melanie Griffith
6. Demi Moore
7. Dolly Parton
8. Lil' Kim

Legitimna koegzistencija je bila kao da ste non-stop ušlagirani, što je bio razlog da su mnoge slavne ličnosti posegnule za drogom i alkoholom kako bi pokušale prikočiti ono što se naziva "brzim življenjem". Od onih u koegzistenciji, mnogi su brzo izgorjeli ili umrli mladi.

Everhardt je vidio mnoge od njih kako su život okončali samoubojstvom. Program je bio izvan kontrole i on je htio van iz toga. Znao je da ne smije u javnost s onim što je znao pa je jedno poslijepodne samo napustio studio i jednostavno se, kao duh, izgubio u mnoštvu.

Uspijevao je ostati skriven sve do te noći u Harrington Houseu prije tri godine. Lijepo su ga uspjeli ocrniti zahvaljujući tom televizijskom filmu. Film (Lifetimeov pokušaj blaćenja, Everhardta je glumio Bruce Boxleitner) ga je prikazao kao pijanca i devijantnu osobu posve izvan kontrole.

Everhardt je žarko želio nastaviti sa svojim pokusima s narkotikom TX-260. Mislio je kako će stariji pacijenti biti naivniji, kako će ih lakše kontrolirati, pa su tako predstavljali savršenu grupaciju pacijenata. Kasnije će se pozabaviti moralnim posljedicama. Hollywood i vlada su ga naučili kako.

Njegova su istraživanja dala neke neočekivane rezultate. TX-260 se razvijao. Više mu nije trebao ničiji um kao domaćin da bi premostio svjetove. Činilo se kao da je narkotik u svom tekućem obliku živi portal, sposoban rastegnuti se i rasti i kretati se kao osjetilno biće.

Naravno, Obojani su bili krivi za to. Očito su naučili kako kontrolirati tekućinu. Starci bi pod utjecajem narkotika vidjeli Obojane kako im dolaze kao anđeli i demoni, kao duhovi i izmišljeni prijatelji. Obojani su uživali u kreativnosti koju im je pružala zajebancija sa starcima.

Everhardt je morao prestati s eksperimentima. Zaključao je ostatak pripravka TX-260 u zamrzivač i uništio bilješke. No, neki su od staraca shvatili što je Everhardt radio i što je izazivalo čudnovate i moćne doživljaje. Bila je to prozirna tvar. Prozirna tvar je donosila vizije i ponovno sve oživljavala. Prozirna tvar je donosila prijatelje i drugove. Kad je bilo prozirne tvari, nitko nije bio sam. Postali su ovisni o društvu. A Everhardt je znao. Znao je da prozirna tvar usrećuje sve, i zato ju je sklonio. Harringtonom je kružio plan da se provali u laboratorij i ukradu smrznute bočice. Stvari su se vratile u normalu – to jest, sve do one noći kad su se starci podigli, a on se ponovno skrio.

Potrošen čovjek, nekoć poznat kao dr. Reigert Everhardt, počeo je kroz špijunku gledati novu djevojku iz sobe 203 preko puta. U zadnje

mu je vrijeme to bio vrhunac dana, obuzimajući ga kao mala ovisnost, sa svim veselim vrhuncima i užasnim ponorima. Sve je ovisilo o tome je li ona bila tamo ili ne kad bi potrčao do vrata na zvuk laganih koraka ili zveckanja ključeva. Zvala se Christie Douglass i bila je udana za tipa nervoznog izgleda koji se zvao Burt ili Burke. To je bilo sve što je znao do tada.

Kad se osjećao osobito usamljenim, volio je maštati o Christie savijenoj u kompromitirajuće poze. Ali to mu je dostajalo najviše za pet minuta. To je bilo najduže što bi izdržao tih dana, barem uz žestoko pumpanje rukom i uz punu šaku lubrikanta. Vjerojatno bi eksplodirao da je vidio pravu, živu, golu ženu ispred sebe.

Ali i sama pomisao na to morat će pričekati dok s crtićima ne bude gotovo.

Prokleti Obojani...

Hollywoodov najnoviji ubojica bio je netalentirani reper/R&B pjevač zvan Lil' Zeus. Prije nekoliko dana Everhardt je požurio na špijunku kad je čuo korake i ugledao Lil' Zeusa kako ide hodnikom, pažljivo naslanjajući uho na svaka vrata, osluškujući što se događa unutra. Prepoznao ga je s televizije.

Lil' Zeus je bio jedan od onih tipova koji su pjevali nešto što je sličilo na dječje pjesmice sa seksualnim konotacijama dok se pokušavao namrštiti kako bi imao što muževniji izgled. Volio je plesati bez majice pokušavajući podvaliti svoju mršavost pod mišiće. Bio je mastan i sjajan, sa sjajnim nadurenim usnicama, bradom poput Sharpeove i precizno podrezanih zulufa.

Kad se Lil' Zeus našao kraj njegovih vrata, Everhardt se stisne i zadrži dah. Ugasi svjetla i sjedne, gledajući trak svjetlosti ispod vrata i moleći Boga da ga Zeus nije vidio. Pojavi se par nogu i zamrači prostor. Everhardt je kroz tišinu mogao čuti disanje – duboko, teško disanje s isprekidanim izdisajima koji su značili uzbuđenost ili apstinencijsku krizu.

Bilo je samo pitanje vremena kad će ga Zeus pronaći. Everhardt nije imao izbora nego zatražiti pomoć. Obojani su bili nešto najbliže prijateljima koje je uopće imao. Prijatelji ili ne, usluga Obojanih masno se naplaćivala. Nekad je mislio da je vrijedilo gledati crtiće 24 sata na dan, 7 dana u tjednu. Ovo mu je bio 29. sat gledanja. Nije mogao nikamo ići dok ne završi posao i dok Zeus ne nestane – najmanje još 43 sata.

Everhardt se nagne naprijed i istegne leđa kako bi se riješio grča kad ga zgrabe velike mesnate ruke, stisnu za bicepse i isprave na njegovoj stolici. Dlakavi siledžija koji je stajao iza stolice zlokobno se nadvio nad njega sa svojim ravnim licem, dugim obješenim nosom i točkastim očima. Nazvao ga je dlakavim siledžijom zato što ga je podsjećao na ona stvorenja iz Popajevih crtića koja su ga plašila dok je bio dijete.

Dlakavi siledžija nešto zabruji. Premda riječi nisu bile jasne, Everhardt osjeti frustriranost. Pokazujući svojom mesnatom desnom rukom na TV, dlakavi siledžija položi lijevi dlan na Everhardtovu glavu i prisili ga da pogleda.

* * *

Trčati po Clifton Heightsu usred bijela dana vjerojatno nije bila dobra zamisao za potamnjelu zvijezdu kalibra Lil' Zeusa.

Stvorila se kilometarska kolona dok su auti čekali na priključenje s ceste za Springfield (gdje se Zeus nalazio) na prometni autoput za Baltimore. Oči koje su se trzale iz cestovne hipnoze klizile su pogledom po malobrojnim ljudima te malim dućanima i kućama s kosim krovovima s obje strane ceste.

"Hej, nisi li ti..." upita crvenokosa Azijatkinja u trenutku kad je Zeus projurio kraj nje kao šišmiš iz pakla. Lijevom je grčevito stiskao svoju desnu ruku uz tijelo.

Činilo se da ona ne primjećuje krv na njegovoj odjeći niti da mu nedostaje ruka. Nitko nije primjećivao da mu nedostaje ruka. Ili možda i jesu, ali su jednostavno pomislili da je to dio video spota ili filma koji je upravo snimao. S tim zvijezdama se nikad ne zna.

"O Bože! To je Lil' Zeus!!!" poviče drugi ženski glas.

Zeus pogleda preko ramena. Posljednji model sportskog terenca...

Hvala Bogu!

Očekivao je auto od kojeg je bježao: stara crna krntija od Buicka sa zatamnjenim staklima i dvije debele Obojane bjelkinje unutra. Pričalo se da Zeus voli bijele žene s velikim guzicama. "Velike kao dvije WC daske", volio je reći. Poricao je to u intervjuima bojeći se reakcije svoje ciljane demografske skupine mladih crnkinja.

"Slike ne lažu", govorili bi njegovi klevetnici, misleći na slike iz tabloida na kojima prerušeni Zeus krišom ulazi u jeftini motel da zadovolji svoj hir za bijelim curama kruškolike građe.

"Zašto jednostavno ne priznaš", predlagao bi njegov advokat (bijelac). "2006. je, za miloga Boga. Pomislio bi da su ljudi prerasli takve stvari. Osim možda... dolje na jugu."

"Nije samo na jugu."

"Dobro... onda na jugu i... i srednjem zapadu."

"Ne znam na kojem planetu ti živiš, prijatelju, ali ta đubrad me jebe na svakom koraku."

"Vjerojatno zato što lažeš o tome. Ljudi mrze lažove."

"Ma daj..."

Čak i da djevojke nisu bile tako ogromne, i ponekad ružne, činjenica da su bile bijele bila je dovoljna da ga mnogo crnih "sestara" počne mrzit'. Nije baš mario za ičije mišljenje osim njihova.

Bilo je malo reći "debele i ružne" za one dvije Obojane bjelkinje u staroj crnoj krntiji. Salo na ruci i ramenu prelijevalo se s vozačeva prozora poput tijesta koje se diže kad je auto stao kraj njega na parkiralištu motela, a zatamnjeno se staklo spustilo. On se baš vraćao s još jedne bezuspješne potrage za doktorom Everhardtom.

Karoserija je doslovno podrhtavala od pulsirajućeg bubnjanja koje je dopiralo iz krntije. Vozačica je imala male žute zube i desni koje se povlače, a dlake iz nosa nalikovale su na ticala. Bio je to najjadniji osmijeh koji je ikad vidio. Koža joj je bila neke čudne svijetle boje: prištava, s vidljivim potezima kista, kao da je bila u žurbi naslikana. Osjetio je njenu oduševljenost i prije nego ju je vidio. Bio je to osjećaj na koji se navikao, kao šesto čulo slavnih ličnosti.

"Hej, frajeru." Nagnula se van i poslala mu poljubac. Čak joj je i glas zvučao debelo.

Kad se vozačica naslonila natrag u sjedalo, Zeus ugleda suvozačicu. Ona je izgledala još gore.

Prerušavanje očito nije uspjelo (šilterica navučena na oči i glomazna jakna). Ili novčanice od sto dolara kojima je Zeus podmazivao upravitelja motela i spremačicu da začepe jebene njuške kad je on u gradu nisu bile dovoljne. Vjerojatno su im ove rugobe ponudile pet puta više. Bilo je dovoljno da ga jednom vide i glas bi se proširio. Neke se stvari nikad neće promijeniti.

Zeus ih je htio ignorirati i samo proći kraj njih. Razmišljao je o situaciji u kojoj se nalazio. Znao je kako Obojani mogu biti hiroviti. Ako razljuti ove ženske, to bi moglo doći do glavne face, tkogod to bio, i sjebati mu posao.

Zeus pogleda ima li koga u blizini, duboko udahne i priđe staroj crnoj krntiji.

"O moj Bože, ide prema nama", zacvili vozačica.

Suputnica zadrhti od uzbuđenja, a auto se zatrese.

Zeus se prigne i nagne prema prozoru.

"Šta ima, moje dame", reče on, prisiljavajući se na osmijeh usprkos nervozi zbog koje se vrpoljio kao ovisnik o cracku. "Baš mi je... drago da mogu upoznati tako... lijepe obožavateljice kao vas dvije."

Vozačica zadahta. Suvozačica je samo buljila.

"Ja obožavam tvoje pjesme," kaže prva debeljuca, hladeći se rukom. "M-m-m-mogu li... Mogu li te dodirnuti?"

Zeus pruži ruku. Ona je uhvati i naškubi usta, a njene se debele usne presaviju u mokri mesnati tulipan. Kraj njene ruke njegova je izgledala patuljasto. Dodir joj je bio hladan i vlažan, kao vlažna boja. Pare su ga natjerale da zažmiri. Zadrži dah kako bi izbjegao užasan smrad, pogleda u stranu, i pričeka topli – ili će možda biti hladni–dodir njenih usana. Gugutala je kao svježe napušena djevica na valovima orgazma. Kako je to dolazilo od pretile Obojane kučke, okrenuo mu se želudac.

Bura podražaja natjera Zeusa da povuče ruku od nje, ili da bar pokuša. Djevojka je ustima držala njegovu ruku i prignječila je zubima. Kad je htio povući ruku ona je stegne zubi-

ma, meljući i režući kroz meso, mišiće i konačno kosti. Režala je kao pas dok ju je razdirala.

Zeus posrne unatrag boreći se za dah, gledajući batrljak u nevjerici. Bio je to, po svemu sudeći, uredan prijelom. Trake vlaknastih mišića i tetiva visile su iz rane kao debeli jezici koji se premataju jedan preko drugoga i bljuju tamno crvenu pljuvačku.

"Kladim se da je ukusan kao što je i lijep," reče djevojka na suvozačevu sjedalu.

"Mmmm-mmmm..." odgovori vozačica punih usta. Zeusova se otrgnuta ruka trzala i savijala dok ju je žvakala. Konačno je progutala dovoljno da bi je se moglo razumjeti: "Još bolje, curo."

Fizički, bol je osjećao kao strašnu hladnoću koja se širila od batrljka prema ostatku tijela. Delirij je zamjenjivao šok. Zeus se borio s valom čudne euforije za koju je znao da vodi u nesvijest.

Kad ga je stisnuo rukom, krvarenje iz batrljka se smanjilo te ga zgrabi što je snažnije mogao, okrene se i potrči. Prve su mu misli bile kako će to utjecati na njegovu karijeru i kako je vjerojatno grozno (čupav i blijed) izgledao. Biti čupav i blijed bilo je ravno smrti za tipa kao što je Zeus.

"Kamo ćeš, frajeru?" vikne ona koja ga je ugrizla, a glas joj prekine duboko podrigivanje koje je iznenadi ravno iz trbuha. "Zar nisi rekao da sam lijepa?"

Zeus se uspije sakriti u jednu uličicu kako bi zamotao batrljak prljavim starim šalom koji je našao kako pluta u odvodu. Bilo je teško zavezati čvor samo sa zubima i jednom zdravom rukom. To je zaustavilo krvarenje, ali je probudilo bol koja je bila toliko jaka da se ispovraćao. Odjednom ugleda krntiju na drugom kraju uličice i ponovno potrči.

Bio je kaos kad je izašao na ulicu. Po prvi put u svom životu Zeus poželi da je anoniman, da je samo obični stari Kenny Scruggs.

Plavokosa žena (u majici s Eminemovim imenom) koja se obratila Zeusu iz terenca započela je lančanu reakciju u kojoj su se, većinom žene, naginjale kroz prozor i napuštale svoje aute kako bi vidjele veliku zvijezdu. Trube su treštale, djevojke i odrasle žene vrištale i ponašale se kao da ih je sam spomen njegova imena dovodio do orgazma. Zeus potrči nekoliko ulica i skrene u jedan prolaz, zatim u drugi, dok nije pobjegao gomili koja ga je slijedila.

Zašto nisam poslušao Odella?

Odell Mitchell bio je njegov menadžer. Neprekidno je govorio o Zeusovoj sigurnosti i držao mu bukvice o tome kako će ga taj njegov brzi način života dokrajčiti, ali Zeus mu nije htio vjerovati. Lil' Zeus udari batrljkom u zid iza sebe jednom i još jednom, a zatim ga privije uz tijelo, gušeći vrisak i dišući kroz stisnute zube.

Zeus je čučao ispred ograde koja je okruživala kvart i stražnji dio niza trgovina s niskom najamninom. Razmišljao je o tom da se popne na ogradu. Bit će teško s jednom rukom, ali odlučio je probati kad dođe do daha.

Komešanje ispred zgrade davalo je sliku užurbanih kupaca koji presijecaju jedni drugima put na parkiralištu. Negdje u prikrajku sve te buke čulo se prigušeno bubnjanje. U Clifton Heigthsu, kao i u mnogim drugim predgrađima Phillyja, bilo je puno auta koji su rigali prigušeni hip-hop ili neku varijantu R&B-ja koji se pokušavao prodati pod hip-hop (vrsta glazbe koju je Zeus stvarao). Kroz neprecizne zvučnike i glasnoću koja je probijala uši sve su pjesme sličile jedna na drugu, ali kad bi čuo zvono s vrata, a nakon toga crkveno zvono, tad je znao da je to početak njegova posljednjeg albuma. Zatim bi se čuo njegov glas koji meko govori tobože u telefonsku sekretaricu djevojke koju je prevario. Zadnja, neoriginalna rečenica poruke započinjala je pjesmu: "Nikad ne znaš što imaš dok to ne izgubiš."

Zeus je opkoračio ogradu, i sad mu je svaka noga visila niz drugu stranu ograde. Na strani na kojoj su trgovine, hlače mu se zakvače za prelomljenu žicu. Uspaniči se i trzne nogu, što je samo razderalo tkaninu. Noga mu je sad još više zapela. Legne ravno na trbuh kako ne bi pao na jednu stranu. Bilo je teško održavati ravnotežu s jednom rukom. Prava je muka bilo i popeti se na ogradu. Batrljak je pulsirao.

Zvuci njegove vlastite pjesme odjekivali su prolazom između zgrada i dvorišta gdje je Zeus ležao na vrhu ograde, izvijajući guzicu kako svojom težinom ne bi zgnječio vlastite mošnje. Glazba se odjednom začu i na otvore-

nom kad je crna krntija lagano dogmizala s početka prolaza i stala na desetak metara od njega. Karoserija je podrhtavala od glazbe.

Ugledavši auto, Zeus počne jače vući nogu. Mučio se. Razdere nogu na ogradu i počne krvariti, ali nije ni primijetio.

Zatamnjeni prozor na vozačevoj strani škljocne i počne se spuštati.

"Mislim da sam vidjela da je išao ovamo," zakrešti plavojka iz terenca. Čopor pobješnjelih obožavatelja slijedio ju je niz prolaz. Nekoliko njih je vrištalo dok su trčali. Jedan se tresao i plakao.

Usred čistine odmah iza prolaza, crna je krntija stajala ukoso, širom otvorenih obiju vrata. Zeusov je glas i dalje dopirao sa sterea.

Ženska iz sportskog terenca prva se približi krntiji, prva koja ugleda...

Dvije debele animirane ženske svađale su se oko tipa – Zeusa. Bile su ogromne, možda preko dva metra visoke, obučene u odjeću u geto stilu koja je izgledala bar tri broja premala.

Vozačica je imala frizuru koja bi izgledala bolje na crnkinji. Nosila je top i hlače s niskim strukom koje su otraga otkrivale vrh tangi. Njena debela guzica proždvakala je sve osim trokuta na vrhu, a i on se jedva vidio. Bila je tako velika da se prelijevala preko ruba hlača sve do golog trbuha i šljapkala kao namreškane vaginalne usne kad se kretala. Dekolte joj se njihao i poskakivao.

Suputnica je bila jednostavno debela. Kosa joj je bila svezana čvrsto u kratki, smrdljivi konjski rep koji se kovrčao na vrhu. Nosila je crvenu majicu kratkih rukava na kojoj je masnim slovima pisalo "Can't Touch This" i suknju koja je jedva pokrivala njenu obješenu guzicu koja je nalikovala na vreću blata. Ispucale kapilare i prištići ukrašavali su njena grudasta bedra. Izgledala su kao da bi jednim stiskom mogla prelomiti čovjeka na dvoje.

"On je MOJ!" režala je vozačica. "Ja sam ga prva vidjela."

"Ti ih sve hoćeš samo za sebe," odgovarala je druga. "Daj mi ga!"

Obje su držale Zeusa za ruke. Vozačici je dopao batrljak. Držale su ga iznad zemlje i razvlačile njegovo tijelo kao djevojčice koje se svađaju oko lutke.

Zeus počne gubiti svijest. Oči mu se izvrnu, a usta razjape. Na njegovom se lice jedva primjećivalo njihovo navlačenje i zavrtanje. Ženska s terencem na čelu čopora uhvati njegov nefokusirani pogled i istog trena osjeti užas.

"Kunem ti se dać'te udar't' ak' ga ne pustiš," upozori vozačica.

"Pa onda ć'mo se tuć', jer ja ga ne puštam."

Kako su ga nastavile potezati, Zeus mičući usnama pokuša nešto reći ženskoj s terencem. Ponovi to nekoliko puta.

Ostatak se grupe nakon što je vidio scenu ili raširio ili je samo stajao tamo, zbunjen, pokušavajući shvatiti što se događa.

Ženska s terencem je glavom odmahivala "Ne". Ne nasilju; ne prizoru s dva divovska crtića; ne Zeusovoj poruci koju nije mogla pročitati; i ne lomljenju i savijanju njegova tijela dok mu je kostur pod kožom pucao na komadiće.

Skupi ruke preko usta i zaplače za njim.

"N-n-n-ne gleeddaaj mee..." izgovori Zeus još jednom prije nego pukne od desnog bedra do lijeve ključne kosti kao rašljasta kost.

* * *

Krpu od čovjeka koji se nekad zvao dr. Reigert Everhardt probudi zvuk vlastita disanja. Odzijevnuo je svoju narkozu izazvanu snom i dopustio novom danu da ga primi k sebi. Kao i obično, stvari su nespretno i s malo obzira prema vremenskom redoslijedu sjedale na svoje mjesto; Obojani, Lil' Zeus. I kao i obično, mislio je o tome koliko više voli san – omamljenost od bezobzirne realnosti – dok se nije sjetio koliko je sati.

Pogleda na sat na noćnom ormariću. LCD je blicao 9:47 ujutro. Završilo je...72 sata Obojanih je završilo.

Ale-jebena-luja!

Kad je radio s Obojanima u ovom svojstvu, Everhardt je volio biti uz njih da ih pošalje njihovim putem kad su imali angažman. Tako je mogao provjeriti jesu li ispoštovali dogovor i svojim je očima mogao vidjeti da odlaze. Kad bi dosegli limit od 72 sata, Obojani nisu imali izbora, ali umirivalo ga je da sam to vidi.

Gledati ih kako se raspadaju (u bistru želatinoznu masu) bilo je uznemirujuće jer je to bilo neizmjerno bolno za njih. Nekad bi se to desilo iz vedra neba. Bili bi usred rečenice i BUM! Sljedeće što bi vidio bilo je kako se bacaju i vrište tako da je bol i njemu postajala opipljiva. Trebalo je svega nekoliko sekundi prije što bi im oblik izgubio uporište i pljesnuo na pod ostavljajući ga da očisti mokro mjesto, ili mjesta, ovisno o stupnju pomoći koju je zatražio.

Oči su mu bile izmučene od 72 sata gledanja crtića. Prošlo je toliko puno vremena otkako je Everhardt zadnji put tražio njihovu pomoć da je zaboravio koliko je zapravo mukotrpan taj dio pogodbe. Osim toga, ni njegove oči nisu kao što su nekad bile. Pokušao je ostati budan kako bi ispratio dlakavog siledžiju i debele bijele Obojane ženske, ali san je bio uvjerljiviji. Zbog toga je Everhardt osjećao blagu tjeskobu. Jesu li to izveli? Jesu li se pobrinuli za tog tipa Lil' Zeusa?

Prvo provjeri dnevnu sobu. Tražio je vlažno mjesto, a možda i tijelo. Izričito im je rekao da ne želi znati što će učiniti sa Zeusom, niti kako će to učiniti. Ali Obojani su bili poznati po neslanim šalama.

Nije bilo ničega u dnevnoj sobi. Uključi TV kako bi nešto slušao i pređe na kuhinju, pa na kupaonicu. Bio je spreman oba mjesta proglasiti praznim kad se oklizne i padne na ruku odmah kod vrata kupaonice. Nije morao pogledati u svoje ruke kako bi shvatio što je ljepljiva tvar koja mu je klizila kroz prste.

Kad je to povezao sa živućim, dišućim Obojanima (posebno s dlakavim siledžijom) koje je vidio prije samo nekoliko sati, ljepljiva mu je tvar izgledala kao njihova krv. Kad je stvari promatrao na taj način, to mu je izazivalo trnce po čitavom tijelu.

Držeći svoju ruku natopljenu tim muljem podalje od tijela, Everhardt skine mokru odjeću i uskoči pod tuš.

Topla mu je voda prijala dok je stajao pod tušem zatvorenih očiju. Stajao je tamo dok voda nije postala mlaka. Ostao bi i dulje, petljajući sa slavinom kako bi sačuvao i posljednji djelić topline, ali se odjednom sjeti Lil' Zeusa i njegov osjećaj ugode poprilično splasne.

Zabavljao se sitnicama po stanu kako bi odvratio misli dok je slušao izvještaj o smrti Lil' Zeusa. Vijesti su znale izvještavati o takvim sranjima umjesto o važnijim događajima.

Odjednom mu je sinulo da nije provjerio ispod kreveta. Tamo je čuvao metalnu aktovku koja je sadržavala njegove preostale bočice pripravka TX-260. Nije imao razloga sumnjati da nisu tamo, ali osjetio je da svejedno mora provjeriti. Njegova zaliha bila mu je žila kucavica. S godinama je postao ovisan, ne o samoj kemikaliji, već o sigurnosti koju su pružala stvorenja koja su obitavala unutra. Naravno, to je koštalo, ali bar je bio živ. Bar je bio živ...

Ako bude morao, može pronaći još – to jest, sastojke za još. Ne bi bilo lako. Kao prvo, morao bi na dulje izaći iz stana. To nije dolazilo u obzir. S godinama je postao ovisan o samoći, povrh toga bojao se gužvi i imao averziju prema ljudima općenito.

Uđe u spavaću sobu, spusti se na koljena i podigne vrh prekrivača s poda.

Aktovka je nestala. A nešto drugo ležalo je na tom mjestu; odrezana glava. Bio je to Lil' Zeus. Oči su mu bile ukočene, širom otvorene i gledale su pravo u njega.

Everhardt ostane bez daha i ispusti pokrivač dok mu je srce lupalo odzvanjajući slonovskim koracima. Pričeka nekoliko sekundi i ponovno podigne pokrivač. Još uvijek nema aktovke.

Na trenutak, (Oh!) Everhardt pokuša dozvati (Bože!) neko zaboravljeno sjećanje na to kako je torbu maknuo na sigurnije mjesto (Ne!). Ali znao je da nije.

Koliko god da je Zeusova glava bila stravičan prizor, bila je manje važna od gubitka njegove žile kucavice. Zapravo, nije ga ni zabrinula... još. U tom trenutku, Zeus nije bio nikakav faktor, dok nije čuo kako u vijestima spominju njegovo ime.

"OBEZGLAVLJENO TIJELO PROBLEMATIČNOG REPERA, LITTLE ZEUSA, PRONAĐENO JE JUTROS U ULIČICI IZA TRGOVAČKOG CENTRA BARCLAY SQUARE U UPPER DARBYJU U PENSILVANIJI. KAMERA ZA NADZOR IZNAD BANKE FIRST TRUST SNIMILA JE MUŠKARCA KOJI JE, KAKO KAŽU SVJEDOCI S LICA MJESTA, UBIO REPERA USRED BIJELA DANA I RAŠČETVORIO NJEGOVO TIJELO."

Everhardt potrči u dnevnu sobu ustremivši oči prema ekranu i prije nego uđe u sobu. Uspio je vidjeti zrnatu snimku sebe kako trči kroz uličicu. Verzija na snimci izgledala je malo drugačije od njega, gotovo fotografski realistična, ali ne do kraja.

Obojani!

Smjestili su mu. Ali tko? Hollywood, sami Obojani?

Na ekranu slika mlade blondine (ženska s terencem) obučena u majicu kratkih rukava s Eminemovim imenom.

"TIJELO 22-GODIŠNJE JACKE DERBIN TAKOĐER JE PRONAĐENO NA MJESTU DOGAĐAJA. DERBINOVA JE UBIJENA NA MAFIJAŠKI NAČIN I UGURANA U KONTEJNER ZA SMEĆE."

Slika naglo pređe na Everhardtovu staru fotografiju na kojoj je obučen u odijelo za posebne (neformalne) prilike. Imao je samo dva. Drugo je bilo za posao.

"FILADELFIJSKA POLICIJA IZDALA JE POTJERNICU ZA OVIM ČOVJEKOM... DR. REIGERTOM EVERHARDTOM."

To je bilo sve što je morao čuti prije nego započne gubiti kontrolu. Sledi mu se krv u žilama. Kad je njegovu staru sliku na ekranu zamijenila snimka živog svjedoka, odmakne se od televizora. Čovjek mu je izgledao prilično sumnjivo, kao Obojani koji živi u tijelu mrtvog ljudskog bića.

"Vidijo sam ih svojim oč'ma," reče čovjek umjetnog izgleda. "Istrč'o je iz ul'čice sav zakrvavljen k'o da će..."

Netko pokuca na vrata strogim samouvjerenim udarcima. Zvučalo je kao da osoba s druge strane ima velike žuljevite zglobove.

"Dr. Everhardt, policija. Izađite s podignutim rukama, ili ćemo biti prisiljeni provaliti unutra."

Everhardt osjeti kako se soba zatvara oko njega i počinje se okretati. Osjeti mučninu zbog gubitka svoje žile kucavice. Pogled mu se zamagli oko rubova. To su mu Obojani napravili. Njemu... Nakon svega što je učinio kako bi povezao kulture. Nakon što je toliko vremena utrošio na to. Nakon svega što mu se desilo zbog toga. Mogao je biti opće poznata ličnost. Umjesto toga bio je samotnjak. Ne čak ni samotnjak, već zatvorenik.

"Znamo da ste unutra, doktore. Izađite van, ODMAH!"

Razmišljao je o tome da otvori vrata i pokuša urazumiti policajce. Što ćeš im reći, mislio je, da su crtići to učinili. Baš... dobro... Sretno s takvim izgovorom. Možda bi trebao izaći van i pustiti te gorile da mu skrate muke. Što može izgubiti u ovom trenutku?

Očajnički je smišljao što da učini... nešto... bilo šta, a ne samo da stoji tamo i nanovo u sebi premeće i prolazi kroz iste stvari nadajući se da bi se aktovka odjednom mogla stvoriti.

"Ovo vam je posljednja prilika, doktore. Brojat ću do tri, onda ulazimo. Jedan..."

Brbljajući sve to u sebi, Everhardtove su se misli zaustavljale na komodi, kao da su mu pokušavale nešto reći...

"Dva!" Policajčev se glas zagrijavao za nešto veliko.

Everhardt je mogao zamisliti policajca kako navlači svoje borbeno lice. Sudeći po glasu, bio je to krupan čovjek.

"Jedan! Može. Upadaj!"

Šprica!!! Imao je još jednu špricu. Everhardt ju je ostavio ispod hlača složenih u komodi nakon što ju je iskoristio da pozove Obojane prije 79 i pol sati.

Bombastičan udarac zatrese vrata, a štok pod pritiskom zavrišti. Everhardt zbriše prema spavaćoj sobi. Vrata se rastvore iza njega i udare zid do sebe. Klimava mjedena kvaka ostavi rupu u zidu.

Ulete dva policajca i odmah potrče za njim. Brži od njih dvojice zaroni prema Everhardtovim nogama omatajući ruke oko gležnjeva i pritisne ih skupa.

Everhardt je uspio doći do komode, otvoriti gornju ladicu i zavući ruku unutra prije nego je izgubio ravnotežu i počeo padati. Dok je padao, drugi ga policajac uhvati oko struka oduzimajući mu dah.

Nepomično je ležao hvatajući dah pod dvojicom kršnih ljudeskara. Misli su mu se zbrkale od drugog udarca, onog koji mu je u trenutku istegao leđa.

"Njegove ruke... Uhvat' mu ruke!" policajac koji mu je držao gležnjeve vikne onom drugom koji je ležao na Everhardtu pritiskajući mu lice na prljavi tepih.

Zgrabi Everhardta za zglavke kako bi mu stavio lisice, no zastane.

U Everhardtov palac bila je zabodena igla. Šprica se prelomila na pola i bila je prazna.

Policajac okrene Everhardtov dlan i pokaže ga svom partneru.

"Heroin, PCP?" upita.

"Samo mu stavi lisice," odgovori drugi. "Vidjet ćemo kasnije."

Everhardt se osvijesti, a da nije ni znao kako je završio na podu, s lisicama na rukama. Posljednje čega se sjećao bilo je kako mu policija provaljuje vrata.

Desni ga je dlan pekao, a u ustima je imao čudan okus, okus boje. Zvukovi su bili prigušeni, kao da ih je čuo kroz filter svog napaćenog mozga .

Oko metar i pol ispred njega naslikane su se ruke izdizale iz šarene lokve koja je okruživala stopala jednog od policajaca i polako ga vukla dolje ispod svoje površine.

"Ne!" ispljune Everhardt shvaćajući da gleda u ostatke TX-260 iz šprice. "NE! NE! NE! NE! NE!"

Policajac se hrabro borio, ali bilo je previše ruku. Svaka je bila druge veličine. Neke su izgledale kao da pripadaju životinjama ili... nečemu.

Drugi je policajac držao desnu ruku onog koji je tonuo. Spuštajući se i naginjući unatrag, vukao je koliko god je mogao. Držao ga je i kad mu je partner do kraja potonuo. Počne uranjati i ruka ovog drugog.

"Gaskinse! Gaskinse!" zaviče policajac prema tekućini. " Drži se, prijatelju. Dolazim."

Policajac duboko udahne, obrazi mu se napuhnu te zaroni licem u lokvu kako bi pronašao svog partnera.

Everhardt otvori usta kako bi upozorio policajca da to ne radi, ali nešto je doslovno držalo njegov jezik. Kad je rukom prešao preko zida na koji se naslanjao, osjeti kako nešto viri iz njegova dlana. Odmah je znao što je to.

Policajac izdigne glavu iznad površine lokve i padne unatrag. Oči su mu bile velike kao loptice za golf. Pogleda u Everhardta kao da mu je htio prenijeti strahote koje je upravo vidio kad se počne gušiti. Uhvati se za grlo, ustane i zatetura od zida prema zidu kao loptica u fliperu.

Odjednom ga prekrije slikarska boja od stopala prema gore dok mu cijelo tijelo nije bilo umjetnički iskićeno.

Everhardt zaplače, ne zbog policajca, nego zbog sebe sama. Koristeći se zidom kao osloncem, čvrsto se naslanjajući leđima uzanj, izdigne se na noge i kažiprstom i srednjim prstom iščupa iglu iz dlana.

Policajac je trgao uniformu sa sebe kao da je još uvijek bio normalan ispod nje.

Krivo.

Zavrišti od bola kad mu se košulja počela raspadati. Osjećao je kao da trga vlastito meso. Izgleda da se košulja stopila s njegovim tijelom.

Everhardt se krišom povlačio prema vratima dok se policajac bavio svojom mukom.

Policajčeve kosti počnu pucati i mijenjati oblik unutar tijela. Iskašlja nešto za što je mislio da je krv, no bilo je šareno.

Pogleda prema zidu gdje je Everhardt sjedio, a zatim naglo krene za njim da bi ga našao kako stoji odmah izvan spavaće sobe, s rukama još uvijek zavezanim iza leđa.

Policajac ispruži ruke prema njemu, "Pomozi miiiiiiii...," zacvili i počne rafalnom brzinom prolaziti kroz smjenu likova u stilu montaže Texa Averyja. Njegova užasno izmijenjena fizionomija ostajala je ista iz preobrazbe u preobrazbu, kao da je trebala potvrditi da je to on (policajac) što izviruje iz svake šarene maske.

Everhardt je gledao kako se maske izmjenjuju. Vidio je:

Djevojčicu u haljini s volanima kako pjeva "Tašun tašun, tanana" dok je držala rolipop s podrugljivim izrazom lica.

Glupavu seljačinu u obliku psa na dvije noge obučenu u radno odijelo koja pjeva "Moja draga Klementina".

Karikaturu Kineza koji govori besmislice na nekom tobožnjem azijskom dijalektu.

Ženu nalik na Carmen Mirandu[04] s velikim crvenim usnama.

Buldog u fraku nalik na Ala Jolsona.[05]

04 Carmen Miranda: portugalsko-brazilska pjevačica sambe i filmska glumica 1955. (op.prev.)

05 Al Jolson: američki glumac i pjevač (op. prev)

Policajčev je strah isijavao kroz oči svake maske i osjetio se sve do mjesta gdje je stajao Everhardt.

Everhardt se okrene i istrči kroz vrata stana u hodnik. Zidovi su bili zamrljani čađom, črčkarijama i godinama zanemarivanja. Iz nekog se razloga to sad isticalo više nego obično.

Trgne ga zvuk dizala. Potrči niz hodnik i zaviri za ugao. Sve čisto. Otrči do dizala i uleti unutra baš kad su se teška vrata zatvarala.

Everhardt se osloni na stražnji zid i zagleda u brojeve koji su se izmjenjivali dok je dizalo klizilo prema dolje.

* * *

Postojao je razlog zašto su dva bloka između 52. i 54 ulice svi zvali Redom beskućnika. Ulice su bile uske, na obje su strane bili stražnji izlazi restorana i skupih butika. Kontejneri za smeće kod svakog od njih služili su kao potporni zidovi za utočišta od kartona ili odbačenog drva koja su ukrašavala travu koja je rasla na smeću.

Klimave protupožarne ljestve išle su u cik-cak uz površinu zgrade i činilo se kao da dotiču nebo. Izmaglica od smrada znoja činila je zrak teškim i pekla nosnice prolaznika. Između zgrada je prodiralo dovoljno svjetla na ulicu te su se nestrpljivci u potrazi za prečicom osjećali dosta sigurno dok su ovuda prolazili. A kad su prolazili, uštipnuli bi noseve i hodali točno sredinom ulice. Stanovnicima Reda beskućnika to nije smetalo. Ako nisu bili zatečeni u nekoj naoko pristranoj konverzaciji s nepostojećim sugovornikom, ili kako spavaju, ili zamrli od alkohola, ili ušlagirani, ili oboje, koristili su priliku da izvuku nešto novca - za jelo, voljeli su reći.

Koliko je mlada premorena radilica od žene koja je ušla kod 42. ulice vukući malu djevojčicu mogla vidjeti, samo je jedan od njih bio na nogama – neki stariji čovjek. Ne računajući njegovu razdrljenu odjeću izgledao je previše čisto, a njegovo lice je odavalo neku pritajenu izvrsnost. Nešto je visilo s njegovih zglavaka. Izgledalo je kao prerezane karike lanca koje su se nastavljale na čelične narukvice. Čovjek je kleo i pokazivao na tamne pukotine posvuda oko sebe. Da nije toliko kasnila na posao, premorena žena možda ne bi ni ušla u tu ulicu.

"Samo trenutak, dušo," žena se obrati svojoj kćeri dok je tražila suzavac koji je držala u torbici.

Čvrsto ga uhvati ostavivši ruku u torbici i nastavi hodati.

Mala se djevojčica nije ni trudila održati korak sa svojom mamom čiju ruku je držala. Zbog toga se široko gegala na svojim kratkim nogama, poskakujući i klimajući svojom malom glavom.

"Gle ovoga," smijuljila se djevojčica čovjeku s narukvicama koji je posrtao niz ulicu prema njima.

"Nije lijepo tako govoriti, dušo," odgovori majka.

Čovjek se iznenada zaustavi, poklopi rukama uši i čvrsto zatvori oči.

"NE SLUŠAM VAS VIŠE!" vikao je. "GUBITE VRIJEME!"

Sve dok nije otvorio oči, Everhardt nije opazio premorenu ženu i njenu kćer. Prvo pomisli da su to Obojani i odmah zauzme agresivan stav. Žena zastane, okrene se i požuri natrag na početak 42. ulice dok je kćer poskakivala za njenim čvrstim stiskom.

Ulice se osvijetle nekom bolesnom bojom čim je premorena žena sa svojom kćeri nestala iz vida. Sad kad je Everhardt sam služio kao prolaz, Obojani s druge strane sjate se oko njega. Dok ne nađe rješenje (a odlučio ga je naći), Everhardt je živio s beskućnicima. S njima su Obojani bili u dugogodišnjoj vezi. Tako nikome nije upadao u oči.

S ENGLESKOG PREVELA
Draženka Kosić

Istina u ruševinama

Jedan skriven od mnogih
Nesposoban da shvati
Bez ideja o onom jučer
Danas postoji samo zauvijek
Hodnik slomljenih ogledala
I maske iza maski
Bez tmine
Nema uzdizanja

— Leif Hansen, *Mysterium Tremendum*

PRVO POGLAVLJE

¶ Gore, uljna mrlja koja se proteže od jednog do drugog kraja horizonta ne dozvoljava svjetlosti da se probije, barem ne izravno. Smrdljiva i ustajala isparenja koja izobličuju nebo obasjana su nečim što bi moglo biti zvijezde, mjesec, ili sunce. No to više nije ni važno, jer nitko više ni ne pamti kako te pojave izgledaju, ili kako bi one uopće mogle utjecati na život na Zemljinoj površini.

Vlažni zrak prelazi i mete preko srušenih zgrada u upornim udarima koji uzrokuju kašalj. Vrijeme je danas isto kao i svakog drugog dana: previše neodlučno da bi doista kišilo. Umjesto toga, tanki arterijski sprej tamne tekućine visi u zraku, lagano sipeći, natapajući sve stvari svojim kemijskim vonjom.

Negdje u blizini čuje se usamljeno vozilo, čuje se upadanje kotača u lokve na cesti. Cesta Spaljene Crkve više se baš i ne koristi previše. Na znaku piše jednostavno "Spaljena Crkva", a netko je rukom nadopisao cEsta. Po pločniku je razasuto smeće.

Humanze čuče po debelim granama stabala, skupljeni u zlovoljne zatvorene grupice, a njihova sitna čimpanzasta lica odaju nezadovoljstvo, ćelave su im usnice napućene dok među njima drže cigare, a njihove malene dlakave ruke pokazuju ljudima srednji prst. No jedino

MJESTO: Hyattsville, Maryland

STIL: The Horrible

OBJAVLJENE KNJIGE: Pocket Full of Loose Razorblades
Last Burn in Hell
Sin Conductor (u pripremi)
The Troublesome Amputee
The Horrible
Psych Noir
The Scars are Complimentary
Tempting Disaster (urednik)
Sick: An Anthology of Illness (urednik)
Of Flesh and Hunger: Tales of the Ultimate Taboo (urednik)

OPIS: John Edward Lawson piše skliske vlažne stvari koje hvale vašu put. Njegov fokus na hiper-apsurd, moralne neprikladnosti, i izraženo nasilje proizlaze iz zapažanja koje kaže "život je lijep". Prljavi post-industrijski narativni svjetovi u kojima su uhvaćeni njegovi likovi nemaju ništa sa stvarnim svijetom, jer "realnost je za ljude koji ne mogu podnijeti fikciju."

INTERESI: Serijski ubojice, patologija, politička ne-fikcija, igre, film, vježbe, trgovina, planinarenje, putovanje, purgativno prodavanje pakla, mentalne bolesti, masaža, meditacija, joga, pornografija, promatranje tučnjavi.

UTJECAJI: Chuck Palahniuk, Skinny Puppy, Guy Maddin, Kurt Vonnegut, Shiny Tsukamoto, Dissecting Table, Clive Barker, David Lynch, The Jesus and Mary Chain, John Waters, William Burroughs, Godflesh, David Cronenberg, Allen Ginsberg, synth pop osamdesetih, David Fincher, Bret Easton Ellis, Oneiroid Psychosis.

dvoje ljudi ovdje koji bi mogli vidjeti jasnu sliku rečenog prsta zabavljeni su nečim drugim. Izabrani i Quon već satima rade na svom kamionu koji se pokvario. Prekriveni su s toliko masti i prljavštine da je njihovu etničku pripadnost nemoguće odrediti. Njihova dob i ekonomski status znakovi su koji upućuju da pripadaju Željeznom narodu, mlađoj generaciji na koju je pao teret ponovne izgradnje Sjedinjenih Država nakon rata.

Izabrani prekida zbijenu tišinu. "Zar mi ne možeš dodati onaj zupčanik?"

Nakon napete stanke , Quon mu ipak odgovara. "Da ti dodam zubni čajnik? O čemu ti pričaš, jesi bolestan?"

Dok netremice gledaju jedan u drugog, postaje očito da će uskoro izgubiti kontrolu, što je i prirodno s obzirom na to da su obojica serijski ubojice. Iznenadan prodorno piskav zvuk zaustavi njihove eskalirajuće emocije, nešto životinjsko. Glasovni izraz boli. To njih samo uzbudi, naravno, i oni se razdvoje kako bi pronašli izvor zvuka. Nadaju se da je to pala humanza ili, još bolje, žena. Pristupiti ženi postalo je nešto što zastrašuje i plaši, i to još otkako je objavljen posljednji best-seller ... i Izabrani i Quon protrnu i naježe se, i pokušavaju ne misliti na to.

U niskom grmlju otkriju nešto što je trebalo biti dojenče, ali je umjesto toga izobličeni po-

trošač dragocjenog kisika. Očito su i njegovi roditelji zaključili isto i odbacili ga, razmišljaju oni, jer je sigurno da se čak ni humanze ne bi spustile na tako niske grane da ukradu takvo dijete kroz otvoreni prozor ili zaustavljeno vozilo.

Izabrani obriše znoj i hranu s usnice. "Imaš telefon?"

Nakon još nekih dvadesetak minuta djetetovog plača i zavijanja, duo napokon odluči da pričeka policiju malo niže niz Cestu Spaljene Crkve. Četrdeset minuta kasnije, kad je detektiv Pittman napokon stigao, dvojac je već na drugoj kutiji kancereta i trećoj vrećici čipsa od cedra. Promatraju Pitmanna dok ovaj izlazi iz patrolnog vozila, tih pedeset godina žrtvovanja djevica u odijelu i kravati. Njegova kosa i oči crne su kao i njegovo srce, njegov ten i naglasak odaju slavenske korijene. On je očito stariji i bolje financijski stoji, pripadnik je Naroda Tame – onih koji su preživjeli rat i uništili SAD.

"Kratko i slatko. Gdje?" Otme Quonu kanceretu koju je ovaj držao u ustima i zagleda se oštro u dvojac. Oni shvate da, iako je serijskim ubojicama zabranjeno da rade u bolnicama, školama i tome slično, da im je dopušteno priključiti se policijskim snagama. Imajući to na umu, oni zauzdaju svoje nagone i povedu detektiva do vrištećeg djeteta.

"To je beba dobro." Pittman se okrene da ode.

"Kako to da ga nismo čuli prije? Quon se strese. "Mislite da su ga humanze ostavile ovdje?"

Pittman ispljune krvavu grudu sluzi. "Jebem im. Jednog dana će preuzeti vlast". Muškarci ga pogledaju; on im uzvrati ljutitim gunđanjem. Kako bi ušutkao dijete, podigne ga jednom rukom, potiho psujući kad ga djetetove gnjecave vlažne krpe u koje je dijete zamotano smoče nečim odvratnim.

Dvojica muškaraca ponovo se zabulje u Pittmana, ovaj put iz drugog razloga. Beba je napokon utihnula.

DRUGO POGLAVLJE

¶ Brzina kojom bolnica trune i propada može se mjeriti jedino s brzinom kojom trunu njeni stanari. Oni se ruše i padaju pokošeni, gube snagu i umiru. Ovih dana je tu sve užurbano i u gužvi. No zapadno je krilo napušteno već neko vrijeme, ostavljeno da propada u samoći. Zidovi su u tom dijelu prekriveni prljavštinom, po podu su se nahvatali lišajevi, a pločice na plafonu pucaju i otpadaju. Sobe su u polumraku, osvijetljene tek zamućenim smogastim svjetlom koje curi kroz napukle i razbijene prozore.

U jednoj od soba, neka blijeda žena leži na malom rasklopivom poljskom krevetu, zureći neraspoloženo u strop. To je Javier. Njoj je dvadeset i nešto godina, i ne mari ni za što. Odjeća joj je od PVC-a. Javierini su roditelji željeli dječaka i bili previše tvrdoglavi da se prilagode njenom spolu. Ona je još dobro prošla u usporedbi sa svojom sestrom, ako se uzme u obzir da njena sestra nosi ime Jorgita, nakon što nije ispala iz utrobe kao Jorge.

Do nje je hrpa knjiga, sve su istog naslova: *Silovanje je ženin najbolji prijatelj*, autorice Javier Jilté. To je best-seller, unatoč činjenici da su muškarci svuda užasno uvrijeđeni naslovom. Tvrde da to na njih vrši preveliki pritisak. Većina muškaraca ne žele činiti takve stvari svojim ženskim parnjacima, a oni koji to rade omlohave i na samu pomisao da to ženama prija. Javier se čudi nedostatku mogućnosti uvida i shvaćanja kod ljudi. Zar nitko nikada nije čuo za satiru, je li itko ikada pomislio da bi opseg teme silovanja mogao uključivati i nešto drugo, a ne samo žene kao žrtve?

Negdje zazvoni telefon. Njene oči usmjere se prema vratima, iako se ona sama ne pomiče. Na kraju se podigne i polako krene u smjeru zvuka, zgrabivši jedan primjerak knjige koju prisloni na grudi. Odlijepljene linoleumske ploče pucaju pod njenim nogama. Iz mračnog otvora vrata do njenih izroni neki čovjek. To je Reid. On je visok i krupan, naoružan, i bijesan, njegovo ležerno-poslovno odijelo na njemu stoji nekako potpuno nakrivo.

"No?" ona upita tminu.

Reid se koleba, onda ustvrdi, "Ti si ta koja je napisala knjigu".

"Ti si došao da je isprobaš na meni".

"Kujetino, došao sam te ubiti!"

Ona cmokne jezikom, prepotentno se i izrugujući nasmije. "Prvo se moram javiti na telefon".

Javier nastavi svojim putem. Reid, zapanjen, pokušava sročiti nešto. Sjeti se nečega i iz korica izvuče golemi nož. Iako njime počne prijeteći mahati, ona to ne vidi.

Trčeći za njom, on viče, "Hej, čekaj!" Tupi zvuk njegovih teških nogu odjekuje nemilosrdno, dižući u zrak prašinu i gamad. Sustiže Javier u sobi za medicinske sestre, koja se u posljednje vrijeme koristi za skladištenje i jeftini seks.

Ona podiže slušalicu. "Defektivna kantina".

Hrapavi glas na telefonu probljuje, "Jebem ti mater, ti jedna raskrečena nedojebana kurvo!" Dok se tirada nastavlja, Javier proučava izbockanu i oštećenu plastičnu površinu telefona, a onda poklopi slušalicu.

Reid upali televizor; na ekranu se pojavi elegantni muškarac koji reži, "Popuši mi rak, baby!" Reklama za kancerete završava ženskim usnama koje se rastežu preko pedeset centimetara gomoljastog mesa.

Javier ugasi televizor i gleda u Reida.

"Tko je bio na telefonu?", pita.

"Ista osoba k'o i uvijek: neki šupak. Sličan tebi."

¶ "I to je to, a? Vidio sam mjesta koja su i bolja za polizati!" Pittman prvo srkne, a onda bučno iz dubine grla ispljune kemikalijama obrubljen hračak.

Javier ga promatra – on je tipičan za Sjedinjene Države nakon razaranja koje je donio Treći svjetski rat: Ovaj Put Sveti. "Ovo je Defektivna Kantina, a ne savojska palača".

"Što ti se to čuje u glasu, neka vrst južnoamerikanizma?"

"Odrasla sam u Argentini". Ona vodi Pitmanna kroz polu-funkcionalne hodnike. Jecanje, smijuljenje i svakojaki drugi vlažni zvukovi cure iza raznih vrata. "Želite ostaviti dijete kod nas to će vas koštati tisuću godišnje. Kao što vidite, ponestaje nam mjesta pa zato postoje premije na krevete".

"Ti se jedna fašistička drolja, jel' znaš to?" Stvar-dijete u njegovom naručju grgoće, ostavljajući za njima trag balave sline. "Ne, stvarno. Argentina? Jitlé? Nisam ti ja neki obični idiot".

Ona se cijelim tijelo polukružno okrene prema njemu, udarajući prstom njegova prsa dok su njegove oči fokusirane na njenu blijedu crtu među njenim sisama. "A moj je pradjed bio Adolph Hitler! Kao da to već svi ne znaju. Ti si prokleto genijalni detektiv. Sigurno te dobro plaćaju".

Neko dijete u dobi u kojoj djeca obično pužu, a kojemu su obje noge spojene u odvratno dug i izobličen visuljak, gleda iz sobe u njih, i mahne rukom s kožicom među prstima. Oni nastavljaju dalje. Gledajući pacijente, koji su uglavnom mlađi od četiri godine, Pittman osjeća da će nakon ovog pothvata moći s većim pouzdanjem dići nos u zrak. Tisuću KC-a (kubičnih centimetara) raka dobar je komad čak i za korumpiranog policajca kao što je on. Valuta poput raka je, da tako kažemo, fluidna i savršena za nesigurna vremena poput ovih. Rak je nadoknadiva stvar koje svatko ima u izobilju.

Nakon što se složio s uvjetima Kantine, Pittman im preda bebu, koja odmah počne vrištati. Neki bolničar otrčkara s tom skvičećom stvari koja se trudi oštetiti sluh svakome tko se nađe u dosegu njenog plača.

"Reid! Reide, ti zajebantu ... prestani se igrati skrivača!"

Reid koji je danas više tugaljiv nego ljut, izađe iza vrata vukući noge. Iako nadvisuje drugo dvoje, plaši se i snebiva Pittmana.

"Zašto nisu u stanici i ne sređuješ papire? Pa *znaš* koliko nam se nagomilalo papira i posla".

Reid da će odgovoriti, ali tad mu pogled padne na Javier pa se nagne kako bi šapnuo. "Tamo stalno su, uh, prostitutke pod mojim stolom. Svaki put kad se riješim jedne druga se pojavi".

"Pa naravno!" Pittman lupi Reida po glavi, objašnjavajući kako je on istrenirao prostitutke da budu u položaju pod njegovim stolom određeni dio vremena svaki dan. "Ne zbog, znaš, razloga jebene prirode. Samo za svaki slučaj".

"Za svaki slučaj?"

"Volim znati da mogu dobiti ako to poželim. Shvatit ćeš i zavoljeti taj osjećaj".

Javier zavrti glavom, i odluči ih napustiti. "Čini se da se vas dvojica poznajete".

"Nećeš tako brzo, nacistkinjo!" Pittman je zgradi za ruku, tresne njome nekoliko puta o zid. "Ti si ta koja je napisala onu knjigu! Jel' točno?"

Ona pogleda Reida. "Zar nismo završili s tim?"

"Ne brini ti zbog tog guštera, kujo, brini se zbog mene!"

"Ne zovi me tako." I divljački mu zabije koljeno među prepone.

Kad je to vidio, Reid se uhvati za međunožje, prisjećajući se da se ista stvar desila i njemu kad se prvi put sukobio s Javier.

"Ti si ... forenzički psiholog ..." Pittman hvata zrak, a prašina s poda lijepi mu se na usne.

Netko u centru za fizikalnu terapiju vodi grupu mutanata koji pokušavaju vježbati aerobik; njihovo čudno, neujednačeno brojanje odzvanja niz hodnike. A jezivo otkriće koje im je Pittman predao i dalje vrišti i cvili u nekoj sobi koja se ne vidi.

Javier se igra s dlakama pod desnim pazuhom. "Ja sam strana državljanka. Oznaka forenzički psiholog/serijski ubojica ne primjenjuju se na nas, barem dok ne postanemo državljani vaše prekrasne države".

"Svatko je serijski ... ubojica ili forenzički psiholog... to je znanstvena činjenica!" Pittman psuje, dok prstima pokušava odagnati bol iz genitalija. "Ali stvarno treba biti ... stvarno je potrebna posebna patologija da bi netko ... *jebem ti* ... bio forenzički psiholog -serijski ubojica".

"Govoriš gluposti, policajče, i što je još gore govoriš o 'znanstvenoj činjenici' kao da te dvije stvari imaju išta zajedničko". Javier gleda Pittmana, ali tad odluči da će radije gledati Reida, iako je on idiot. "Takva stvar ne postoji".

Nakon Trećeg svjetskog rata: Ovaj put svetog, Sjedinjene Države konačno su priznale da su njeni stanovnici i državljani ili serijski ubojice ili forenzički psiholozi. S obzirom da se prirodna ravnoteža postiže spajanjem toga dvoga, jedini oblik intimnog odnosa koji je dozvoljen zakonom jest spoj serijskog ubojice/ forenzičkog psihologa. Zbrka oko pitanja roda i spola u bračnim zavjetima – a bedasta tvrdnja "voljet ću te i poštovati i u dobru i u zlu" značila je ustvari "imat ćemo djecu" – zamijenjena je s "obećavam da ću ritualno ubiti tvoje tijelo" i "obećavam da ću klinički secirati tvoj um".

"Zaboravi biologiju", izvali Reid, vidjevši kako njegov nadređeni ne uspijeva ništa postići. "Mi pričamo o realnosti!"

"Mi ovdje pričamo o jednom od milijun tipova osobnosti, kuj – uh, draga moja", nastavlja Pittman, još uvijek se valjajući naprijed-nazad u prašini. "Koliko se Hitlerovih praunuka u posljednje vrijeme preselilo u SAD zagovarajući silovanja i istovremeno se okružujući retardiranim i deformiranim bićima?" On prtlja oko pištolja, pokušavajući ga uperiti u Javier.

I dok Pittman teškom mukom pokušava ustati, vraća se bolničar, iz ušiju mu curi krv, i gurne cvileću bebu-stvar Javier u naručje.

Reid pomaže Pittmanu da se osovi na koljena. "Naučio sam vraga pameti, mala".

Javier prođe rukom preko bebine glave, smiješeći se. "Čini se da sam ti dužna".

¶ Javier škilji dok gleda kroz zamazane prozore policijske stanice. Snajperisti sa snajperskog tornja tu i tamo ispale pokoji metak, držeći tako horde lešinara na odstojanju, u razlivenoj tami. Gledajući sve to, ona se pita što je bila svrha križarskih pohoda/Džihada. Sigurno je da su božanstva obaju strana bila dovoljno moćna da im nisu bile potrebne životinje poput homo sapiensa da ih brane, niti da su željela da rečeni homo sapiens uništava ono što su stvorila. A još je čudniji bio rezultat Trećeg svjetskog rata: Ovaj put svetog; svaka je strana priznala destruktivnu snagu druge strane, da bi se na kraju udružili i postali Alaharijci.

A na kraju, zašto ne? Arapi također pripadaju kavkaskoj rasi, sa znanstveno dokazanog stajališta, iako im fali onaj potpuni manjak pigmenta koji nalazimo kod stanovnika najzapadnijih kutaka Euroazije. Javier zna da je ona logičan izbor za vođu Alaharijaca, s obzirom na to da je njena obitelj i započela čitavu tu ideju o Arijcima. Ne samo da ona nije zainteresirana, nego se također čini da je grupi sasvim dobro i bez nje. U vijestima se može čuti da su Alaharijci bombardirali sve centre za kloniranje. To znači da više nema klonova supružnika forenzičkih psihologa za supružnike serijskih ubojica koje treba ubiti. Što onda opet znači da nema načina da se serijski ubojice drže pod kontrolom. Na horizontu plamte odsjaji požara.

Javier uzdahne, nasloni se u stolicu na kojoj sjedi. "Ja u Defektivnoj Kantini vodim banku sperme. Bi vas dvojica htjeli zaradit nešto sa strane?"

Na TV-u manekenka koja glumi spikericu u vijestima jeca dok prepričava detalje zadnjeg napada Alaharijaca. Pittman ugasli televizor s takvim gnjevom i silinom da ga razbije. Beba se pjeni u ljutitoj čahuri Pittmanovog zagrljaja. Reid sumnjičavo promatra njeno drhtavo vlažno meso.

"Zašto nam ne ispričaš sve o prvom ubojstvu, mala?"

Javier se još dublje zavali u stolicu, cuclajući kanceretu, promatrajući brutalni vanjski pejzaž.

"Ono kad je Milada Allard nađena pretučena na smrt u svojoj kadi punoj vruće vode. Ona je bila forenzički psiholog, baš kao i ti".

"Nikada nisam rekla da sam forenzički psiholog". Da bi pokazala sav svoj prezir, Javier se još mrvicu dublje zavali u stolicu.

Neka žena prođe ispred otvorenih vrata, zaustavivši se da se zahihoće i kaže, "Hej, 9/11".

Reid kimne, prsa mu se blago nadmu. "Slušaj ovamo, bolje ti je da odgovaraš iskreno i točno što te se pita, Jitlé. Ne želim čuti nikakva okultistička sranja o Trećem Rajhu".

"9/11?"

"Zato jer sam pravi pakao u krevetu, mala!"

Pittman zavrti glavom. Čak ni bolesno dijete nije toliko bedasto da povjeruje Reidovim besmislicama. "'Uči se biti u stalnoj promjeni i u stalnom propadanju'. Ta je poruka nađena na mjestu zločina. Da li ti to išta govori?"

"Zvuči kao govor u obranu trenutne vlade".

"Koji kurac to znači? Ako ti se ne SAD ne sviđa, zašto jednostavno ne odeš!"

Vani se nastavlja Rat na točki smrzavanja, mladi i stari hvataju se za guše, Željezni narod više ne želi popravljati greške Naroda tmine.

Javier se previše zavalila nazad i stolica se prevrnula. Ona se hitro digne na noge kao da se ništa nije dogodilo, otirući blato i slomljene komadiće s odjeće. Ignorirajući smijuckanje policajaca, promatra desetak osumnjičenika koje postrojavaju i upucavaju pored kante za smeće. "Ono što je najbolje za većinu, jel' tako?"

Pittman bijesno baci bebu prema njoj. "Bez našeg sistema vani bi vladao kaos. Moraš bar to priznati!" Beba gugućе prateći njegov ton.

Javier prasne u smijeh i ne prestaje se smijati.

¶ Osam kotača policijskog vozila poskakuje gore-dolje, prelazeći preko lešina i velikih komada asfalta i zidova. Debeli plastični oklop kojim je vozilo prevučeno odbija snajperske metke koje ispaljuju bijesni pripadnici Željeznog naroda. U samom vozilu, putnici se pretvaraju da svaki od njih može zanemariti smrad znoja onog drugog. Reid i Pittman naizmjence guraju prste u oči deformirane bebe, dok je Javier povlači za nos. Još je petorica policajaca nagurano u mali prostor, pitajući se da li su sjedala vlažna od stalne vlage u zraku ili od mokraće prethodnih putnika. Pokušavaju ne misliti na to dijeleći među sobom vrećicu čipsa od cedra.

Javier frkne, "Idemo na piknik?"

"To se zove suočavanje počinitelja s užasom vlastitog zločina". Nakon što postane jasno da ona ne zna o čemu govori, Pittman doda, "Idemo na mjesto posljednjeg zločina".

"Što će to dokazati?"

"Da smo te ovaj put ukebali, zato se čuvaj". Pittman pokaže rukom prema zadnjem dijelu vozila, gdje se neka žena izvalila preko nekoliko sjedala; njena kosa boje blata visi neuredno, bore nastale od silne brige cure joj niz lica koje nosi obilježja više rasa poput pukotina od potresa. Sivo odijelo koje nosi kako bi uvjerila druge da je profesionalka na njoj je već nekoliko dana. Iz nje zrači vrlo snažna vibra seksualne ovisnice. "Upoznaj Beulu Faye Nieran. Ona je najbolji forenzički psiholog kojeg imamo".

"Meni se čini da je zaspala".

"Nemoj da te to zavara. Oštrija je od noža koji si koristila na svojom posljednjoj žrtvi".

"Možda misliš na sebe", odgovori Javier. "Serijski ubojico".

"Rugala se sova sjenici".

"Pa što onda misliš o ovome?" Ona mu doda najfriškije novine, vruće iz tiska i već pune plijesni. Naslovna priča govori o slučaju serijskog ubojice serijskog ubojice. "Ne samo da imaš forenzičkog psihologa koji ubija samo forenzičke psihologe, nego sad još imaš serijskog ubojicu koji ubija samo druge serijske ubojice".

"To je obično sranje!" Pittman naglo otvori prozor i baci novine van; policajac koji sjedi do Reida pogođen je u grlo metkom izvana. Pittman brzo zatvori prozor, i pridruži se drugom policajcu u pelješenju palog druga.

Ranjeni policajac grglja, "Nisam ... još... gotov!"

Beula je jedina koja ne kopa po krvavim džepovima, ne krade prosute tumore, ne iščeprkava rasute autentične aluminijske plombe. Ona lista i prevrće fotografije s mjesta zločina br. NC-17, posve nezainteresirana za nestašluke i skakutanja drugih. No čak i to se pokaže dosadnim, pa se uskoro prihvati šivanja i prišivanja ruku i nogu, torza i glava lutaka, petljajući oko njihovih majušnih komada odjeće i očiju.

"Što je to?" Javier sjeda do Beule.

"Da li vjeruješ u Vudan? U moć Obe? U svemogućeg Changoa?"

Javier razmotri pitanje, kopajući nos. Obriše prst o Beulina leđa dok ova ne gleda. "Znači ti izrađuješ vudu-lutkice. Znaš, uvijek sam se pitala da li postoje kućice za vudu-lutke". Kad na to ne dobije nikakav odgovor, nagne se i šapne, "Hej, zašto ustvari Reida zovu 9/11?"

Beuline oči bljesnu u Javierinu smjeru, ispuštajući osam različitih aroma prezira i podsmjeha. Jedva primjetno zatrese glavom i vrati se onom što je prethodno radila.

Na ugljeno-crnom nebu nešto zagrmi, nakon čega ubrzo počne padati Božja prhut: prljavo-sivi snijeg nošen vjetrićem, kristalizirane kemijske pahulje koje će se uskoro rastopiti i spojiti s otrovom koji već natapa zemlju.

Pittman otvara prozor: "P.S. – jebite se!" Nakon što ispali nekoliko nasumičnih hitaca, ponovo zatvori prozor.

"Svrha?" pita Javier.

Pittman udara prstom u bebu, smijući se. Pucanj iz pištolja prouzročio je da se razni deformiteti na bebi zatresu od straha.

Beula namjesti grudnjak i okrene se licem prema hrđavom unutarnjem zidu vozila. "Izazivaj vraga".

ŠESTO POGLAVLJE

¶ Žrtva ubojstva čeka ih u stanu na vrhu zgrade, koji je nekoć bio bogme fina nekretnina, koja je u godinama nakon rata uništena toliko da liči na bijedni stančić. Uljane slike vise nakrivo po zidovima, unakažena platna ostavljena da vise poput amputiranih udova porazbacanih po drveću u dvorištu.

Leš je žena, tamnoputa, s ušiljenom plavom kosom. Na torzu joj je pet dubokih rana; oko rana nema krvi. Stopala i ruke su joj odsječeni, i zbog tih je rana iskrvarila do smrti. Zlatni retriver liže lokvice krvi.

Na zidu je deterdžentom načrčkana rečenica: *Tvoja je dužnost ne dirati pogrešno djelo drugog čovjeka...*

Beula prčka po ranama, Reid promatra ožiljke na žrtvi stare tjedan dana, Javier smišlja riječi pjesme koju želi napisati, a Pittman u nju optužujući uperi prstom. "Ti nisi muško", urla, "ali je ovo prokleto sigurno tvoje nedjelo i ja neću dopustiti da to prođe samo tako". On dade znak nekim policajcima u blizini, ali se Beula baci na leš prije nego su ga pomaknuli. Potom se opruži do tijela, pokušavajući vidjeti što ono vidi, pokušavajući osjetiti što ono osjeća.

Reid prčka olovkom po slovima ispisanim deterdžentom, te ponjuši ostrugano. Kad pomisli da ga nitko ne vidi, krišom par puta ušmrkne što je sastrugao, što prouzroči blage konvulzije, nakon čega uslijedi mirnoća oceanskog povjetarca i krvave desni.

"To znači da s priličnom sigurnošću možemo isključiti humanze, ha?" Pittman gunđa sebi u bradu, bez odgovora. "Ti će jebeni gadovi jednog dana zavladati".

Beula ga pogleda umorno, bez riječi iako se slaže.

Javier se vrti s nelagodom, pokušavajući zdrobiti bubu koja joj gmiže u lijevoj čizmi. "Da li se itko potrudio provjeriti odakle je ovaj citat?"

Beba pogleda Pittmana, dok joj se iz očiju cijedi sluz. Pittman pogleda Reida. Reid pogleda druge, želeći da je sada za svojim stolom pod kojim je sklupčana prostitutka. Čini se nitko ne zna.

Budući da je viši oficir, Pittman pročisti grlo u pokušaju da zavara druge da vlada situacijom. "Odakle je to bla-bla uopće? Iz Biblije?"

"Marko Aurelije", monotono odgovori Beula. Okrene se i popne na žrtvu, trljajući svojim tijelom njene krvareće dijelove. "Citat je iz serije filozofskih djela koje je nažvrljao prije nekoliko stoljeća".

Javier se spusti na koljena do nje, promatrajući je škiljeći. "Imate vrlo zanimljivu metodu, detektivko".

"Marko *tko?*" Beba mokri po Pittmanovoj nozi.

Beula odgovara dok joj s usnica kapa krv, "Tip iz Starog Rima".

Ostali policajci proučavaju žrtvin ormar, stol, frižider i ormariće, ne bi li otkrili išta što je vrijedno uzeti.

Pittman odjuri do prozora, otvori ga pustivši tminu da uđe, i zaurla: "*Marko Aurelije, jebi se!*" Beba ispusti osobito vlažne prdce.

Humanze posjedale po rubu krova zakrešte i ogole očnjake, i raštrkaju se u udaljene skrivene rupe.

"Ako mene pitaš", kaže Javier, vukući Beulu s leša, "ovaj slučaj treba riješiti *vrlo* brzo". Beula već hrče u njenom naručju.

¶ U Defektivnoj Kantini sve je mirno. Osoblje spava, ušuškano pljesnivim plahtama i mrtvim snovima, dok pacijenti trunu u odvojenoj tmini. Ovo je posljednji korak u njenoj dnevnoj rutini. Postoji jedna soba u zapadnom krilu, udaljena od drugih. U njoj leži izvor njenog blaga, jedan zatočenik svog slomljenog tijela. Iz brojnih rana na njegovom tijelu curi nekakva tekućina koju je nemoguće imenovati, i zgrušava se na plahtama koje su zgužvano nabacane oko njega. Ona tek izdaleka nagađa da bi mu moglo biti oko dvadeset godina, stariji je od ostalih iako bi već trebao biti mrtav. Slojevi masti gnječe njegovo krhko tijelo koje tone u krevet, oštri federi zabadaju mu se u meso. Tu i tamo mu je tijelo prekriveno krpama grubih dlaka, i to tamo gdje ih ne bi trebalo biti, dok su druga područja, na kojima tradicionalno obitavaju dlake, bez i jedne folikule. Njegova je koža krpa od trulog sira prevučena preko atrofiranih udova.

Njegove oči ožive kad ugledaju Javier koja se ušuljala, njeno PVC odijelo pod bolesnim smogastim svjetlom svjetluca poput bazenčića tamne krvi. On vlažno cmokne usnama, a njegovi dugi, iskrivljeni nokti kvrcnu jedni o druge, poput zbora epileptičnih žohara. Među nogama koje ga nikada nikuda neće odvesti iz ovog vlažnog bola nastane nabubrina.

"Booook Langstone. Kako je moj najdraži dečko danas?"

"Uh ... uh ... uhhhh!"

Vani kriče šišmiši-mutanti, koje hvataju bande humanzi u lovu. Snažan pljusak naglo udari o prozore, potom utihne.

Javier se nasmiješi, oblizne usnice, nagne se nad krevet kako bi izazivala Langstona udubljenjem među grudima. "Došla sam ti reći laku noć". Iz obližnjeg ormarića izvadi epruvetu.

"Uh ... uh ... uuuuuuuuuhhhhhhhhh!"

Ako se ne požuri, on će biti gotov prije nego što se ona namjesti. U ladici se također nalazi i

kutija s kirurškim rukavicama, ali je ona već odavno odlučila da joj je draži direktan kontakt s kožom. "Jesi li danas bio dobar dečko?" On zadrhturi i ciči u znak potvrdnog odgovora dok ona s njega pridiže plahtu. Oprezno postavljajući epruvetu pod ostarjeli otvor njegove uretre, Javier počne nježno milovati nešto što bi se moglo nazvati Langstonovim penisom. To je djelo evolucije koje bi jedino moglo nastati u suradnji M.C.Eschera i H.R.Gigera. I iako to nikada nikako ne bi moglo imati praktične koristi u ženskom tijelu, on je ipak otac stotine – ako ne i tisuće – potomaka.

Javier je bila posve iskrena ranije, kad je Reidu i Pittmanu spomenula novac od banke sperme. To je njoj glavni izvor prihoda, budući da je zagađenje uzrokovalo da je muška neplodnost drastično porasla. I točno je, Langstonove genetska izobličenja prenijet će se na djecu svih tih očajnih žena koje su joj platile za umjetnu oplodnju, ali na sudu se ništa neće moći dokazati. Za sav ostali svijet, Langston je umro u respiratornom arestu prije pet godina. On živi u napuštenom krilu bolnice s Javier, u tajnosti. Njega je razum već davno napustio. Ona nije sigurna što ga točno održava na životu, ali ove kasno-noćne posjete izgleda pomažu.

Ona svakodnevno vidi njegovu djecu koja se slijevaju u bolnicu, polako puneći oronulu bolnicu. Uskoro će se Defektivna Kantina morati proširiti na ostatak zgrade, i ovo će napušteno zapadno krilo oživjeti od gužve i komešanja, očaja i molbi za sućutnom smrću.

Njena ruka radi mahnito, potom se zaustavi. Gotovo je. Nakon što njihov noćni ritual završi, Langston odluta iz ovog svijeta, i konačno ga obgrli san. Javier začepi epruvetu, i stavi je u hladni spremnik. Uskoro će imati toliko raka da neće znati što će s njim ...

OSMO POGLAVLJE

¶ Policija ponovo dovlači Javier u stanicu. Hodnici policijske stanice su sumorni i mračni, nezdravi, natopljeni godinama prezira i nasilja. Reid vodi grupu kočopereći se toliko da mu pucaju gumbi na košulji, nadajući se da će putem do Pittmanova ureda biti ženâ koje može impresionirati. Pittman, sa svoje strane, radi sve što može da svoju deformiranu bebu jednostavno drži pod kontrolom. Njegova je lijeva ruka skoro stalno ukočena od položaja u kojem nosi defektnu stvar, kao loptu pod rukom. Ako njegove ruke izgube kontakt sa stvari, beba će se raspasti u sekundi. Beula, forenzički psiholog forenzičkog psihologa, tromo korača iza Javier, stalno pokušavajući izmasirati njen blijedi njemačko-argentinski vrat i ramena. Javier, iznervirana, tjera i udara nametljive ruke od sebe, sve dok u jednom trenutku na leđima ne osjeti utisnutu cijev pištolja.

"Pa dobro, neka bude po tvom, kujo!" Muškarci se ne obaziru na Javierine psovke.

Prolazeći pokraj ulaza u Odjel za seksualne zločine, Javier ne može a da ne primijeti prazne stolove. Papiri i spisi i diskovi i fotografije mjesta zločina porazbacani su posvuda. Jedna usamljena detektivka tiho jeca i šmrca za svojim stolom. Stopala njenih kolega vise u zraku, njihova tijela obješena o propali plafon improviziranim omčama. Knjiga *Silovanje je ženin najbolji prijatelj* je zakucana u zid. Preko toga je nacrtan veliki crveni X.

"Hej lutko", dovikne joj Pittman. "To je ta. Ona koja je napisala knjigu".

Detektivka digne pogled sa svog stola. Bala iz njene desne nosnice doseže proporcije napuhanog čunga-lunga balona prije nego što se rasprsne uz vlažan zvuk. "Molim?" promrsi ona kroz suze.

"*Ta* knjiga. Ona", reče Pittman, koristeći bebu da pokaže na Javier.

Detektivka koja istražuje seksualne zločine jurne uz bezbožni krik, no Javierina je šaka

pokosi. Beula šapuće u njeno uho, "Svatko treba posao. Ti si im to oduzela".

"I tako", uzvikne Reid, "napokon smo vidjeli ubojicu na djelu! Njena je metoda zanimljiva".

Javier promotri svoju šaku, zatim je spusti. Vrate se u Pittmanov ured i tu čuče neko vrijeme, buljeći u poruke s mjesta zločina koje su do sada ostavljane:

1) "Tvoja je dužnost ne dirati pogrešno djelo drugog čovjeka".
2) "Uči se biti u stalnoj promjeni i u stalnom propadanju".
3) "Prouči koja načela vode ljude, i vidjet ćeš kojih se sudova boje, i kako sude o samima sebi".
4) "Nedostatak razumijevanja je najgora bolest".

Na vratima se začuje kako netko plačnim glasom kaže "Um...oprostite..." Svi pogledaju prema izvoru: krupna mlada žena koja rukama na grudi grčevito pritišće malu torbicu, odjeća na njoj strašno poderana, na obrazima joj se suše tragovi suza umrljanih maskarom. Njeno je ime Sylvia. Pokaže se da je policija odozdo uputila Sylviju ovamo. Nju je otela banda dječaka, otprilike dvanaest godina starih, koji su je naizmjence tukli i bičevali remenom oko sat vremena, nakon čega su izgubili zanimanje.

Reid je bijesan zbog ovog gubitka dragocjenog vremena. "Znači, bio je ovo 'torturom otežan' dan, baš kao i svaki drugi".

Sylvia ih gleda, donja joj usnica drhturi. Negdje vani u beskrajnoj tami koja se nazire kroz prozor čuju se vrisci. Njoj sa brade vise sjajni visuljci bala. "M-m-molim vas..."

Zgađena ovim prizorom, prostitutka ispod Pittmanovog stola ispuže van i bočne bučati.

"Što kažeš na to ... želiš zauzeti njeno mjesto?" Pittman se smije dok ona gleda stol. "Ne bi ni mogla stati ispod! A sad kreni deset koraka unazad".

"Š-š-što?"

Pittman izvuče pištolj, podigne ga u zrak. "Rekao sam, deset koraka nazad, ti žalosna pogreško".

Javier i Beula se zagledaju. Beba siše zamišljenu sisu dok gleda najnoviju fotografiju iz blizine snimljenog strašnog djela serijskog ubojice nad serijskim ubojicom.

Sylvia počne gledati preko ramena, ali je bijesan zvuk koji dolazi od Pittmana zaustavi. Sad kad joj se disanje ustalilo, čini ono kako joj on naređuje. Pittman glasno broji njene korake. Kod petog koraka, beba na podu ostavi malu količinu mliječne krvi. Na Sylvijinom osmom koraku njena peta ne nađe oslonac, rukama glupo zalamaše i zavrti u prazno po zraku, njeno je lice unakaženo panikom. Surva se u bezdan stubišta, uslijede brojni udarci i krikovi koji završe s jednim vlažnim tupim udarom, nakon kojeg nastupi tišina.

Reid i Pittman je naglo glasno prekinu, pozdravivši se dlanom o dlan visoko u zraku. "Glupa šala, al nikad ne zastarijeva!"

Javier ode do otvora stubišta, preplavljena i savladana uzbuđenjem zbog zida smrada koji dopire s dna stubišta. Donje dvije razine stubišta ispunjene su gojaznim leševima, nadutim od vlažne klime. Humanze se do sada još nisu uspjele uvući ovamo i dokopati se leševa.

Javierin se pogled polako ponovo fokusira na policajce. "Je li problem samo u meni, ili je to ipak bilo pomalo totalno debilno?"

Pittman frkne. "Hej, svatko na kraju zabrlja, prije ili kasnije". Visoko u zrak podigne svjetlucavu bebu. "Dao bi joj da ga popuši, ali takva frikuša k'o što je ona sigurno bi previše uživala. Kužiš šta 'oću reć?"

"Bez sumnje", zagrakće Reid, tražeći nešto ispod svih stolova, stolica, i hrpa smeća. Popravi se između nogu, razočarano vrteći glavom.

¶ Reid i Pittman naizmjence ušmrkavaju linije droge s table s instrumentima dok se policijsko vozilo polako vuče i prikrada ulicama. Povremeno se zaustave kako bi utrljali nešto finog bijelog praha po bebinim desnima; beba izgleda nekako manje groteskno kad je nadrogirana.

Javier pazuho svrbi k'o ludo. "Kuda idemo?"

"A što misliš? Treba nam još uredskih zaliha".

Mlade žene u oskudnoj odjeći, dječaci u poderanoj odjeći, muškarci odjeveni u kožu, djevojčice našminkane kao odrasle žene, svi oni šuljaju se kroz vlažnu noć u potrazi za žrtvama. Ne morate imati potpuno rascvjetali, zadnji stadij tumora – dovoljan je karcinom kože, i možete imati bilo kojeg od ovih jadnika i nesretnika. Neki ljudi uspijevaju ih prevariti i s bezopasnom pjegom. To su bez razlike pripadnici Željeznog naroda, kao i prostitutke koje moraju biti iz Željeznog naroda. Srednjovječni ili stariji ljudi, koji su bili živi kad su otrovi i toksini koje je oslobodio rat tekli punom parom, imaju više nego dovoljno kancerogenih tvorbi da se ne moraju baviti ovakvim grotesknim trikovima.

No Rat na točki smrzavanja nije zahvatio ove krajeve. Klasne borbe ograničene su na određena područja Ništice ... nule tolerancije, milosrđa, zdravog razuma. Ovo ovdje su takozvani sirotinjske četvrti A-bombe, mješavina stambenih i poslovnih prostora sklepanih od ostataka zaboravljene civilizacije, netaknutih ikakvim pokušajem popravljanja, ili napretka. Čak se ni Alaharijci ne bi trudili udariti na ovo područje. Ironično, Željezni narod je primoran živjeti ovdje iako oni grade područja za Narod Tame u kojima ovi mogu napredovati i uživati.

Dok muškarci naprijed proučavaju mesni jelovnik, žene otraga malaksavaju. Javier ne može više podnijeti tišinu. "Jeste li čuli da je serijski ubojica koji ubija serijske ubojice ponovo napao?"

Beula se konačno uspravi, oštro udahne zrak nakon čega otvori oči – jasne, fokusirane. "Ne samo to, nego je i naša psihologinja koja ubija serijske ubojice uzela stanku. Da li misliš da to znači da serijski ubojice imaju jače nagone od psihologa, bar što se ubijanja tiče?"

"Upravo u tome je stvar," odgovori Reid. "Forenzički psiholozi *nemaju* potrebu za ubijanjem. I tko kaže da je to žensko? Ja mislim da je prilično jasno bar to da iza ubojstava forenzičkih psihologa stoji muškarac".

Javier promatra Beulu, a prisjećanje na prisilnu masažu izazove jezu koja joj podigne dlake na zatiljku. "Onda ćeš se iznenaditi, Reide, odvratni aligatore".

Beula se nagne bliže, pozorno promatrajući Javier. "Ti si uvjerena da sam ja u pravu, da tražimo ženu. Što ti misliš da znaš, ha?" Ona snažno upire prstom u Javierina prsa, popravi frizuru, iščeprka ostatak bolesnog špinata između zuba. "Uvijek sam smatrala da su snimke Drugog svjetskog rata emocionalno katastrofične".

"Katastrofične?"

"Do točke da to počinje uzbuđivati. Što kažeš na to da ti i ja odemo do mene i stvorimo svoj mali privatni Auschwitz?"

"Mene to ne zanima. Nemoj mi to više spominjati". Vozilo se zaustavilo, muškarci napeto promatraju što se zbiva otraga nadajući se da će vidjeti nešto akcije između dvije žene. "Ma dajte, vi jedni obični nadrkani fašistički siledžije!"

Pittman slegne ramenima. "Barem se slažemo da je forenzičar-serijski ubojica žena".

Naslovi blješte s reklamnih panoa koji su se iskrivili i leže među smećem. Ako je vjerovati vijestima, nasilni Cionisti su se složili s Alaharijcima, i sada organizacija nosi ime Kabalarijci. Shizofreniji Svetog trojstva došao je kraj; sve tri strane istoga Boga napokon sada su se složile i udružile, i sada na nišanu imaju sve druge na svijetu, sa teškim nebeskim prstom na obaraču.

Reid vikne, izvuče oružje i izjuri na ulicu. Dok se svađa oko nekog mesa, beba udara i svija svoja leđa. "Tako je", gugude Pittman. "Dobili smo pobjednika".

¶ Tadijana je pretjerano vesela dok policijsko vozilo prevozi grupu kroz goreće sirotinjske četvrti. Ona je dobrano više od metar i osamdeset, odjevena u ljubičasti baršunasti bikini i sintetičke bijele disco-čizme koje joj sežu gotovo do kukova. Njeno lice i tijelo žrtva je plastičnih operacija posve očekivanim u poslu prodaje tijela i ljubavi, a što crtama njenog lica daje nešto neodređeno amfibijsko. Njena neopredijeljena etnička pripadnost slična je Beulinoj. Prljavo-zlatne tanke pletenice skupljene su joj na vrhu glave, i padaju dolje u dva repa koji izgledaju poput rogova. Trenutno je jedino ona oduševljena ubojstvima. "To je tako *cool*! Vi znači lovite forenzičara-serijskog ubojicu? To je tako *vrlo*".

"*Vrlo?*" progunđa Reid, kojem je već žao što su iz čitave mase odabrali baš nju.

"Reći ću ti ja što je *vrlo*, ti bijedo!" Pittman protrese prema njoj u tami svoju mutant-bebu, uzrokujući kod nje ozljede vrata. "Imamo počinitelja upravo ovdje!"

"To je najmanji serijski ubojica kojeg sam ikad vidjela!"

"Ma ne!" Pittman pljuje, pokazujući bebu sakrivenu pod jaknom. "Govorim o onoj blijedoj nakazi koja sjedi do tebe!"

"Ti si frikuša?!" Tadijana uzvikne, pozorno promatrajući Javier. "Opa! Kakva nakaza! Ti si, kao, prva forenzičarka-serijski ubojica na svijetu!"

Javier preokrene očima od nje do Pittmana pa nazad od Pittmana do nje. "Ti *mora* da se šališ".

"A pogodi ovo", nastavi Tadijana, dok joj pletenice mlataraju naprijed-nazad. "Pogodi, pogodi, pogodi!" I prije nego što je itko mogao pogoditi, "Ja sam serijski forenzičar!"

Reid promotri zgužvane face svojih zemljaka. "Takva stvar ne postoji".

"Uh-huh, uh-huh, uh-huh!"

Javier zgrabi Tadijanu za bradu, privuče njeno lice do svog lica. "Ti si jedna opaljena bezobrazna zajebantica, znaš?"

Beula prestane sa svojim radom na najnovijoj vudu-lutki i udari Pittmana po glavi. "Zaustavi auto, moram pojebati svijet".

Vozilo se zaustavi u blizini spržnih ostataka šume, njena pougljenjena, gola stabla kao da oponašaju mučene duše poredane ispred Sotonine kose. Zelene i narančaste pruge munja koje paraju zamućene i uzburkane oblake nikada se ni ne potrude da dotaknu kontaminiranu zemlju. Ovo dodatno svjetlo tjera Beulu da uđe dublje u šumu kako bi našla skriveno mjesto na kom bi se olakšala. Par minuta kasnije grupu iz auta izvlače njeni krici.

Oni sporo i nezainteresirano stižu do mjesta nesreće, i tu nalaze humanzu vezanog uz deblo drveta, odsječenih ruku i nogu. Do ubijene zvijeri nalazi se ispisana poruka "Čovjekov bi život bio najsretniji kada bi mogao otići s ovoga svijeta bez da je upoznao laž i licemjerstvo i rasipnost i ponos". Beula je zabavljena popravljanjem šminke.

Tadijana prva daje komentar: "Ho-ho, to ja zovem 'dodanom vrijednošću'!"

Javier korakne naprijed da pregleda mrtvog Humanzu, pazeći dobro da istodobno zgazi obitelj balavih puževa. Njen nos uhvati lagani miris – ove nove riječi Marka Aurelija napisane su lakom za nokte.

"Jel to tvoja boja laka za nokte?" Pittman radosno baca bebu u zrak, ona zbog toga vrišti. "Čini se da si opet udarila, ha Hitleru?"

"Imaš me na oku koliko ... osam sati? Više? Lak je još vlažan".

Pittmanove su oči u ravnini njenog međunožja. "Što je još uvijek vlažno?"

"Riječi!" Njeno koljeno ispituje njegovu očnu duplju, ostavljajući ga u blatu zajedno s drugim balavim puževima.

"Možda je vlaga u zraku", odvaži se Reid. "Možda je zbog nje lak još uvijek vlažan."

"Hej", smijucka se Tadijana, "je l' to ide uživo ili je to Memorex imitacija?"

Ostali zastanu da osluhnu – nešto se miče u blizini u šumi. Mala grupa humanzi dojuri kroz pougljenilo grmlje i počne ih bombardirati izmetinama, da bi odmah potom pobjegla prije nego što dođe do osvete.

Beula izvuče pištolj, isto učine Pittman i Reid.

¶ Humanze su uspjeli pratili do otvora u nekakve podzemne prostorije. No to nisu nekakve obične rupe – očito ih je izgradio homo sapiens. Što Pittman više istražuje, postaje sve jasnije da su to nekad bili vojni poligoni.

"Hej", pozove svoje kompanjone. "Idete ili što?"

Javier se usudi napraviti par koraka, prstima prelazeći preko puzave vinove loze i mutantskih cvjetova. Zgrade iz vremena prije Trećeg svjetskog rata: ovaj put svetog često se sruše kad u njih uđete. "Nisam baš sigurna. Humanze ili ne, ali ovo mjesto se jedva drži na nogama".

"I opasno je", doda Reid, namještajući svoje međunožje.

"Daa!" Beula je malo previše uzbuđena ovom mogućnošću. A onda se okrene k Javier, "Ponuda još uvijek stoji".

"Što ... ovdje? Sada? Kako je to romantično".

Beba šamara samu sebe, na opće Tadijanino veselje.

Nekoliko minuta hodaju kroz mrak. Prljava voda curi sa starih grla žarulja poput krvi iz praznih očnih duplji. Još niže naiđu na baklje za nužno osvjetljivanje puta. Upravo u trenutku kad su spremni da odustanu od daljnje potjere, pred njima se otvori velika dvorana, izrešetana malim izrovanim prolazima koji vode samo Humanze znaju kuda. I ovo je mjesto osvijetljeno bakljama. Mjesto je nekad moralo biti neka vrst komandnog centra na više katova, sad su sva računala uklonjena, kablovi vise s plafona, iz zidova, niču iz podova, poput zahrđalih ticala koja slijepo pipaju i traže plijen. Iz ove sobe vodi nekoliko hodnika, no samo se jedan još nije urušio. Iz njega dopire lagani titraj umjetnog svjetla i slab zvuk glazbe.

Pittman rukom pokazuje na ulaz u hodnik, koji se nalazi s druge strane dvorane. Reid se dvoumi pa Pittman prema njemu zavitla bebu koju drži za gležanj, kao da s njime želi udariti svog podređenog. Nakon te demonstracije, ostali se požure prema podzemnoj jazbini. U strahu da proizvedu i najmanji zvuk, grupa se kreće na prstima. Unatoč tome, nezadovoljni humanze počinju se pojavljivati na ulazima bezbrojnih tunela.

Pittman odloži bebu na zemlju, kako bi se pripremio za bitku. Beba ispusti nesnosan *očajnički* zvuk, kao je međutim djelovao kao zvuk trube na uzbunu koji je dozvao stotine, možda tisuće humanzi da se skupe u jami. Pittman je prekasno uočio svoju grešku i podigao bebu.

Tadijana se okrene prema njemu. "Pametan potez, Ex Lax!"[01]

Humanze se okupe u organiziranu obrambenu jezgru, opskrbljenu pelenama od trapera i naoštrenim kostima. Grmljavinski združeni urlik podigne se iz dubine njihovih malenih trbuha, i oni krenu u napad.

Tadijana naglo strgne gornji dio svog baršunastog bikinija, a goleme grudi bijesno istrše prema nadirućoj hordi bez ikakvog učinka. "Vidjela sam ovo u emisiji o hrvanju! Zašto ne pali?" Nastavi bijesno mahati sisama u ustrajnoj demonstraciji uzaludnosti i beskorisnosti. Čini se da bi se samo mužjaci ljudske vrste zaustavili usred bitke, omutavjeli kad ugledaju zalihe hrane malih beba.

Nakon što je ispraznila pištolj u dlakavu masu, Beula se neustrašivo baci na nju, daveći protivnike hrvačkim zahvatom pod objema miškama. Očito nije samo Tadijana gledala hrvačke mečeve. Javier, budući da dolazi južno od granice, napada slobodnim meksičkim, tzv. luchador stilom, hvatajući glave neprijatelja u zahvat škara nogu i tako ispali najbližeg humanzu među ostale poput lopte za boćanje.

Okrenuti leđima jedan drugome, široko raširenih nogu u pucačkom položaju, Pittman i Reid

01 Laksativno sredstvo tog trgovačkog imena, op.prev.

izbacuju šaržer za šaržerom, ostavljajući oko sebe kosmate udove i umazane pelene da plutaju u gustoj žitkoj juhi mišićnog tkiva i krvi. Zaustave se za trenutak kako bi promotrili mahnitu obranu žena. "Kakav je to prokleti cirkus?!"

Peta Tadijanine disko-čizme spoji se s humanzinom lubanjom i rascopa je o lubanju drugog humanze. Ona zaurla, "Kupiš jedno, drugo dobiješ badava – puši ga!"

U svom tom metežu, Javier primijeti da joj zvoni mobitel. Bijesna, odgovori s nekoliko pitoresknih psovki.

Poznati "Uh...uh...uuuuhhh!" dopre do njenog uha.

"*Nemoj* me zajebavati!" Javier udari humanzu njemačkim supleks-zahvatom, a njegova se glava rasprsne o kameni pod kao zreli čir.

"*Uh...uhh...uuuuuuuuuhhhhhhhh!*"

"Danas neću stići kući, zato ne vadi ništa iz gaća, Lanstone! Čuj, netko s tobom želi razgovarati." Ona baci mobitel u napredujuću hordu humanzi. Najbliži humanza ga uhvati i prisloni na uho, imitirajući Javier. Ona se okrene da pobjegne, ali počne oklijevati, zapanjena činjenicom da životinja, čini se, komunicira s Langstonom, a prednji dio pelena joj se počne nadimati. Padne joj na pamet da bi mongoloide i mutante koji utočište imaju u Defektivnoj Kantini mogla upregnuti da rade na vrućoj liniji za humanze. Jedini je problem u tome što se čini da humanze nisu baš veliki izvor raka.

Njena razmišljanja prekine Tadijana koja je povuče za rame. Reid, koji vrišti poput nekog kog su izbacili iz dojilišta, vodi povlačenje u posljednji funkcionalni hodnik. Metci i psovke lete dok Tadijana vuče druge dvije žene za sobom.

"Kakva ti je to bila velika ideja?", viče. "Skoro si nas ostavio tamo!"

Pittman se glupo smijulji dok trče prema svjetlu. "Čovjek smije sanjati, zar ne?"

DVANAESTO POGLAVLJE

¶ Čuje se brujanje digitalnih računala, zujanje analognih računala, svako od njih, zadihan i teško dišući, na svom mjestu na tepihu punom snijeti na kom se našao utrčavši u prostoriju. Svi su puni posjekotina, odjeća im je poderana, prekriveni su izmetinama od susreta s humanzama. Beula, koja dremucka naslonjena na ormar sa spisima, predstavlja dobar štit za Reida koji se sakrio iza nje. Tadijana, licem prema podu, teško sopće dok napokon ne dođe do daha – onda otkine pete sa svojih čizama kako bi ubuduće mogla brže trčati. Javier leži na leđima čudeći se kako to da ovdje ima struje.

Pittman pak stoji uz zračnu komoru izazivajući humanze isfrustrirane neuspjehom kroz prozorčić na vratima. Oni na vrata bacaju pune šake svog sjemenkastog izmeta, bez ikakvog pravog učinka. Pittman se smije, naizmjence im pokazujući srednji prst i masturbirajući pokret rukom. Humanze postaju još upornije u bombardiranju vrata. Uskoro je prozor prekriven zelenim i smeđim izmetom, kvareći Pittmanu zadovoljstvo.

"Onda", kaže, okrećući se prema ostatku grupe. "Što sad?"

No oči njegovih kompanjona nisu uperene u njega. Tu je još jedan osoba, jedna koja nije trčala kričeći i mašući oružjem. Odjeven je u jako umrljano vojno radno odijelo, s notesom i kalkulatorom u ruci, kratke se čekinje trzaju na njegovom nervoznom licu. Suočen s nervoznim treptanjem očiju i prstima na obaraču, objasni da on ovdje radi.

"Ovdje? Što znači 'ovdje', krvavu ti majku?!"

"Mi, hm...". Čovjek uzdahne, namjesti naočale, zabulji se u ženske grudi. "Mi stvaramo život. Novi život. *Razvijeni* život." Nadajući se da će impresionirati svoje prve posjetitelje ove godine, baci se naširoko pričati priču o Staljinovom programu razvijanja nadljudskih ratnika rasplođivanjem ljudi s majmunima. Metode koje su koristili u početku su bile primitivne, ako ne i sasvim bolesne, pa su znanstvenici koji

su u to bili uključeni na kraju grizli jastuke od boli i očaja u kampovima po Sibiru. Znanstvenik podigne epruvetu s plavom tekućinom i ogrlicu za elektro-šokove, kao da su to ključevi koji otključavaju ulaz u kraljevstvo. "Mi smo danas puno napredniji. Samo pogledajte što moderna tehnologija može postići! Svaki oblik života možete izdresirati samo ako imate odgovarajući alat ... i električnu struju. Moje je ime Simon", doda uz sramežljivi hihot.

Na spomen imena nepobijeđenog neprijatelja njenog pradjeda, Javierine bradavice otvrdnu. "Ti znači tvrdiš da ste ostvarili Staljinov veliki plan? I sve što ste uspjeli stvoriti su humanze?"

Simon nije siguran kako da odgovori. Zato odluči da porazmjesti stvari na stolu. Reid pogleda – ispod stola nema nikakvih prostitutki.

"Što je onda ovo ... neka vrst goleme Akademije bezveznjaka, šmokljana i štrebera?"

"Ne, ovo je – bilo je – uvijek bila vojna zgrada".

I Pittman i Reid su obojica diplomirali na Vojnoj šmokljanskoj akademiji s dobrim ocjenama i karijerama koje obećavaju. Reid izusti, "To dvoje se međusobno ne isključuje".

Beula shvati da iz ove sobe nema drugog izlaza. Nakon brzog pregleda, pronađe otvor izlaza za nuždu visoko na plafonu.

Pittmanu je dosta iznenađenja. "Slušaj", zareži, napunivši pištolj. "Nikog nije briga što je ovo mjesto bilo prije. Jedino što je bitno jest to da ste ti i tvoji kompanjoni napravili ove nakaze, i one nas sad proganjaju".

"Pa, pretpostavljam da ste prešli preko granice njihovog brloga..."

Svjetla počnu podrhtavati, a zasloni računala pijano pulsiraju.

"Uskoro si najebao", kaže Pittman, polako, polako stišćući prst na obaraču ... "Imaš li nešto za reći, neke posljednje riječi?"

"Imam", započne Simon, s prstom u zraku. "Ja –"

U pola riječi ga prekine kiša metaka. "Kao da mi želimo čuti to sranje". Pittman pljesne dlanom o dlan prestravljene bebe u znak pobjede, a onda zažvali vlažni otvor na njenom licu.

Vrata se naglo otvore uz prasak, odbačena uz prasak u sobu pomoću eksplozivne naprave. Zrak u sobi se ispuni dimom, kao i urlikom bijesa humanzi.

"Gore, kroz izlaz za nuždu!" kaže Beula, povlačeći prema dolje ljestve. Tadijana i Pittman moraju pridići Reida na noge. Nakon što je sprava za bijeg postavljena, Reid se zaleti, rušeći ostale na svom putu. Pittman i Javier su zabavljeni batinanjem nekolicine humanzi koji su bili dovoljno hrabri da protrče kroz dim i vatru. Ljestve koje vode u spas su, u najboljem slučaju, klimave, pa ipak uspiju izdržati svu njihovu težinu. No sam izlaz za nuždu je posebna priča. Ispadne da ga je nemoguće otvoriti zbog hrđe. Reidovi silni satni provedeni u bildanju napokon se pokažu korisnima, i on, daveći se u sve gušćem dimu, uspije otvoriti vratašca otvora.

Dok grupa stenjući leži u prašini, Reid izvali, "I tako je 9/11 ponovo ispao junak dana!"

Beula na laktovima domigolji do njega. "Jel znaš zašto te žene zovu 9/11. Nije ti to ni zbog kakvih 'neboderskih proporcija' među nogama. To ti je zato jer sve stidne uši na tvom međunožju čekaju u redu da skoče u smrt, baš k'o oni ljudi koji su bili zatočeni na WTC tornjevima. Toliko si jadan da te ni tvoje stidne uši ne mogu podnijeti!"

Ona naglo strgne prednji dio Reidovih hlača, izlažući razrovanu kožu njegovih prepona pržećoj pljuvački vjetra. Nanosi gnojnih virova nakupljeni su oko grudica umirućih stidnih dlaka na donjem dijelu njegovog trbuha. Čak i u mraku ostali mogu jasno vidjeti kako su mu unutarnja strana bedara i dronjaste genitalije žive od sićušnog mnogobrojnog vrvenja.

Reid se prevrne na drugu stranu da ga drugi ne bi vidjeli, i tiho jeca. Zadovoljno grgoljenje zacvrči na bebinim usnama, nakon čega uslijedi grohotan smijeh ostatka grupe.

¶ Pittman uspije uvjeriti druge da mora postojati pristojna nagrada za informaciju o središtu aktivnosti humanzi. Odlučeno je da će ići ravno do vrha, zaobilazeći sve druge ustanove i organe koji se bave provođenjem zakona koje bi im mogle oteti zasluge. Na putu u glavni grad prolaze pokraj lokalne jame za samoubojice, što ih posve zapanji. Desetine tisuća tijela prelijeva se preko rubova jame još više doprinose zagađenom vjetru koji je zasićen smradom mrtvih i umirućih. Divlje horde humanzi rade bez prestanka odvlačeći mrtve za svoje vlastite odvratne potrebe.

Pittman poliže bebin iskrivljeni nos, odmahujući glavom na prizor. "Ti jebeni gadovi će –"

"Da, da, imaju oružje za masovno uništenje, shvatili smo!" Javier ne može podnijeti više ponavljanja istog.

Raid nije prozborio ni riječi čitavo vrijeme vožnje. Zlovoljno je nagnut nad svoj peterostruki cheese-burger s nožnim prstima, posebni obrok koji još uključuje čips od cedra i slatku pišaku. Prije su ljudi mogli odabrati bolje sastojke, bar tako knjige pišu, ali Reid ne može razumjeti što misle pod "bolje". *Ako im se ne sviđa*, govori sam sebi, *slobodno mogu otići!*

Beula proteže vrat. "Jesmo li prošli Svinjski raj?"

"Pred nama je, krvavu mu majku!" Pittman udara po volanu. "Majko moja! Što je s vama? Samo se želite razvaljivati!"

"Danas si pun ljupkosti i dobrote", odgovori Beula.

U daljini se, visoko u zraku, nazire obris Kipa slobode, osvijetljen odozdo, prijeteći brojnim manjim spomenicima i turističkim atrakcijama. Kip je premješten nakon pada New Yorka kako bi se zaštitila i sačuvala njegova čednost. Na napuklim ekranima koji izbacuju smeće od izdvojenih vijesti, sitni dileri kriče o stopi samoubojstava serijskih ubojica koji su

dosegli najviše razine. Zbog uništenja tvornice klonova s jedne strane, i uvrede koju je donijela knjiga *Silovanje je ženin najbolji prijatelj*, serijski ubojice bi uskoro mogli izumrijeti.

Pittman se okrene prema Javier. "Ti bi mogla zabilježiti rekord u broju ubojstava, više od svih drugih serijskih ubojica. Čak više i od tvog dragog starog pradjeda". Tadijana ništa ne razumije pa on doda, "Ona je napisala tu knjigu!"

Tadijana premjeri Javier od glave do pete, govoreći "Testirala djeca, odobravaju majke!"[02]

"Što god", odgovori Javier, upirući prstom u nešto ispred njih. "Ne samo da ja *nisam* ubila sve te ljude, nego smo k tome i stigli".

I doista, Svinjski raj je točno ispred njih. Pittman to shvati prekasno i zabije se u policijsku barikadu koja se postavljena točno ispred glavnog ulaza. Iz nekog razloga čitavo je područje prazno, ništa se ne dešava. Reid se nagne van i počne dovikivati bodre pozdrave i kletve, no ni jedno ne poluči bilo kakav odgovor. Unutra je sve neugodno čisto. Mramorni je pod tu i tamo razbijen, ali nema ni trunke prašine.

Još dublje u unutrašnjosti Svinjskog raja suočeni su s prizorom koji još više uznemiruje: kongresne dvorane su potpuno prazne. Oni ulaze unutra, nesigurni u to što će se sljedeće dogoditi. Nema policije ni specijalnih snaga koje bi ih izvukle van, i nema nikakvih sjednica koje bi eventualno mogli prekinuti. Pjesma "Potroši me" grupe Bell Biv Devo nacionalna je himna i grupa osjeti potrebu da otpjeva pjesmu unatoč činjenici da je mjesto prava kuća duhova. Videći da im se Javier nije pridružila, Pittman izvuče pištolj i napne ga. Javier shvati poruku i pridruži se ostalim u pjevanju; riječi pjesme iz njenih usta su poput bodljikavih psećih govana.

Prodirući još dublje u prazni kongres grupa ne uspije naići ni na kakav trag života, niti na jednog izgubljenog senatora skrivenog pod svojom stolicom. Na mikrofonu nađu pričvršćenu poruku: "Otišli do jame za samoubojice. Vodite brigu o stvarima umjesto nas, hvala. PS Jebite se svi!"

"Što misliš, kad će se vratiti?" pita Tadijana, odsutno vrteći pletenice oko prsta.

Javier se prigušeno nasmije, "Čini mi se da nisu otišli na izlet, mila".

"Svi do jednoga", klima Reid, impresioniran. "Svi do jednoga, svi su članovi kongresa bili serijski ubojice".

Njihova se misija pokazala kao potpuni promašaj. Nema nikoga koga bi izvijestili o jazbini humanzi. Umjesto toga, dok drugi istražuju praznu kongresnu dvoranu, Javier je zabavljena sastavljanjem prijedloga zakona o promjeni imena, predlažući da se SAD zovu Jackass Incorporated.[03] Kod glasanja ona s ponosom primijeti da je zakon prihvaćen jednoglasno.

Beula se prestane igrati sa svojim vudu-lutkicama taman dovoljno dugo da primijeti nešto. "Hej, baš me zanima čemu ovo služi?" Povuče debelo uže, otkrivajući golemu ploču za pisanje. Na ploči su napisani trenutni rezultati u različitim aktualnim konfliktima u koje je zemlja uključena:

Rat na točki smrzavanja
Narod tame 17
Željezni narod 13

Darwinirat
Ljudi 64
Humanze 5

Četvrti svjetski rat: Uništi do istrebljenja
Kabalarijci 7
Normalni ljudi 3

Rat protiv terorizma
Mi 0
Terorizam 100

02 Reklamni slogan, op.prev. – ne mogu nać na što se odnosi ova fusnota

03 Ujedinjene budale, op.prev.

Beba se smijucka. Pittman je ošamari nekoliko puta, pa progunđa, "Nisam uopće znao da je postojao još jedan svjetski rat".

Javier ga poškaklja pod bradom, gugućući, "Kažeš to kao da stvarno tako misliš".

"Pokazat ću ja tebi što je ženin najbolji prijatelj, baš ovdje i sada!" Pittman pomiluje svoj pištolj, ali ga Reid zaustavi.

Tadijana baci ruke preko Beulinih i Javierinih ramena. "Baš kako je mama spremala", smije se.

ČETRNAESTO POGLAVLJE

¶ U Honkey Pad-u[04] situacija nije ništa bolja. Zgrada je prazna, nema turista, vježbenika, savjetnika, tajne policije, čak ni južno-američkih robova. Ako je Kongres zbrisan, sigurno je barem Predsjednička palača ostala netaknuta. U suprotnom, značilo bi da na vrhu nema nikoga, da nema metode, samo kaos.

Ulaze u Ovularni ured, očekujući kišu metaka ili tuču granata. Umjesto toga dočeka ih jezovita tišina. Tajna policija je možda postala malo *previše* tajna. Iza golemog stola napravljenog od autentičnog drva nalazi se tapecirana fotelja, okrenuta od vrata. U grupi razmjenjuju nervozne poglede. Beba počinje ispuštati nekakav zvuk, ali joj Pittman rukom začepi usta.

Reid, želeći povratiti nešto od izgubljenog ugleda, korakne napred i zavrti fotelju. Tu ga dočeka rasol koji bućka u tegli. U tegli je mozak. Poklopac je prekriven na brzinu sklepanim turbanom, a na etiketi nalijepljenoj preko stakla piše gotovo posve nečitkim slovima *Osama*. S vrha tegle zmijoliko strše van hrđave žice, gmižući dalje u skrivene pukotine iz kojih cure crvi i krici. Naljepnice na kojima piše "Postani vegetarijanac!" i "Dobar ti dan, stvorio ga je Bog!" nalijepljene su sa strane tegle. Reid pogleda u druge, pa ponovo bocu, pa opet u druge. "Šta to znači?"

Tadijana pročisti grlo. "To znači da je Bog, kao *stvoritelj* čitavog svemira, *stvorio* i ovaj dan i, kao, *sve* što se dogodilo tokom dana. E tako, i ako želiš podržati Velikog B-a, moraš ne samo prihvatiti sve što se događa, već i biti sretan zbog toga". Ona naglo otkrije i pokaže sise prema tegli da vidi hoće li se mozak uplašiti; nije se uplašio.

Reid rukom udari po stolu. "Pitao sam što to sranje s Bin Ladenom ima veze s ičim?! Je li on glavni? Da li to znači da su Kabalarijci pobijedili?"

04 *Honkey* je pogrdno ime za bijelca, bjelčuga, *pad* je riječ za siromašni kvart, ili kuću koja služi kao okupljalište narkomana, op.prev.

Tadijana je previše zaokupljena naglim razotkrivanjem sisa bebi da bi odgovorila. Umjesto da se uplaši ili zapanji, čini se da je dijete samo uspjelo ogladniti.

"Možda su oni na kraju krajeva svi jedna te ista osoba", smjelo predloži Beula.

Javier se nasmije, i gurne teglu na pod, a tegla se rasprsne u komadiće.

"Ovamo Sizzlean!"[05] Tadijana počne glumatati. "Nooova je djevojka u gradu, i baaaš se do...bro osjeća! Ima sladak osmjeh, ima novu pjesmu za sve u kvar...tu –"

"Nije ti ovo nikakva komedija o nekoj nekoj konobarici s dna društva", zalaje Pittman udarivši se pištoljem. Dok Tadijana puže po podu pljujući drv i suze, Pittman snažno udari nogom u baršunasti ljubičasti šorc koji joj pokriva guzicu, pobrinuvši se da čitav sljedeći tjedan osjeti njegove udarce svaki put kad sjedne.

"*A sad daj s gelom...*", uz jecaje izusti Tadijana.

Javier traži po stolu, i nalazi samo iskorištene kondome i puno puta pročitanu kopiju knjige , prije nego što uspije naći predsjednički pečat. Ispečatira svoju rezoluciju o promjeni imena i pošalje je faksom svim medijskim kućama kojih se može sjetiti.

"Stvarno vjeruje da stvari idu na bolje", govori Pittman bebi dok krišom njuši njene intimne dijelove. "Stalno idu na bolje".

PETNAESTO POGLAVLJE

¶ Tadijana i Javier gledaju televiziju. Pittman se onesvijestio u kutu okružen desetinama limenki piva Pabst Blue Ribbon; beba je zaokupljena pokušajem da siše kroz Pittmanovu košulju.

Oni su u ludom kazalištu Honkey Pad-a uređenom za privatnu zabavu. Na ekranu se vidi vremenski prognozer koji sjedi u slomljenoj uredskoj fotelji, košulja mu samo napola uvučena u hlače, kravata odvezana, kosa u zraku, toliko je neopran da vam vlastite oči počnu dobivati mrlje od znoja. "Da l' baš moram?", uzdahne.

Zvuk punjenja puške čuje se odnekud izvan kamere.

"Pa dobro ... khm ... čini se da oslabljenu Jackass Inc. čeka još više Božje prhuti. Ako možete, pokušajte ostati u zatvorenom. Jer to će vam činiti samo dobro. PS. NASA, pošaljite tom idiotu već jednom malo Head and Shouldersa".

Božja se prhut nakuplja brže nego što se može otopiti. Nitko se ne sjeća da se to ikad prije dogodilo. Munje i dalje paraju nemirne vrtložen oblake na tamnom nebu, dok sive kemijske pahulje lepršaju nošene vjetrom. Iz većine područja izvještaji govore o desetak centimetara nakupljene prhuti, dok se druge muče s dvaput toliko. Temperatura je skočila za pet stupnjeva preko noći, što većina ljudi povezuje s neobičnom količinom Božje prhuti koja leži naokolo.

Pozivi iz državnih vlada diljem nacije slijevaju se u Hondey Pad. Svi misle da bi vlada trebala nešto učiniti. "Zar nema niti jednog zanimljivog poziva?" Javier upita operatere u Honkey Padu. "Proslijedi nam samo zanimljive i smiješne pozive!" I u istom trenutku neprekidna zvonjava utihne.

Tadijana se sjeti nečega i donese DVD koji je stigao ranije. "Pogledaj, pogledaj, pogledaj!"

05 **Prehrambeni proizvod iz 80-ih u Americi, umjetna zamjena za šunku; također u urbanom žarbonu označava nekog tko jako dobro izgleda, op.prev.**

"Što je to?" Javier vidi da je na DVD-u napisano njeno ime i slegne ramenima. Ubaci ga u player i pričeka.

Na ekranu se pojavi neka tamna soba. Prva stvar koju primijeti jest sjajna crvena boja koja prekriva zidove, osvjetljene samo na nekim manjim dijelovima. Na krevetu u sjeni sjedi neka figura, izgovarajući tiradu od pola sata, koristeći se filtrima za iskrivljavanje glasa. Nakon što je stvar gotova, Javier razmišlja o onom što je upravo vidjela, i ponovo pritisne start. Zaustavi video nakon samo nekoliko sekundi i stisne tipku za zoom funkciju. Fokusira se na od vode izobličeno uzglavlje kreveta. U drvo je urezbareno "Ne postupaj kao onaj koji je propao".

"Dakle", kaže Javier. "Forenzičar-serijski ubojica nam je uspio naći trag, ha?" Ona pogleda Tadijanu, koja je pokuša prestrašiti, da bi samo zaradila zgađeno odmahivanje glavom prije nego što Javier izađe iz sobe. Možda će Beula moći baciti nešto svjetla na ubojičinu video-snimku.

Umjesto toga nabasa na Reida koji izlazi iz jednog od izvršnih zahoda. Po prvi put nakon Beulina otkrivanja značenja nadimka 9/11 ne izgleda povučeno i posramljeno, već pun nervozne energije. "Što je s tobom?", upita ga Javier.

"Ništa".

On krene ali ga ona uhvati za ruku. "Što je to – sredstvo za pranje prozora koje smo vidjeli u Šmokljanskoj Akademiji?"

U Reidovoj ruci je prazna epruveta. "Ne, ja sam samo ... ah ... znaš, pokušavao sam pomoći ti u tvojoj stvari s bankom sperme".

"Nisi ga mogao podići, ha? Nisam trebala trošiti vrijeme pitajući takvog mlakog drkadžiju k'o što si ti".

On se povuče u sjenoviti dio niz hodnik, udarajući se čitavo vrijeme u prepone i bijesno mrmljajući sebi u bradu.

Beula je uzela godišnji kako bi prenijela svoju kolekciju vudu-lutaka. Trebalo joj je više desetljeća da ih sve izradi. Na stotine ljudi osuđenih na vječno prokletstvo sada su poredani niz hodnik, po rubu namještaja, kreveta, greške sudbine koje nemaju kamo otići. Njihova sitna iglama izrešetana tijela podsjećaju na djecu Abu Graiba.

Pittman, kad je pri svijesti, uživa u tome da sjedi na prozorskoj klupčici i puca u nejasne oblike koji se muvaju naokolo pod pokrovom od Božje prhuti. Činjenica da pucnji iz njegova pištolja ispunjavaju bebu užasom samo ga još više zabavlja.

Tadijana, kao nova Tajnica za odnose s javnošću, puno vremena provodi boreći se s medijima. Polu-funkcionalna djeca iz Defektivne Kantine pužu u ring između rundi kako bi obrisala krv sa strunjače. "Odluka državne administracije da dopusti forenzičarima da imaju partnere također forenzičare sasvim je ispravna", bjesni Tadijana dok tijelom udara Matta Drudge Juniora.[06] "Sad kad gotovo da su serijski ubojice izumrli, kako da se vrsta razvija?" reži Tadijana dok udarajući nogom dopisnika Associated Press-a. Kad se ne bori s medijima, ona kompulzivno stalno pred ogledalom naglo pokazuje sise da vidi kakav učinak ima na samu sebe.

Reid je zabarikadiran u Jeffersonovoj sobi. Kroz vrata se mogu čuti povremeni poklići "Lijeva, desna, lijeva!" i "Napad!" Poput Pittmana i Beule, ni on se više ne osjeća kao dio policijskih snaga, niti ga brinu odgovornosti koje se vežu uz taj posao.

Kad Javier naiđe na naslov o ubojstvima, ona vijest podijeli s drugima. Čini se kao da su serijski ubojica serijskih ubojica i forenzičar serijski ubojica prestali sa svojim ubijanjem.

"Da", odgovore Pittman i Beula u jedan glas, malo previše brzo.

Tadijana napuše balon od žvakaće gume u ustima. "Možda su se, kao, ubili međusobno ili takvo neko slično sranje?"

06 Krajnje desni član republikanske grupe u Kongresu, op.prev.

¶ Željezni narod je pustio svoje najjače oružje na nepripremljen Narod Tame: Picangutani su nahrupili iz skrivenih bunkera, val za valom Žena za masovno uništenje udaraju o nesigurne i klimave utvrde društva. Prekrivene bodljikavom narančastom dlakom, lica ukrašenih masnim izraslinama, s limenim kupovima preko njišućih grudi, ova nova monstra sapiens nadilazi humanze.

Promatrajući picangutane kako bjesne i divljaju preko televizijskog ekrana, Javier se smijulji. "Ta stvar između vašeg Naroda tame i vašeg Željeznog naroda stvarno je nemilosrdna i hladnokrvna".

"Nula stupnjeva", promrmlja Beula.

"Ne mogu dočekati da postanem naturalizirani državljanin. Hoćeš me ženiti? Imam svoju zalihu sperme, pa čak možemo imati i djecu".

"Ne zanima me vjenčanje i to", odgovori Beula mjereći je od glave do pete. "Ja te samo želim pojebati".

U daljini raste nešto što narod naziva "Planinom Chimpmore". Tisuće ljudskih leševa nabacano je na hrpu na golemu lomaču kako bi se osvijetlilo smiono i hrabro djelo humanzi: profil lica prvog velikog vođe humanzi uklesan je u metal Kipa slobode. Na njenu stražnjicu. Do njega je uklesan lik Bog humanzi. To je deformirana beba koju Pittman nosi naokolo, sada ovjekovječena u svoj svojoj umobolnoj slavi. Jackass, Inc. još nisu odgovorile na ovu uvredu.

Božja prhut nije ni najmanje zaustavila picangutane i humanze. Oni koriste svoju podzemnu mrežu tunela i ruševnih vojnih koridora kako bi iskočili gdje god požele. Njihovi humani pandani nisu takve sreće. Nanosi prhuti su na nekim mjestima visoki i do metar i pol, što zaustavlja gotovo sav promet, a ljudi se pitaju, *Ima li taj idiot još kože na lubanji?*

Zemlja je u vrlo lošem stanju. Stigla je poruka od humanzi, snimljena u nekom od njihovih mutno-osvijetljenih podzemnih skrovišta. Stručnjaci vjeruju da su razbili šifru; poruka glasi: "Beba Freakus plače. Predajte nam Bebu Freakus i poštedit ćemo vas. U protivnom, objavit ćemo Sveti rat protiv vašeg nevjernog plemena".

Povrh toga, uparivanje tipa forenzičar/forenzičar nije se pokazalo uspješnim. Pokazalo se da kada uparite dvoje forenzičara, niti jedno ne uspije biti dobrica čitavo vrijeme. Pa onda oni samo sjede promatrajući pozorno jedan drugoga ili jedno drugo, pokušavajući ne odati ništa o sebi dok se istovremeno trude otkriti što drugi misli.

Očajnički tražeći neko rješenje, narod zahtjeva objašnjenje iz Honkey Pad-a. Pittmana uopće ne zanima o čemu se radi i ne želi se baviti tim pitanjem osim ako to ne predstavlja priliku da nasumice ubije još ljudi. Reid se ne želi čak ni udostojati otvoriti vrata Jeffersonove sobe. Javier jedino zanima kako stati na kraj stalnim telefonskim pozivima – lascivnim groktanjima i stenjanju koji bi mogli dolaziti ili od Langstona ili od humanze s mobitelom. Tadijane nema već neko vrijeme i Beula je već postala sumnjičava u vezi toga.

Izdvojeni izvještaji počeli su pristizati iz rubnih, udaljenijih zajednica – priče o primarskom bijesu, o praznim domovima poplavljenim krvlju, o radnicima iz noćnih smjena koji se brane od humanzi kojekakvim oružjem.

"Što sam ti rekao?" Pittman stavi noge na stol, pušeći tri kancerete odjednom. "Moram li reći da sam ti to već rekao?"

Javier odluči da poveća razinu sigurnosti, ali se onda sjeti da sigurnosti uopće nema. Umjesto toga se utješi time što ode u podrum do Državne Riznice. Tu ima na stotine hladionika napunjenih tumorima svih vrsta. Ona rukom prelazi i pipa njihove glatke, klizave opne, liže ih, stavlja ih pod pazuha kako bi ublažila svrab. No to još uvijek nije dovoljno da zaboravi na sve video-snimke koje joj stalno pristižu od

forenzičara serijskog ubojice. Penjući se u frižider omotan, urastao u kancerogenu čahuru, ona napokon uspije zamisliti svijet u kojem ne postoji. Nikada u svom životu se nije tako dobro naspavala.

¶ Javier je počela sve više vremena provoditi u Riznici, tamom sna prekrivajući hrpe nepregledanih DVD-ova koje je poslao forenzičar-serijski ubojica. No na kraju ipak mora nakratko i izaći da uhvati malo zraka.

Pittman promatra komadiće limfoma koji su joj se pohvatali po tamnoj kosi. "Nešto si promijenila na sebi u zadnje vrijeme, nova frizura ili što? Možda se pokušavaš prerušiti kako bi izbjegla progon?"

"Ne mogu vjerovati da ti još uvijek ustraješ na tome. Jesi li u posljednje vrijeme obratio pažnju na to što se dešava vani? Nikoga više nije briga za par ubojstava, kad se čitav svijet raspada!" Iako Pittman nije ponudio nikakav protu-argument, Javier sruši vazu i udari nogom o zid. "Čak su i Kabalarijci prestali napadati Jackass, Inc.! Znaju da smo najebali, da smo gotovi, da je to to. To je jasno svakome!"

Njenu tiradu prekine telefonski poziv. Teško stenjanje i ječanje čuje se s druge strane. Nakon što razbije telefon o pod, iščeprka sasušeni komadić melanoma iz nosa.

Pittman promatra prizor uz posprdni smiješak, a onda kvrcne bebu po genitalijama. "Čini se da naš forenzičar-serijski ubojica postaje sve nestabilniji".

"O, jebi se". Javier bijesno izleti van.

Izolacijska groznica polako je zarazila svakog od njih. Božja prhut je sada šest metara visoka, padajući s neba bez prekida i bez naznake kraja. Dobre su vijesti da su kondenzirane kemijske pahulje očistile nebo taman toliko da je moguće barem otprilike razlikovati dan i noć. Pripadnike Željeznog naroda koji imaju prozore na više od šest metara od zemlje svjetlija nijansa uglje-no-sive boje koju sitni dileri vijesti zovu "danom" tjera van iz kuća. Za generaciju koja se borila da izgradi svijet nakon rata, riječi "noć" i "dan" bile su tek zamjena za "vrijeme kad si budan" i "vrijeme kad se spava". Te riječi ne bi trebale *značiti* nešto nakon svih tih godina.

S građanima iz ruralnih zajednica ili sirotinjskih četvrti A-bombe već danima ne postoji nikakav kontakt. Ili su se pobunili i odvojili kako bi stvorili novu naciju, ili su podlegli subhumanim hordama. Humanze sada slobodno tumaraju naokolo, nasljednici jedne nacije pod Božjom prhuti. Ljudi više nisu sigurni ni u velikim gradovima.

Javier upada u oružarnicu, uzimajući male noževe, granate, sačmaricu i municiju, sve što može ponijeti. Čak je uspjela naći tomahavk iz ere svemirskih podviga, i zataknula ga za pojas. To nije priprema za sukob s humanzama i picangutanima, ne. Ona je naprosto umorna od Pittmanovog zajebavanja.

Zvuk pucnjave i vriske prekine njeno putovanje po oružarnici. Ona pojuri prema izvoru nereda, i naiđe na Pittmana koji se bori protiv humanzi. Beba se bori i pokušava pružiti ruke prema njima ali je Pittman čvrsto oko vrata drži pod lijevom rukom. Javier promotri kaos – na mjestu niše u zidu iz koje se nekoć razmetala mahovinom prekrivena Lincolnova bista, sada je rupa u zemlji. Picangutani se kolebljivo vrte oko rupe, lajući naređenja humanzama koje naviru iz dubine.

Javier bez odgađanja baci granatu, ali umjesto eksplozije ona otpusti samo dimni oblak.

"Krasno!" dere se Pittman. "Sad mogu napasti zaštićeni!"

"Ti cmizdriš više nego ta beba! Daj samo počni već jednom s ubijanjem!" Javier nasumice zapuca iz sačmarice, a krici primatske boli izazovu joj drhtaj u preponama.

Nesvjesna trenutnog razvoja situacije, Beula se šulja kroz prazne hodnike Hondey Pad-a. Pronalazi Tadijanu pod stolom u Ovularnom uredu. Uz ovakvu situaciju s Božjom prhuti, predstavnici tiska ne mogu se više probiti do Bijele kuće, pa zašto se onda više truditi oko konferencija za tisak? Vrijeme je da se vrati svom starom zanatu. Još je nitko nije iskoristio jer nitko više nikada ne sjedi za ovim stolom.

"Tu si dakle. Prevrnula sam čitav Honkey Pad tražeći te!"

"Misliš da je netko ukrao ove?" Tadijana sa sobom pod stolom ima zbirku Beulinih vudu-lutkica, kavernozni prostor koji prikazuje gužvu i užurbanost u svakodnevici vudu-lutkica. Rat suprotstavljenih klanova, proslave Dana zahvalnosti, Diorama je fascinantno detaljno izrađena.

"Isuse ... koliko je pripravnica ovaj stol trebao skrivati?"

"Nemam pojma. Prebrojala sam preko stotinu pedeset imena, onda sam prestala brojati. I to samo s jedne strane stola!"

Beula brzo dopuže bliže, rame uz rame do Tadijane, dirajući je po pletenicama i preponama. "Jesi ti stvarno serijski forenzičar?"

"A-ha!"

"To znači da ti što ... radiš psihološki profil ljudi na kompulzivan i ritualni način?"

"A-ha, a-ha, a-ha!"

"Što kažeš na to da ti i ja napravimo svoj vlastiti privatni Auschwitz?"

"Isuse", kaže Tadijana promatrajući maketu. "Pa tek sam uspjela dovršiti i poslagati sve na mjesto!"

Beula sruši jednu skupinu lutaka. "Ma ne, mislim *ti* i *ja* ... ma nema veze". Ona gurne Tadijanu na pod i popne se na nju.

Tadijana usklikne, "Specijalitet San Francisca!"

¶ Pittman ima još samo dva punjenja municije, a Javier su preostala samo dva metka za sačmaricu. Ona čuva zadnju granatu u slučaju da ih humanze i picangutani nadjačaju – potrudit će se da svi odlete u veličanstvenom prasku. Neka se picangutanka zanjiše preko ploča na plafonu dok joj s ruke-noge vise dva humanze. Javier isprazni sačmaricu u njih i baci je sa strane. Iz pojasa izvuče tomahavk dok Pittman prazni metak za metkom u hordu.

"To nije tvoj stil", viče Pittman pokušavajući nadjačati buku. "Čudi me da to možeš i s onima koji nisu forenzički psiholozi".

"*Ja ne ubijam forenzičare*!" Komadić humanzine krvi i kože uleti joj u usta.

Baš kad se činilo da su sve nade propale, golema ruka odgurne i Javier i Pittmana u stranu. Reid je napokon izašao na pozornicu, zračeći snagom kao nikad prije. I primati osjete da je nešto u vezi s njim drugačije, i čekaju da vide u čemu je stvar. Obje strane miruju i ne poduzimaju ništa i učini se da to traje beskonačno dugo, što picangutanima daje dovoljno vremena da odvuku svoje ranjene pod zemlju.

"Nije mi do glupih školskih igrica tipa tko-će-prvi-trepnuti", izusti Javier. Korakne naprijed mašući tomahavkom.

"Nazad", naredi Reid, "stvar je pod mojom kontrolom!"

"Ha?"

"Istrenirao sam ih! Sad su gromovi pušteni iz mojih slabina!" Rekavši to, Reid naglo spusti hlače. Što se u prvi mah činilo kao fina maglica krvi koja šprica iz donjeg dijela njegova tijela, u stvari je mnoštvo živih stvorenja. "Uništi!" viče Reid povrh komešanja. "Uništite ih, sad, vi međunožni gadovi!" Neizmjeran broj uši skoči s veličanstvenih rana koje predstavljaju njegove genitalije, svaka pričvršćena tankom niti paučinaste svile. Prsten za elektrošokove pričvršćen je na korijen njegova penisa, elektrode svjetlucaju.

Reidova armada letećih uši brzo pokaže svoj učinak na neprijatelju. Tisuće njih priljube se na humanzina lica i počnu derati. Nekoliko humanzi slijepo se zatetura u svoju braću hvatajući se za sirovu masu u koju su se pretvorile njihove glave, očajnički pokušavajući zaustaviti želatinu koja im se cijedi između kvrgavih prstiju. Pogled na taj prizor izvuče i zadnju kap hrabrosti iz picangutana i humanzi. Zadnjih par zamahne repom i nestane u kemijskoj pari. Za kraj Javier baci svoju granatu za njima, što uruši ulaz u jamu.

Pittman udara bebom oko sebe. "Zašto si to napravila, ti naci-kurvetino?! Moramo ići za njima! Jel tako Reide? Reide?"

Oni se okrenu prema Reidu. Njegove militantne SPB[07] nisu spremne prestati s manevrom samo zato jer neprijatelja više nema. Lansirale su se na strop i buše rupu u mekim pločama od stiropora kojima je strop prekriven.

Očito je, stvar je izmakla kontroli. Reid izvuče daljinski upravljač iz džepa i pritisne veliki crveni gumb. Električni prsten istog trenutka počne pucketati od visoke voltaže. Na Reidovu žalost, to djeluje povratno negativno jedino na njega. Uši nastavljaju kao i prije, vukući za sobom njegovo tijelo, podižući ga sve više i više u zrak. Struja koja teče njegovim tijelom zgrčila mu je i ukočila udove, pa crveni gumb ostaje utisnut, i tako se nastavlja njegova polagana elektrokucija. Između Reidovih stisnutih zubi cijedi se zvuk sličan čimpanzinom glasanju, zajedno s pjenastom bljuvotinom. Kuhani gnoj kapa s njega u pudingastim grudicama. Ostalo dvoje gleda kako on polako nestaje u rupi u plafonu, između nogu mu leluja tanki stupić dima, a smrad prekuhanih hot-dogova prouzroči kruljenje u njihovim želucima.

Javier kimne. "Čini se da je to to".

07 Spolno prenosive bolesti, op.prev.

"Idemo pronaći one dvije seljančure", kaže Pittman, bijesno koračajući dok mu beba mlohavo visi s boka. "Želim znati koji izgovor imaju što nisu bile ovdje kad smo ih trebali".

Javier ga slijedi, uvjerena do može uvjeriti druge dvije žene da joj pomognu da se riješe Pittmana. Provjere u Beulinoj sobi – ona ju je preuredila tako što ju je prebojila u crveno i stavila tamne zavjese. Riječi "Ne postupaj kao onaj koji je propao" izrezbarene su u od vode izvitopereno uzglavlje njenog kreveta. Na drugoj strani sobe nalazi se kamera na stalku. Oni se zagledaju i slegnu ramenima.

"Stvarno ima temeljitu metodu", reče Pittman. "Stvarno se može unijeti u um osobe kojoj želi otkriti psihološki profil".

Nastavljaju dalje, malo nervozni zbog tišine koja natapa Honkey Pad. Iako je bolje sad kad više nema Reida. No kad ih potraga dovede do Ovularnog ureda, stolovi su prevrnuti.

Tadijana leži ispružena po podu, sa nekoliko ubodnih rana na leđima. Krv je boju njenog bikinija pretvorila u zanimljivi smeđe-ljubičasti uzorak. Ona pokušava podići glavu, a kad uspije, u očima joj zablista bolna spoznaja i prepoznavanje. Predsjedničkim je pečatom, kojim je udareno stotine, možda tisuće puta, na zidu ispisana poruka: "Ne preziri smrt, nego se pomiri s njom, jer to je jedna od stvari koje priroda zahtijeva".

Oni stoje nad njenim tijelom iz kojeg ističe život dok ona pokušava izustiti, "Ja stvarno vjerujem... da stvari idu na bolje... da stalno idu na bolje..." Izbljuje šlajm i komadiće razderanih pluća, i potom se umiri.

Pittman se nagne, bebina glava zvekne o zid, i provjeri njeno bilo. "Gotova je, ok".

¶ Beula sjedi prekriženih nogu za ručno rezbarenim stolom od mahagonija u blagovaonici. Okružena je plastičnim voćem i povrćem, voštanom veprovom glavom s jabukom u gubici, umjetnim krumpirima, salatama i juhama. Kosa joj visi preko lica, dok se koncentrira na što izrađuje a to je vudu-lutka Beule Faye Nieran. Dok izrađuje posljednje detalje, osjeti da je promatraju dva para očiju. "Hej", kaže ne dižući pogled s onog što radi. "Jeste li možda vidjeli Tadijanu? Posvuda je tražim".

Približivši se Javier pita, "Kako znaš da nije ovdje? Uopće nisi pogledala da vidiš tko je".

"Touché, Jitlé, touché". Nakon što je dovršila lutku Beule Faye Nieran, položi je na stol. I prije nego što ju je Javier uspjela zaustaviti, zakuca u nju čavao.

Pittman se popiša u vazu i okrene se prema njima, tresući bebom prema ženama kao da je neki talisman. "Kakva je to vudu-buka? Morat ćeš puno toga objasniti!"

Beula izvuče svoj službeni pištolj i, usiljeno se nacerivši, privuče čekić. "Reci iskreno, koliko sam ti video-snimki morala poslati?"

Pittman tiho počne računati koliko je metaka ispalio za vrijeme borbe sa sub-humanim stvorenjima. Čelo mu se nabora – broj ne zvuči dobro. Ako baci bebu na Beulu, to bi moglo biti dovoljno da joj odvuče pažnju, pa da se on prebaci na stil stare škole i opali joj par poteza u facu, u T.J. Hooker stilu.[08]

"Ne mora sve tako završiti". Javier se primakne za korak, dlanova okrenutih prema Beuli. "Što kažeš na to da me pojebeš? Postoji tisuću načina na koje možemo to riješiti".

"Više nema nikakvog smisla motati se ovuda. Hoću reći, daj molim te ... preostali su još samo picangutani i humanze. Koji je smisao ubijati nešto što još jedva da je živo?"

08 **Američka policijska serija, op.prev.**

Beba frkne par puta, Pittman protrlja njenu glavu. "Koji je uostalom tvoj glavni problem, kujo?"

Beulin osmjeh u sebi nosi tisuću poput žileta oštrih prijetnji. "Ja sam filozofil koji živi u nemilosrdnom i depresivnom svijetu koji nema nikakve koristi od mog vedrog apsurda. Najgore od svega su sve te lubanje. To je tako predvidivo".

"Koje lubanje?!" progunđa Javier.

Umjesto odgovora, Beula zarije nokte duboko u meso vlastitog lica, derući kožu s kosti. Čak i u ovakva vremena to je odvratan prizor, i ostalo dvoje se grče dok krv šprica iz njenih poderanih mišića i kože. Beulin ruž za usne izgleda kao prorez neprirodne boje preko njene grimizne maske. Njene oči, bez oderanih kapaka, ispupčeno pulsiraju dok ona vrišti, "To je komedija!" Njena ekstatična izjava je prekinuta pucnjem iz njenog službenog pištolja koji je ispalila u usta.

Pittman, Javier i beba neko vrijeme bulje u Beulinu ispuhanu glavu. Njen je sadržaj razliven po stolu kao da je lubenica bačena s vrha spomenika Georgeu Washingtonu. Toplo moždano tkivo kapa na tepih, što prouzroči kruljenje u Pittmanovom želucu. Sad kad joj je tijelo skliznulo s mjesta gdje je sjedila za stolom, na površini stola se mogu vidjeti njene oproštajne riječi: "PS Jebite se svi!"

Javier duboko i dugo uzdahne. "Očito je da je čitavo vrijeme ona bila ubojica. Jesi sad sretan? Sad je sve gotovo ..." Ona se okrene prema prozoru i zagleda se u Božju prhut, pitajući se hoće li ikada okopniti.

Pittman se zacereka. "Ne samo da si uspjela da se svi ubiju, već si i lukavštinom natjerala Beulu da počini ubojstva umjesto tebe. Moram priznati, ti si svakako najvještiji serijski ubojica kojeg sam ikada vidio".

On ispali zadnji metak u njena leđa. Ona se uspije malo okrenuti, ne dovoljno da ga pogleda licem u lice, drhteći dok se pokušava osloniti na zid. Polako padne na koljena, pa na ruke i koljena, da bi konačno licem lupila o pod. Javierin posljednjom snagom digne ruku i pokaže Pittmanu srednji prst. Sekundu nakon toga njena ruka klone i padne na tepih.

Pittman se smiješi od uha do uha dok vraća pištolj u korice. To je njegovo vrhunsko postignuće. Na kraju krajeva, on je "serijski ubojica serijskih ubojica".

Pittman se vraća u Ovularni ured, odlučan da Tadijanin leš stavi pod stol kako bi proslavio.

"Hej, pa nije baš *tako* mrtva – ako razumiješ što hoću reći!" kaže bebi.

Malo se koleba pred vratima Ovularnog ureda, promatrajući blijedu stvar koja sipljivo zuji u njegovoj torbici. Zašto bi ga više držao na životu? Kao vršitelj dužnosti predsjednika ne mora više odgovarati svojim starim nadređenima u policiji, a budući da su svi njegovi kompanjoni mrtvi, više ne mora brinuti o tome što oni misle i hoće li ga osuditi.

"Žao mi je, mali moj veselko. Došlo je do toga da treba odlučiti: ti ili ja, i ja ovaj put odabirem sebe. Dosta je bilo, neću više na ramenima nositi teret umjesto drugih!"

Odlučan da bebu baci s prozora Ovularnog ureda i da gađa gada k'o glinenog goluba, Pittman ušeta u ured uz dodatni odskok. Sledi se u pola koraka, zagrcnuvši se. U uredu ga dočeka sva sila humanzi i picangutana, s oružjem u rukama i iskeženih zuba. On čuje još desetine drugih kako naviru hodnikom.

Upirući prstom u Pittmana, beba se smije, i smije, i smije.

S ENGLESKOG PREVELA
Larisa Petrić

LIBRA LIBERA #19 prosinac 2006.

UREDNIŠTVO: **katarina peović vuković, zoran roško, ivan mučnjak, goran pavošević, dario grgić, jurica starešinčić, jerko bakotin, aljoša antunac, vlado bulić**

PREVODITELJICE: **larisa petrić, draženka kosić**

IZDAVAČ: **autonomna tvornica kulture, vukovarska 52 c, 10000 zagreb / hr**
E-MAIL: **libralibera@yahoo.com**
WEB: **www.attack.hr/libera**
TEL: **+385 1 6178174**

ZA IZDAVAČICU: **katarina peović vuković**

DIZAJN: **ruta**
TISAK: **gipa**
NAKLADA: **500**

TISKANJE SU OMOGUĆILI: **ministarstvo kulture i ured za kulturu grada zagreba**

ISSN **1331-9868**